64.

C. Unserud.

Danske Folkeminder,

Viser, Sagn og Æventyr m. m.,

levende i Folkemunde,

samlede og udgivne

af

Svend Grundtvig.

Kjøbenhavn.

C. G. Iversens Forlagshandel.

Thieles Bogtrykkeri.

1861.

Forord.

Ojemedet med denne tredje Samling af gamle danske Minder i Folkemunde er det samme som med de to tidligere fra 1854 og 1857: det nemlig, at vedligeholde og vække virksom Deltagelse for og i den gode Gjerning, der er saa godt begyndt, at den vel tør kaldes halv fuldendt: den Gjerning at redde hvad reddes kan af hvad der endnu lever i Folkets Minde af Fortidens folkelige Digtning og Tro, af det hele Folks aandelige Arvegods.

Erfaring har lært, at det bedste Middel til at vække og vedligeholde en saadan virksom Deltagelse er det, at lade Prøver af det allerede indsamlede udgaa paa Prent i let tilgængelige Smaasamlinger som denne og dens to Forgængere. Det har viist sig at være en Udsæd, der bærer mange Fold Frugt. Endnu er der dog meget, som staar ude og venter paa en lille Haandsrækning for at komme i Hus, for at føres til Laden, der skal rumme det altsammen, og som skal blive et levende Museum for uhaandgribelige nordiske Oldsager.

Udgiveren beder da de ærede Medarbejdere, hvis Bidrag endnu ikke have faaet Plads i disse foreløbig udgivne Samlinger eller Prøvebøger, at være forvissede om, at det alt skal komme til Nytte i sin Tid og paa sit Sted. Hvor snart dette vil kunne ske, beror væsenlig paa, at alle, hvem det her opstillede og forfulgte Formaal ligger paa Hjærte, nu skynde sig med at optegne og indsende, hvad de kunne overkomme af slige gamle Sager; og Udgiveren har da det Haab, at denne tredje Udsæd vil

bringe saa rig en Høst, at han dermed kan fylde den store Lade, der skal rumme det hele og blive en uforgængelig og kjærkommen Arv for de kommende Slægter.

Udgiveren skal her nævne de forskjellige Gulve i denne Lade, Salene i det Museum, han haaber at faa rejst for alle Danmarks Folkeminder.

1. Danmarks Folkeviser, efter gamle og nye Kilder, i en for hele Folket tilgængelig Form, med korte Oplysninger om Visernes Alder og Udbredelse.
2. Danmarks Folkeæventyr i en fuldstændig Udgave, saaledes at ethvert Æventyr udførlig meddeles i een eller flere Hovedformer, medens de mindre fuldkomne Biformer gives i Uddrag tillige med Henvisninger til andre Folks tilsvarende Digtninger.
3. Danmarks Folkesagn, i gamle og nye Optegnelser, ordnede dels efter Indhold og dels efter Sted, saaledes at hele den mythiske Del tages som Fællessagn og ordnes paa den første Maade, medens den historiske Del ordnes paa den anden Maade, med stadig Henvisning til Fællessagnrækken. Enhver Landsdel, ja, ethvert Sogn i Landet skulde da paa eet Sted kunne finde alle de Sagn, som der have hjemme, enten meddelte i deres Helhed eller antydede ved Henvisninger til de paagjældende Steder i Fællessagnsamlingen.
4. Danmarks Folkeliv, omfattende alle de Oplysninger, der fra Fortid og Nutid kunne indhentes om Folkets Skikke og Sædvaner. Hertil bliver da at henføre alle Lege, baade Sanglege og andre, samt Gaader, Rim (Børnerim, Hyrderim, Stedrim o. s. v.) og Remser, brugte ved forskjellige Lejligheder af Store eller Smaa.
5. Danmarks Folketro, efter gamle og nye Kilder, ordnet efter den Række af Grundforestillinger, som heri have gjort sig gjældende, og som for en stor Del have deres Rod i Hedenskabet.
6. Danmarks Ordsprog og Mundheld, gamle og nye, i en saa vidt muligt fuldstændig Samling, med bestemt

Betegnelse af, hvilke af disse der endnu vides at være i levende Brug.

Ethvert Bidrag til disse Samlinger vil nu som før være inderlig velkomment, og Udgiveren vover at haabe, at der fremdeles vil findes mange af enhver Stand, Kjøn og Alder, der ville sætte en Ære og finde en Glæde i at bære en lille Sten med til denne Bygning. Navnlig tror Udgiveren at burde bede Landets Folkelærere, mellem hvilke han hidtil har fundet saa mange og saa gode Medarbejdere, om fremdeles at staa ham bi ved denne Gjerning. Dem af disse, der give sig af med den voxne Ungdoms Undervisning, vil han bede at gjøre, hvad flere alt have gjort: som Æmne til skriftlige Udarbejdelser at opgive Fortælling af Sagn og Æventyr m. m. fra deres Hjem. Til Øvelse i den skriftlige Brug af Modersmaalet har denne Opgave væsenlige Fortrin for saadanne, som kræve en Gjengivelse af, hvad Lærlingerne nylig have hørt eller læst i Skolen, og da endnu mere fremfor den skriftlige Fremsættelse af egne Tanker. Ogsaa i de lærde Skoler, hvis Disciple for en stor Del have hjemme paa Landet, vilde saadanne Udarbejdelser imellemstunder kunne være nyttige for Undervisningen i den frie Brug af Modersmaalet, og det kan her anføres, at paa denne Maade er J. M. Thiele kommen i Besiddelse af en stor Del af sine Folkesagn.

Indholdet af nærværende Samling maa tale for sig selv, og Udgiveren haaber, at det vil kunne det; kun med Hensyn til de Anmærkninger, der ledsage denne Samling, maa her bemærkes, at disse, for saa vidt som de indlade sig paa Oplysninger til nogle af Stykkerne og Henvisninger til andre Bøger, have det tilfælles med den hele Samling, at ogsaa de kun fremtræde som Prøver. De ere ikke bestemte for Folk af Faget, der ville have saadanne Bemærkninger at gjøre til næsten ethvert Stykke i Samlingen; men de staa her netop for Folk, som ikke ere af Faget, men som dog tro uden alle Forstudier at kunne løbe til at have en fornuftig Mening om Værdien af disse Ting og om Betydningen af deres omhyggelige Indsamling, for at vise dem, at der ogsaa her hører Kundskab til for at have — ikke Sands for, men — Forstand paa Sagen, og for muligvis

hos dem at vække dog en Anelse om, at der kan være noget at lære af disse Ting, naar de ses i deres Sammenhæng saavel med Folkets egen Historie som med andre Folks Overleveringer af lignende Art.

Til Slutning maa Udgiveren aflægge sin inderlige Tak til de mange, der i de forløbne Aar, fra han Aar 1844 udstedte sin første Opfordring og indtil denne Dag, have staaet ham bi og stadig forøget hans Samlinger af gamle Folkeminder. Disse Medarbejderes Tal er nu voxet til henved 300; men Udgiveren haaber, at det endnu langtfra er afsluttet.

Kjøbenhavn, December 1860.

[1]

Graadonner.

(Fra Sønderjylland.)

Der var engang to Herremænd, den ene ung og den anden gammel; den unge havde en urimelig dejlig Gaard, og den gamle havde en urimelig kjøn Datter. De bode hver paa sin Herregaard saadan en tre Mil fra hinanden, og de kunde baade kjøre og sejle til hinanden. Den gamle Herremands Datter havde da en uhyre Mængde Friere, den ene efter den anden, men hun gav dem allesammen en god Dag; hver Gang der kom en Frier, saa stod hun oppe i Loftskammeret og gjorde Nar ad ham. Det gik der nu meget Ord af, at den stolte Jomfru var saa knibsk, at ingen kunde være hende god nok eller dog for god til at blive gjort Nar ad. Nu fik den unge Herremand da ogsaa isinde at fri til hende, og han tænkte, at hvad der ikke vilde lykkes for andre, det kunde dog kanske lykkes for ham, og saa spændte han fire kridhvide Heste for og kjørte afsted.

Der blev stor Glæde over det Besøg paa den gamle Herremands Gaard, for han vilde gjærne have saadan en Svigersøn; men Datteren hun skyndte sig at komme op paa Loftet. Da det blev Middag, saa maatte hun dog ned og spise med de andre; men saasnart hun var færdig, saa hun afsted ud at sætte Tjenerne til at skære alle Halerne og Mankerne af de fire hvide Heste og smøre dem over med Rendestensmøg, og saa hun op paa Loftet: hende fik de ikke at se mere den Dag. Nu om Aftenen, da Herremanden skulde hjemefter, saa fandt hans Kudsk da de dejlige Heste i den jammerligste Tilstand: Haler og Manker

var borte, og saa tilsmurte var de med Skarn, at de ikke var til at kjende. Den Besked kom Kudsken da med til den unge Herremand. Ja, han blev jo noget fortrædelig ved dette her, men der var jo nu intet ved at gjøre: man maatte jo se at komme hjem med dem som de var, saa kunde man jo give Bønderne dem, for Stads kom de aldrig mer til at gjøre.

Det stod saa hen en lille Tid, at den unge Herremand kunde ikke faa sine Tanker fra den smukke Pige, han der havde set, og han maatte da afsted igjen; men denne Gang tog han fire skinnende sorte Heste for: han tænkte, hun holdt kanske mere af de sorte end af de hvide. Ja, den gamle Herremand han blev jo da forskrækkelig glad, for den unge vilde komme igjen; men hun blev oppe paa Loftet ligesom sidst, til der kom Bud, hun skulde ned at spise. Og det gik ogsaa ligesom sidst, at saa snart hun var færdig, saa hun afsted, og det ud i Stalden at sætte Tjenerne til at skære alle Halerne og Mankerne af de fire sorte og smøre dem over med Fløde, og saa hun igjen op paa Loftet: hun lod sig ikke mere se den Dag. Om Aftenen, den unge Herremand skulde afsted, saa var Hestene jo ligesaa ynkelig tilredte som sidst; men der var jo ikke noget ved at gjøre: det havde hun jo gjort; man maatte kun se at komme hjem og lade Bønderne faa de sorte, som de fik de hvide.

Der gik igjen en lille Tid, at Herremanden ikke kunde faa den Jomfru af Hovedet, og saa tænkte han som saa: ja, kan jeg ikke kjøre til hende, saa kan jeg sejle; og det varede ikke længe, saa drog han afsted til Vands. Jomfruen stod oppe paa Loftet og saae ham komme sejlende — en dejlig Jagt havde han, forgyldt baade for og bag —; men kort at fortælle, det gik ham denne Gang ikke bedre end sidst: saa snart hun havde spist, saa hun ud og sagde til Tjenerne, de skulde gaa ned og bore Skibet i Sænk, og saa hun afsted op paa Loftet: hun kom ikke mere ned den Aften. Da Herremanden nu skulde hjem, saa var hans Skib jo sunket, og der var ikke andet for, end han maatte afsted til Fods.

Nu ejede samme Herremand en Mølle, der laa saa noget nær midt imellem de to Herregaarde; der gik han da ind og

blev om Natten. Nu kunde Konen — det var saadan en grov klog Møllerkone der var — hun kunde jo se, at Herremanden saae saa fortrædelig ud, og hun spurgte ham da, hvad han fejlede. Ja, han fortalte hende da det hele, som det var, at han kunde saa og saa godt lide den smukke Jomfru, men der var ikke noget at stille op med hende, og han vidste nu ikke, hvordan han skulde bære sig ad, for han holdt saa meget af Jomfruen, at han syntes ikke, han kunde leve uden hende. Ja, sagde Møllerkonen, han skulde ikke saa helt fortvivle, det kunde vel endda blive godt, og saa sagde hun ham, hvordan han skulde bære sig ad; og hvem der blev glad, det var Herremanden.

Da han nu kom hjem, saa tyde (anskaffede) han sig en Guld-Spinderok og et Guld-Hæspetræ og fik sig en gammel graa Kjole og en sælle gammel Hat og et Par gamle forslidte Træsko, og i den Mondur drog han saa afsted igjen. Henimod Aften kom han til Jomfruens Gaard, og det traf sig saadan, at hendes Forældre var ikke hjemme, de var rejste ud og blev borte i et Par Dage. Herremanden gav sig nu ud for en stakkels gammel og syg Bedemand (Tigger), og han bad, om han dog ikke sagtens maatte blive der om Natten: han var saa sælle, at han kunde ikke gaa videre, og Røgteren gav ham da Forlov til at ligge i Kostalden. Saa om Morgenen fik han sig noget til Davre med Folkene: sælle og syg var han og kunde da ikke spise ret meget. „Hør“, sagde han saa til Røgteren, „da du nu har været saa god at huse mig i Nat, saa vil jeg da ogsaa drive Kræet til Vands for dig“. Ja, det huede Røgteren jo nok, og saa drev han da til Vands med Kræet, og det Guld-Spindehjul det brugte han til at jage ad det med. Nu kunde Jomfruen oppe paa Loftet staa og se Kræet gaa til Vands, og saa saae hun da ogsaa denne her gamle Bedemand med sit Spindehjul. „Det Spindehjul maa du have“, tænkte hun, og hun fik en af Pigerne ud til ham: om han ikke vilde komme op til Jomfruen, hun vilde tale med ham, og om han ikke vilde tage det med, han havde at jage ad Kræet med. Jo, Bedemanden kom derop, og saa var det jo da, hvad han vilde have for det Spindehjul. Ja, det vilde han ikke sælge. Ja,

hun vilde give ham saa og saa mange Penge for det. Men nej, det nyttede intet, sagde han, han havde ingen Penge behov, og han vilde ikke sælge sit Spindehjul: dog, hvis hun vilde tillade ham at sidde udenfor hendes Sovekammerdør den Nat, saa maatte hun faa det. Nej, det kunde jo da aldrig gaa an! hvor kunde hun have den gamle graa Karl siddende der? nej, det kunde paa ingen Maade lade sig gjøre! „Aa, lille Jomfru", sagde Pigerne, „det gjør jo ikke noget: vi ligger jo tæt ved", og skulde der være noget i Vejen, saa kunde hun jo kalde. Ja, Jomfruen vilde jo gjærne have god' Spindehjul, og saa fik han da Lov til at sidde der, men paa det Vilkaar, at han ikke maatte komme, før de alle var i Sæng, og at han igjen skulde gaa, før nogen var opstaaet, og det lovede han at rette sig efter. Jomfruen sov ikke den Nat: hun tænkte bestandig paa den slemme graa Mand, der sad udenfor Døren. Men han sad saa stille som en Mus, og inden de andre stod op, gik han sin Vej.

Næste Dag saa drev han atter Kræet til Vands, og saa brugte han Tenen af Guld-Spinderokken til at jage ad det med, for den havde han beholdt. Jomfruen hun stod igjen oppe paa Loftet og saae det, og da hun skulde se til sit Spindehjul, ja, saa manglede jo Tenen. Nu maatte da Pigerne ud til ham igjen: om han ikke vilde være saa god at komme op og tage det med, han havde i Haanden. Jo, han kom op, og nu vilde Jomfruen da endelig have, han skulde sælge hende den Ten. Nej, den fik hun ikke, uden han da maatte sidde indenfor hendes Sovekammerdør den Nat. Men det kunde jo da umulig gaa an: den gamle graa Karl kunde hun paa ingen Maade have siddende der, og sidste Nat havde hun slet ikke sovet. „Aa, hvad gjør det, lille Jomfru", sagde Pigerne, „er der noget i Vejen, saa kan De jo kalde paa os." Ja, Tenen maatte hun jo have til Spindehjulet, der var saa ikke andet for, og han fik saa Lov dertil; men han skulde jo da komme sildig og gaa tidlig ligesom sidst. Jomfruen sov heller ikke den Nat; han sad saa stille som en Mus, og da det begyndte at dages, saa gik han.

Næste Dag saa saae Jomfruen da, at god' gammel Bedemand han drev til Vands med det Guld-Hæspetræ, og saa blev hun jo da ligesaa vant for det (begjærlig efter det), der maatte Bud ud til ham igjen, og han kom op, og saa var det jo, hvad han vilde have for det Hæspetræ. Ja, det vilde han ikke sælge, uden han maatte sidde paa hendes Sængestok den Nat. Naa, kort at fortælle, Jomfruen skreg og klagede sig: nu havde hun ikke sovet i to Nætter, og hun kunde jo da ikke have ham siddende der; men Enden paa det blev jo, at han ogsaa fik Lov til det. Han kom da silde og sad paa Sængestokken saa stille som en Mus. Saa ud paa Natten saa kom Herren og Fruen hjem; og da han hørte det, saa smed han sig op i Sængen til Jomfruen og gav sig saa til at hamre i Gulvet med sine Træsko og gjøre et Spektakel, saa Herremanden hørte det og kom op for at se, hvad det dog kunde være. Da han nu saae den grimme graa Karl i Sængen hos Datteren, saa blev han jo da ravgal, og han ud efter en Pidsk og op igjen og giver sig til at øle (prygle) paa dem begge to, saa det var urimeligt. Datteren skreg og græd, men det hjalp intet, han vilde ikke høre et Ord og ikke se hende mere for sine Øjne, og saa jog han dem ud af Gaarden, og nu kunde de gaa der og der hen.

Bedemanden han gik nu, og han lod, som om han ikke brød sig om hende; men saa skreg hun og græd: „Aa, min kjære Graadonner! min kjære Graadonner! aa gaa dog ikke fra mig!" — „Ja hvad, jeg kan jo ikke have noget med dig at gjøre", svarede han, „jeg tjener paa en anden Herregaard, og Herremanden der er en grov gal Karl, og han blev nok ikke god, naar han saae, jeg havde en Kvind at trække med." Men hun græd og bad, at han dog sagtens skulde tage hende med: hun havde jo nu slet ingen at holde sig til; og saa lod han sig jo ogsaa omsider bevæge dertil, — det var jo just det, han vilde. Naa, saa rejste han jo siden hen til sin egen Herregaard; der stod der ude paa Gaardspladsen et lille Hus, saadan rigtig en sælle Kryl (en ussel Rønne), næsten som et Hundehus. „Der i det Hus bor jeg", sagde Graadonner, som hun jo kaldte ham, „og vil du være hos mig, saa maa du med derind." Hun græd

og saae til den sælle Kryl; men det hjalp intet, hun maatte jo til at krybe derind. „Imorgen skal Pigerne bage“, sagde han til hende, „saa skal du hjælpe dem, for ellers tillader Herremanden nok ikke, at du bliver her; og saa skal du tage en lille Pose med, om du kunde komme til at stjæle lidt af Melet, for vi skulde jo ogsaa have bagt engang.“ Nej, uha! hun græd og klagede sig: hun havde aldrig bagt før, og stjæle det kunde hun da slet ikke. „Ja, det nytter ikke“, sagde han, „vil du blive her, saa maa du ogsaa hjælpe at sanke til Føden.“

Om Morgenen saa gik Graadonner, og lidt efter saa gik hun ogsaa, hun skulde jo hen og hjælpe at bage. I Døren mødte hun Herremanden. „Hvad er du for en?“ spurgte han. „Aa, jeg er Graadonners Kone“, klynkede hun. „Saa, har han nu faaet en Kvind at trække med!“ sagde Herremanden, „ja, se nu til, at du hjælper Pigerne lidt“, og saa gik han; og glad var hun, da han var væk. Herremanden havde givet Pigerne Befaling til, at de skulde gaa ud engang imellem og lade hende være ene; det var jo, for at hun kunde komme til at tage af Melet, og saa fik hun da ogsaa sin Pose fyldt. Da hun nu vilde gaa om Aftenen, saa kom Herremanden, og han talte hende groft til: hun havde været doven, sagde han, og ikke gjort Gavn for Føden, og saa rystede han hende, til Posen faldt fra hende. „Og saa er du tilmed en Tyvekvind!“ sagde han. Hun græd og klagede: han skulde dog sagtens lade hende gaa; hun skulde ikke gjøre det oftere. Naa, han lod hende jo gaa for den Gang, og hun sakte til at komme ind i hendes sælle Kryl.

Lidt efter kom Graadonner: „Naa, fik du saa bjærget lidt Mel?“ sagde han. Nej, hun græd og klagede og fortalte ham det hele, hvordan det var gaaet hende, og hun var jo da saa meget ilde tilfreds. „Ja, nu imorgen skal Pigerne vadske“, sagde han, „saa skal du hjælpe dem, og saa skal du se, om du ikke kan stjæle lidt af Tøjet: — skulde vi faa Smaa engang, saa kan vi nok have det behov“. Ja, hun græd jo igjen, men der var intet andet for: hun maatte lystre. Naa, kort at fortælle, det gik hende jo ligesom Dagen tilforn: hun fik noget Tøj puttet

indenfor paa sig, og da hun vilde til at gaa, saa kom Herremanden: han vilde se, hvad hun havde stukket til sig. sagde han, han syntes, hun havde saadan urimelig store Bryster, — og saa sad Tøjet jo der.

Hun kom da hjem, og lidt efter kom Graadonner, og saa var det da, hvordan det var gaaet hende: om hun havde faaet pillet lidt til sig. Nej, hun græd jo saa og fortalte det hele. „Ja, kan du ikke bære dig bedre ad", sagde han, „saa kan jeg nok ikke gjøre noget med dig; men nu imorgen", sagde han, „saa kommer Sypigerne op paa Gaarden at sy Brudestads, for Herremanden skal giftes. Da nu Bruden er saa langt borte, men hun er af samme Størrelse som du, saa skal Klæderne sys efter dig, og du skal ogsaa op og prøve dem paa, og saa maa du se til, du kan stjæle lidt af Tøjet: — ifald vi skulde faa Smaa engang, saa var det godt at have", sagde han.

Næste Dag var hun da oppe paa Gaarden og fik passet de fine Klæder, og saa vilde hun jo da liste af med noget af Tøjet; men det saae Herremanden: han skjældte hende Huden fuld for en Tyvekvind og det som værre var, og saa kunde hun gaa. „Ja nu imorgen", sagde Graadonner, da han kom, „saa skal Herremanden have Bryllup; men da hans Brud er bleven syg, saa skal du i Klæderne og med til Kirken og vies til ham i hendes Sted." Hun græd og klagede, at det turde hun paa ingen Maade vove: hun var saa bange for Herremanden; — naar hun dog bare kunde blive fri! Nej, det kunde ikke hjælpe at snakke om, sagde Graadonner: naar Herremanden vilde have det saadan, saa var hun nok nødt til at lystre.

Da det nu kom til om Morgenen, hun skulde afsted, saa var Graadonner syg, sagde han. Hun græd og klagede, at nu skulde hun fra ham, just som han var syg og trængte til hende, og der var en grov Sælleхed (stor Bedrøvelse). „Ja, det kan jo ikke nytte", sagde han, „du kommer jo til og afsted." Naa, saa gik hun: hun var jo kun lidt glad, det kan man jo nok tænke sig; men han grinte i Skjægget, og da hun var vel ude, saa var han da ikke sen til at komme af de graa Klæder og i nogen andre. Nu havde Herremanden befalet sine Folk at tænde

Ild i Graadonners Hus, saa det kunde staa i lys Lue, lige som de skulde afsted til Kirke; — han vilde da se, hvad hun vilde sige til det. Det skete da ogsaa: i det samme de skulde staa i Vognen, saa stod Huset i lys Lue. „Aa, min kjære Graadonner!" raabte hun, „frels ham! han er syg og kan ikke gaa, frels ham! frels ham!" — „Aa, Skarn med Graadonner!" sagde Herremanden, „ikke andet end ham! Se nu bare, du kommer op i Vognen!" Hun skreg og græd: hendes stakkels Graadonner, han var syg og sælle, og nu brændte han; — men det hjalp intet, hun maatte afsted; Herremanden saae saa galt til hende, at hun ikke turde vove andet.

De kom jo saa til Kirke, og de blev viet sammen; men hun tænkte hele Tiden kun paa Graadonner: ham sørgede hun for. De kom hjem fra Kirken, hun skottede efter Huset: ja, det var helt nedbrændt, men hun vovede ikke at spørge efter Graadonner. Saa kom de ind, og saa spurgte Herremanden hende, om hun havde Lyst til at se hendes Graadonner. Ja, det vilde hun da saa inderlig gjærne. Saa hentede han sine gamle Klæder og drog dem paa, og saa saae hun jo, at det var Herremanden, hun havde kaldt for Graadonner. Hvem der nu blev glad, det var da hende. Der blev nu budet Gjæster sammen, og der blev holdt Bryllup i flere Dage, og da saa det var forbi, saa kjørte de hen til hendes Forældre, og der blev jo da en gruelig Glæde. — Og er de ikke døde, saa lever de stort og stærkt den Dag idag er.

---

[2] **Rakkerens Brud.**

(Fra Sønder- og Nørre-Jylland.)

1. Der bode en skjøn Jomfru for sønden ved den Aa,
det var den allerdejligste, som Solen skinned paa.
Lig' om Lig', hendes Lige var ej kommen.

2. Der bejlede til hende de Grevesønner fem,
men de var ei saa skjønn', at hun vild' ægte en af dem.

3. Der bejlede til hende de Kongesønner ni,
men de var ej saa skjønn', at hun vild' ægte en af di.

4. Da kom der en Rakker gangendes til By,
de Kongesønner kjøbte den Rakker til at fri.

5. „Da laaner mig en Sadel, da laaner mig en Hest,
og laaner mig en Kappe, jeg kan ride som en Præst!"

6. Og da nu den Rakker han kom ridendes i Gaard,
da stod der den skjøn' Jomfru, og hun var svøbt i Maar.

7. „Og hør du det, skjøn' Jomfru baade favr og fin,
og vil du ikke være Allerkjæreste min?"

8. „Nej, pak du dig paa Døren, du slemme Rakkerknægt!
jeg giver dig Fanden tillige med din Slægt."

9. „Jeg er slet ingen Rakker, fordi du synes saa,
jeg er den bedste Kongesøn, i Verden være maa."

10. „Er du den bedste Kongesøn, i Verden være maa,
da vil jeg dig elske, ihvor det mig skal gaa."

11. „Ja, jeg haver Ager, og jeg haver Jord,
jeg haver tolv skjøn' Jomfruer, der dække skal vort Bord.

12. Ja, jeg haver Ager, og jeg haver Eng,
jeg haver tolv skjøn' Jomfruer, der rede skal vor Sæng.

13. Ja, jeg haver mig en Urtegaard af ny,
hvor du, min Allerkjæreste, spadsere skal udi.

14. Ja, jeg haver atten sadled' graa Hest',
og du, min Allerkjæreste, skal ride paa den bedst'."

15. Da tænkte den Jomfru: mon det skuld' være saa,
da kan det ikke hjælpe at lade flere gaa.
Lig' om Lig', hendes Lige var nu kommen.

16. Da Bryllupet var til Ende, og alting var forbi,
da vilde skjøn' Jomfru hans Herlighed bese.

17. „Ja, hvor er nu din Ager, og hvor er nu din Jord,
hvor er de tolv skjøn' Jomfruer, der dække skal vort Bord?"

18. „Jeg haver ingen Ager, jeg haver ingen Jord,
jeg haver aldrig spist ved nogen ærlig Mands Bord."

19. „Ja hvor er nu din Ager, og hvor er nu din Eng,
hvor er de tolv skjøn' Jomfruer, der rede skal vor Sæng?"

20. „Jeg haver ingen Ager, jeg haver ingen Eng,
jeg haver aldrig sovet i en ærlig Mands Sæng."

21. „Og hvor haver du nu den Urtegaard af ny,
hvor jeg, din Allerkjæreste, spadsere skal udi?"

22. „Jeg haver slet ingen Urtegaard af ny,
jeg haver altid vandret fra By og til By."

23. „Hvor er nu dine atten sadled' graa Hest',
hvor jeg, din Allerkjæreste, skal ride paa den bedst'?"

24. „Jeg haver aldrig haft nogen sadlet graa Hest,
min skjønne lange Kniv den passer mig bedst."

25. Hvad enten den Jomfru hun peb eller sang,
saa maatte hun nu følge den Rakker om Land.

26. Skjøn Jomfru stylped op hendes Kaabe saa blaa,
for hun maatte hjælpe den Rakker at flaa.
Lig' om Lig', hendes Lige var da kommen.

[3] Prindsessen med de tolv Par Guldsko.

(Fra Bornholm.)

Der var engang en ung Mand, som gik ud i Verden for at søge sin Lykke. Som han gik hen ad Vejen, mødte han en gammel Mand, som bad ham om en Almisse. Den unge Mand sagde, at Penge havde han ingen af, men han vilde gjærne dele sin Mad med ham, og det sagde den gamle Tak til. De satte sig under et Træ, og den unge Mand delte Maden lige imellem dem. Da de havde spist, rejste han sig for at gaa videre, men den gamle sagde: „Du har nu delt med mig, hvad du havde; til Gjengjeld vil jeg give dig denne Stok og denne Kugle, de vil nok bringe dig Lykke. Naar du holder Stokken op for dig, saa bliver du usynlig, og naar du slaar med Stokken til Kuglen, vil den trille foran dig og vise dig, hvad Vej du skal gaa.“

Den unge Mand takkede ham for Gaven, kastede Kuglen paa Vejen og slog til den med Stokken. Kuglen trillede rask foran ham og blev ved at trille, til han kom til en stor By. Her saae han, at der var opstillet afhugne Menneskehoveder rundtom paa Byens Mure. Han spurgte den første han mødte om Grunden dertil og fik nu at vide, at der var stor Sorg i Landet over Prindsessen, som hver Nat sled tolv Par Guldsko, uden at nogen vidste, hvordan det gik til. Den gamle Konge var bleven kjed deraf og havde lovet, at den som kunde opdage, hvorledes hun sled Guldskoene, skulde faa Prindsessen og det halve Rige, men kunde han ikke opdage det, skulde han lade sit Liv. Der havde nu været mange Prindser og fornemme Herrer, som havde forsøgt det, thi Prindsessen var overmaade smuk; men de havde alle mistet Livet, og den gamle Konge var meget bedrøvet derover.

Da den unge Mand hørte dette, fik han stor Lyst til at prøve Æventyr, og han gik lige op paa Slottet og sagde, at han vilde forsøge det den næste Nat. Da den gamle Konge saae ham, gjorde det ham ondt for ham, og han raadede ham fra at indlade sig derpaa, da det vist ikke vilde gaa ham bedre end

de andre. Han blev imidlertid ved sit Forsæt, og den gamle Konge sagde da, at han i tre Nætter skulde sove i Prindsessens Værelse og see, om han mærkede noget, og hvis han den tredje Dag intet havde opdaget, saa maatte han gaa til Retterstedet.

Den unge Mand var tilfreds hermed, og om Aftenen blev han fulgt ind i Prindsessens Værelse, hvor der stod en Sæng til ham. Han satte sin Stok ved Sængen, hængte sin Randsel paa den og lagde sig ned med det Forsæt ikke at lukke et Øje hele Natten. I lang Tid laa han vaagen og mærkede slet intet, men omsider sov han ind, og da han vaagnede, var det lys Dag. Han blev meget ærgerlig paa sig selv og lovede at passe bedre paa den næste Nat.

Den næste Nat gik det ligesom den første, og den unge Mand havde nu kun een Nat tilbage.

Da han den tredje Aften lagde sig, lod han strax som om han sov, og det varede ikke længe førend han hørte en Stemme, som spurgte Prindsessen, om han sov. Prindsessen sagde ja, og derpaa kom der en hvidklædt Pige hen til hans Sæng og sagde til Prindsessen: „Jeg vil dog prøve, om han sover rigtig“, og saa tog hun en Guldnaal og stak i hans ene Hæl. Han laa ubevægelig, og hun gik og lod Naalen sidde. Derpaa saae han, hvorledes hun og Prindsessen flyttede dennes Sæng tilside, saa en Trappe kom tilsyne, og den steg de ned ad. Han skyndte sig op af Sængen, tog Naalen og puttede i Randselen, Randselen tog han paa Ryggen, og Stokken holdt han op for sig, saa han var usynlig. Han steg nu ned ad Trappen efter dem, og de gik, til de kom til en Skov, hvor alt var af Sølv, baade Træer, Blomster og Græs. Da de kom til Enden af Sølvskoven, brækkede han en Gren af et Træ og puttede i sin Randsel. Prindsessen hørte det rasle i Træerne og vendte sig om, men kunde ingen se. „Det er ligesom om nogen er efter os“, sagde hun. „Aa, det er kun Blæsten“, sagde Pigen. Saa kom de til en Skov, hvor alting var af Guld, baade Træer, Blomster og Græs, og da de kom til Enden af Guldskoven, brækkede han en Gren af og puttede i sin Randsel. Prindsessen vendte sig om og syntes, der var nogen efter dem; men Pigen sagde igjen, at det var kun Vinden.

Saa kom de til en Skov, hvor Træer, Blomster og Græs var af Diamanter, og da de kom til Enden af Diamantskoven, brækkede han ogsaa en Gren af ēt Træ og gjæmte den i sin Randsel. Nu kom de til en Sø, og der laa en lille Baad, som Prindsessen og Pigen steg i; men da de vilde sætte fra Land, sprang han ned til dem, og det skvulpede stærkt, saa Prindsessen blev bange og raabte, at nu var der da nogen med dem; men Pigen sagde, at det var kun Blæsten. Saa sejlede de over til den anden Side, hvor der laa et stort Slot. Her kom en led Trold og tog imod Prindsessen og fulgte hende ind og spurgte, hvorfor hun kom saa sent. Hun fortalte ham da, at hun havde været saa bange, at der var nogen efter dem, men havde ingen set. De satte sig derpaa til Bords, og den unge Mand stillede sig bag Prindsessens Stol. Da hun havde spist, tog han hendes Guldtallerken, Guldkniv og Gaffel og puttede i sin Randsel. Trolden og Prindsessen undrede sig over, hvor det var blevet af; men Trolden brød sig ikke videre om det og vilde til at dandse. Saa begyndte de at dandse, og Prindsessen dandsede tolv Dandse med Trolden, og for hver Dands sled hun et Par Guldsko; men da hun havde dandset den sidste Dands og kastede Skoene i en Krog, tog den unge Mand dem og puttede dem i sin Randsel. Da Dandsen var til Ende, fulgte Trolden hende til Baaden, og den unge Mand fulgte med og sprang først i Land og skyndte sig tilbage, saa han kom tidsnok til at kunne lægge sig paa Sængen og lade som han sov, da Prindsessen kom.

Om Morgenen kom den gamle Konge og spurgte, om han nu havde set noget; men han sagde, at han var falden i Søvn ligesom de foregaaende Nætter og havde ingen Ting mærket. Herover blev den gamle Konge meget bedrøvet, men Prindsessen var desto gladere, og hun vilde selv se hans Henrettelse. Den unge Mand blev da fulgt til Retterstedet, og Kongen og Prindsessen og hele Hoffet fulgte med.

Da han nu stod der, bad han Kongen om Tilladelse til at fortælle en underlig Drøm, han havde haft den sidste Nat, og Kongen gav ham Lov dertil. Han fortalte da, at han drømte, at han saae en hvidklædt Pige hos Prindsessen, som spurgte, om

han sov, og for at prøve det, stak en Guldnaal i hans ene Hæl, „og det forekommer mig, at det var denne", sagde han, og tog Naalen op af Randselen. „Derpaa drømte jeg, at de skjød Prindsessens Sæng til Side og steg ned ad en Trappe, som var under Sængen, og at jeg gik bagefter, og saa drømte jeg, vi kom til en Skov, hvor Træer, Blomster og Græs var af Sølv, og jeg brød en Gren af et af Træerne, og her tror jeg at jeg har den. Derpaa kom vi til en Skov, hvor Træer, Blomster og Græs var af Guld, og jeg brød ogsaa en Gren af et af Træerne, og her er den. Derpaa kom vi til en Skov, hvor Træer, Blomster og Græs var af Diamanter, og jeg brød ogsaa en Gren af et af Træerne, og her er den. Jeg drømte saa, at vi gik videre, til vi kom til en Sø, hvor der laa en Baad, som Prindsessen og Pigen steg i, men da jeg ogsaa sprang i Baaden, blev Prindsessen bange og trode, at der var nogen efter hende, men hun kunde ikke se mig. Vi sejlede over Søen til et stort Slot, hvor der kom en led Trold, som tog imod Prindsessen og fulgte hende ind og satte sig til Bords med hende, og jeg drømte, at jeg stillede mig bag hendes Stol, og da hun havde spist, tog jeg Tallerken, Kniv og Gaffel og puttede i min Randsel, og her er de. Derpaa drømte jeg, at Trolden bød Prindsessen op til Dands, og at hun dandsede tolv Dandse med ham, og for hver Dands sled hun et Par Guldsko; men da hun havde dandset den sidste og kastet Skoene til Side, syntes jeg, at jeg puttede dem i min Randsel, og her er de. Derpaa drømte jeg, at Prindsessen sejlede tilbage, men jeg kom hjem før hende og lagde mig paa Sængen, før hun kom."

Da den gamle Konge hørte og saae alt dette, blev han ganske glad; men Prindsessen var ganske syg af Forskrækkelse og kunde ikke begribe, hvordan det var gaaet til. Kongen vilde nu, at den unge Mand skulde holde Bryllup med Prindsessen; men han vilde først besøge Trolden og bad, om Prindsessen vilde laane ham sit Guldfingerbøl. Det gav hun ham, og saa tog han Afsked med dem og steg ned ad Trappen og gik gjennem Sølvskoven og Guldskoven og Diamantskoven til Søen og sejlede over til Troldens Slot. Da han kom til Trolden, stak

han ham i Hjærtet med den Guldnaal, han havde taget ud af sin Hæl, og holdt Prindsessens Fingerbøl under. Der faldt tre Draaber Blod i det, og saa døde Trolden.

Derpaa sejlede han tilbage, og da han kom til Diamantskoven, hældte han en Blodsdraabe paa Jorden, og strax blev alle Træer, Blomster og Græs til ligesaa mange Mænd, Kvinder og Børn, og de blev saa glade over at være løste fra Trolddommen, at de sagde, han skulde være deres Konge, for det var et helt Kongerige. De fulgte med ham til Guldskoven, og der hældte han den anden Blodsdraabe ud, og der blev ogsaa Træer, Blomster og Græs til Mennesker, et helt Kongerige, og de glædede sig og raabte, at han skulde være deres Konge. De fulgte med ham til Sølvskoven, og der hældte han den tredje Blodsdraabe ud, og alle Træer, Blomster og Græs blev ligeledes til Mennesker, og de takkede ham for deres Befrielse, og de vilde ogsaa, at han skulde være deres Konge. De fulgte nu med ham til den gamle Konge og fortalte om deres Befrielse, og baade han og Prindsessen glædede sig over, at ogsaa hun var løst fra Fortryllelsen. De holdt nu Bryllup med stor Glæde, og han blev Konge over alle tre Kongeriger.

---

[4] Slangen og den lille Pige.

(Fra Bornholm.)

Der var engang en lille Pige, der skulde bringe Mad ud til sin Fader, som pløjede i Marken. Da hun kom ud til ham med Maden, bad han hende hente sig sin Trøje, som han havde lagt ved et Træ. Pigen gik for at hente den; men da hun kom derhen, saae hun en gruelig stor Slange, som laa paa Trøjen, og hun tog en Kjæp og vilde jage den væk, men Slangen blev liggende. Saa bad hun, at den dog endelig vilde gaa, at hun kunde faa Trøjen til sin Fader. „Ja“, sagde

Slangen, „dersom du vil komme hen til mig igjen og sætte dig paa min Ryg, saa skal du faa den.“ Det sagde Pigen Ja til, og saa krøb Slangen af Trøjen, og hun bragte sin Fader den. Hun kom strax igjen og satte sig paa Slangens Ryg, men aldrig saasnart var hun der, førend den løb ad Skoven til og blev ved at løbe langt ind i Skoven.

Da den nu havde løbet længe, sagde den: „Lille Pige, staa op paa min Ryg og se, om du ser noget!“ Pigen stod op paa dens Ryg og sagde: „Jeg ser noget skinne som det klare Sølv.“ — „Ja, det er min Moders Slot“, sagde Slangen, „saa har vi langt endnu.“ Saa løb Slangen langt ind i Skoven, og saa sagde den igjen: „Lille Pige, staa op paa min Ryg og se, om du ser noget!“ — „Ja“, sagde Pigen, „jeg ser noget, der skinner som det pure Guld.“ — „Ja, det er min Faders Slot“, sagde Slangen, „saa har vi langt endnu.“ Den løb nu længe igjen, og saa sagde den tredje Gang: „Lille Pige, staa op paa min Ryg og se, om du ser noget!“ — „Ja“, sagde Pigen, „nu ser jeg noget, der lyser som Diamant.“ — „Ja, saa er vi der strax“, sagde Slangen. Den løb nu, til den kom til et dejligt Slot, der lagde den sig ved Porten, og sagde til Pigen: „Staa nu op paa min Ryg og ring paa Klokken! og naar Portneren kommer og spør, hvad du vil, saa sig, at du vil søge Tjeneste paa Slottet, saa tager han nok godt imod dig.“

Pigen gjorde, som Slangen sagde, og da Portneren kom og spurgte, hvad hun vilde, sagde hun, at hun kom for at søge Tjeneste paa Slottet. Han spurgte, hvad hun kunde bestille, og hun svarede, at hun kunde feje Gulv og bære Vand og hjælpe til i Kjøkkenet. Ja, saa kunde hun gjærne komme ind, for saadan en havde de netop Brug for, sagde han. Han fulgte hende nu ind paa Slottet og viste hende det Værelse, hun skulde sove i, og hun gik saa ned i Kjøkkenet og hjalp til med alting, og Folkene kunde godt lide hende, fordi hun var saa flink.

Om Aftenen, da hun var kommen ind paa sit Værelse, hørte hun nogen banke paa Døren, og hun spurgte da, hvem det var. „Aa, det er mig“, sagde Slangen, „her er saa koldt, og jeg fryser, maa jeg ikke komme ind og ligge i dit Kammer?“ Pigen

syntes, det var Synd, den skulde ligge derude og fryse, og saa lukkede hun den ind. Men saa snart den var kommen ind, vilde den kysse hende; Pigen holdt sit Forklæde imellem, men den kyssede hende alligevel, og strax blev den til den dejligste Prinds, man kunde se for sine Øjne. Han takkede hende for sin Befrielse og fortalte, at han var en Kongesøn, og at det var hans eget Slot, de var paa. Prindsen og Pigen holdt nu Bryllup med stor Glæde, og derpaa rejste de først til hans Fader og derpaa til hans Moder, og derfra til den lille Piges Forældre, som de hentede til sig paa Slottet, hvor de levede i Fryd og Glæde.

---

[5] **Lindormebruden.**

(Fra Sjælland.)

1. „Skjøn' Jomfru, skjøn' Jomfru, trolov dig med mig!
en silkesyt Særk den giver jeg dig."
Saa vælde de Ord over Volde.

2. „En silkesyt Særk faar jeg, naar Herren Gud vil,
men aldrig trolover jeg mig en Lindorm til."

3. „Skjøn' Jomfru, skjøn' Jomfru, trolov dig med mig!
et Par guldspændte Sko dem giver jeg dig."

4. „Et Par guldspændte Sko faar jeg, naar Herren Gud vil,
men aldrig trolover jeg mig en Lindorm til."

5. „Skjøn' Jomfru, skjøn' Jomfru, sæt Linned for din Mund!"
Saa kyste han hende i den samme Stund.

6. Den Lindorm hen ad Græsset sig skred,
bag efter skjøn' Jomfru, sine Hænder hun vred.

7. Og der de kom i grønneren Lund,
saa kom hendes Kjærest' i den samme Stund.

8. „Jeg er saa tilfreds, du har Edder for din Tand:
saa redder jeg min Kjærest', er det muligt, jeg kan."

9. Det første Slag, den Lindorm han slog,
saa hug han den Ridder i Stykkerne to.

10. Den Lindorm hen ad Græsset sig skred,
bag efter skjøn' Jomfru, saa bitterlig hun græd.

11. Og der de kom i grønneren Eng,
saa stod der saa dejlig en opredt Sæng.

12. „Skjøn' Jomfru, skjøn' Jomfru, gaa i Sæng med stor Kvide!
der agter en Lindorm at sove ved din Side.

13. Skjøn' Jomfru, skjøn' Jomfru, gaa i Sæng med stor Harm!
der agter en Lindorm at sove i din Arm."

14. Om Morg'nen Jomfru vaagned, og om sig hun saae:
saa dejlig en Kongesøn hos hende der laa.

15. „Ja, det skal du have, fordi du var Mø:
du skal være min Dronning, bære Guldkronen rød.

16. Ja, det skal du have, fordi du var Pige:
du skal være min Dronning og sove ved min Side."
Saa vælde de Ord over Volde.

[6]

Præstekonen.

(Fra Thy.)

Der var engang en meget fattig Pige, der havde den gode Lykke at blive meget godt gift, for hun fik en Præst, som sad i et rigtig godt Kald. Han var en god Mand og holdt meget af hende og hun var ogsaa glad ved ham og i alle Maader godt fornøjet. Der var kun een Ting, der pinte hende ved Dag og ved Nat, og det var en sær Frygt, hun havde for, at hun skulde faa Børn. Der er andre Koner, som sørger over, at de ingen faar; men hun gik nu og gruede for, at hun kanske kunde faa nogen. Hun vilde give hvad det skulde være til, at hun maatte være fri for at faa Børn. Saa gik hun da engang hen til en klog Kone, saadan en slem gammel Hex der i Sognet, og spurgte hende, om hun ikke vidste noget Raad til, at hun kunde blive fri for at faa Børn. Jo, det kunde nok lade sig gjøre, det kunde den kloge Kone nok skaffe hende fri for, og saa gav hun Præstekonen syv Stene, — for saa mange Børn skulde hun ellers haft, sagde Konen, — og de Stene skulde Præstekonen blot kaste i Brønden, saa skulde hun nok blive fri for at faa Børn.

Præstekonen tog imod Stenene, betalte den kloge Kone godt for sin Umage og takkede hende til, og Stenene kastede hun saa i sin Brønd og var nu ganske let om Hjærtet ved Tanken om, at nu behøvede hun ikke at ængste sig mere for den Ting.

Nogen Tid efter, en Aftenstund, det var klart Maaneskin, saa var Præsten gaaet ud at spadsere med sin Kone, og deres Vej faldt da over Kirkegaarden. Ret som de gaar, bliver Præsten vaer, at hans Kone havde ingen Skygge. Sin egen Skygge saae han, den fulgte med hvor de gik; men hun havde ingen. Da blev Præsten meget forfærdet og spurgte hende, hvor det kunde være, at hun ingen Skygge havde, det havde dog ellers hver Moders Sjæl. Hun maatte have begaaet en svær Synd, sagde han, siden hendes Skygge var gaaet fra hende, og den

maatte hun skrifte for ham. De var imens komne hjem i Præstegaarden, og Præsten blev ved at trænge ind paa hende, at hun skulde bekjende den svære Synd, der havde jaget hendes Skygge fra hende; men hun blev ved at paastaa, og svor endogsaa paa, at hun havde ikke begaaet nogen stor Synd, det hun vidste af. Da blev Præsten hæftig vred og nidkjær i Sindet og slog sin Haand ned i sit Stenbord for hende med de Ord: „Der er aldrig mere Naade for dig, end det er muligt, at der kan gro en rød Rose op af dette Bord.“ Og saa forskjød han hende og sagde, hun skulde strax forlade hans Hus og aldrig nogensinde sætte sin Fod indenfor hans Dør mere.

Præstekonen fik nu alle sine gamle Klæder paa, som hun var kommen til ham i, og saa vandrede hun ud i Verden, for at finde den Naade, hun havde forbrudt. Præsten forbød nu sine Folk at laane nogen Hus i hans Gaard herefterdags, hvem det saa end var, for han frygtede for, at hans Kone vilde komme igjen.

Præstekonen gik nu omkring i lang Tid for at søge Raad til at gjøre den Synd god igjen, hun havde begaaet; men der var ingen, der kunde hjælpe hende. Endelig kom hun dog til en Præst, der, da han havde hørt alt hvad hun havde at sige og tænkt sig vel om, sagde, at han kunde maaske hjælpe hende; men der forestod hende en svær Dyst, sagde han, om hun turde vove den? Ja, hun turde vove alt, for at faa Fred og Tilgivelse for den svære Synd, der knugede hende. Saa tog han hende med sig op i Kirken og satte hende oppe ved Alteret: der skulde hun blive siddende Natten over, sagde han; og saa gav han hende en Bog i Haanden, som han forbød hende at give fra sig, førend han selv kom næste Morgen og forlangte den af hende; og det maatte hun endelig passe godt paa, da der vilde komme mange, der var ham meget lige, og forlange den af hende.

Dermed gik Præsten, og hun blev ene tilbage i Kirken. Natten faldt nu paa, og hun sad ene der oppe ved Alteret med Bogen i sin Haand. Da kom der først en underlig Karl, han sagde ikke noget, men han spyttede tre Gange paa hende. Der-

efter kom der syv Børn, det ene efter det andet, først fem Drenge og saa to Piger; det var de ufødte Børn, dem, som hun skulde have haft. De regnede op for hende, hvor store Folk de skulde have været, og hvor megen Lykke de vilde have naat, hvis hun havde ladet dem komme til Verden, og saa spyttede de paa hende, en efter anden. Derefter kom der en, der var Præsten meget lig, og forlangte Bogen af hende, og han kom hende saa nær, at han næsten rørte ved hende, men han fik dog ikke Bogen. Siden kom der flere, saa det løb helt rundt for Konen; men hun sad ganske stille og holdt fast paa Bogen, og saadan sad hun endnu, da den rette Præst kom om Morgenen og forlangte Bogen af hende. Da var hun endnu saa fortumlet, at det var med Nød og næppe han fik Bogen fra hende. Saa tog han hende ved Haanden og ledte hende ud af Kirken, og saa sagde han til hende, at nu var hun frelst, men hun kunde ikke leve længer end denne Dag til Ende, og nu skulde hun gaa hjem til sin Mand, sagde han.

Præstekonen gav sig da strax paa Vejen, hun gik hele Dagen, og om Aftenen i Mørkningen naade hun sit gamle Hjem. Der bad hun om Husly. Folkene kjendte hende ikke igjen; men de nægtede hende det dog, da det var dem strængt forbudt at tage nogen ind, ihvem det saa var. Men hun tiggede og bad saa længe og saa mindelig, at hun tilsidst fik Lov til at lægge sig ind i Ovnen, indtil det blev Dag; men saa skulde hun ogsaa pakke sig afsted, det snareste hun kunde.

Om Morgenen, da Præsten kom op, da saae han, at op af det Stenbord, hvori han havde slaaet for sin Kone, der var der voxet en dejlig rød Rose. Da blev han højlig forfærdet og forstod nu, at hans Kone maatte være kommen igjen. Han gik strax ud til Folkene og spurgte dem, om de havde laant nogen Hus den Nat. De sagde allesammen nej, men han gik omkring og ledte baade ude og inde, og omsider kom han da ogsaa til Ovnen, hvor han saae sin Kone ligge; men hun var stendød. Da blev han helt underlig tilmode, gik strax ind og trak sin Skjorte af og flyde den ud til Folkene med Befaling til, at de strax skulde brænde den op. Men de syntes, det var Synd og

Skam at brænde saadan en god Skjorte, og derfor tog de en gammel en og brændte isteden. Morgenen efter fandt de Præsten i sin Sæng: han var da gaaet fra Vid og Sands, og kort efter døde han.

---

[7] **Den Ondes Snarer.**

(Fra Sydsjælland.)

Der var engang en Mand, som havde Kone og Børn, ligesom saa mange andre Mænd; men han havde ikke noget at forsørge dem med. Han kunde knap nok fortjene Føden til sig selv, endsige mere. Han gik da og tænkte tidlig og sildig paa, hvordan han skulde bære sig ad, for at ernære sig og sine; men lige meget hjalp det: det blev immer trangere og trangere. Saa en Dag, han gik helt sørgmodig hen ad Vejen, da mødte han en Mand, som sagde til ham: „Jeg vil hjælpe dig ud af al din Nød paa det Vilkaar, at jeg om ni Aar maa faa, hvad din Kone nu bærer under sit Belte.“ Manden slog strax til og gik hjem med et lettet Sind. Og efter den Tid fattedes han aldrig noget, men havde fuldt op baade til sig og sine.

Nogen Tid efter fødte hans Kone en Søn, og han voxte op med de andre i god Ro og Velstand, som der nu var i Huset. Det ene Aar gik saaledes hen efter det andet, og det niende Aar var snart forløbet, siden Manden blev hjulpen, og han forstod jo nok, hvad Prisen var for den Hjælp: at han nu skulde af med Drengen, og han blev med hver Dag tungere om Hjærtet. Saa en Dag siger den lille Dreng til ham: „Men hvoraf kommer dog det, Fader: at naar du skærer Brød til de andre Børn, er du fornøjet; men hver Gang du skærer et Stykke til mig, triller Taarerne ned ad dine Kinder?“ Og da Drengen saaledes spurgte ham, kunde han ikke længere tie med, hvad der tyngede paa ham; han fortalte Drengen det altsammen og græd og klagede, fordi han nu Dagen efter skulde bringe ham til den

Mand, han havde lovet ham til, for at vinde et godt Udkomme og Velstand. Men Drengen tabte ikke Modet: han gik til Præsten og fortalte ham den hele Sag. Præsten lovede at hjælpe, saa vidt han formaade, og bestilte Drengen op til sig den næste Morgen.

Saa snart det nu gryde ad Dag, gik Drengen til Præsten, som tog ham med sig over i Kirken. Her satte han ham paa Gulvet, slog tre Kredse omkring ham, tændte tre Lys foran ham, gav ham tre Bøger, og advarede ham saa, at han maatte ikke blive bange, naar alle Slags Kram og Utysker kom hen imod ham, dandsede om ham, lokkede og vinkede, pustede ad Lysene og slog efter Bøgerne: han skulde kun være stille og rolig, ikke svare dem og ikke se efter dem, saa kunde de ikke komme over Kredsene og ikke gjøre ham noget; naar det gryde ad næste Dag, vilde Præsten igjen hente ham, og havde han da holdt Prøven ud, saa var al Fare overstaaet. Dermed gik Præsten, og Drengen blev siddende rolig indenfor Kredsene og ventede paa, hvad der skulde komme. Han havde heller ikke siddet ret længe, før der, som Præsten havde sagt, kom alt Slags Aandetøj omkring ham, som lokkede og truede, vinkede og slog efter ham; snart dandsede de rundt omkring ham, og snart stod de stille og pustede ad Lysene; men Drengen sad rolig, saae ikke til dem og agtede ikke enten paa deres Lokken eller Truen, men læste i den ene Bog. Saa raabte de til ham: „Ser du ikke, det er højt op ad Dagen; kom og følg med os!" men Drengen blev rolig. Dog fik de saa megen Magt, at de fik slaaet de to Bøger fra ham, men den tredje maatte de lade ham beholde, og Lysene kunde de ikke faa slukket, og Kredsene kunde de ikke overskride.

Saadan gik Dagen og Natten hen; men endelig var den Tid forbi, hvori alle disse Utysker havde Magt til at plage ham; saa kom Præsten tilbage og hentede ham, og han gik hjem til sine Forældre, som da blev sjæleglade ved at se ham: de havde aldrig ventet at skulle se ham mere. Og han blev hjemme hos dem; for nu, da den Dag, Manden skulde haft ham, var overstaaet, havde han ingen Magt mere over Drengen.

---

[8]

Svinet.

(Fra Østjylland.)

Der var engang en Kone, der havde tre Døttre, og de skulde en Dag til at skage. Nu var de da ved at skage, og saa kom Moderen ud til dem for at se paa Arbejdet. Saa den Tid hun var ude ved dem, kom der et Svin løbende ind i Haven og aad af Kaalen. Hun sagde da til hendes ældste Datter, hun skulde skynde sig hen og gjenne det bort, og Datteren løb saa efter det med Skageren i Haanden. Da hun kom hen til Svinet, raabte det: „Klø mig, klø mig!“ — „Ja, jeg skal klø dig, saa du skal faa Skam“, sagde Pigen, og hun til Rends efter det, og det ind i Skoven; men saa kom der saadan en Taage, at Pigen blev helt vild, og saa gik Svinet bag ved en Busk og kom igjen som et Menneske, og saa sagde han til Pigen, at nu skulde hun følge med ham og være hos ham: hun skulde have det godt og ikke bestille andet end lave Mad til sig selv og til ham, ellers maatte hun gjøre, hvad hun vilde. Pigen kunde nu ikke finde hjem, for hun var saa forvildet, og saa fulgte hun med ham.

Den anden Dag var nu Moderen og de to Døttre ved at bage; da saae de igjen et Svin ude i Haven, og Moderen sagde til den anden Datter, hun skulde skynde sig ud og gjenne det fra Haven. Hun løb da efter det med Ovnragen i Haanden, og da hun kom tæt til Svinet, sagde det til hende ligesom til den første: „Klø mig, klø mig!“ — „Ja, jeg skal klø dig“, sagde hun og hug efter det med Ovnragen; det til Rends, og hun efter det helt ind i Skoven, og der faldt der med eet saadan en Taage paa, at hun blev ganske forvildet, og saa kunde hun i det samme ikke se Svinet mer, men der stod en Karl for hende, og han sagde til hende som til den anden, at hun skulde følge hjem med ham: hun skulde ingenting bestille og maatte se alt det Sølv og Guld han havde; der var kun eet Kammer, hun ikke maatte gaa ind i.

Saa den tredje Dag var Moderen og den yngste Datter ved at hegle, da de igjen saae et Svin i Haven. Datteren vilde løbe ud efter det, men hun maatte ikke gjærne, for Moderen var bange, hun skulde blive henne som de andre. „Nej", sagde Datteren, „jeg skal nok forvare mig"; og hun rendte da efter Svinet. „Klø mig, klø mig!" raabte det da igjen. „Ja jeg skal nok klø dig", sagde hun, og saa slog hun til det. „Ja, du kan klø mig", sagde Svinet, og saa rendte det ind ad Skoven til, og hun bagefter; men saa kom der ligesaadan en Taage over hende, saa hun blev helt vild i det, og saa blev Svinet da til en Karl, og han sagde til hende, at hun skulde følge hjem med ham og være hans Kone; hun skulde kuns lave Maden til ham og til sig selv, og saa var der to Kamre, hun ikke maatte komme i; — det var nu der, hvor han havde hendes to Søstre; men det vidste hun jo ikke. — Hun kunde jo ikke finde hjem, og saa fulgte hun da med ham. Hun havde det ogsaa godt hos ham, og saa var der jo saa meget Sølv og Guld, saa det var forskrækkeligt; men alligevel var hun ikke glad, for hun vidste jo, at hendes Moder længtes efter hende; men hvordan hun skulde komme hjem igjen, det kunde hun ikke begribe.

Manden var ude den hele Dag, og hun gik imens alene omkring i Huset, og saa fandt hun da engang paa at kigge ind igjennem Nøglehullerne i de to Kamre, hun ikke maatte komme i, og saa saae hun da, at det var hendes to Søstre, som var der inde. Hun kaldte da paa dem, og saa snakkedes de ved igjennem Nøglehullerne, om hvordan de dog skulde komme sammen igjen og hjem til deres eget. Den ene Søster vidste, at Nøglen til Kamrene laa paa en Hylde ved Skorstenen, og Pigen var da ikke sen til at faa den fat, og nu kunde hun jo gaa ud og ind som hun lystede. Nu gik hun da og grundede paa, hvordan hun skulde bære sig ad med at narre Manden, saa de kunde komme hjem igjen til deres Forældre, som gik og var saa sorrigfulde over dem og aldrig kunde vide, hvor de var blevne af.

Da Manden kom hjem om Aftenen, saa klagede han sig over den strænge Kulde, det var. „Ja, vi kan sagtens," sagde

hun, „men hvad mener du om mine stakkels Forældre, hvordan de har det i denne Kulde: de har ikke andet end enlig haarde Flintestene at brænde, og de er lige saa gode den sidste Dag som den første, og den første Dag som den sidste." Saa sagde han, der skulde heller ikke være noget i Vejen for, at han vilde give dem noget at brænde: nu skulde han dog ud i Aften, saa kunde hun komme Kul i en Pose og danne den til, saa skulde han nok selv bringe den hen. Ja, hun takkede jo og var da saa vel fornøjet med det. Saa tog hun en Sæk og kom Sølv og Guld nederst i den og saa hendes ene Søster der ovenpaa, og saa Kul over hende, for at han ikke skulde se noget, og saa sagde hun til Søsteren: „Naar han nu kommer ud med dig paa Vejen, saa vil han nok se i Sækken; men saa skal du sige: Ja, jeg ser nok, jeg ser nok; saa tror han, det er mig, der passer paa ham." Saa kom da Manden og tog Sækken, og Pigen sagde, at han maatte ikke løse op for den: nu vilde hun staa og se efter ham, for at passe paa, at han bar den lige til hendes Hjem. Saa gik han da med Sækken; men da han var kommen et lille Stykke paa Vej, saa sagde han:

„Vejen er laang,
og Byrden er tung,
Mand maa vel se, hvad i Sækken er."

Men saa raabte hun, der sad i Sækken: „Ja, jeg ser nok, jeg ser nok!" Og saa blev Manden forskrækket, for han trode, det var hans Kone, som kunde se ham, og saa sagde han:

„I, da skulde du ha' Skam i dine Øjne klare,
kan du se gjennem Bjærg og dybe Dale!"

Og saa skyndte han sig hen til Forældrenes Hus og kylede Sækken ind ad Døren til dem og sagde, at nu kunde de brænde det. De fik da i en Fart løst op for Sækken, og glade blev de: nu havde de jo deres ældste Datter igjen.

Saa kom han da hjem, og træt var han og kom ikke ind i Kamrene, som han plejede. Og saa om anden Dagen saa siger hun igjen til ham, at det var da saa fælt koldt idag, og hun frygtede for, at nu havde hendes Forældre brændt de Kul, og om han ikke nok vilde bære en Sæk derhen igjen i

Aften. Aa jo, sagde han, hun kunde jo gjøre den istand. Saa kom hun ligesom i den forrige Sæk Sølv og Guld i Bunden, den anden Søster ovenpaa og saa lidt Kul, og sagde da til hende ligesom til den første. Saa kom Manden da og slæbede af med Sækken, og det gik ligesom sidst, at da han var kommen et godt Stykke paa Vej, saa sagde han:

„Vejen er laang,
og Byrden er tung,
Mand maa vel se, hvad i Sækken er.“

Men saa raabte hun, der sad i Sækken: „Ja, jeg ser nok, jeg ser nok!“ Og saa trode Manden jo igjen, det var hans Kone, som passede paa ham, og sagde da:

„I, da skulde du ha' Skam i dine Øjne klare,
kan du se gjennem Bjærg og dybe Dale!“

Og saa skyndte han sig med Sækken hen til Forældrene og kylede den firkantet ind ad Døren til dem. Da han nu kom hjem, vilde han ind og se i Kamrene; men saa sagde Konen, at det behøvedes jo ikke i Aften: nu var Maden færdig, og nu maatte han endelig komme og spise. Og saa kom han der heller ikke den Aften.

Saa den næste Dag var han hele Tiden borte og fik heller ikke set ind i fine Kamre, og da han kom hjem, saa sagde hans Kone da igjen til ham, at hendes Forældre de maatte da døje ondt i denne Kulde, og om de ikke kunde faa en Sæk Kul til. Ja, ja, sagde Manden, han vilde saa give dem een til, „men alle gode Gange er tre“, saa fik de heller ikke flere, sagde han. Nej, det fik saa at være, sagde hun, naar han bare vilde give dem den ene til, saa skulde hun da aldrig forlange det tiere af ham. „Men jeg er ikke rigtig frisk idag“, sagde hun, „og skulde det være, at jeg ikke havde faaet bundet for Sækken, saa er jeg gaaet i Sæng, og saa binder du vel nok selv for den.“ Ja, det skulde han nok, sagde han. Da saa Manden var gaaet ud, saa tog hun allerførst et Neg og bandt et stort Tørklæde om og lagde det i Sængen, og saa fyldte hun da først Sølv og Guld i Sækken, og saa krøb hun selv i den og fik stablet Kul ovenpaa sig. Da saa Manden kom og saae, at der var ikke

bundet for Sækken, og Skjeppemaalet, som hun havde taget Kullene med, stod ved Siden ad, saa var det jo tydeligt nok at se, at Konen var gaaet i Sæng. Saa bandt han for Sækken og gik med den. Da han saa var kommen et Stykke paa Vej, saa sagde han:

„Vejen er laang,
og Byrden er tung,
Mand maa vel se, hvad i Sækken er."

Men saa skreg hun der nede i Sækken: „Ja, jeg ser nok, jeg ser nok!" — „Naa", sagde Manden,

„Da skulde du ha' Skam i dine Øjne klare,
kan du se gjennem Bjærg og dybe Dale!"

Og saa skyndte han sig afsted med Sækken hen til hendes Forældre, hev den ind ad Døren og sagde, at her havde de den, men nu fik de ikke flere. Ja, de takkede jo, og glade var de, for nu havde de da alle deres tre Døttre igjen, — han havde baade taget dem væk og bragt dem igjen, det tænkte han nok ikke paa.

Da han nu kom hjem, saa gav han sig da Tid til at gaa ind i Kamrene: der var ingen inde. Saa løb han da til Sængen og skulde se til sin Kone; han kaldte og han ruskede i hende, men saa var det kun dette her Reg, han fik i Haanden; og saa fornam han da, at han var narret, og saa blev han saa gal, saa han fløj i enlige Flintestene, som vi nu har at skære vore Fødder paa.

En gammel Fynbokones Fortællinger.

De sagde, hun var synsk, og selv sagde hun: Ja, man har jo hørt og set nogen underlige Ting i sine Dage.

[9] Da jeg var en Tøs paa tolv Aar, gik jeg en Aften med en anden lille Pige over Sante Knuds Kirkegaard i Odense, og da løb der to smaa Katte foran os. Vi vilde da bukke os ned

og tage dem op paa Armen; men da vi bukkede os, saa var der ingen Ting.

---

[10] Det var i min grønne Ungdom, da jeg var tretten Aar gammel, da skulde jeg sidde oppe efter min salig Fader, han var paa Laugsforsamling i Odense, hvor han var Guldsmed. Saa havde min Fader et Søskendebarn, og han var i Kjøbenhavn i Bogtrykkerlære, Højberg hed han. Hans Forældre var døde, og han arvede efter dem et Skatol med Skjænk over, og det stod hos mine Forældre, mens han var i Kjøbenhavn. Skjænken hængte min Fader alt det Guld- og Sølvtøj ind i, som han havde under Arbejde. Saa sad jeg og læste i en Bog, og Klokken kunde vel være elleve paa Lav. Jeg sad i een Stue, og Skatollet med Skjænken stod i en anden Stue. Som jeg nu bedst sad, saa sprang Skabsdørene op, saa Hængslerne knirkede. Jeg blev bange og trode, at det var Tyve, der vilde tage, hvad min Fader havde under Arbejde. Jeg blev nok bange, men jeg blev dog ikke mere forkyst, end at jeg tog et Lys i min Haand og gik ind i den anden Stue, for at se efter Tyvene. Jeg kunde ingen Ting opdage, Sølvtøjet hang godt nok paa sit Sted, hvor det var hængt, og der var intet at se. Saa gik jeg ind og satte mig til at læse igjen, og saa var det maaske en femme-sex Minuter efter at jeg havde sat mig, saa smækkede Laasene op anden Gang, og det stærkere end første Gang, lige saa at det skingrede i Stuen. Jeg tager atter Lyset i min Haand, for at se efter Tyvene. Jeg tænkte, jeg maatte have set fejl første Gang. Saa saae jeg mig vel for allevegne og lyste med Lyset bag min salig Moders Dragkiste og rundt omkring, for at finde Tyvene; men der var ingen Ting, og jeg gik atter ind og satte mig til Rolighed. Saa sad jeg maaske en femme-sex-syv Minuter, da fløj Dørene op igjen med saadan en Lyd, som alt Sølvtøjet faldt ned i Skjænken, saadan en Klingren blev der; men saa turde jeg rigtignok ikke gaa derind tredje Gang. San kom min Fader hjem et Øjeblik efter. Saa sagde jeg: „Aa Fa'r! der er vist Tyve herinde, for Dørene paa Højbergs Skab er fløjet tre Gange op, og det gav saadan en

forfærdelig Lyd." Saa fulgtes min Fader med mig derind. Men der var slet ingen Ting at se: Sølvtøjet hang godt nok. Saa skjændte min Fader paa mig og lo ad mig. Men jeg sagde: „Ja ja, Far, saa skal vi nok se, at Højberg dør inden kort Tid." — „Aa, du har altid saamegen Pjank og saamegen Sludder", sagde min Fader. Men næste Postdag kom der Brev, at Højberg var død samme Nat som dette skete.

---

[11] Medens jeg var hjemme, var vi tre Søstre. Min salig Moder havde den Skik, at vi skulde skiftes hver sin Uge til at gaa i Kjøkkenet og hver sin Uge til at gaa i Byen og hver sin Uge til at sidde oppe om Aftenen efter vor Fader, naar han ikke var hjemme. Det traf altid paa mig, naar jeg skulde sidde oppe, at jeg kom til at høre noget. De andre talte aldrig om, at de hørte noget; men det, tænker jeg, kom af, de sad og sov, men jeg holdt altid saa meget af at læse og havde bestandig en Bog for mig. Saa naar jeg saadan sad om Aftenen, saa kunde jeg høre saa tydelig, hvordan der blev hamret nede i Værkstedet, hvor baade Essen og Bælgen og Ambolten var. Jeg kunde aldrig vide, hvem der saadan smeddede ved Nattetide; men naar jeg gik ind i Værkstedet med et Lys, saa var der intet at se. Det var to Gange, jeg gik derned og saae efter det. Saa kom min Fader hjem, og saa sagde jeg: „Aa Fa'r, du bliver ogsaa saa længe borte. Jeg kan høre, hvorledes det hamrer paa Ambolten og blæser med Bælgen nede i Boden." — „Aa, det skal du aldrig bryde dig om", sagde han, „saa faar jeg et stort Stykke Arbejde." Det var heller ikke Usandhed: det slog aldrig fejl, at han jo enten fik en Sølvkande eller en Opøseske eller et andet stort Stykke Arbejde at udføre, saasnart det hamrede i Værkstedet om Natten.

---

[12] Det var engang ved Middagstid, jeg var ude i en lille Skovhave at plukke Nødder, — jeg har siden tænkt hundrede Gange derpaa. Saa havde jeg hørt mange Folk sige, at det

var ikke godt at komme ind i den Skovhave, for saa gik man vild; men det lo jeg kun ad og tænkte, at det var kun Folkesnak. Saa gik jeg og plukkede Nødder, — der var saa mange dejlige Nødder, — og saa gik jeg og tænkte paa: det er da underligt, at Folk kan være saa tossede og overtroiske, at de taler om, at man kan gaa vild i denne Skovhave. Lige som jeg tænkte dette, saa syntes jeg, at jeg stod i Vand til mine Knæ, og jeg kunde se Luften og Solen i Vandet. Jeg blev forundret over dette her og tænkte: hvad er det for dumme Narrestreger! her er jo ikke Vand i denne Skovhave, og alligevel ser jeg, at Træerne og Buskene staar i Vand til højt op. Saa bukker jeg mig ned og vil føle, om jeg kunde pidske i Vandet med min Haand; men jeg fik fat i noget Græs. Aldrig saa snart havde jeg rejst mig, før det stod med Vand for mine Øjne at synes. Saa havde jeg hørt, at gamle Folk havde talt om, at man skal vende et Stykke af sit Klædemon, naar man bliver vildt; saa løser jeg mit Forklæde op og vender det, og saa var der ikke Vands Draabe at se. Saa kunde jeg se, hvor jeg var: ved Siden ad et Tornegjærde i Skovhaven. Jeg tøvede da ikke, men sprang over og løb hjem. Jeg kom aldrig i Skovhaven siden. Der var dem som vilde mene, at den Kone, som ejede Skovhaven, hun kunde forblinde Folks Øjne. Det er nu lige halvtredsindstyve Aar siden, at det gik for sig.

---

[13] Saa var det engang, at jeg fulgtes med en lille Pige fra Nyborg til Kullerup. Da vi kommer saa noget ud paa Vejen, — det var om Aftenen ved Mortensdags Tider, — saa blev det saadan en grumme Sne, og saa skulde vi over en Mark, der var pløjet om Efteraaret; den havde jeg taget grumme godt Kjende ad; men det havde Pigen som fulgte med ikke. Nu var der en halvvoxen Dreng i Følge med. Saa gik vi alle tre og snakkede om, at det var ikke godt at gaa vild i saadan et Vejr. Som vi snakkede om det, bliver Pigen saa hvid, saa hvid. Saa sværser hun afsted til højre Haand, og vi skulde til venstre. Saa siger jeg: „Du gaar fejl, Gertrud“, — for Pigen

hed Gertrud — „du gaar til Julbysø istedenfor at gaa til Kullerup." Saa blev Pigen vred og skjældte i en syndig Tid. Jeg sagde: „Jeg vil ikke trættes med dig, Gertrud, og jeg vil blive ved at gaa med dig, saalænge jeg kan kjende Vejen; men naar jeg ikke mere kan kjende den, saa gaar jeg min egen Vej." Den stakkels Dreng gav sig herover til at græde. Nu havde Pigen et Par Lufvanter paa. Saa siger jeg til hende: „Tag din ene Vante af og vend den! saa skal du nok se, hvor du er." Det var fire-fem Aar efter at det hændte mig i Skovhaven. Hun vendte Vanten, og nu kunde hun se, hvor hun var; men hun klagede over, at hun ikke kunde finde tilbage igjen. Saa sagde jeg til hende, at det skulde hun ikke klage sig over, „for jeg er saa lykkelig, at jeg ikke er bleven vildt." Nu førte jeg de to andre paa rette Vej igjen; men Klokken blev to, inden vi kom til Kullerup.

---

[14] Jeg tjente paa en Herregaard i Fyn, der hedder Julskov, da jeg var tre og tyve Aar gammel. Jeg havde ofte hørt tale om, at der var Spøgeri paa Gaarden; men jeg havde saamænd aldrig mærket til noget. Men saa var det paa Sidstningen da jeg var der, saa tjente der en Staldkarl paa Gaarden, og han laa nede i et Kammer i Stalden. Saa havde han været i Nyborg og kom hjem, Klokken var vel elleve om Aftenen. Han gik da i sin Sæng og vilde sove. Men lige som han er kommen i Sæng, saa springer Kammerdøren op, og en høj kridhvid Kvindeskikkelse kommer ind ad Døren. Karlen blev ærgerlig og tænkte: Nu kommer vel en af de Satans Jomfruer igjen, og jeg skal vel atter til Nyborg imorgen. Skikkelsen gaar saa hen og staar lige udenfor hans Sæng, men den sagde ikke noget. Karlen saae lige op paa den; men da kunde han se, at det var et Ansigt, han ikke kjendte, det var ingen af Gaardsens Folk. Saa blev han forknyt, skjøndt han var en grumme modig Karl ellers, og han puttede sig ned under Dynen. Om Morgenen gik han op til Forvalteren og bandte blodig paa, at han aldrig mere vilde ligge i det Kammer, saa maatte han gjøre ved ham, hvad han vilde. Forvalteren kunde nu ikke faa nogen af de

andre Karle til at ligge der, da han ikke længer vilde. Saa blev Kammeret liggende øde til langt ind i Sommeren; saa blev Sængen baaren af, og Stenene brudt op i Kammeret, for Kammeret var lagt med Kampesten. Og saa fandt de nede i Jorden, lige under Hovedhjørnet af Sængen, en stor sort Lerpotte med saa mange Ben i og med en lille Hovedskal, som af et lille Barn. Den blev taget op og staar endnu den Dag idag og er nedgravet i Kullerup Kirke. Vi gjorde os de Tanker, at det var Moderen til Barnet, der viste sig, for man havde ofte hørt ligesom et lille Barn græde der om Natten.

---

[15] Jeg bode engang i en By i Fyn, som hedder Svindinge. Min Bopæl var lige tæt ved Kirken, i den gamle Degnebolig. Den gamle Degn var gaaet af formedelst Alderdomssvaghed, og han og hans Kone bode i en Stue ved Siden af mig. Saa kom der Bud til mig ovre fra den unge Degnekone, om jeg ikke vilde komme over til hende: hun vilde snakke med mig. Da laa den gamle Degn — han hed Hjort og var her fra Jylland — og var saa overmaade syg. Naar jeg vilde til de unge Degnefolk, saa skulde jeg lige forbi Kirken, for de bode paa den anden Side af Vejen. Da jeg nu kom lige forbi Kirken, gav det et Lyd derinde, som om Prækestolen og alting faldt. Jeg blev saa forskyst, at jeg segnede i Knæ, og jeg blev saa hvid som et Lagen af Skræk. Saa siger Degnekonen til mig, da jeg kommer: „Hvad fejler Du? Du ser saa gyselig syg ud.“ Saa sagde jeg: „Aa, jeg blev saa forskrækket, da jeg kom forbi Kirken, for da gav det en Lyd, som om Prækestolen og alt skulde falde.“ — „Nej, det er da ikke muligt“, sagde hun, men alligevel fik hun hendes Mand til at tage Kirkenøglen, og til at se efter i Kirken. Men der var intet at se. Den gamle Hjort døde alligevel om Natten.

---

[16] Det var lige Aaret efter, saa bliver den unge Degnekone syg. Det var ved Juletider. De skulde slagte Svin til Degnens, og jeg havde lovet at bestyre Slagtningen, da Konen var

syg. Vi var fire Mennesker og stod sammen i Bryggerset, og da vi var færdige med Slagteriet, gav det en Lyd i Karret, saa at vi fløj sammen alle fire, saa forskrækkede blev vi. Vi trode, det var et Baand paa Karret, der var sprunget. Karrene var dog hele og gode nok. Saa sagde jeg: „Aa, Herre Gud! nu dør den unge Degnekone“, og saa blev vi alle saa harmt, for det var en grumme rar Kone, og vi holdt alle meget af hende. Hun døde anden Dagen derefter.

---

[17] Det er en otteogtredive Aar siden, da gik jeg tilligemed en sexaars Dreng fra en Bondeby i Fyn, der hedder Kullerup, og til min Bolig, som var paa Refsvindinge Mark. Det var ved Mikkelsdagstider. Jeg bar en Skjeppe Æbler paa mit Hoved, og Drengen havde et stort Tørklæde fuldt af Pærer i sin Haand. Saa kom vi til et Markeskjel, der var indhegnet paa begge Sider med Tornegjærder. Der gik en Møllevej derigjennem til begge Byer, og der var et Led for hver Ende af denne Gyde, hvor Vognene skulde kjøre igjennem. Det var et dejligt maanelyst Vejr. Jeg kunde have set at tage en Knappenaal op, det tør jeg indestaa for. Gyden var vel en Snes Favne igjennem, og Leddene var lige for hinanden. Da vi nu kom ind ad det ene Led, saa kom det os for, som der kom et stort, sort Svin ind ad det andet Led. Saa er det jeg siger til Drengen: „Hvem i al Verden har dog saa stort et Svin?“ sagde jeg. I det samme Øjeblik snublede min Fod, og Byrden, jeg bar paa mit Hoved, den vaklede. Saa maatte jeg staa stille, mens jeg fik den retnet. Da jeg begyndte at gaa igjen, da havde det forandret Skikkelse, og var blevet til en Hund, med en Hale saa lang, at det var græsselig. Saa gav jeg mig til at le og tænkte: Nu kommer vel den store sorte Hund, som Folk i Egnen havde snakket hundrede Gange om, og naar de havde snakket om denne Hund, da havde de altid sagt, at han havde nogle forfærdelig store Øjne; men jeg havde bestandig let derad og tænkt, at det var ikke andet end Narrestreger. Den gik ganske stille lige hen ad Kjørevejen, men vi gik paa højre Side

ad en Sti. Da vi saa var kommet det saa nær, som paa en Favns Længde, saa tænkte jeg: Herre Jesus Christ! hvorledes skal du komme omkring denne store Hund? Men jeg turde aldrig sige et Ord, for ikke at kyse Drengen. Ligesom jeg havde tænkt dette, saa flytter Hunden sig lige efter en Streg over Vejen og hen paa den venstre Gangsti, og der blev den staaende, mens vi gik forbi. Jeg gik og skottede til den, for at se Øjnene, men jeg saae ingen Øjne, men i det Sted en forskrækkelig tyk og lang rød Tunge, som gik i en krum Snirkel ud af højre Mundvig paa den. Da vi nu kommer lige ud for den, saa siger Drengen: „Mo'r, ser du den hæslige store Hund?" sagde han. Da blev jeg rigtignok angst. „Ja vist gjør jeg, Dreng", sagde jeg. Men saa bukker Knægten sig, og tager et Ris paa Vejen, og han bær det i Vejret og vil til at slaa Hunden. Da blev jeg rigtignok elendig, og Sveden randt ned ad mig. Saa greb jeg ham i Armen og skjød ham foran mig, og saa sagde jeg til ham: „Lad os, med Gud, gaa vor Vej, og lad saa Hunden gaa sin Vej"; men Hunden stod ganske stille, og rørte ikke en Fod, inden vi var komne forbi, men derpaa gik den for mine Øjne atter tilbage til det samme Sted, midt paa Vejen, hvorfra den var gaaet, og det lige ad den samme Fodsti, og saa saae vi ikke mere til Hunden.

---

[18] Jeg kom en Aften — det var om Efteraaret, som jeg kom her til Jylland om Foraaret: attenhundrede og ni og tyve, — gaaende fra Nyborg og til mit Hjem, der laa en lille Mil fra Nyborg, Klokken ni, da Folk havde tændt Lys, men det var et dejligt maanelyst Vejr, og jeg kunde nok se at finde hjem paa halvanden Time. Jeg var ogsaa naaet hjem paa et Bøsseskud eller halvandet nær, saa kunde jeg se en Flok Stude, der kom ad Landevejen, for mit Hus laa lige ved Landevejen. Nu stødte der to Diger op til hinanden, og paa det ene Dige var der et Led hvor Vejen gik igjennem. Det var just det samme Sted, hvor jeg saae den store Hund. Nu tænkte jeg: Gud give, du kan komme igjennem Leddet førend Studene. Nu skyndte jeg

mig da at lukke Leddet op, og jeg stillede mig op i det Hjørne, hvor Digerne gik sammen, og traf Leddet til foran mig, saa det kunde standse for mig. Der stod jeg nu og lagde mine Arme overkors, og jeg saae da, hvorledes Studene gik igjennem to og to sammen. Jeg havde mange Tanker og tænkte: Gid du havde et Par af dem, saa kunde du faa en god Rejseskilling, naar du skal til Jylland, for jeg havde aldrig set saa store Høveder i mine Levedage; men det skulde nu ikke være saaledes. Saa stod jeg og havde saa meget oprinket, som jeg vilde spørge Driveren om, naar han kom, for jeg trode jo, at der kom en Driver bagefter. Jeg vilde have at vide, hvem de Stude hørte til, og hvor han skulde hen med dem, og jeg vilde have at vide, hvormange Klokken var. Jeg stod nok saa meget som en fem Minuter og ventede paa, at Driveren skulde komme; men der kom ingen Driver. Saa faldt det mig saa underlig for, da jeg tænkte mig om, at jeg ikke kunde høre saa meget som at de satte en Fod til Jorden eller saa meget som et Pust eller et Drøn, for det plejer ellers at finde Sted med Stude. Da der nu ingen Driver kom, saa gik jeg min Vej og lukkede Leddet, og jeg tænkte: det kan dog være muligt, at du møder Driveren paa Vejen, for han har vel været inde ved Børnene, og faaet Ild paa Piben. Men da jeg kom hjem, saa sov Børnene trygt og roligt, og der havde ingen Driver været. Klokken kunde være elleve, da jeg kom hjem, og jeg laae nu om Natten og tænkte over paa, hvorledes det kunde være, at der var ingen Driver med de Stude. Saa tænkte jeg om anden Dagen, at jeg maatte dog gaa hen og se, om jeg ikke kunde finde Spor af Studene, for Vejen var slædret (dyndet), da det havde regnet Dagen tilforn; men jeg kunde ikke opdage mindste Smule Spor af nogen Høveder, saa kunde jeg gaa hjem igjen lige klog.

---

[19] Medens salig Kammerherren var levende, og jeg bode i Bedsted, da gik jeg en Nat, omtrent Klokken eet, fra Birkelse. Jeg havde været dernede i Slagtetiden og skulde hjælpe dem, og derfor blev det saa sent. Jeg havde en Lygte i min

Haand, og jeg gik ad en Sti gjennem Kornet over Mumgaards Mark; det var saadan hen ad Efteraaret. Da jeg saa kom til Peder Pedersens i Vedsted, da blæste min Lygte ud for mig, men jeg kunde alligevel godt se Buske og alting rundt omkring, for det var et dejligt stjerneklart Vejr. Jeg kom ud paa Landevejen, og jeg var gaaet to Fodsfjed hen ad Vejen, saa kom der en lillebitte kridhvid Kattekilling og snode sig om mine Fødder, og jeg bukkede mig ned og vilde stryge den henad Ryggen, og det var mine Tanker, at jeg vilde tage den i min Arm; men jeg kunde ikke fornemme, at jeg rørte ved nogen Ting, men ligesom jeg vilde berøre den, gav det saadan et underligt Rus, ligesom naar et Faar skutter sig. Saa forandrede det sin Skikkelse og blev omtrent saa stort som en halvaars Kalv, og det stod lige foran mine Fødder, saa at jeg ikke kunde flytte en Fod, uden at røre derved. Bagdelen var som en Mynde, men Fordelen var som en Kalv, og Fordelen stod lige op til mine Skjørter; men da havde det askegraa Lød. Jeg lagde mine Hænder overkors og tænkte, hvad jeg skulde gribe til. Den vilde ikke gaa af Vejen, og jeg vilde ikke heller. Jeg vilde aldrig flytte en Fod. Tilsidst blev jeg kjed deraf og sagde: „Herre Jesus Christ! hvad skal jeg dog gribe til?“ Da strøg det bort henad Vejen og slog Gnister ud til begge Sider. Saa gav jeg mig til at le, og jeg tænkte: „Mon du vilde lyse for mig, fordi min Lygte var gaaet ud. Jeg kunde nok se at gaa alligevel.“

---

[20] Det var engang, siden jeg kom til at bo her i Aaby, det er snart en fyrretyve Aar siden, da skulde jeg gaa fra Birkelse og her hjem; Klokken var eet om Natten. „Tør du nu ogsaa gaa, Peder Vadskjærs Kone?“ sagde den gamle Kammerherrinde. „Ja jeg tør“, sagde jeg. Jeg havde en Lygte i min Haand med Lys i; det var just i September Maaned, sidst i Høst, og jeg gav mig til at gaa; men da jeg kommer saa til Gaardens Port, saa ser jeg et Lys langt borte i Nord, som ved Sovbak eller Rændbæk. Saa gik jeg atter et Stykke igjen,

inden jeg saae efter Lyset. Saa saae jeg igjen efter det, da var det meget nærmere, som ved Jeppe Snedkers. Jeg tænkte, det var min Datter Povline, som tjente der, der gik og brændte om Natten*). Saa gik jeg atter, til jeg kom til Mælport**). Da jeg nu kom til Mælport, saa stod hele Skikkelsen lige ved Siden ad mig; der var kun en lille Grøft imellem. Det var som et Træ for mig at synes, men et Par Favne i Omkreds og paa en tre, fire Alens Højde; men det var ikke saa først foroven som forneden. For mig at synes, var der saa mange Buske og Smaatræer rundt omkring, og jeg vidste dog grangivelig, at der var ingen paa det Sted. Saa omtrent en Alen fra Jorden, der begyndte først det virkelige Syn. Der saae jeg hele den graa Stamme ligesom omgivet med farvede Lamper, og saadan lige op til det øverste, en efter den anden, rundt om den hele Stamme, og der var alle de Farver nogen kan opregne, og de brændte ikke stille, men funkede op — jeg glemmer det aldrig. Saa stod jeg stille og lagde mine Arme overkors og tænkte: Gud give, du havde et Medmenneske, der kunde se det samme Syn! Saa tænkte jeg ved mig selv: Mon dette være Lygtemanden? Jeg havde hørt saa meget tale om ham, men aldrig set ham. Jeg stod nu en tre-fire Minuter og betragtede dette, for jeg var slet ikke mere bange, end jeg nu er det. Saa vilde jeg til at tage efter Leddet, og lukke op. Dengang var der Led for Mælport; men det har der nu ikke været i mange Aar; men jeg var ikke istand til at finde Oplukket, alt det jeg ledte. Jeg holdt min Lygte til, og Leddet var lukket for begge Ender med Jernhængsler, og jeg vidste dog, at der ellers aldrig var Hængsler for Mælport. Saa blev jeg rigtignok noget varm i Ansigtet, det skal jeg aldrig nægte, da jeg ikke kunde finde Oplukket. Jeg var dog ikke bange, men jeg blev lidt sær. Saa tænkte jeg: Herre Jesus! hvad skal jeg gribe

*) Dengang havde nemlig mange Bønder den Skik, at de brændte deres Brændevin om Natten.

**) Mælport kaldes en Gjennemgang gjennem et stort Jorddige eller Jordvold mellem Aaby og Birkelse, et Sted, som er meget berygtet for Spøgeri.

til? Her staar jeg jo ene, og hvordan skal jeg komme igjennem? Men lige saasnart jeg sagde dette, saa sagde det Fut! og gik i Vejret, og nu var alting ligesaa øde, som det forhen havde været, og saa kunde jeg finde Oplukket og gaa igjennem.

---

[21] **De tre gode Raad.**

(Fra Flensborg-Egn.)

Der var engang en Mand nordpaa, han havde en eneste Søn, der skulde arve alt hvad han ejede. Før sin Død kaldte han Sønnen for sig og gav ham tre Raad: naar han vilde følge dem, skulde det nok gaa ham godt. Det første var, at vilde han besøge sine Venner, skulde han ikke gjøre det for tit; det andet, at vilde han sælge noget, maatte han ikke holde det for godt (for dyrt), og det tredje, at vilde han gifte sig, skulde han ikke hente sin Brud for langt fra. Dermed døde den gamle.

Sønnen gik nogen Tid alene omkring paa Gaarden, men blev da omsider kjed af det, og da han havde Slægt i en anden By, drog han til Gjæst derhen. Han blev meget venlig modtagen: de var saa glade ved ham, de vidste aldrig, hvad godt de vilde gjøre. De trakterede ham med det bedste de havde, og om Aftenen, da han drog hjem, bad de ham komme ret snart igjen, jo før jo kjærere. Han oeg (agede, kjørte) da til Gjæst hos dem igjen den næste Dag. De tog nok godt imod ham, men dog mere koldt end Dagen iforvejen, de trakterede ham jo ogsaa, og da han rejste, bad de ham komme igjen, naar det var hans Lejlighed. Men de tykte dog ikke om, at han kom saa tit, og saa snart han var rejst, sagde Manden i Huset, at nu var det bedst, at de oeg til Gjæst om anden Dag; saa traf han ingen, hvis han skulde komme igjen imorgen. De gjorde da saa, og da den anden kom tredje Gang, saa var der ingen hjemme. Han maatte saa være hele Dagen hos Folkene og fik

af deres Mad, og om Aftenen, inden han oeg hjem, fik han, som Skik var der paa Egnen, et Stykke tørt Brød og tre salte Sild. Det tog han hjem med sig, og de tre Sild hængte han op paa sit Loft: hver Gang han saae til dem, vilde han tænke paa, at han ikke havde fulgt sin Faders Raad.

Saa kom han i Tanker om, at det var bedst at sælge en Hingst, han havde, og han drog da til Marked med den. Paa Vejen mødte han en Mand, der spurgte ham, hvad han vilde med den Hest; ja, han vilde jo til Marked og sælge den. Manden sagde, at han vilde give ham 100 Daler for den; nej, det vilde han ikke, han vilde først høre, hvad Prisen var paa Markedet. Lidt længer henne kom der igjen en og bød ham 200 Mark; — nej, han vilde vente til han kom paa Markedet. Endnu her mødte han en, der bød ham 100 Mark; men det vilde han da endnu mindre. Han kom da omsider paa Markedet; men blev holdende der hele Dagen: der kom slet ingen og bød paa hans Hingst, og han maatte ride hjem paa den igjen om Aftenen, uden at have faaet den solgt; og da han saa den næste Morgen gik over i Stalden for at se til den og give den et Foder, saa laa den og var død. Han trak da Bælgen af den og hængte den op paa Loftet ved Siden ad de tre salte Sild. Det var nu det andet af hans Faders Raad, han ikke havde fulgt.

Nogen Tid efter, det var om Vinteren, kom han i Tanker om, at han vilde ud at fri. Han gik over til fine Tærskere og spurgte, om de ikke kunde anbefale ham en Brud. Jo, en af dem kjendte en Pige, hun var Datter af en Kromand langt henne i et andet Sogn. Det tyktes han godt om, han oeg derhen og stillede sig an, som han vilde handle om Kvier. Han saae paa alt Kræet, men det havde jo ingen Skik, og han kom da omsider ind; der sad tre Døttre ved Bordet, og da de havde snakket noget sammen, spurgte han, om der var nogen at faa af dem. Ja, den yngste var at faa, de to andre var forjattede (lovede bort, forlovede). Hun stod ham an, og det blev da saaledes afgjort, at han skulde have hende, og saa drog han hjem igjen og kom af og til og besøgte hende, og altid var

hun saa mild og saa glad og gjorde „fæjt møjl“ (svært meget) af ham.

Saa skete det engang, at der skulde være Dands i Kroen, og hun havde Bud til ham, at han maatte endelig komme. Nej, det havde han ondt ved: han havde andre „Gesjæfter“ og kunde ikke. Hun skikkede igjen Bud, at han „most enneleſt komm'“ (maatte endelig komme), ellers havde hun slet ingen Glæde af det altsammen. Den Dag Dandsen skulde være, gik han over i Loen, der havde han en „Bejmand“ (Bedemand, Tigger) staaende at tærske for sig. Han bad Manden om at skifte Klæder med sig og laane sig hans Stok og Pose; men Bedemanden blev vred og svarede, at han maatte takke Gud for, at han ikke selv var en Tigger, og skulde lade være at holde ham for Nar. Men da han saa forklarede, at det var hans Alvor: han vilde kun laane Stok og Pose en Dags Tid: saa „rajt“ (snart) han kom hjem, skulde den anden igjen faa sine Sager, saa fik han da, hvad han vilde have. Han kom da i Tiggerklæder hen til Kroen, hvor Kjæresten bode, og hvor der skulde være Dands, det var om Eftermiddagen. Han satte sig ind ved Bordet og forlangte en Snaps og et Glas Øl, og nu blev han siddende og trak Tiden ud; men saa kom den yngste Datter ind og var saa gal over, at den Tigger sad der ved Bordet. Hendes Fader vilde stille hende tilfreds: at saalænge han betalte, hvad han fik, kunde de jo ikke jage ham fra Bordet.

Da det nu var blevet mørkt, og de fremmede begyndte at komme, spurgte Tiggeren, om han ikke kunde blive der om Natten. Hun skjældte endnu meget galere; men Kromanden sagde, de havde for nys bagt, saa Ovnen var lun endnu; der kunde han faa nogle Klæder ind og ligge. Det blev da ogsaa saaledes, og Tiggeren laa derinde og kunde høre, hvordan hun „fæjt kund' brug' Mund og Snud'“ den hele Tid. Hen ad Morgenstunden kom hun ind i det Kammer, hvor han laa, trak sin Særk af og tog en ren paa og kaldte saa ud ad Døren paa Svenden (Karlen), at han skulde komme ind til hende, nu gik hun i Sæng. Han kom da ogsaa og lagde sig ved hende. Tiggeren listede imidlertid ud, tog den Særk, hun havde trukket af sig,

og puttede den i sin Pose. Om Morgenen betalte han, hvad han var skyldig, gik hjem igjen og hængte Særken op paa sit Loft ved Siden ad de tre Sild og Hestebælgen, lod saa spænde for og kjørte hen til sin Kjæreste.

Hun tog da saa venlig imod ham, at der var ingen Ende paa det, og sagde, at hun slet ikke havde moret sig, fordi han ikke havde været der: hun havde været saa „forlængtes" efter ham. Da han saa rejste, bød han hende, hendes Fader og Moder og Søstre hjem til sit. De vilde gjærne komme, og det varede ikke længe, saa kom de en Dag agende. Han tog godt imod dem, trakterede dem med det bedste han havde, og saa var de først ude i Stalden og saae alle hans Kreaturer, og saa lukkede han alle sine „Kister og Kastener" op for dem, og omsider gik de op paa Loftet for at se Kornet. Paa Trappen sagde Moderen til sin Datter; „Uha, uha, min Dætter! hva gær du da ind te fæjt møjl!" Og Datteren sagde: „Uha ja da, Moer!" Paa Loftet laa den ene Dynge Korn større end den anden, og de saae paa det altsammen. Saa tilsidst faldt Kromandens Øjne — han saae sig allevegne omkring — paa de tre Sild og Hestebælgen og Særken, der hang ved Hanebjælken. „Men hvad er da det?" spurgte han. „Det skal jeg sige jer", svarede Manden i Huset, og saa fortalte han de Raad, hans Fader havde givet ham, og hvordan det var gaaet med Sildene og Hestebælgen. „Men hvad er der med Særken?" spurgte Kromanden. — „Husker I ikke den Aften, der var Dands hos jer, da kom der en „Bejmand", som fik Lov at ligge i Ovnen?" Jo, det huskede de godt. — „Ja, det var mig" — og nu fortalte han, hvad han havde set og hørt, og hvordan han havde faaet Særken, og han endte med, at nu kunde Pigen drage bort den hun var kommen, han skulde ikke have hende.

Der gik da en Tid hen, saa spurgte Manden igjen sin Karl, om han ikke vidste en anden Pige. Jo, der var da en i en Gaard der i Sognet. Manden oeg da derhen og stillede sig an, som han vilde handle om Kvier; men det blev ikke til noget med Handelen, og han kom ind og fik et Glas Øl, og

der sad tre Piger ved Bordet. Da de havde snakket lidt, spurgte han, om der var nogen af dem at faa. — Ja, den yngste; de to ældste de var „forjattede". De blev da snart enige, og han syntes godt om hende, kun var hun noget vel „findig". Det varede da ikke saa meget længe, inden han holdt Bryllup med hende paa den Gaard, hvor hendes Fader bode.

Inden han drog til Bryllup, havde han sagt sine Folk, hvordan han vilde, at de skulde bære sig ad. Om Aftenen, da de veg hjem, kom de gjennem lidt „Skrubberi" eller lidt Skov paa Vejen. Da raabte Manden paa een Gang: „Holdt! spring af og skær mig nogle Kjæppe; men det maa være i en Fart". Karlen sprang af saa rask som en Fugl kan flyve: ris-ras, en-to-tre, saa havde han en hel Favnfuld Kjæppe; en-to-tre var han igjen paa Vognen og kjørte videre. Atter engang raabte Manden „Holdt!" Karlen maatte skære flere Ris: det gik som Torden og Lynild. „Men hvad vil du dog med alle de Kjæppe?" spurgte den unge Kone ganske forskrækket. „Jeg vil", svarede Manden, og saa bandte han, „at alting skal gaa i en Fart paa min Gaard." Da de kjørte ind, kom alle Folkene farende hver fra sin Kant. Manden sprang af Vognen, og Hestene blev fraspændte, inden den unge Kone endnu havde naat at faa sig vendt om og sit Tøj sanket sammen for selv at komme af Vognen, saa „govt" (rask) gik det.

Hendes Mand var imidlertid god ved hende, og da en otte Dage var forløbne, spurgte han hende, om hun ikke havde Lyst til at besøge sine Forældre. Jo, hun havde da længtes saa meget efter dem. — „Ja, træk saa i dine Klæder, saa skal jeg faa spændt for", sagde Manden, og et Øjeblik efter holdt Vognen for Døren og han raabte til hende: „Er du saa færdig?" — „Nej, jeg har knap nok faaet stillet an til at trække af mig." — „Ja, saa kan det ikke nytte dengang; spænd fra!" — og strax var Vognen fraspændt. Otte Dage efter spurgte han igjen, om hun ikke vilde hjem. Hun svarede ja; men det gik akkurat ligesaadanne: hun kunde ikke blive færdig, og det nyttede ikke, at hun græd og klagede sig. Da kom der en gammel Kone til hende og spurgte, om hun ikke meget gjærne vilde ud med sin

Mand. Jo, det vilde hun vistnok, men hun kunde ikke blive færdig. „Ja, vil du høre mit Raad“, sagde den gamle, „saa skal jeg nok sige dig, hvordan du skal blive færdig.“ Ja, det vilde hun saa gjærne. „Ja, du skal lægge alt dit Tøj i Orden ovenpaa hinanden, saa at du strax kan tage, hvad du skal have; og kan du ikke faa alt paa, skal du tage det øvrige i Haanden og trække det paa paa Vognen.“ Da der atter var gaaet otte Dage, spurgte Manden igjen, om hun ikke havde Lyst at besøge sit gamle Hjem. Jo, hun havde længtes meget derefter. „Klæd dig saa paa i en Fart, saa skal jeg faa spændt for.“ Og det varede kun et Øjeblik, saa var Vognen for Døren. „Er du færdig?“ raabte Manden. „Ja vel“, raabte hun, og ned rendte hun ad Trappen med sit Tøj i Armene, sprang op paa Vognen og tog det sidste paa, medens de kjørte. Det tyktes Manden om.

Hendes Forældre tog godt imod dem, der var ogsaa de andre Svogre i Besøg, og deres Svigerfader vilde dele Medgiften. Mændene sad i „Dørnset“ (Dagligstuen), mens de tre Fruentimmer gik og „sandsede“ (syslede) inde i „Pisselen“ (Storstuen). Pengene var talt op i tre Bunker og laa paa Bordet. Saa foreslog en af Svogrene, at dens Kone, der kom „govtest“, naar han kaldte paa hende, hun skulde have alle Pengene. Det syntes de alle meget godt om, og nu kaldte han først paa sin, at hun skulde komme „govt“. — „Du kan vel gjærne vænte lidt, det har ingen Hast“, var Svaret. Den anden gik det ikke bedre: hans Kone mente ogsaa, det ingen Hast havde. Da kaldte den tredje: „Kom govt, lille Kone!“ — strax kom hun springende og sagde: „Her er jeg, hvad skal jeg?“ — „Aa, du skal ikkuns have disse Penge“, sagde han og strøg alle tre Bunker ned i hendes Forklæde.

Han kjørte saa hjem igjen med hende og var god ved hende, og de levede mange Aar glade sammen. Nu havde hun jo lært at være rask, og siden behøvede Folkene ikke at skynde sig saa stærkt som i Begyndelsen.

---

[22] ## Hans og Maren.

(Fra Fyn.)

Der var engang en Karl, som hed Hans, han red en Dag ud at fri. Saa saae han, at der laa tre Gaarde lige for ham; der vilde han da ned og se, om han ikke kunde gjøre sin Lykke. I den første Gaard havde de en Datter, som hed Maren, hende vilde han fri til. Da han nu kom ind, forrettede han jo sit Ærinde: han fride til Maren. Hun skulde da ned i Kjælderen og tappe Øl til Frieren. Men da hun nu havde faaet Tappen af Tønden, saa kom hun i Tanker om, at „naar jeg nu faar Hans, — som jo aller kan busse (aldrig kan slaa fejl), — hvad skal jeg saa faa til Børnetøj?“ Og hun faldt jo da i dybe Tanker over dette her og glemte at se efter Øllet; og saa stod der Øl over hele Gulvet.

Moderen kunde ikke begribe, hvor Maren blev af. Saa kom hun ogsaa ned i Kjælderen. Saa sagde hun: „Hvor bliver du af, Maren?“ — „Ja“, sagde hun, „jeg staar og tænker paa, at naar jeg nu faar Hans, — som jo aller kan busse — hvad skal jeg saa faa til Børnetøj?“ — „Ja, du har Ret i det“, sagde Moderen, og saa blev hun staaende; men Øllet lod hun løbe saa galt som det vilde: de tænkte kun paa Frieren og paa Børnetøjet.

Saa kom Marens Fader og sagde: „Hvor bliver I af, Børnlille?“ — „Ja“, sagde Marens Moder, „vi staar og tænker paa, at naar Maren faar Hans, som jo aller kan busse — hvad hun skal saa faa til Børnetøj.“ Og saa blev Faderen ogsaa staaende, og de stod alle tre i Øl til midt paa Benene.

Nu kom Frieren og sagde: „Hvor bliver I af?“ Saa sagde Marens Fader: „Vi staar og tænker paa, at naar Maren faar dig, — som jo aller kan busse — hvad hun skal saa faa til Børnetøj.“

Saa sagde Frieren Farvel og Tak: der skulde han ikke komme mer, undtagen han ingen klogere traf paa. Saa red han hen efter den anden Gaard. Der laa en Mand oppe paa Huset

og brød noget nyt Tag af. „Hvad er det, du bestiller?“ spurgte Frieren. „Aa“, sagde Manden, „jeg havde en Søn og (som) blev borte ifjor, vi tæggede; jeg mente, at han var kanske bleven tusset (forvildet) her ind.“

„Det bliver jo længer jo tovlere (taabeligere)“ tænkte Frieren, og saa red han efter den tredje Gaard. Der sad en Mand oppe i en Pil, og han var tunghør. Da han nu saae Rytteren kom ridende, tænkte han det var en Hestepranger: han vilde da spørge om hans Heste. „Men først spør han da om, hvad det skal være til, jeg hugger paa; og saa spør han sagte (sagtens) efter Vejen, og saa siger jeg, at han (ↄ: Vejen) gaar oppe ved de høje Pile.“ Saa kom Frieren. „Goddag!“ sagde han. „Til et Øxeskaft“, sagde Manden. „Hvordan har dine Døttre det?“ spurgte Frieren. „Ja“, sagde Manden, „de har det godt: de er med Føl begge to.“ — „Gid du var hængt,“ sagde Frieren. „Oppe ved de høje Pile,“ sagde Manden.

Da det nu blev jo længer jo tovlere, hvor Hans kom frem, saa tog han Maren „iligen“ (alligevel).

---

[23] Pilleripave.

(Fra Østjylland.)

Der var engang en Mand, han vilde ud og forsøge sig i Verden og vide, hvordan andre havde det. Han havde altid gaaet hjemme, men nu vilde han ud og se sig om. Saa den første Dag han havde rejst, kom han om Aftenen til en lille Gaard, og han spurgte da, om han ikke kunde være der Natten over. Jo, det kunde han nok, mente baade Manden og Konen, naar han vilde nøjes med at sidde ved Kakkelovnen. Det kunde blive godt endda, sagde han, naar han blot kunde blive der. Saa lidt efter gik Manden ud at vande sin Hest. „Da har I der en god Hest“, sagde den fremmede Mand. „Ja“, sagde den

anden, „men den kalder vi ikke Hest, den kalder vi Pilleripave." — Det var da et sært Navn det, mente den fremmede; „men", sagde han, „saa har I her en god Kjeld" (Brønd). — „Den kalder vi ikke en Kjeld", sagde Manden, „den hedder Pavænne." — „Naa saa det gjør den", sagde den fremmede, „og saa har I da en kjøn Lade." — „Den kalder vi vor Glæde", sagde Manden. Saa fulgtes de ind i Stuen, og saa kom Konen da med et stort Fad Kjødmad, som hun satte paa Bordet. „Da har I der nogen god Kjødmad", sagde den fremmede. „Ja, det kalder vi Knokkellæder", sagde Manden. Saa kom der en Hund ind i Stuen. „Det var en kjøn Hund", sagde den fremmede. „Ja, det er en kjøn Makafejer", sagde Manden, „og der er vor Makabejer" — det var Katten, han mente. Ilden brændte nu godt i Skorstenen, og saa sagde den fremmede — for han skulde da sige noget —: „Da har I her en god Ild." — „Ja, den kalder vi vor Ro", sagde Manden. Saa gik da Manden og Konen til Sængs. „Da har I der nogen gode store Træsko", sagde den fremmede. „Ja, dem kalder vi Stabutter", sagde Manden.

Den fremmede sad nu om Natten ved Kakkelovnen, og sov ogsaa en Stund, men saa vaagnede han ved, at Hunden og Katten kom op at slaas om den Kjødmad der var levnet om Aftenen; Hunden tog et Stykke Kjød og kastede ind i Ilden, og da Katten vilde snappe det, tog hun fejl og tog en Brand og rendte ud med i Laden, saa der gik Ild i den. Da den fremmede saae det, tænkte han: „Det er da sært her i alle Maader; maaske er det ogsaa saadan, saa jeg kan gaa ud og tage Hesten." Saa gik han ud og satte sig paa Hesten, men før han red bort, red han hen til Vinduet og raabte ind: „Sover I, Farlil?" — „Nej", svarte Manden. „Ja, saa se til I kommer op og i jeres Stabutter og ud til Pavænne, ellers har jer Glæde snart Ende, for Makafejer og Makabejer har smidt Knokkellæder i Ro og sat Ro i jeres Glæde; og

nu holder jeg her paa Pilleripave,
og nu gi'r jeg mig til at trave,
saa ser I mig aldrig mer i jere Dave."

---

[24] Herr Dalebo Jønsen.

(Fra Jylland.)

---

1. Herr Dalebo lod bygge et forgyldene Skib,
saa Kongen ej ejede saadan et et.
— Det siger jeg, Herr Dalebo Jønsen.

2. Ja, Kongen han ud ad Vinduet saae:
„Hvis er det Skib, i Søen mon gaa?
— Er det Herr Dalebo Jønsens?"

3. Og Kongen han talte til Kæmperne fem:
„I hente mig Herr Dalebo, I leder hannem frem!
— Det siger jeg: Herr Dalebo Jønsen."

4. „Vi kan ej hent' Herr Dalebo, thi han er os for stærk,
for han er saa meget vant til Hovværk.
— Vi kan ej hent' Herr Dalebo Jønsen."

5. Ja, Kongen han talte til hundrede Hovmænd:
„I hente mig Herr Dalebo og lede hannem ind!
— I hente mig Herr Dalebo Jønsen!"

6. De Hovmænd de sadle deres Gangere graa,
saa rede de hen til Daleboens Gaard.
— „Godmorgen, Herr Dalebo Jønsen!"

7. [De Hovmænd kom ridende til Daleboens Led,
der staar hans Moder ude og hviler sig derved.
— „Men hvor er nu Herr Dalebo Jønsen?"]

8. „Og hør I, kjær Moder, hvad jeg vil sige jer:
I sige os Herr Dalebo, vi søge efter ham.
— I sige os Herr Dalebo Jønsen!"

9. „Jeg kan ej sige Dalebo, jeg veed ej, hvor han er:
thi det er syv Aar siden han ud af Gaarden red.
— Jeg kan ej sig' Herr Dalebo Jønsen."

10. De Hovmænd slog ud deres Kapper saa blaa,
saa talte de tusinde Gylden derpaa:
— „Hvis I siger os Dalebo Jønsen."

11. „For vesten i min Gaard, og far der i Stuen ind!
der finder I Herr Dalebo hos liden Kirstin.
— Der finder I Herr Dalebo Jønsen."

12. De Hovmænd de klapped paa Døren med Skind:
„Og hør du, Herr Dalebo, du lukker os nu ind!"
— „Bi lidt!" sagde Dalebo Jønsen.

13. De Hovmænd de stødte paa Døren med Stang,
saa Dalebo han ud af Sængen sprang.
— „Hvad er det?" sagde Dalebo Jønsen.

14. Herr Dalebo han ud ad Vinduet saae:
„I ere jo saa mange, og vi er saa faa.
— Gud hjælp os!" sagde Dalebo Jønsen.

15. Herr Dalebo spændte Brynjen paa hvideste Hals,
liden Kirstin hun spændte den foruden al Fals.
— „Spænd haardt!" sagde Dalebo Jønsen.

16. Herr Dalebo han ud af Vinduet sprang,
et guldfæstet Sværd ham ved Siden klang.
— „Godmorgen!" sagde Dalebo Jønsen.

17. Først saa hug han Peder, og saa Peder Bang:
„Nu synes mig at Legen gaar først ret paa Gang.
— Det synes mig, Herr Dalebo Jønsen."

18. Herr Dalebo hug ned disse hundrede Hovmænd,
og selv saa dandser Dalebo uden om dem.
— „Lig der!" sagde Dalebo Jønsen.

19. Herr Dalebo han talte til Staldrengen sin:
„Du sadle mig min Ganger, og det skal vær' gesvindt!"
— For vred var jo Dalebo Jønsen.

20. „Du sadler ej den brune, du sadler mig den blaa!
thi det er syv Aar siden at den Solen saae.
— Det siger jeg, Herr Dalebo Jønsen.

21. Ja, er det syv Aar siden at den Solen saae,
er det lig'saa længe siden at den havd' Sadel paa.
— Det siger jeg, Herr Dalebo Jønsen.

22. Herr Dalebo han op paa sin Ganger nu steg,
det knasede og brasede i hver en Veg.
— For vred var jo Dalebo Jønsen.

23. Herr Dalebo red ud til sit eget Gaardsled,
der staar endnu hans Moder og hviler sig derved.
— „Godmorgen!" siger Dalebo Jønsen.

24. „Og hør du, kjær' Moder, hvad jeg vil sige dig:
hvor blev disse Gyldener, som du har faat for mig?
— Det siger jeg, Herr Dalebo Jønsen."

25. „Ak Dalebo, ak Dalebo! vil du mig gjøre Vold?
vist aldrig udi Verden saa haver jeg dig solgt.
— Det siger jeg, Herr Dalebo Jønsen!"

26. Saa hug han sin Moder i Stykker saa smaa,
som Spaaner, der tykkest i Lunden der laa.
— „Lig der!" sagde Dalebo Jønsen.

27. Herr Dalebo han op paa sin Ganger nu steg,
saa red han langt stærkere end Fuglene fløv.
— For vred var jo Dalebo Jønsen.

28. Herr Dalebo red hen til Kongens Gaardsled,
der stander nu Kongen og hviler sig derved.
— „Godmorgen!" siger Dalebo Jønsen.

29. „Og hør du, kjære Dalebo, hvad jeg vil sige dig:
hvor blev disse Hovmænd, jeg sendte efter dig?
— Det siger jeg, Herr Dalebo Jønsen!"

30. „Ja, nogle ere syge, og nogle ere saar,
og nogle komme næppe fra Feltskær i Aar.
— Det siger jeg, Herr Dalebo Jonsen."

31. [„Ja jeg haver slagtet dine Oldensvin,
de ligge nu der hjemme i Gaarden min.
— Det siger jeg, Herr Dalebo Jonsen.]

32. Og vil du ha' dem saltet, saa salte du dem selv!
maaske du forstaar det langt bedre end jeg.
— Det siger jeg, Herr Dalebo Jonsen."

33. [Og Dalebo han rysted sit guldfæstede Sværd:
„Og hør du det, du Konge, det er du fuldvel værd.
— Det siger jeg, Herr Dalebo Jonsen."]

34. „Ak Dalebo, ak Dalebo! du skjænke mig mit Liv!
min Datter vil jeg give dig og halve af mit Rig'.
— Det siger jeg, Herr Dalebo Jonsen!"

35. „Jeg skjøtter ej om din Tøjte, jeg haver selv en Mø,
for hende har jeg vunden, ja, vesten under Ø.
— Det siger jeg, Herr Dalebo Jonsen."

Samme Vise, som endnu synges baade i Norge, i Sverig og paa Færøerne, blev for trehundrede Aar siden sungen her i Landet som følger:

1. Daniel Bosen han er en Ædeling,
baade til Stævne og saa til Ting.
— Og det var ret.

2. Daniel han lader en Snekke bo,
han siger, han vil en Røver vorde.

3. Daniel lader en Snekke gjøre,
han siger, han vil Strid med vor Dankongen føre.

4. Daniel Bosen sejler ad Sundet fram,
han sejler over Konningens Snekkestavn.

5. „Daniel Bosen, og du sejler altfor højt,
men du skal blive imorgen paa Sundet mødt."

6. Daniel Bosen svared ikke værre end saa:
„Fuld vel da maa han synke, som ikke sejle maa."

7. Kongen rider til Landsting,
han byder ud de Dane-Leding.

8. Byder han ud fire, og byder han ud fem,
efter Daniel Bosen vilde han have dem.

9. „Hvilken af disse Kongens Mænd mig Daniel kan faa,
hannem skal jeg give hver Pendings Gods, han aa."

10. Bort da red de Riddere, Ridder' var de ni:
efter Daniel Bosen da ledte de.

11. De Ridder' de kom der ridende i Gaard,
ude stod Fru Margret, hun var vel svøbt i Maar.

12. „I være velkommne, I Kongens Mænd, hjem til min!
hvad heller vil I have Mjød, eller I vil drikke Vin?"

13. „Ikke er os om Mjød, ikke heller om Vin:
vi leder efter Daniel Bosen, Sønne din."

14. „Daniel han er af Badstuen mod,
han hviler i vort Højeloft paa en Sæng saa god."

15. Stødte de paa Døren med Glavind og med Spjud:
„Stat op, Daniel Bosen, og gak i Gaarden ud!"

16. „I Dannesvende, hvi lader I nu saa?
jeg vil gjærne i Gaarden til eder gaa."

17. Han førte sig i sin Skjorte, han drog paa sine Sko,
det var et fuldgodt et Sværd, han neder af Krogen drog.

18. Daniel Bosen ud af Døren løb,
det var et fuldgodt et Sværd, der han ud for sig skjød.

19. Daniel Bosen han tog Bast og Baand,
saa bandt han de Ridder' ni med sin egen Haand.

20. Gjorde han det af Kap og gjorde han det af Ros:
han lagde dem i sin Moders Karm, og selv rider han der hos.

21. Han lagde dem i sin Moders Karm, og selv rider han der hos,
han førte dem til Helsingborg, vor Danekong imod.

22. Kongen han ud ad Vinduet saae:
„Hist ser jeg Daniel Bosen og saa hans Ganger graa.

23. Hist ser jeg Daniel Bosen og saa hans Ganger graa,
siden alt det Gods, Daniel Bosen aa."

24. Daniel Bosen vifter med sin Hat:
„Nej mænd, Dankongen! I siger ikke sandt."

25. Daniel Bosen rider i Kongens Gaard,
ude stod Dankongen, han var svøbt i Maar.

26. „Og her haver I de Galte ni:
er her Sti tilrede, som de skulle ligge udi?"

27. Kongen gik til Karmen, og ind han saae:
ni af hans Riddere bundne laa.

28. „I vansæles Mænd, hvi ligger I nu saa!
Daniel han skal have hver Pendings Gods, I aa.

29. En Stund var Daniel min største Uven,
men nu da skal han være min gjæveste Svend."
— Og det var ret.

---

[25] **Søster og Broder.**

(Fra Vestjylland.)

---

1. Liden Kirsten hun gik ad Stalde
— Med Rink og Sink og Dink og Deje —
og skued de Foler bolde.
— Svager og Mager, Konger og Fyrster, Broder og Søster,
og den der ligger bunden.

2. Saa red hun hen til Kongen hans Port,
der stod danske Dronningen, var klædt i Maar.

3. „Og hør, liden Kirsten, hvad jeg siger dig:
har du ikke Lyst at drikke med mig?"

4. „Nej, jeg passer ret hverken paa Øl eller Krus,
men jeg agter at gjæste jert Fangehus."

5. „For vort Fangehus er saa stor en Stang,
der faar slet ingen Kvinder der' Gang."

6. „Jeg var tilfreds, der var ti Alen-Mur,
er min Broder derinde, da skal han herud."

7. „Og hør, kjære Broder, est du herinde?
og hvorfor haver du ladet dig binde?"

8. „De bandt mig ikke fire, ikke heller fem,
men der var jo mange stærke Mænd."

9. „Da staar jeg her som en enlig Kvinde:
femhundred Ryttere skal mig ikke binde."

10. Saa tog hun hend' Broder, som hun kunde bedst,
og satte ham paa sin høje Hest.

11. „Du hilse Dankonningen, naar han kommer hjem:
her har været en Mø og taget en Svend.

12. Og du hilse Dankonningen, at vil han mig mere,
saa kan han komme til mig herude paa Heden.

13. Og du hilse Dankonning: naar han kommer frem,
da lad ham ikke glemme sin Hundedreng hjem'."

14. Dankonning han gjorde Kors for sig:
— Med Rink og Sink og Dink og Deje —
„Gud lad denne Kvinde ikke komme efter mig!"
— Svager og Mager, Konger og Fyrster, Broder og Søster,
og den, der ligger bunden.

Saaledes synges denne Vise nu i Jylland; for trehundrede Aar siden lød den der som følger.

1. Datter og sin Moder
de sidder i deres Bure.
— Saa aarlig om Sommeren.

2. Datter spurgte hun Moder:
„Havde jeg ingen Broder?"

3. „Du havde Broder bolde,
han blev greben paa Volde."

4. „Da laaner mig Sværd og laaner mig Spjud!
selv vil jeg hente min Broder ud."

5. Og der hun kom til Borgeled,
Grevens Frue hun stod derved.

6. „Her stander I, Grevens Frue saa fin,
hvor er Greven, Herre din?"

7. „Min Herre er paa Tinge,
de rige Fanger at dømme."

8. „Hvorfor vil han dem dømme?
de haver jo intet stjaalet.

9. I viser mig, hvor det Hus det er,
alt som de rige Fanger i er!"

10. „Det Hus staar for norden i vor Gaard,
det er saa vel for Kvinder bevart.

11. Der er for Laas og Jærnpind,
derfor kan ingen Kvinder kom' ind."

12. Hun stødte paa Døren med sin Fod,
alle stak de Nagler hendes Broder imod.

13. „Broder, est du inde?
og hvi lodst du dig binde?"

14. „Mig bandt ikke fire, mig bandt ikke fem,
mig bandt vel femten af Grevens Mænd."

15. „Da staar jeg nu her en Mø for dig:
der skulde ikke femten binde mig.

16. Mig skulde ikke tredive træde saa nær,
de skuld' røre den Dugsko paa mit Sværd."

17. Hun slog sønder baade Bolte og Jærn,
hun frelste sin Broder alt saa gjærne.

18. Hun tog Herr Strange ved hviden Hand,
saa monne hun af Gaarden gange.

19. Og der de kom til Borgeled,
Grevens Frue hun stod derved.

20. „I siger eders Herre, naar han kommer hjem,
her var en Mø, hun henteb' en Svend.

21. Men dersom han vil have anden Bod,
da beder hannem møde mig i Marken ud!

22. Da beder hannem møde mig i Marken ud
baade med Skjold og saa med Spjud!

23. I beder hannem møde mig ene,
for mig følger ingen Svende."
— Saa aarlig om Sommeren.

---

[26] Kjælling og Hovmand.

(Fra Vendsyssel.)

1. Vor Hovmand kom atter ridendes i Gaard,
der stod den Kjælling og børsted hendes Haar.
— Den Kjælling lærte Hovmand at dandse.

2. „Goddag, min kjære Kone baade faver og fin!
maa jeg faa eders Datter til Ægtehustru min?"

3. „Nu haver jeg sagt dig to Gange nej,
gid Fanden han skal føre dig af Vej!"

4. Hovmanden sprang over Kjær og over Mos',
og Kjællingen sprang efter i sin stribered Hos'.

5. Og Hovmanden sprang over dyben Kjær,
der stod to Gjøtteler*) og slaade en Mær.

6. „Og hør I, mine Gjøtteler, I er mig saa snild':
her kommer en Kjælling baade gal og vild."

7. Og Gjøttelerne ind i Busken løb,
og Hovmanden ind i Mæren krøb.

8. Om nogen vilde vide, hvor vor Hovmand laa i Nat:
han ligger udi Mæren og ryger Tobak.

9. Om nogen da vil vide, hvor vor Hovmand holder Hus:
han ligger udi Mæren og drikker sig god Rus.
— Den Kjælling lærte Hovmand at dandse.

Den vilde Jagt.

(Sagn fra Jylland, Fyn og Sjælland.)

1.

[27] En Mand gik en Morgen tidlig fra Aggersborg (i Øster-Hanherred i Jylland, mellem Limfjorden og Vesterhavet) og vilde til Aggersund at tærske. Da mødte han en Flok Havfruer. De vilde ud i Vesterhav, i Brændingen. Han saae, at de vendte sig om, og hørte, at de sagde: „Ja, Un og hans Hunde er ikke saa nær endnu." Da Manden igjen havde gaaet et lille

*) Udtalt „Jøtteler" (da gj samt g foran bløde Selvlyd udtales som j). Det er Ordet Gjørtler, der i Vendsyssel bruges om enhver Metalarbejder (en Træarbejder hedder en Naatler); her er det da brugt for Kjedelflikkere, der er samme Slags Folk som Rakkere (Tatere, Natmandsfolk).

Stykke Vej, kom Un ridende med fine Hunde. Un red hen til Manden og spurgte ham, om han ikke havde set nogle Havfruer. Jo, sagde Manden, og han viste Un, hvilken Vej de havde taget. Manden gik imens og tyggede paa sin Mellemmad (Smørrebrød). Saa sagde Un, om han ikke vilde give hans Hunde en Bid Brød med. Det var Manden ogsaa villig til. Dengang Hundene nu havde faaet Brød, saa sagde Un til Manden: „Hold din Hat i Vejret!" Manden gjorde saa, og Un kom Hatten fuld af Penge. Derpaa red Un afsted efter Havfruerne, og det varede kun et Øjeblik, før Manden saae ham komme tilbage. Han havde koblet Havfruerne sammen ved Brysterne og hængt dem over sin Hest. Manden stod længe og hørte paa, hvorledes Havfruerne skreg, og han blev ganske forskrækket derover.

„Uns Jagt" kjendes ogsaa i Vendsyssel. Der kaldes han ogsaa for „Jun".

2.

[28] Fynshoved-Manden er almindelig kjendt paa Hindsholm i Fyn. Dog er Meningerne delte om, hvem han egenlig er. Almindeligst antages det, at det er en Herremand fra en af Gaardene her paa Holmen, der i sin hæftige Jagtlyst har tilbyttet sig Jagten paa Fynshoved for sin Himmerigespart. Nogle er af den Mening, at han skulde komme ovre fra Slesvig; men hvad der er vist, det er, at han hver lille Juleaften farer gjennem Holmen til Fynshoved, hvor han saa gaar paa Jagt til Helligtrekonger-Dag, da han rejser tilbage igjen. Hans Vej falder da igjennem Egense og Nordskov; nogle mener, han rider over Vejlen ved Bregnør, og andre har hørt, at han kan spores helt ind igjennem Fyn paa den anden Side Odense; men ialfald følger han den Retning, hvor Vejen i forrige Tider har gaaet. I en af Egense-Gaardene maa man lade Porten staa aaben lille Juleaften, thi Fynshovedmanden rider da igjennem Gaarden.

3.

[29] En Juleaftens-Dag, tidlig om Morgenen, red Fynshovedmanden gjennem Nordskov. Hans Hunde var blevne tørstige, og da han saae Lys et Sted, red han derind. Konen var oppe og i Færd med at brygge. Fynshovedmanden befalede hende at give hans Hunde at drikke, og hun skyndte sig at hente af sin Urt, som hun gav Hundene. Men saa raabte Jægeren: „Bæk og vaer dig, min Pært slaer dig!" Konen skyndte sig ind og slog Døren i efter sig; og næppe var det skeet, førend det gav et Slag paa Døren, som om den skulde splintres. Da Konen endelig vovede sig udenfor, sad der en Sølvhestesko i Døren. Det var Betalingen for Urten. Dette foregik i det Sted, som nu bebos af Hans Andersen.

4.

[30] Anders Frandsens Fader var født i Nordskov og tjente der som Dreng. En Juleaften var han gaaet udenfor Porten, da foer flere Hunde ham forbi paa Vejen, og det saae ud, som den blaa Lue stod dem ud af Halsen. Det var Fynshovedmandens Hunde; men ham selv saae Drengen ikke.

5.

[31] Ogsaa inde i Landet sønden for Odense har den vilde Jæger haft sin Fart. Om det nu har været Fynshovedmanden, der, som en Kone mente, kom ovre fra Slesvig, skal jeg lade være usagt. En Husmand der paa Egnen gik en Aften hjem fra Herregaarden, hvor han havde tærsket. Paa Vejen mærkede han, at den vilde Jagt var efter ham. Han stikker i en Hast sin Plejl i Jorden, hænger sin Kofte derpaa og tager saa Benene med sig hjem efter, det bedste han havde lært. Han naade lige at slippe ind ad sin Dør, da Hundene var lige i Hælene paa ham. Om Morgenen gik han ud for at hitte sin Kofte; men fandt den reven i utallige Smaastumper, der laa spredte omkring.

Men den havde dog opholdt Hundene, mente han, saa han var sluppen.

6.

[32] Gamle Jens Larsen, som bor i Rønnebæk ved Næstved, fortæller, at „Kong Vallemand" har sin Vej gjennem alle Gaarde, hvorpaa der er to Porte lige for hinanden. Han red ogsaa ved Nattetide gjennem saadan en Gaard i Fladsaa, og hans store sorte Hund løb hen og sprang op ad Vinduet, saa Konen i Gaarden, der var vaagen, saae dens sorte Hoved med en lang rød Tunge, der skinnede som en Lue. Denne Kong Vallemand siger Jens Larsen, har i mange Tider jaget om efter en Kvinde. Hun var ikke noget rigtigt Menneske, men løb vild omkring i Landet, og naar nogen kom efter hende, raabte de til hende: „Af det bollede og paa det knollede!" for naar hun kom ind paa den pløjede Jord, kunde hun ikke komme saa hastigt afsted. Kong Vallemand skal have jaget efter hende meget længe; men engang var der nogen, der mødte ham ridende paa hans sorte Hest, og saa saae de, at han havde fanget Kvinden, for hun laae tværs over hans Hest, ligesom man har et Faar liggende foran sig paa Hesten. Hun havde lange Bryster og Patter, som hang hende ned over Livet, og Kong Vallemand foer i rask Trav med hende hen over Marken. Jens Larsen sagde, at det var ikke Ellefruen, Kong Vallemand jagede efter, men han kunde ikke mindes, hvad det var, de kaldte hende.

7.

[33] Der er en Gaard i Rønnebæk-By, som kaldes „Gaarden i Bækken." Paa den er der to Porte ligeoverfor hinanden, og herigjennem har Kong Valdemar sin Fart ved Nattetider. Saadan kom han ogsaa en Nat, da Konen havde brygget Øl, og hun endnu gik og satte til Side. Kong Valdemar red da hen til hende og bad hende give sig lidt Øl i Øsen, som Konen ogsaa gjorde; men hun holdt sin Tommelfinger ned i Øllet, da hun bød Kong Valdemar Øsen, hvorover han blev vred, tog fat

i Tommelfingeren og brækkede den tilbage, saa den kom til at ligge langs med Armen, og den kom aldrig mere i Lave, saalænge Konen levede. Men før Kong Valdemar red bort, smed han nogle Penge i Konens Forklæde, som brændte Hul i Forklædet og faldt til Jorden, saa hun fik ingen Penge den Aften; men næste Dag fandt hun nogle Sølvpenge ude i Gaarden.

8.

[34] I gamle Dage stod der et Majtræ i Rønnbæk-By, ligeoverfor Degnens Have, og derved laa der en stor Sten, som blev kaldt „Madbænken". Her samledes Bymændene, naar Oldermanden tudede i sit Horn og havde noget at sige dem. En Aften, for ikke saa meget længe siden, mens Povel Andresen var Oldermand, gik han op til Madbænken for at tude; men da han kom derop, saa kom Kong Valdemar ridende imod ham med to sorte Hunde, som havde gloende Øjne og ildrøde Tunger. Povel Andresen blev ikke meget glad, da han saae ham, men Kong Valdemar sagde til ham, om han vilde holde hans Hunde for ham, hvorpaa Povel Andresen svarede, han trode ikke, han magtede at holde dem; men Kong Valdemar sagde, han kunde binde dem til Majtræet. Det gjorde Povel Andresen saa ogsaa, mens Kong Valdemar red ned ad Skytteskoven til. Lidt efter faldt der to Skud fra den Kant, og da blev Hundene saa urolige og sled i Lænkerne, saa de omsider fik Træet revet op og slæbte det efter dem udenfor Byen, hvor det fandtes næste Morgen.

9.

[35] „Det var engang, fortalte min Mormoder, at hendes Mand gik fra Førsløv (ved Ringsted) til Fredsgaarde, for at snakke til nogen Bekjendtere der nede i Byen; men som han allerbedst gik, saa kom der en lang Skikkelse imøde med ham, og hun havde et Par Bryster, som var nær ved at slæbe paa Jorden, og I kan tro, at han blev forskyset; men det gjorde ham dog ikke noget, han blev ved at gaa. Da han saa var

gaaet et lille Stykke Vej, saa kom der en anden en løbende lige saa stærkt han kunde. Det var en farlig stor en, og da han saae vor Fa'r, saa spurgte han ham, om han ikke havde set noget til Slatte Långpatte. Men han, som var saa dum og sagde nej, han fik det ogsaa at vide, hvad det var at lyve, for da han var gaaet et lille Stykke, saa kunde han høre, at der var noget og skreg, og strax efter at han havde hørt det, blev han kastet til Jorden tre Gange, saa han maatte skynde sig at vende tilbage; men han havde ligegodt nær ikke og vundet hjem, for jo længer han gik, jo ringere han blev, og han maatte saa ligge flere Dage efter."

10.

[36] Hans Mathisen, en gammel Mand i Hirschholm, fortæller, at da han var ung, laa han ved Rytterne i Vordingborg, og der var en Bonde, der fortalte, at en Nat, han kom ud og skulde flytte Heste, da kom der en Jæger med et Kobbel Hunde og bad Bonden passe godt paa dem, indtil han kom tilbage. Bonden slog Lænken om et Træ, og et Øjeblik efter hørte han et Skud, og derpaa kom Jægeren jagende med et Fruentimmer, hængende bag over Hesten. „Saae du, jeg fik hende!" sagde han til Bonden, „men jeg maatte ogsaa over til Falster for at hente hende." Det var en Ellepige. Bonden sagde, at det var Kong Valdemar, som havde solgt sit Himmerige, for at faa Lov at jage efter sin Død.

---

[37] Hjorteprindsen.

(Fra Østjylland.)

Der var engang en Enkemand og en Enkekone, der giftede sig med hinanden, og hver af dem havde en Datter. Mandens Datter hun var fin og smuk, men Konens Datter var saa meget grim.

Nu var Konen misundelig paa Mandens Datter, fordi hun var saa meget smukkere end hendes egen, og derfor tænkte hun jo tidlig og sildig paa, hvordan hun skulde gjøre hende Fortræd, og hun var næsten lidt slem ved hende. Nu var Manden jo gjærne henne (borte) hele Dagen fra Morgen til Aften, og fordi han nu var saadan henne hver Dag, saa mærkede han jo ikke stort til, hvordan Datteren havde det. Saa var det en Aften, efter at Døren var lukket, og de var alle komne i Sæng, at det bankede paa Døren. Saa siger Konen til sin Datter, at hun skal gaa hen og lukke op og se, hvad det var, der bankede. Ja, det havde Datteren jo ikke stor Lyst til, og saa vilde Mandens Datter da gaa, men hun maatte ikke: Konen vilde nu have, at det skulde være hendes Datter, der skulde lukke op. Pigen gik saa ogsaa hen og lukkede Døren op, og da hun aabner Døren, saa ser hun en Buk eller en Hjort, eller hvad man skal kalde det. Saa griber hun da efter et Kosteskaft, og det prygler hun ham med; men idetsamme var han borte. Saa gaar hun da ind igjen og fortæller hendes Moder, hvordan det var gaaet hende, og om dette her Spektakel, eller hvad hun nu kunde kalde det. Nu var det den næste Dag, saa om Aftenen, da Døren var lukket, saa banker det igjen, og dennegang saa turde Konens Datter ikke gaa hen og lukke op, saa maatte Mandens Datter til det. Da hun lukker Døren op, saa ser hun jo Bukken staa derude, og saa siger hun til den: „Din Stakkel, hvordan kommer du dog her?" — „Lille Pige, sæt dig op paa min Ryg!" sagde Bukken. Nej, det vilde hun da ikke, for det var da Synd, sagde hun: den Stakkel kunde have nok i at slæbe sig selv. Ja, paa anden Maade kunde hun ikke komme med, sagde Bukken. Ja, saa satte hun sig da op, for hjemme vilde hun dog ikke blive, og saa løb han med hende. Saa kom de til en Eng, og saa sagde han til hende: „Hvad om vi engang kom til at forlyste os der"; men Pigen hun tænkte jo paa, hvordan det skulde kunne gaa til, at de to skulde forlyste sig paa denne her Eng. Saa kommer de til en Skov, og saa siger Hjorten: „Hvad om vi engang kunde komme til at spadsere i denne her Skov og more os"; men hun kunde jo

ikke begribe, hvordan det skulde kunne gaa til. Tilsidst kom de til et Slot, og det var grumme stort; der førte Bukken hende ind, og saa sagde han, at her skulde hun nu leve ganske alene; men alle sine Ønsker dem skulde hun faa opfyldt, og saa maatte hun se at slide sin Tid, saa skulde han nok komme til hende engang igjen. Men der var et Sted, hvor hun ikke maatte komme, og det var der, hvor der var de tre Porte, den ene var af Træ, den anden af Kobber og den tredje af Jærn, dem maatte hun paa ingen Maade lukke op; — men han tænkte jo som saa, at forbød han hende det, saa gjorde hun det allersnarest.

Saa sled hun da den Dag hen, alene var hun jo, og Natten kom, og om anden Dags Morgen saa gik hun omkring og saae sig om. Saa fik hun da saadan en Lyst til at aabne Jernporten, at hun maatte gjøre det, og der saae hun da to Karle, som stod og rørte i en Kjedel Tjære, med de bare Hænder og Arme. Saa spurgte hun dem, hvorfor de saadan stod og rørte med de bare Hænder og Arme. — Ja det var de nødt til, sagde de, til et kristent Menneske gav dem noget at røre med. Saa gik hun ind og fik fat i en Øxe, og med den dannede hun et Roer eller saadant et fladt Skjel, og det gav hun Karlene til at røre med. Naa, Dagen sled hen, og Natten kom, og om anden Dags Morgen saa hørte hun saadan en Støj i Gaarden, og hun saae saa mange Folk af Mandkjøn, der løb omkring allevegne, der var baade Karle, der vandede Heste, og der var Tjenere, der pudsede Sølvtøj, og alle havde de saa travlt, og de løb baade hist og her. Saa fik hun da ogsaa Lyst til at aabne den anden Port, og saa lukker hun Kobberporten op, og der ser hun to Piger, der staar og rager i en gloende Ild med deres bare Hænder. Saa spør hun dem, hvorfor de dog gjorde det. — Jo, det var de nødt til, sagde de, til et kristent Menneske kom og gav dem noget at rage med. Saa flyde hun dem en Stang eller et Skjel, og de takkede hende meget for det, og om næste Dags Morgen var der fuldt af Piger, der fejede og vadskede og gjorde alt istand paa Slottet. Nu lod hun en Dag gaa hen, men saa kunde hun ikke bare sig

længer, saa maatte hun ogsaa have Træporten op. Saa lukkede hun den da op, og der laa Bukken paa en Visk Halm, og saa spurgte hun jo, hvad den laa der for. Ja, han var nødt til at blive liggende der, til et kristent Menneske vilde tørre Skarnet af ham. Saa tog hun en Tot Halm og gav sig til at tørre ham, og alt som hun tørrede, blev han til den dejligste Prinds, nogen vilde se for sine Øjne. Og saa fortalte han, at baade han og hele Slottet havde været forgjort, men nu var alting godt, og nu vilde han holde Bryllup med hende. Det var et dejligt Bryllup, og det varede i mange Dage.

Da nu nogen Tid var gaaet, saa spurgte Prindsen sin Kone, om hun ikke havde Lyst at faa sin Moder og Søster i Besøg. Jo, det havde hun jo nok Lyst til. Saa sagde han til hende, at naar de nu kom, saa vilde han ikke være der strax, men naar hun opvartede dem med Vin eller saadant noget, saa skulde hun spilde en Draabe paa sin Sko, saa vilde han komme og tørre den af. Og saa maatte hun heller ikke give sin Moder, hvad der var en eller tre Ting, men kun hvad der var flere Ting, som Korn eller saadant noget. Da nu Moderen og Søsteren kom, saa var Prindsessen, — for nu var hun jo Prindsesse, — meget venlig imod dem, men da hun saa skulde skjænke Vin til dem, saa spildte hun en Draabe paa sin forgyldte Sko, og i det samme saa kom Prindsen ind ad Døren, og han gik hen og tørrede Pletten af med sit Lommetørklæde; og hvad de andre ikke havde glot før, saa glode de nu, da de saae ham komme. Saa gik de ud i Haven, og der vilde Moderen da endelig have, at hun skulde give hende et Æble, men det vilde hun ikke. Ja, Moderen hun blev ved: hun kunde da gjærne give hende blot tre; men nej, Prindsessen blev bare ved at sige, at naar de blev tjenlige til at spise, saa skulde hun faa saa mange det skulde være. Saa blev Moderen da saa gal, saa gal, og da hun kom udenfor med sin egen Datter, saa var hun saa fuld af Misundelse over, at det ikke var hendes Datter, der havde gjort den Lykke. Og hun kunde da heller ikke lade være at lade hende høre, at det var hendes egen Skyld, og Datteren svarede jo studst igjen, og hvordan det saa gik eller ikke gik, det ene Ord tog det andet,

og de kom ordenlig i Totterne paa hinanden, og tilsidst saa fløj de i Flint begge to; og det er derfor, at der er saa mange Flintestene.

---

[38] **Skruptudsen.**

(Fra Vestjylland.)

Der bode engang en Kone i et lille Hus ved Siden ad en Skov. Hun havde en Datter, der var den kjønneste Pige, en kunde se for sine Øjne. Hun stod en Dag ved Kjelden (Brønden) og vaskede sig og redte sit Haar, og saa hørte hun saa dejlig en Sang inde i Skoven, at hun havde aldrig hørt saa liflig en Stemme, saalænge hun havde levet. Da lovede hun ved sig selv, at hun vilde ingen anden have end den der sang saa yndig, og ønskede, at hun kunde bare saa ham at se og faa at vide, hvem det var.

Aldrig saa snart hun var kommen ind, inden hun hørte, der var en ved Døren, der sang:

„Luk op for mig, min lillebitte Mo'r,
for dit røde, rosenfarvede Blod!
husker du ej, hvad du lovede mig,
da du ved Kjelden tode dig?"

Hun kunde strax høre, at det var den samme Stemme, der sang inde i Skoven; men da hun saa saae ud ad Vinduet, saae hun, at det var en hæslig Skruptudse. „Nej, lukke op for en Skruptudse, det kan jeg da ikke." — „Aa du kan jo sagtens lukke op", sagde hendes Moder.

Da den var saa kommen ind, saa sang den igjen:

„Kog Grød til mig, min lillebitte Mo'r,
for dit røde, rosenfarvede Blod!
husker du, hvad du lovede mig,
da du ved Kjelden tode dig?"

„Nej, koge Grød til en Skruptudse, det kan jeg ikke!" — „Aa du kan jo sagtens koge et lille Korn til den", sagde hendes Moder igjen. Det blev saa saadan. Da Grøden blev færdig, sang den igjen:

„Bred Dug for mig, min lillebitte Mo'r,
for dit røde, rosenfarvede Blod!
husker du, hvad du lovede mig,
da du ved Kjelden tode dig?"

„Nej, brede Dug for en Skruptudse, det kan jeg da ikke!" Men Moderen svarede som hun plejede. Men saa blev det først galt, for saa sagde den:

„Æd Mad med mig, min lillebitte Mo'r,
for dit røde, rosenfarvede Blod!
husker du, hvad du lovede mig,
da du ved Kjelden tode dig?"

„Nej, sidde til Bords med en Skruptudse, det kan jeg da paa ingen Maade gjøre!" Men hendes Moder sagde: „Aa, du kan sætte dig lidt fra den og tage nede ved en Side." Hun gjorde det da, men det havde hun nær ikke holdt ud. Men da den var færdig, saa sang den:

„Red Sæng til mig, min lillebitte Mo'r,
for dit røde, rosenfarvede Blod!
husker du, hvad du lovede mig,
da du ved Kjelden tode dig?"

Det gik ligesom før, og Sængen blev da redt. Men saa sang Skruptudsen tilsidst:

„Gaa til Sængs med mig, min lillebitte Mo'r,
for dit røde, rosenfarvede Blod!
husker du, hvad du lovede mig,
da du ved Kjelden tode dig?"

„Nej, gaa til Sængs med en Skruptudse, det kan jeg da aldrig gjøre!" — „Aa du kan jo lægge Lagenet imellem jer", sagde hendes Moder. Aldrig saa snart havde hun lagt sig ned, inden det blev til den kjønneste Ungkarl, en kunde se; og saa fortalte han, at han var en Kongesøn, der var bleven omskabt og kunde

først blive til et rigtigt Menneske igjen, naar der var en, der vilde holde af ham og vilde gaa baade til Bords og til Sængs med ham som han var.

---

[39]

Hans Mestertyv.

(Fra Sønderjylland.)

Engang var der en Mand og en Kone; de vare saa meget rige, og de havde kun en Søn, og han hedte Hans. Da de nu var saa grov rige, saa maatte Hans jo, da han var afhørt (konfirmeret), vælge sig, hvad for en Levevej han vilde, og saa spurgte de ham jo om det. Ja, han vilde da helst være Mestertyv, sagde han. Nej uha, det maatte han jo da slet ikke blive; og hans Moder hun blev jo da grov forskrækket, da hun hørte det: det kunde jo aldrig gaa an, de vare saa rige og grumme, og hvor kunde de have, at deres Søn var Tyv! Naa, Hans han rejste jo saa af alligevel; hans Moder hun mente jo, at han drog hen „i Studeer" eller saadant noget; men han drog hen at lære at stjæle, andet havde han ikke Lyst til. Saa lærte Hans da at stjæle, og han blev ogsaa Mestertyv og stjal saadan, at det rygtedes vidt og bredt. Da der nu var gaaet nogle Aar, saa vilde han da hjem og se til sine Forældre. „Naa, lille Hans, hvad har du saa lært?" spurgte hans Moder ham, da han kom ind. „Ja, hvad har jeg lært? lille Mo'r", svarede han, „jeg har jo lært at stjæle." Nej uha! saa vilde hun da ikke have ham i Huset: hun vilde ikke huse en Tyv! „Ja, det kan saamænd vare det samme, lille Mo'r, enten I vil have mig eller ej", sagde Hans, og saa gik han. Tæt udenfor Byen der laa saadant et lille Huus, og der gik Hans ind for at blive der om Natten. Da Hans kom der ind, saa saae han der en grov Sælleheb: der sad en stakkels fattig Kone, med fire smaa Børn, og de sad i hver sin Krog og græd, for de havde intet at leve af. Hans ynkedes over dem, og han spurgte Konen ad, om

der ingen var i Byen, der havde bagt? Jo, sagde hun, det havde Præstens. Om der ingen var, der havde slagtet? Jo, det havde Præstens ogsaa, han havde slagtet et Par gode Svin. „Ja, da giv mig kun en Sæk“, sagde Hans, „saa skal jeg nok faa os noget at leve af.“ Naa, Hans han fik en Sæk, og saa om Natten, da der var blevet Rolighed, saa hentede han alle Præstens Brød og alt hans Flæsk til denne her fattige Kone, og glad blev hun og hendes Børn jo; — det var nu saadan hans Maneer: at stjæle fra de Rige og give til de Fattige. Naa, saa paa den anden Dags Morgen, Præstens Piger skulde til at skære Brød, da var alle Brødene borte, og da de fik set sig om, saa var alt Flesket jo ogsaa borte, og saa blev der jo en grov Staahøj. Nu var der nogen, der havde set Mestertyven gaa ind til denne her fattige Kone Dagen forud, — det var jo alt rygtedes, at Hans Mestertyv var kommen hjem — og saa trode de jo strax, at det vistnok maatte være ham, der havde været paa Spil. Det fortalte de Præsten, og saa skikkede Præsten da Bud efter ham. Hans han gik ogsaa strax op til Præsten, og saa spurgte Præsten ham jo, om det var ham, der havde stjaalet hans Brød og hans Flæsk? Ja, svarede Hans, det var det rigtignok; men han havde givet den fattige Kone det: han syntes, hun og hendes Børn kunde have det haardere behov end Præsten, for de havde siddet hver i sin Krog og grædt af Hunger, da han kom til dem, mens Præsten maaske aldrig havde prøvet, hvad det var at hungre. Ja, sagde Præsten, det kunde nu ogsaa blive godt for det, hun kunde jo ogsaa gjærne beholde det, og Hans maatte ogsaa blive fri for Straf, naar han kunde gjøre et Mesterstykke i at stjæle; Præsten vilde nok se, om han var saa sikker, som Ordet gik, og nu skulde han stjæle Præstens Heste ud af Stalden næste Nat; kunde han det, saa maatte han være fri. Ja, Hans han sagde, at det kunde han nok ikke, det var jo ikke godt at stjæle Hestene ud af Stalden, uden at nogen hørte det, men han kunde jo prøve paa det. Naa, saa om Aftenen, saa satte Præsten en Karl paa hver Hest, og han befalede dem jo at passe godt paa, og sagde, at de skulde sidde og holde i Manen med den ene Haand og i Halen med den

anden, og saa gik han i Sæng; han tænkte jo nu, hans Heste skulde ingen stjæle den Nat. Men hvad Hans faar at gjøre, han faar fyldt en Sovedrik i en Krukke med Brændevin, og saa faar han nogle gamle Kvindeklæder paa, og saa kommer han og jamrer for Stalddøren: om de dog sagtens ikke vilde lukke ham ind, han var en stakkels gammel Kjælling, der ingen Husly havde, og naar de ikke vilde lade ham komme ind, saa frøs han nok ihjel, for det var saa koldt, saa koldt, og han havde kun lidt at staa imod med. Saa ynkedes Karlene da omsider over denne her gamle Kjælling; de tænkte jo: den gamle Kvind kan vi saamænd gjærne lade komme ind, hun skal da ingen Heste stjæle, og saa lukkede de jo da op for hende. Naa, saa faar god' gammel Kjælling jo, da hun har siddet lidt, hendes Krukke op, og hun spør jo, om de ikke vil have dem en Taar? Jo, det huede Karlene jo nok, de drak dygtig af god' Krukke, og saa varede det jo da heller ikke længe, før de sov som Sten allesammen. Hans han grinede nu, han fik Karlene løftet af Hestene, den ene efter den anden, over paa Bæslingerne; men de Haar, som de havde fat i med Hænderne, dem holdt de saadan ved, at han maatte skære dem af. Saa trak Hans jo Hestene ud, og han drog saa af med dem. Om Morgenen, da Præsten kommer op, — man kan jo nok vide, at han sov ikke over sig den Morgen, — saa skulde han da ud og se, hvordan det var gaaet hans Karle; ja, da sad de og red paa hver sin Bæsling med en Tot i hver Haand. Saa saae Præsten da nok, hvordan det var gaaet til, og han fik jo igjen Bud efter Hans. Ja, sagde saa Præsten til Hans, da han kom, det havde han jo nu rigtignok gjort godt nok; men han skulde dog ikke have givet sig saadan til at skære løs i Manen og Halerne paa Hestene, og nu skulde han gjøre endnu et Mesterstykke: han skulde næste Nat stjæle Lagenerne af hans og hans Kones Sæng; kunde han gjøre det, uden at de mærkede det, saa maatte han være fri. Ja, Hans han klagede sig, det var jo ikke godt at gjøre det; hvordan kunde han stjæle Lagenerne af Sængen, uden at de mærkede det? det var jo ikke til at tænke paa! Ja, det nyttede ikke noget, Præsten vilde have, at han skulde, og saa vilde Hans

da ogsaa prøve det. Saa om Natten saa gik han op og slog alt Præstens Kræ ud i Gaarden, og der gav han sig til at jage efter det, og gjorde jo da en grov Spektakel. Saa maatte Præsten da op og se, hvad der var nyt. Da løber Hans ind og springer i Sængen til Konen, og da han har ligget der lidt, saa siger han: „Det er dog nok bedst, jeg tager Lagenerne og gaar hen og faar dem gjemt et andet Sted; jeg er rigtignok bange, Mestertyven ellers kommer og tager dem", og saa faar han Lagenerne, og saa gaar han med dem. Nu lidt efter saa kommer Præsten jo: „Det varede længe inden du kom", sagde Konen, „fik du dem nu saadan gjemt, at han ikke kan finde dem?" — „Hvad for noget?" spurgte Præsten, „jeg har jo været ude at faa Kræet ind, og det kunde jo sagtens tage Tid, for det var altsammen kommet ud i Gaarden." — „Ja, men Lagenerne", sagde Konen, „det er jo dem, jeg spør om!" — „Lagenerne", sagde Præsten, „hvad dem?" — „Ja, Lagenerne, dem var du jo inde efter; kan du nu ikke huske, du laa jo endda lidt ved mig?" Nu saae Præsten jo da, at han var narret igjen, og om Morgenen fik han saa igjen Bud efter Hans. „Ja, det har du nu gjort godt nok", sagde han til ham", men du havde dog ikke haft behov at lægge dig ved min Kone; nu skal du endnu gjøre et Mesterstykke: nu skal du i Nat stjæle baade mig og Degnen; kan du det, saa maa du være fri." Ja, Hans han klagede sig jo igjen: hvordan kunde han stjæle baade Præst og Degn? det kunde han da ikke begribe. Men det hjalp jo ikke, hvad han sagde: han skulde jo. Saa om Dag (i Løbet af Dagen) saa faar Hans udspurgt, at Præsten og Degnen de vilde om Natten putte dem for ham i Kirken, — der, tænkte de jo, vilde Hans vist ikke søge, — og hvad han saa faar at gjøre, han faar sig en grov stor Sæk sammensyt, saa stor, at den just kunde passe til Kirkedøren. Saa om Aftenen gaar Hans jo op med god' store Sæk og faar den fastgjort om Kirkedøren, og saa gaar han ind i Kirken og gaar og slaar paa „Stolestadelserne" med en Stok, og han gjorde jo der den Spektakel han kunde. Præsten og Degnen de sad oppe bag Alteret, der trode de jo at de var bedst forvarede, men

da de hørte denne her Spektakel saa blev de bange. „Jeg er ræd", sagde Præsten. „Jeg er og", sagde Degnen. „Jeg render", sagde Præsten. „Jeg render med", sagde Degnen, og saa de afsted ned og ud af Kirken, mens de kunde; men der løb de jo lige ind i Sækken. Hans han var ikke sen til at komme hen og saa den tilsnærpet, og saa tog han den paa Nakken og gik; men han lod Sækken hænge dygtig, saa at den stødte mod Gravene. „Verden den gi'r Stød", sagde Præsten. „Ja nogen slemme", sagde Degnen. Saa daskede han af med dem hen til god' fattig Kone, og der hængte han dem op i Skorstenen, og saa gav han sig til at fyre dygtig under dem. „Jeg tykkes, det bliver saa varmt", sagde Præsten. „Ja, jeg tror rigtig, at vi er i Helvede", sagde Degnen. Men saa i det samme kommer Præsten til at tænke paa Mestertyven, og han giver sig da til at raabe paa Hans, og det mens han kunde. „Hvad er der?" sagde Hans. Ja, Præsten bad ham, om han dog ikke sagtens vilde hjælpe ham ud: han vilde give ham mange Penge, naar han bare vilde hjælpe dem ned. „Ja, det kunde I jo have sagt strax", svarede Hans, „saa skulde jeg jo nok ladet Jer komme ud; jeg undrede mig rigtignok over, at I tiede saa længe." Ja, de tiggede og bad, den ene vilde give ham et Hundrede Daler og den anden vilde give to Hundrede, naar han dog sagtens vilde slippe dem ud. Ja, Hans han hjalp dem ned, og saa kunde han jo rejse, hvorhen han vilde for dem, og han fik endda Penge til, baade af Præst og Degn. — Det var om Hans Mestertyv.

---

[40] Det er, som man tager det til.

(Fra Stevns.)

Der var engang en Enkemand, som havde en eneste Datter, og han giftede sig med en Enke, som ogsaa havde en Datter. Da nu Konens Datter skulde til at giftes, gav Moderen hende mange

gode Lærdomme. Blandt dem var da ogsaa, at om hun saa aldrig spandt mere ad Gangen end en Traad saa lang som hendes Næse, saa var det dog altid til Nytte; — og saa, at hun skulde sørge for, at hendes Havegjærde skinnede som Sne, saa man kunde se det langt borte; — og saa, at hun skulde passe, at der altid hang noget i Skjørterne efter hende, naar hun gik ud i sin Gaard.

Datteren hørte godt efter og lovede, at det skulde hun nok. Men Mandens Datter havde ogsaa hørt det, og hun gik til sin Fader og spurgte ham ad, hvad det betød, som Moderen havde sagt. Han forklarede hende da, at Moderens Mening dermed havde været, at om man end havde nok saa lille en Tid tilovers, saa maatte man ikke være ledig: om man saa kun spandt en Traad saa lang som ens Næse hver Gang, saa blev Tenen dog før fuld derved, end om man slet ikke rørte Rokken. Af det andet Raad var Meningen den, at naar hun var flittig, saa kunde hun altid have fine Gjærder fulde af nygjort Lærred og Drejl til at bleges. Og med det sidste Raad: altid at have noget hængende i Skjørterne, mente Moderen, at hun skulde passe Smaakræet godt, saa det kjendte hende, naar hun kom ud i Gaarden, og løb i Hælene paa hende, naar hun var der.

Saa blev Konens Datter da gift, og det varede ikke længe, før Mandens Datter ogsaa blev det. Da saa et Aars Tid var gaaet, siger Manden til sin Kone, om de ikke skulde kjøre hen og se, hvordan deres Børn havde det. Det vilde Konen gjærne, og da hendes Datter bode nærmest ved dem, kjørte de først til hende. Det første de kunde se Gaarden, saa sagde Konen: „Nej se da, hvor meget dejligt Linned hun har ude at sole; Havegjærdet skinner jo som det pure Sølv." Men da de kom nærmere, saae de, at Tjørnegjærdet var overkalket; derfor skinnede det saa stærkt i Solen. Datteren blev meget glad ved at se Forældrene; men Moderen blev just ikke glad, da hun saae, at Datterens Skjørter var ganske forrevne, og Strømperne var der ikke helt af langt op paa Hælene. Datteren fik travlt med at beværte Forældrene; og imens hun var i Kjøkkenet, saae Moderen sig om i Stuen, der dog saae nogenlunde ordenlig ud,

paa det nær, at Tenen paa Rokken var tom, og i Krogen bag Kakkelovnen laa der noget, der saae helt besynderlig ud: en stor Hob af smaa Ender Garn, næppe saa lange som en Finger. Da nu Datteren kom ind, kunde Moderen ikke bare sig længer, men skjændte paa hende og sagde: „Hvordan er det dog, at her staar til? hvorfor er du selv saa pjaltet? og hvad har du gjort ved alt det dejlige Garn bag Kakkelovnen, som saadan er klippet i Smaastumper?“ Da sagde Datteren, at det var da underligt, at Moderen kunde spørge saadan; for hun bildte sig ind, at Moderen havde selv raadet hende til kun at spinde Traaden saa lang som sin egen Næse, og det havde hun da ogsaa gjort, og hun syntes, at hun havde faaet en kjøn stor Bunke. Hvad det angik med Skjørter og Strømper, saa havde hun ogsaa deri fulgt Moderens Raad; for hun havde lagt et Tjørneris udenfor Kjøkkendøren, og saa snart hun kom udenfor, sørgede hun for, at det hængte sig fast og fulgte hende omkring i Gaarden.

Moderen gav hende da bedre Underretning og nye Raad, og saa kjørte de hen til Mandens Datter. Da de begyndte at kunne se Gaarden, saa sagde Konen: „Se, hun har baaret sig lige saa tosset ad: hendes Gjærde er saamænd ogsaa kalket.“ Men der tog hun igjen fejl; for da de kom tæt til, saae de, at det var helt behængt med dejligt nyt Lærred og Drejl, som skulde bleges. Da saa Vognen kom ind i Gaarden, og Datteren nok saa glad kom ud og tog imod dem, saa samledes alle Ænder og Høns og Ællinger og Kyllinger om hende, og der var saa stor en Flok, at Forældrene var ganske bange for, de skulde træde paa dem. Inde i Huset var der lige saa stor Velstand som udenfor; og Moderen ærgrede sig desmere over sin egen Datter, at hun ikke havde baaret sig lige saa klogt ad.

[41] Drengen og Munken.

(Fra Vendsyssel.)

Der var engang en Dreng, som havde tjent paa et Sted i tre Aar. Hvert Aar havde han faaet en Penning i Løn. Da de tre Aar var til Ende, saa vilde han ikke tjene længer paa dette Sted, men gav sig ud paa Rejse med sine tre Penninger, inderlig glad og fornøjet. Eja! hvor Drengen han sprang!

Da han havde gaaet lidt, kom der en gammel Kone til ham og spurgte, hvorfor han sprang og var saa lystig. Drengen svarede: „Jeg har nu tjent tre Aar i Byen, og hvert Aar har jeg faaet en Penning i Løn. Derfor er jeg nu saa rig og saa glad." Den gamle Kone bad ham da, om han ikke vilde give hende den ene Penning. „Jo", sagde Drengen, „saa har jeg endda to Penninger igjen." Men da Konen havde faaet den ene Penning, saa bad hun ogsaa om den anden og om den tredje. „Ja, ja!" sagde Drengen, „saa kan jeg jo blot atter tjene i tre Aar: saa har jeg igjen tre Penninger." Og han gav da Konen hele sin Formue og var lige glad. „Da du nu har været saa godvillig", sagde hun til Drengen, „saa vil jeg give dig tre Ønsker, inden vi skilles ad." Han forlangte da en Armbøsse, hvormed han kunde skyde alt hvad han sigtede paa, og en Fiol med saadan Klang, at alt som hørte dens Toner maatte dandse; og endelig forlangte han, at alt hvad han bad enten Kvinde eller Mand om, det maatte gives ham. Den gamle Kone gav ham da en Armbøsse og en Fiol, der havde de Dyder, han forlangte, og hun lovede, at han nok skulde faa, hvadsomhelst han bad om. Drengen var da meget fornøjet: han sang og dandsede hen ad Vejen. Saa mødte han en Munk, som spurgte ham, hvad han havde at være saa glad for. „Jeg skyder Fugl og Høg", sagde Drengen, „derfor er jeg saa lystig og glad." Eja! hvor Drengen han sprang!

Nu fulgtes de ad ved Siden af en Aa. Paa den modsatte Bred var der en Tornebusk, og i den Tornebusk sad der en Ravn. Da svor Munken ved sin Kappe saa graa, at han

vilde hente Ravnen, naar Drengen vilde skyde den. Da sigtede Drengen, og Ravnen var skudt. Munken maatte da svømme over Aaen hen til Busken. Da han nu kom ind i Tornebusken, saa spillede Drengen op paa Fiolen, og Munken maatte da dandse, hvor nødig han end vilde. Eja! hvor Munken han sprang!

Munken havde forud fortalt Drengen, at han gjemte attenhundrede Kroner i sin Kappe, og dem havde han taget et Sted, hvor Manden ikke var hjemme. Drengen blev da ved at spille saa længe, indtil Munken svor ved sin Kappe saa graa, at han vilde give ham alle Pengene, naar han kun holdt inde med sit Spil. Drengen føjede ham da, og Munken slap løs fra Tornebusken. Men han fortrød strax sit Løfte, og havde han ikke svoret ved sin Kappe saa graa, da havde Drengen ikke faaet en Hvid. Nu var Munken dog nødt til at staa ved sit Ord, og Drengen fik de attenhundrede Kroner. Eja! hvor Drengen han sprang!

Derefter fulgtes de begge ad til den nærmeste By. Der gik Munken strax til Øvrigheden og klagede Drengen an. Han sagde, at Drengen havde stjaalet attenhundrede Kroner, som han havde i sin Kappe. Drengen forsikkrede vel, at han var uskyldig; men der hjalp ingen Snak: hænges skulde han. Da han nu var kommen til Retterstedet og havde faaet Strikken om Halsen, saa bad han om sin Fiol. Da nu ingen, hverken Mand eller Kvinde, kunde nægte ham noget, saa sprang Bøddelen ned og hentede den til ham. Saa snart Munken saae, at Fiolen blev hentet, saa forlangte han at blive bunden fast til et Træ, og deri føjede man ham. Drengen begyndte at spille op. Bøddelen sprang ned fra ham og gav sig til at dandse. Øvrigheden dandsede med, og Munken, som var bunden til Træet, han stampede og trampede og var nær ved at slide sig tildøde. Eja! hvor Munken han skreg!

Nu mærkede man nok, at denne Dands blev ved, saa længe Drengen blev ved at spille, og man sagde da til ham, at han skulde have sin Frihed, naar han vilde holde op med Spillet. Saa holdt han inde og fortalte fra først til sidst,

hvorledes det var gaaet til mellem Munken og ham. Munken blev hængt op i Drengens Sted, og Drengen rejste videre med sin Fiol. Han spiller endnu, og alt maa dandse efter hans Spil. Eja! hvor lystig det gaar!

---

[42] **Katten.**

(Fra Stevns.)

Der var engang en gammel Kone, hun stod og kogte Grød. Saa skulde hun lidt ind til en Nabokone, og saa bad hun Katten at passe paa Grøden imens. „Ja, det skal jeg nok", sagde Katten. Men da Kjællingen var gaaet, lugtede Grøden saa godt, saa Katten spiste baade den og Gryden med. Da saa Kjællingen kom tilbage, siger hun til Katten: „Men hvor er nu Grøden henne?" — „Ja", sagde Katten, „jeg har spist baade Grøden og Gryden, og nu spiser jeg dig med." Og saa spiste han Kjællingen. Saa løb han ud af Døren, og paa Vejen mødte han Skohottentot. Saa sagde Skohottentot til ham: „Hvad har du spist? min lille Kat, du er saa tyk." Saa sagde Katten: „Jeg har spist baade Grøden og Gryden og Kjællingen, og nu spiser jeg dig med." Saa spiste han Skohottentot. Derpaa mødte han Skolinkenlot. Saa sagde Skolinkenlot: „Hvad har du dog spist? min lille Kat, du er saa tyk." — „Jeg har spist baade Grøden og Gryden og Kjællingen med og Skohottentot", sagde Katten, „og nu spiser jeg dig med." Saa spiste han Skolinkenlot. Nu mødte han fem Fugle i en Flok, og de sagde til ham: „Men hvad har du dog spist? min lille Kat, du er saa tyk." — „Jeg har spist baade Grøden og Gryden og Kjællingen med og Skohottentot og Skolinkenlot, og nu spiser jeg jer med", sagde Katten, og saa spiste han de fem Fugle i en Flok. Derpaa mødte han syv Piger i en Dands, og de sagde ogsaa til ham: „Nej, hvad har du dog spist? min lille Kat, du er saa tyk."

Og saa sagde Katten: „Jeg har spist baade Grøden og Gryden og Kjællingen med, og Skohottentot og Skolinkenlot, og fem Fugle i en Flok, og nu spiser jeg jer med." Og saa spiste han ogsaa de syv Piger i en Dands. Da han nu var gaaet et Stykke til, saa mødte han Madammen med sin hvide Svands, og hun siger da ogsaa til ham: „I, men hvad har du dog spist? min lille Kat, du er saa tyk." — „Ja", sagde Katten, „jeg har spist baade Grøden og Gryden og Kjællingen med, og Skohottentot og Skolinkenlot, og fem Fugle i en Flok, og syv Piger i en Dands, og nu spiser jeg dig med." Og saa spiste han ogsaa Madammen med sin hvide Svands. Lidt efter mødte han Præsten med sin krogede Stav, og han siger ligesom de andre: „Nej, men hvad har du dog spist? min lille Kat, du er jo saa tyk." — „Ja", sagde Katten, „jeg har spist baade Grøden og Gryden og Kjællingen med, og Skohottentot og Skolinkenlot, og fem Fugle i en Flok, og syv Piger i en Dands, og Madammen med sin hvide Svands, og nu spiser jeg dig med." Og saa spiste Katten ogsaa Præsten med sin krogede Stav. Saa omsider mødte han Brændehuggeren med sin Øxe. Saa siger Brændehuggeren: „Men hvad har du dog spist, min lille Kat, siden du er saa tyk?" — „Jeg har spist baade Grøden og Gryden og Kjællingen med, og Skohottentot og Skolinkenlot, og fem Fugle i en Flok, og syv Piger i en Dands, og Madammen med sin hvide Svands, og Præsten med sin krogede Stav, — og nu spiser jeg dig med", sagde Katten. „Nej, det skal blive Løgn, min lille Kat!" sagde Brændehuggeren, og saa tog han sin Øxe og huggede Katten midt over. Og ud løb saa Præsten med sin krogede Stav og Madammen med sin hvide Svands og syv Piger i en Dands og de fem Fugle i en Flok, og Skolinkenlot og Skohottentot, og Kjællingen tog sin Gryde og sin Grød og rendte hjem med.

---

[43] **Potten.**

(Fra Fyn.)

Engang var der en Mand, som gik til Marked og vilde sælge sin eneste Ko. Da han saa kom lidt hen paa Vejen med hende, mødte han en Mand, der ledede et Faar. De blev da enige om, at de vilde bytte, og saa fik Manden med Koen et Faar isteden. Han ledede da videre efter Markedet med sit Faar. Men saa kom han til en, der havde en Gaas. De byttede da og: Manden med Faaret fik Gaasen, som han saa tøflede af med efter Markedet. Da kom han til en Hex, der havde en Potte; de slog da og en Handel: Manden fik Potten, og Hexen fik Gaasen.

Manden gik da hjem til sin Kone med Potten. „Naa, fik du Koen solgt?" spurgte hun. „Jo", sagde Manden, „jeg fik en Potte for hende." — „En Potte", sagde Konen, „det var kun lidt for en Ko." — „Ja", sagde Manden, „nu er Handelen sluttet, og jeg vil ikke gjøre Kabusehandel."*) Saa blev Potten sat op i Kanderækket til de andre Potter. Men da hun nu havde staaet der lidt, sagde hun: „Nu bimber jeg." — „Hvor bimber du saa hen?" spurgte Konen. „Jeg bimber op til Herremanden", sagde Potten, og saa bimbed hun. Da hun kom til Herregaarden, gik hun ind i Kjøkkenet. Saa mente Kokkepigen, at det var en dejlig Potte at komme Grød i, og saa kom hun Grød i hende. Saa sagde Potten: „Nu bimber jeg." — „Hvor bimber du saa hen? spurgte Pigen. „Jeg bimber hen til den fattige Mand med Grøden"; og saa bimbed hun. Da den fattige Mand saa havde ædt Grøden, blev Potten tot af og sat op i Kanderækket. Da hun havde staaet der lidt, sagde hun: „Nu bimber jeg." — „Hvor bimber du saa hen?" spurgte Konen. „Jeg bimber op til Herremanden", sagde Potten, og saa bimbed hun. Da hun kom til Herregaarden, gik hun ind i Kjøkkenet igjen. Saa mente Pigen, at det var en dejlig

---

*) En Handel, som gaar tilbage igjen.

Potte at komme Smør i, og saa kom hun Smør i hende. Saa sagde Potten: „Nu bimber jeg." — „Hvor bimber du saa hen?" spurgte Pigen. „Til den fattige Mand med Smørret", sagde Potten, og saa bimbed hun. Den fattige Mand tog da Smørret af Potten, og hun blev gjort ren og sat i Kanderækket. Da hun saa havde staaet der lidt, sagde hun: „Nu bimber jeg." — „Hvor bimber du saa hen?" spurgte Konen. „Til Herregaarden", sagde Potten, og saa bimbed hun. Hun kom da igjen i Kjøkkenet. Pigen mente, at det var en dejlig Potte at to Sølvtøj i, og saa satte hun saa mange Sølvskeer i hende. „Nu bimber jeg", sagde Potten, og saa bimbed hun. Den fattige Mand tog da Sølvskeerne af hende og satte hende op i Kanderækket. Saa sagde Potten: „Nu bimber jeg." — „Hvor bimber du saa hen?" spurgte Konen. „Til Herregaarden", sagde Potten, og saa bimbed hun. Nu mente Herremanden, at det var en dejlig Potte at tælle Penge i, og saa talte han alle sine Penge i hende. „Nu bimber jeg", sagde Potten. „Hvor bimber du hen?" sagde Herremanden. „Til den fattige Mand med Pengene", sagde Potten, og saa bimbed hun. Den fattige Mand tog da Pengene af Potten og satte hende op i Kanderækket. „Nu bimber jeg", sagde Potten. „Hvorhen?" spurgte Konen. „Til Præsten", sagde Potten, og saa bimbed hun. Præsten mente da ligesom Herremanden, at det var en dejlig Potte at tælle Penge i, og saa talte han alle sine Penge i hende. „Nu bimber jeg", sagde Potten. „Hvor bimber du saa hen?" spurgte Præsten. „Til den fattige Mand med Pengene", sagde hun, og saa bimbed hun. Den fattige Mand tog da Pengene af hende og satte hende i Kanderækket. „Nu bimber jeg", sagde Potten. „Hvorhen?" spurgte Konen. „Til Præsten", sagde Potten, og saa bimbed hun. Da hun kom til Præstegaarden, gjorde hun sig til en Skjeppe; Præsten vilde da maale Korn i hende. Da hun saa var fuld af Korn, sagde hun: „Nu bimber jeg." — „Hvorhen?" sagde Præsten. „Til den fattige Mand", sagde Potten, og saa bimbed hun. Den fattige Mand tog da Kornet af hende, og saa blev hun til en Potte og blev sat op i Kanderækket. „Nu bimber jeg", sagde Potten. „Hvor bimber du saa

hen?" spurgte Konen. „Til Præsten", sagde Potten. Men denne Gang vilde Præsten narre hende, og hun ham. Han læmpede da til at ville maale Korn i hende igjen; men han vilde fylde hende med Møg. Da han nu bukkede sig ned og vilde fylde Møget i hende, gjorde hun sig stor, saa Præsten faldt i Potten paa Hovedet. „Nu bimber jeg", sagde Potten. „Hvorhen?" spurgte Præsten. „Til Helvede", sagde Potten.

---

[44]

Herr Hjælm.

(Fra Sydsjælland.)

1. Herr Hjælm han rider sig under Ø,
der mødte han Jomfruens Brødre tre.
— Saa fri rider Svenden i Sadlen.

2. Herr Hjælm han raades med liden Smaadreng:
„Veed du nogen Raad, du sige mig dem!"

3. „Herr Hjælm han er en Herre saa fri:
spænd Hesten med Sporen, rid dennem forbi!"

4. „Jeg vilde ikke, skjøn' Jomfru skulde spørge til By,
at jeg hendes Brødre vilde undfly."

5. Herr Hjælm han raades med liden Smaadreng:
„Veed du nogen Raad, du sige mig dem!"

6. „Herr Hjælm han er en Herre saa god:
spænd Hesten med Sporen, rid dennem imod!"

7. „Herr Hjælm, Herr Hjælm, rid os ej imod!
du lokked vor Søster, det var os imod.

8. Du lokked vor Søster, det var os imod,
ihjelslog vor Fader og gav os ej Bod."

9. „Lokked jeg eders Søster, var det jer imod,
og ihjelslog jer Fader og ej gav jer Bod. —

10. Saa har jeg vel røde Guld hjemme i mit Skrin,
det gi'r jeg til Bod for Faderen din."

11. „Her hjælper ej Sølv, her hjælper ej Guld:
men her vil vi fegte med et frit Mod."

12. Saa hug han Selv, saa hug han Vang,
selv satte han Legen ret lystig i Gang.

13. Den yngste Broder bad alt for sig:
„Min kjære Herr Hjælm, lad leve nu mig!"

14. „Ja, vel vil jeg lade leve nu dig,
naar jeg vidste, du vilde ej svige mig."

15. Herr Hjælm stak ind sin brune Brand,
Herr Peder han hug ham Hovedet fran.

16. Han tog det Hoved alt paa sit Spyd,
saa red han til sin kjær Søster i By.

17. „Hør du, min kjær Søster saa fager og saa fin!
her har du Hovedet af Kjæresten din."

18. „Og er det Hovedet af Kjæresten min,
gak op i mit Kammer, drik klaren Vin!"

19. Den første Drik, han af Bægeret drak,
en sølvslagen Kniv hun i hans Hjærte stak.

20. „Og lig du nu der for Hunde og Svin!
med Æren lader jeg begrave Kjæresten min.

21. Og lig du nu der for Ravn og Krage!
med Æren jeg lader Herr Hjælm begrave.

22. Saa lader jeg gjøre, alt som jeg men',
en Kiste af det hvide Hvalsben.

23. Saa lader jeg gjøre, alt som jeg formaar:
hans Kiste jeg lader med Guld beslaa.

24. Saa lader jeg bygge alt over hans Grav
en Kirke udaf det rødeste Rav.

25. Og alle, som der monne komme forbi,
skal sige: der ligger en Jomfrumand i.

26. Og saa gaar jeg mig i Stüen ind
og sørger mig selver til Døden hen."

27. Der voxte to Liljer op paa deres Grav:
den ene hun tager den anden i Favn.
— Saa fri rider Svenden i Sadlen.

---

[45] Skipper og Jomfru.

1. Liden Kirstin gik hen for sin Moder at staa,
— Træd let over den grønne Vold! —
saa bad hun, at hun til Stranden maatte gaa.
— Maatte den Jomfru følge med!

2. „Ja vist maa du til Stranden gaa,
naar barestén du vogter dig for Bølgen den blaa."

3. Liden Kirstin ganger ned til Strand,
da saae hun den Skipper at lægge til Land.

4. „Velkommen, kjær Skipper, saa nær til Land!
hvad har I at føre, hvad har I at sælge?"

5. „Og jeg haver Silke, og jeg haver Vin,
lyster eder, skjøn' Jomfru, at trine her ind?"

6. „Og haver I Silke, og haver I Vin,
saa haver jeg Penge udi mit Skrin."

7. Den Jomfru hun drak af den Vin saa sød,
indtil hun sov i Skipperens Skjød.

8. Den Jomfru hun drak den Vin uden Harm,
indtil hun sov i Skipperens Arm.

9. Den Skipper han taler til sin Styrmand:
„Du styre mig Skibet saa sagte fra Land!"

10. Og da de kom ud paa Bølgen den blaa,
da vaagned den Jomfru, og om sig hun saae.

11. „Og Herre Gud naade mine Sønner fem!
jeg lukked min Dør og gik fra dem.

12. Og Herre Gud naade mine Døttre ni!
jeg lukked min Dør og gik fra di."

13. „Og aldrig har du læsket smaa Børns Tørst,
det kan jeg jo se paa dit snehvide Bryst.

14. Ret aldrig kommer du til din Faders Land,
før du har en Søn, der selv styre kan.

15. Ret aldrig kommer du til din Moders Ø,
før Du har en Datter, der kan skære og sy."

16. Liden Kirstin slaar ud sit fagre gule Haar,
saa sprang hun ud i Bølgen den blaa.

17. Hun svømmed i Dage, hun svømmed i Vand,
indtil hun kom til sin Faders Land.

18. Hun svømmed i Dage, hun svømmed i Sø,
indtil hun kom til sin Moders Ø.

19. „Se nu er jeg kommen i min Faders Land:
ingen Søn haver jeg, der selv styre kan.

20. Se nu er jeg kommen paa min Moders Ø:
— Træd let over den grønne Vold! —
ingen Datter haver jeg, som kan skære og sy."
— Maatte den Jomfru følge med!

---

[46] **Fangens Klage.**

(Fra Stevns.)

1. Jeg ligner mig ikkun ved den uvise Mand,
som bygger sit Hus paa Isen:
naar Isen den tøer op, falder Huset i Strand,
til Skade han bliver forviset.
Thi Linden den bær Løv, ja, Løvet falder af,
og Jorden bær alle grønne Skove.

2. Jeg ligner mig ikkun ved den lillebitte Fugl,
som bygger sin Rede paa Kviste:
naar den gamle flyver bort, sidder Ungen igjen,
Gud hjælpe den, sin Mage monne miste!
Thi Linden den bær Løv, ja, Løvet falder af,
og Jorden bær alle grønne Skove.

3. Og da jeg kom i Fangetaarnet ind,
da mødte mig en Fangemand med Nøgler;
han lukte op en Dør og bad mig gange ind:
„I dette Fangetaarn skal du sidde."
Thi Linden den bær Løv, ja, Løvet falder af,
og Jorden bær alle grønne Skove.

4. Og da jeg kom i Fangetaarnet ind,
da mødte mig tre underlige Herrer:
den ene han var Hunger, den anden han var Tørst,
den tredje var bedrøvede Hjærte.
Thi Linden den bær Løv, ja, Løvet falder af,
og Jorden bær alle grønne Skove.

5. Min Fader og min Moder de døde bort fra mig,
jeg maatte ud i Verden for at tjene;
mine Venner og Frænder de haver mig forladt,
o, er jeg dog ikke at beklage!
Thi Linden den bær Løv, ja, Løvet falder af,
og Jorden bær alle grønne Skove.

Denne samme Vise løb for mere end trehundred Aar siden som følger.

1. Jeg var mig saa lidet et Barn
udi min fejreste Grøde:
Fader og Moder de fulde mig fran,
som mig skulde klæde og føde.
Der falner og falder ned Løvet over alle grønne Skove.

2. Fader og Moder de fulde mig fran,
som mig skulde klæde og føde:
de unge Svende lagde der Vind oppaa,
de vilde min Ære bortøde.

3. Jeg lagde mit Venskab med en Svend,
jeg agted hos hannem at blive:
nu er hans Hu bort fra mig vendt
og til en anden Kvinde given.

4. Jeg havde førre tænkt, at Himlen skulde briste,
og Stjernerne skulde falde paa Jord,
før end den Svend skulde have sveget mig,
han haver det alligevel gjort.

5. Nu sidder den Svend i Højeloft,
han leger med Sølvet hint hvide:
saa lidet da passer den Svend paa mig,
saa mangefold er min Kvide.

6. Nu sidder den Svend i Højeloft,
han leger med Guldet hint røde:
saa lidet da tænker nu Svenden paa mig,
saa mangefold er min Møde.

7. Nu vil jeg mig i Kloster give,
lade mig skære Kappen hin graa:
den Svend lever aldrig i Verden til,
god Villje skal af mig faa.

8. Nu vil jeg mig i Klosler give,
og tjene vil jeg vor Frue:
og aldrig vil jeg en Ungersvend tro,
det han brænder al i Lue.

9. Nu vil jeg mig i Klosler give,
og tjene vil jeg Maria Mø:
og aldrig vil jeg en Ungersvend tro,
det han brænder al i Gløb. —

10. Første du kommer i Klosler ind,
der møder dig tre onde Retter:
den ene er Hunger, den anden er Tørst,
den tredje er Vaagenætter.

11. Herre Gud give, det Klosler var brændt,
og alle de Nonner var døde,
og jeg havde mig saa fuldtro en Ven,
der mig vilde klæde og føde!

12. Nu er jeg som den fattige Mand,
der bygger sit Hus paa Is:
Isen smelter bort, og Huset synker ned,
af Skaden saa bliver man viis.

13. Nu er jeg som det eneste Træ,
der staaer paa vildene Hede:
saa langt fra By, saa lidet haver Ly,
der blæser paa Vejren hin vrede.

14. Nu er jeg som den lidele Fugl,
som flyver over vildene Hede:
Hun veed sig hverken Ly eller Læ,
hvor hun tør bygge hendes Rede.
Der falner og falder ned Løvet over alle grønne Skove.

---

[47] **Den Forladte.**

(Fra Vendsyssel.)

---

1. I Verden der er ikkun Falskhed og Svig,
det haver jeg ofte befundet:
den findes hos fattig saavel som hos rig,
men hvor skal man Troskaben finde!

2. Ja, Æblet hænger aldrig saa højt udi Træ,
det en Gang jo til Jorden monne falde;
men naar man har en fuldtro Ven,
den bør man at elske for alle.

3. Jeg havde mig engang en kjæreste Ven,
til hannem staar al min Begjære:
i Ord og i Tale da var han mig huld,
hans Mening en falsk monne være.

4. Ja, havde hans Hjærte nu været som hans Ord,
som hans Ord det gav sig tilkjende,
da var der slet ingen paa denne Jord,
mit Hjærte skulde fra hannem vende.

5. Ja, Klaffernes Mund de gik sammen i Raad,
de vilde vort Venskab adskille;
men Gud han er dog højest i Raad,
det gaar alt efter hans Ville.

6. Der er ingen Fugle, der flyver saa højt,
som Falken, alt med hendes Unger:
der er ingen Snarer, der skærer saa haardt,
som Menneskenes falske Tunger.

7. Der er ingen Snarer, der skærer saa haardt,
som Menneskenes falske Hjærte;
Herre Christ give, jeg kunde leve den Dag,
at jeg kunde forvinde min Smerte!

8. Og nu er jeg som et enligt Træ,
der stander paa vildeste Hede:
langt ude fra By, fra Ly og fra Læ,
som paa blæser Stormen den vrede.

9. Og nu er jeg som en enlig Fugl,
der sidder paa vildeste Kviste:
den sidder og sørger og græmmer sig der,
for Magen sin haver den mistet.

10. Og nu er jeg som en liden Smaafisk,
der ligger paa Havsens Bunde:
naar alle smaa Fiske gaar sammen i Leg,
da ligger mit Hjærte bundet.

11. Aa, lønlige Sorg, hvi est du saa haard,
hvi est du saa tung at bære!
du haver nu gjort mig Sorrigen saa stor,
som før min Glæde monne være.

Folkesagn

fra Egnen af Rønnebæksholm ved Næstved.

---

[48] 1. Troldens Brudefærd.

Østen for Rønnebæk-By laa en lille Høj, som kaldtes Dragehøj (Drawhøw); nu er den jævnet med Jorden, men endnu i Mands Minde var det en Gravhøj fra Oldtiden, hvor en Pige engang fandt en Lerkrukke med Aske og Ben i. Den stod forhen hver Juleaften rejst paa fire gloende Pæle, og man saae da Troldene dandse derinde. De smaa Troldfolk, som bode i denne Høj, havde deres Tilhold i en Bondegaard tætved, som nu er nedlagt. Der laante de ofte forskjellige Sager, især til festlige Lejligheder. Saaledes kom en af Troldene, som hed

Enben, fordi han havde kuns eet Ben, engang ind til Gaardkonen og sagde hende, at han skulde have Bryllup, og derfor vilde han gjærne laane Fade, Sløve og meget andet. Konen laante ham ogsaa, hvad han ønskede, men bad til Gjengjæld om, at hun maatte se, naar Bruden skulde „løbes af Laget.“ Enben lovede, at om hun vilde, saa skulde hun faa det at se; men han vilde sige hende, at det vilde koste hende en lille Ubehagelighed. Saa paa Bryllupsdagen, som Folkene sad ved deres Middag, saae Konen den lille Brud med sit Følge komme dandsende gjennem Stuen, og da Enben kom hoppende bag efter, kunde hun ikke lade være at le ganske højt; og endnu mere maatte hun le, da Enben kom forbi hendes Børn, der sad og spiste af et Lerfad, og saa slog ud med Benet, saa Fadet gik i Gulvet. Bonden, som intet kunde se, andet end at Fadet gik i Gulvet, blev da vred og gav Konen et drøjt Ørefigen, fordi hun lo ad, at Børnene spildte den gode Mad og slog Fadet i Stykker; men Konen kunde endda ikke holde op med sin Latter, før Toget var ude af Stuen.

---

[49] 2. „Dade er død.“

I den samme Gaard bode for længere Tid siden en Mand, som hed Rasmus Andersen. Han havde været med i „Attenaarskrigen“ (den nordiske Krig 1709—20?), og laa engang efter et Slag besvimet paa Valpladsen. Saa kom der en gammel Kone og vilde plyndre ham, men ved det hun rørte ved ham, vaagnede han op og greb efter sin Bøsse, for at skyde hende, hvad han dog igjen opgav, da han saae, hvor gammel en Kjælling det var. Fra Valpladsen travede han nu afsted, for at finde den danske Hær igjen, og paa Vejen traf han en af sine Kammerater; de gik saa sammen gjennem en Skov, og gik ind i en Kro ved Vejen, hvor de fik nogen Suppe at spise; men i den Suppe fandt de en Menneskehaand; saa vidste de, hvad Suppen var kogt paa og rørte den ikke; men Pigen som de talte til om, hvad det var for en græsselig Suppe, hun sagde, at det var et slemt Sted, de var komne ind paa, og til Natten vilde det gaa dem daarligt, om de

ikke søgte at komme ud derfra. De skyndte sig da afsted, og Rasmus Andersen kom ogsaa lykkelig hjem til Rønnebæk igjen, hvor han blev Gaardmand og bode i mange Aar. — Men det var nu ikke det, jeg vilde fortælle; men en Aften saa kjørte han ud af sin Gaard og skulde op til Højegaarden, som ligger henne ved Fredskoven; der skulde være Gilde. Hans Vej faldt da forbi Dragehøj, og da han var tæt ved den, hørte han, det raabte inde fra Højen: „Aa, sig til Ade, at Dade er død!“ Da han kom op i Højegaarden, fortalte han, hvad han havde hørt, og da hørte de et Raab oppe fra Storstuen: „Aa, er Dade død!“ Saa løb de derop og saae da en lille Trold, som sprang ud af Stuen og glemte en stor Messingkjedel, han var ved at tappe Øl i af det Anker, som laa rede til Gjæsterne.

---

[50] 3. Trolden og Bjørnen.

I Højegaarden kunde i gamle Dage ingen blive Julenat; men Folkene maatte gaa ned i den gamle Gaard i Rønnebæk, som nu for længesiden er nedlagt, og blive der til Julemorgen, for hver Juleaften kom der en led Trold fra Dragehøj med en Sæk fuld af „Taaser“ (Tudser) paa Ryggen, som han stegte ved Ildstedet i Stuen og aad den ene efter den anden; men dersom noget Menneske vilde forsøge at blive der om Natten, maatte han være belavet paa at blive reven ihjel af Trolden. En Juleaften, lige som Folkene var ved at gaa bort, kom der en Mand, som løb omkring med en Bjørn, og vilde vise den frem; men Folkene fortalte ham da, hvorfor de maatte gaa bort, og raadede ham ogsaa at se til, han kom afsted. Men Manden bad, om han ikke nok maatte blive der om Natten, og det fik han ogsaa Lov til, da han endelig vilde. Noget hen ad Aften kom Trolden med sin Sæk paa Ryggen, satte sig ved Ildstedet, løste op for Sækken og trak den ene Taase efter den anden op af den, tog Taasen i et Bagben og holdt den over Ilden, til den var stegt, saa slugte han den. Saadan gik den ene Taase efter den anden ned i ham i nogen Tid, til han begyndte at blive mæt, saa vendte han sig om til Manden og sagde: „Hvad

hedder din Hund?" — „Den hedder Taase", sagde Manden. Trolden tog da en Taase, stegte den og holdt den hen til Bjørnen og sagde: „Taase skal have Taase"; men da brummede Bjørnen og begyndte at rejse sig, og saa sagde Manden til Trolden: „Ja, tag du dig i Agt, og gjør ikke Taase vred; for saa river han dig ihjel." Trolden saae ganske forskrækket ud og spurgte: „Har du fler saadanne Taaser?" — „Ja"; sagde Manden, „den har fem Unger, som ligger ude paa Bagerovnen." Saa skyndte Trolden sig og bandt for de Taaser, han havde tilbage i Sækken, smed den paa Ryggen og kom i en Fart ud af Døren. Den næste Morgen, da Folkene fra Gaarden kom hjem, laa Manden ganske rask i Sængen, og Bjørnen laa henne ved Ildstedet og havde det nok saa godt. Da Manden fortalte dem, hvordan det var gaaet ham, blev de meget glade og bad ham komme igjen næste Juleaften, som han ogsaa gjorde; men Trolden kom ikke, og har aldrig siden den Tid viist sig i Højegaarden nogen Juleaften.

---

[51] 4. Blejshøj.

Lige udenfor Nestelsø-By ligger en lille Høj, som kaldes „Blejshøv", og i den skal der bo Smaatrolde. Den staar undertiden paa gloende Pæle, og smaa Flammer hopper rundt omkring den.

---

[52] 5. Stejlebanken.

Det var en Aftenstund — det er nu snart halvhundred Aar siden — da var der Ildebrand ovre i Lovby, og saa fulgtes nogle Folk fra Rønnebæk ad derover. Da de kom paa Myrup-Mark (i Vester-Egitsborg Sogn) ved en Høj, som hedder Stejlebanken, da saae de en hel Del smaa Trolde staa oppe paa Højen og grine ad dem. Nogle af Folkene løb da derop, men naar de kom op paa Højen, saa var de borte, men saa snart de kom ned igjen, saa stod Smaafolkene deroppe og grinede; tilsidst blev de da kjede af at lade sig narre og fortsatte deres

Vej efter Ildebranden. Folkene var fire i Følge, og den gamle Ane Jens Larsens, som er paa Aftægt hos Smeden i Rønnebæk, hun var en af dem, og hun siger, at Troldene var af Størrelse som ti-tolvaars Børn; de havde Klokker paa, som Bønderbørn gaar med dem, men dertil havde de bredskyggede Hatte. Farven paa Klæderne kunde hun ikke se, for det var jo mørkt.

---

[53] 6. Trolden i Lusbanke.

Gamle Karen Axels i Rønnebæk, som er 85 Aar gammel, fortæller, at hun engang selv har set den lille Trold, der bor i den store Lusbanke, den sidste Banke i Rækken ned mod Vejen til Stenstrup, og som for faa Aar siden er bleven beplantet med Naaletræer. Det var en Aften, mens hendes afdøde Mand Axel, som i 50 Aar var Røgter paa Rønnebæksholm, han var reden til Næstved efter Medisin til en syg Ko, at hun sad hjemme i deres lille Hus ude paa Marken ved Vejen til Stenstrup og ventede paa ham. Da Klokken blev over tolv, og han ikke var kommen endnu, blev hun urolig for ham og gik hen ad Vejen til Rønnebæksholm for at se, om han kanske var bleven oppe paa Gaarden. Da hun naade Ledet nede ved Bankerne, saae hun den lille Trold staa ved Ledstolpen med en rund bredskygget Hat. Karen har aldrig været forsagt af sig, og hun hilsede Godaften, og da hun intet Svar fik, gjentog hun endnu to Gange sit Godaften. Hun fik endda intet Svar, men hun aabnede Leddet og gik igjennem. Da hun var gaaet nogle Skridt videre, hørte hun, at Trolden grinede ad hende, men hun gik endnu et Stykke fremad inden hun saae sig om. Da stod han ikke mere ved Leddet, men løb ned ad Vejen efter hende, og saa blev hun bange og skyndte sig det bedste hun kunde hen over Møllebanken, og da hun kom op paa den, saae hun sig endnu engang om efter Trolden; men da var han ikke mere at se. Da hun nu kom op paa Gaarden, laa Manden i Røgterkammeret, og da hun fortalte ham, hvad hun havde set og hørt, bad han hende kuns ikke at være bange, for den Trold havde han saa tit set nede mellem Bankerne og havde ofte hørt, [redacted]

grine, ja selv ved højlys Dag havde han set ham ligge og sole sig oppe paa Bentshoved; men at han nu stod ved Leddet paa Stenstrupvejen, det var fordi han intet mere havde at æde inde i Lusbanke, for saa gik han altid den Vej langs med Bankerne hen til Møllebanken for at hente Æde.

---

[54] 7. Den lille Rødtrøje.

Det er ikke længer siden end i Foraaret 1855, da gik en lille Dreng en Morgen ned ad Kirkevejen, som gaar fra Rønnebæk til Bankerne, og drev en Flok Faar ud til Løjet, en stor Mose sønden for Bankerne, og da han kom midt paa Vejen, saae han en lille Trold komme løbende inde fra Rønnebæksholms Hovmark lige over Kirkevejen ind paa Præstens Mark, hvor han blev borte for ham. Faarene maa ogsaa have set den lille Trold, for de blev bange og spredte sig til alle Sider, saa Drengen nær aldrig havde faaet dem samlet igjen. Selv var han meget forskrækket over, hvad han havde set, og om Aftenen, da han kom hjem til sine Forældre, som bor i Hus med gamle Inger, som har fortalt dette, rystede han endnu, da han berettede om, hvordan den lille Trold med en rød Hue og en rød Trøje var kommen løbende hen over Vejen.

---

[55] 8. Den grønne Dreng.

Paa Stenstrup-Mark i Rønnebæk-Sogn ligger en meget stor Stendysse; baade Underliggerne og Overliggeren er saa store, som man selv i denne stenrige Egn sjælden ser dem. Inde i det lille Kammer mellem Stenene skal der bo en lille Dreng, som har grønne Klæder paa; men Folk som bor i Nærheden af Stendyssen siger, at han kun sjelden lader sig se, som oftest kun, naar der bliver Ufred i Landet. Men naar det er godt Vejr og Solen skinner varmt, lægger han sine Klæder ud paa den øverste Sten til at soles. Han er ikke ondskabsfuld og gjør hverken Mennesker eller Kretur Fortred, og naar det er daar-

ligt Vejr, og Hyrdedrengen kryber ind i hans lille Kammer, faar han Lov at sidde i Ro og Fred derinde.

---

[56] 9. Skatten i Molt.

Gamle Karen Axels fortæller, at en Juleaften, da hendes Mand kom gaaende fra Næstved til sit Hus ved Stenstrupvejen og skjød Gjenvej over Molt, en Eng med Kratskov paa bag ved Hosemoseskov (Hovedsømoseskov), da saae han et Lys, som brændte paa en flad Sten, og en lille Hund, som løb uafladelig rundt om Stenen. Axel, som nok vidste, at det ikke var rigtig fat, gik uden om Lyset og kom hjem til sit Hus; men næste Morgen gik han atter ud paa Molt for at se efter Stenen; men da var den ingensteds at finde, og der var ikke Spor af, hvad han havde set om Aftenen.

---

[57] 10. Dragen.

Karen Axels gik engang i sin Barndom fra Bonderup bag Fredskoven (i Nestelsø-Sogn) til Brandløvholme med nogle andre Børn, og hun saae da ved en Høj paa Brandløv-Mark noget ligge, som lignede et nøgent Menneske, der var ganske gloende. Børnene blev da bange og løb deres Vej. Men da hun kom hjem til sin Fader i Bonderup og fortalte ham dette, skjendte han paa hende og sagde, at hun var en Tosse, for havde hun gaaet hen til Højen og stukket Dragen med en Kniv, saa havde hun faaet alle hans Skatte; for det var Dragen, som laa og sov udenfor Højen i Solskin.

---

[58] 11. Skattegravning.

Oppe i Skytteskoven ved Rønnebæksholm, i det Stykke af den, som kaldes Dyrehaven, ligger en Banke, hvori der i den senere Tid har været Teglovn, og hvor Stenene til den nye Hovedbygning blev brændte. Tidligere har der været Iskjælder, men

før den blev anlagt, blev Banken ikke brugt til noget, og da brændte der, siger gamle Per Hendrik, der 1856 var 87 Aar gammel, ofte om Natten mange Lys deroppe; han har selv set en fem-sex Lys der paa een Gang. I denne Banke skal der ligge en stor Skat, som er nedlagt der i Ufredstid, og Per Hendrik fortæller, at engang i gamle Dage var der en Herremand paa Rønnebæksholm, som vilde lade Skatten udgrave og valgte sex af de fornuftigste Karle paa Godset til at gjøre det Stykke Arbejde. En Nat gik de sammen derop og gravede i Banken, og da de havde gravet nogen Tid, stødte de med Spaden paa en stor Kiste; og de talte ikke et Ord til hverandre, for de vidste nok, at dersom de ikke var tavse, saa fik de ikke Skatten. Det begyndte nu at blive meget mørkt, men de kunde dog se, at paa een Gang blev hele Banken omringet af Ryttere, som foer lige ind paa dem med dragne Sværd. Endnu lod Karlene sig dog ikke kyse og mælede ikke et Ord, men blev ved at grave rundt om Kisten. Saa forsvandt Rytterne, og noget efter begyndte det at lysne, og de fik slaaet et Tov om den ene Ende af Kisten; men lige som de skulde til at hale i Tovet, kom der lidt fra Banken kjørende en Plov med fire kalkunske Høns for, og en Hane kjørte Ploven. Da Karlene saae det, kunde den ene ikke bare sig for at le og at hviske til sin Nabo: „Nej, har du set saadan en Kjøretøj før!“ Og lige som han sagde det, var Ploven og Hønsene borte; men Kisten, som de skulde til at hale op, den var ogsaa borte med det samme, og alt det de gravede, kunde de ingen Kiste finde igjen.

[59] 12. Skatten i Ravshøj.

Paa Rønnebæk-Mark, paa Povel Hansens Lod, har der ligget en Høj, som kaldtes „Ravshøv.“ Den blev for en Snes Aar siden udgravet og jævnet; men om denne Høj fortælles, at engang i gamle Dage bode der to Brødre i Rønnebæk, der begge var Gaardmænd — og gamle Per Hendrik veed endnu, i hvilke Gaarde de bode — men den ene var fattig og den anden var rig. Disse to Brødre havde hørt, at i Ravshøj skulde være

nedgravet en Skat, og en Nat gik de da sammen ud til Højen for at opgrave den. Da de havde gravet noget, fandt de ogsaa et jærnbeslaget Egeskrin, og gik saa hjem med det i den rige Broders Gaard, som helst strax vilde aabne det; men den fattige Broder mente, det var bedst, de lod det staa til næste Dag, da der jo kunde være noget ondt i Skrinet, som var bedre at faa Bugt med om Dagen end ved Nattetide. Saa blev de da enige om det, og den fattige Broder gik hjem og lagde sig. Næste Morgen gik han igjen hen til den rige Broder; men da han kom ind i Stuen, hvor Skrinet var, saae han, at det var aabnet, og hans Broder laa død paa Gulvet og var splittet ad. Han havde aabnet Skrinet, hvori der oveni var nedlagt en Hane i Satans Navn, og den Hane var faret op, da Skrinet blev aabnet og havde splittet den rige Broder i mange Stykker; men derefter var den død og laa nu paa Gulvet og kunde ikke gjøre mere Fortred. Saa tog den fattige Broder da Skrinet, som der var mange Penge i, og han blev derved til en rig Mand.

---

[60] 13. Nissen.

Per Hendrik siger, at Nissen bor i Kirketaarnet og over Kirkehvælvingerne; men naar nogen vil indlade sig med ham og tage imod ham i sin Gaard, saa er han der baade tidlig og silde og gaar tilhaande og hjælper med Arbejdet, især i Stalden; og om Natten stjæler han Sæd omkring hvor han kan faa den, og bringer i Laden; saa hvor han har sit Tilhold, kommer der altid Velstand. Men Per Hendrik siger dog, at uagtet han hjælper dem som vil indlade sig med ham, saa er han ond og slem imod dem der viser ham bort, for han er dog, siger Per Hendrik, en af den Ondes Handlangere, saa man gjør bedst i at lade være at have med ham at bestille. Per Hendrik fortæller, at i den Tid Kapitain Tage ejede Rønnebæksholm og var en myndig og stræng Herre, som alle frygtede, bode der i Brandløv, i en Gaard, som dengang tilhørte Rønnebæksholm, en Gaardmand, som hed Ole Hansen. Naar alle andre havde ondt ved at betale Herskabet hvad de skulde, saa havde han let

ved det, og i hans Gaard var der fuldt op af alle Dele. Men han taalte heller ikke onde Ord af Kapitain Tage, som ogsaa helst var fri for at tale med „Store-Hans“, som han kaldte ham. Denne Ole Hansen havde Nissen i sin Gaard, og han hjalp Ole med alle Dele, og da Per Hendriks Farmoder kom i Ole Hansens Gaard at tjene som „Lillepige“, sagde han til hende: „Naar du nu om Morgenen skal ud at muge under Kvæget“ — for det var Lillepigens Bestilling — „saa skal du ikke blive bange for den lille Dreng, som kommer og hjælper dig. Du skal være venlig imod ham, saa gjør han mer end det halve Arbejde for dig.“ Næste Morgen, da Lillepigen kom i Stalden, kom ogsaa den lille Dreng og hjalp hende, og hun gjorde som hendes Husbond havde sagt og var venlig imod ham, saa det gik meget godt. Men nogen Tid efter kom hun sammen med nogle andre Piger, som ogsaa tjente for Lillepiger og havde samme Bestilling med Kvæget som hun, og de beklagede sig over, at det var saadan et svært Arbejde at muge under Kvæget. Saa sagde hun: „For mig gaar det nu saa meget let, for den lille Dreng, som kommer i vores Gaard, han gjør det meste af Arbejdet for mig.“ Næste Morgen kom den anden Pige i Gaarden og vækkede Lillepigen, som laa ganske nøgen ude paa Møddingen og sov. Hun spurgte, om hun ikke var rigtig i Hovedet, siden hun laa saadan der til Spot og Skam; men Lillepigen vidste godt, at det var Nissen, som havde baaret hende derud, til Straf fordi hun havde talt om ham til de andre Piger, og siden talte hun aldrig om ham, før efter at hun i flere Aar havde været gift og bode i en Gaard i Rønnebæk. Da var det en Dag, hendes Mand kom ind til hende og fortalte, at den lille Dreng havde været hos ham ude i Stalden og tilbudt ham sin Tjeneste; men Konen bad ham dog endelig ikke tage derimod, for heller maatte de dog være fattige med Ære end vinde Gods og Guld paa uret Maade. Manden lod saa Nissen gaa bort og vilde ikke tage imod hans Hjælp; men fra den Tid af havde de aldrig noget Held med deres Kretur, saa de tilsidst blev saa fattige, at de maatte gaa fra Gaarden. Per Hendriks Farmoder sagde, at Nissen som kommer i Gaarde

han har en rund blaa Hue paa, som sidder lige ved Hovedet, og en hvid Vadmels-Kofte; men Per Hendrik har selv aldrig set, hvordan han ser ud. Dog har han een Gang været nær ved ham; det var en Aften, han fulgte en Pige hjem til et Hus i Rønnebæk, som laa nær ved en Gaard, hvor Nissen havde sit Tilhold, og lige som han kom til Huset, saae han et stort Læs Sæd, som kom nede fra Vejen til Fredskoven; det var større end det største Hovlæs, og dog var der ingen Heste for det, men Nissen var under det og bar det hele. Da det kom lige hen til Gaarden, saae Per Hendrik og Pigen, hvordan Ladelængen løftede sig, saa Læsset kom ind, og derefter gik ned igjen paa sin Plads; men da han fik Pigen lukket ind, skyndte han sig hjem igjen. — I Rønnebæk var der for ikke saa meget længe siden en Gaardmand, som gjærne vilde have Nissen i sin Gaard, og da han vidste, at man altid skal søge ham paa en Korsvej, gik han flere Gange ud, hvor Vejene krydser hinanden, men Nissen kom ikke. Endelig, engang han var derude, kom Nissen, og Manden bad ham da komme hjem til sig, men Nissen vilde ikke, for han sagde, at Manden havde ikke den rette Tro til ham og til hvem han hørte til, saa Manden fik ikke Nissen.

---

[61] 14. Skovnissen.

Oppe i Fredskoven gaar det ikke rigtig til; selv ved højlys Dag kommer sommetider en lille Nisse eller saadan en frem af Buskene. Gamle Ingers Fader red en Vinterdag derop for at fange et Par Bæster, som var løbne fra ham ind i Skoven, og som han nu red derinde, hørte han paa een Gang en høj Latter ud fra en Stub, og da han vendte sig om for at se, hvem det var som lo, tittede en lille Nisse frem fra Stubben, han havde grønne Klæder paa og en rød Hue paa Hovedet. Først trode Hans Nielsen, det var Degneskrædderens Dreng, som ogsaa havde grøn Trøje og rød Hue; men da han kaldte ad ham, lo han igjen, og da han sprang af og gik hen til Stubben og ledte efter ham, var han borte; men aldrig saa

snart sad Hans Nielsen igjen paa Hesten, før den lille Nisse tittede ud af Stubben og lo højt. Hans Nielsen blev lidt underlig tilmode og vidste nu nok, hvem den lille Dreng i Stubben var; men saa tog han sine Vanter af og vendte dem, for saa vidste han, han kunde ikke blive forvildet.

---

[62] 15. Tokkemose-Væder.

Inde i Fredskoven er der en Mose, som hedder Tokkemose. Den er det ikke godt at komme over, for der gaar noget, som forvilder Mennesker, saa de ikke kan sandse eller samle deres Tanker. Folk siger, at det er en Væder der gaar, og de kalder den for „Tokkemose-Være.“ Gamle Inger (Lars Svenskers) gik engang i sin Ungdom oppe ved Mosen og saae da et forunderligt Dyr ligge ved Kanten af den. Hun var saa dristig, at hun gik derhen for at se, hvordan den saae ud, og hun siger, at den var brun med lyse Pletter over hele Kroppen, og laa med Hovedet mellem Forbenene og saae ud som den sov. Tre Gange gik hun hen til den og saae paa den; men saa turde hun ikke blive der længere og løb langt bort fra Mosen, da der kom saadan en Angest over hende. Og det var nok „Tokkemose-Være.“

---

[63] 16. Ellefruen.

Gamle Per Hendrik fortæller, at i hans Ungdom, medens han tjente i Gaarden „i Bækken“ i Rønnebæk-By for Karl, var han en Dag oppe i Fredskoven at slaa Græs; det var omtrent ved Midsommerstide, og der var den Dag to Piger med oppe i Skoven. Det var i den sydostlige Udkant af Skoven han slog Græs, nede ved en Mose, som kaldes Olsø-Krog, og da han om Middagen havde spist den Mad han havde haft med, lagde han sig ned at sove lige saa lang han var; noget bag ved ham sad de to Piger der var med, og hvilte sig. Men endnu før han faldt i Søvn, saae han paa een Gang en Kvinde komme ud af Ellebuskene paa Mosen og staa lige for ham og vinke ad

ham med Haanden. Pigerne, som var med, raabte til ham: „Per, ser du hende?“ Men han raabte: „Bort, bort med hende!“ Og lige som han raabte det, vendte Ellefruen sig om og forsvandt i Buskene; men i det samme lød der et stærkt Tordenskrald, som skrattede ligesom naar en Fjællevogn kjører over en Stenbro. Per Hendrik siger, at Ellefruen var meget smuk, da hun stod ligefor ham, og hun var klædt i skinnende Guld, som spillede i Solen; men da hun vendte sig om, var hun hul i Ryggen og vanskabt, og naar man da saae hende, var det, som man saae ind i en sort Gryde. Han mener, det var en stor Lykke, han ikke rejste sig og gav hende Haanden, for saa havde han maattet følge med hende. Saadan fortæller han det i hans Ungdom gik en Mand, som endnu lever ude i Myrup og hedder Rasmus Hansen. Han var en Dag ude paa Engen ved Tørvemosen at slaa Græs, og som han stod derude, kom Ellefruen frem for ham og vinkede ad ham, og saa snart han gik hen imod hende, tog hun ham ved Haanden og foer med ham langt bort over Enge og Moser; og Rasmus Hansen siger, at saadan dandsede han med Ellefruen i mange Tider, og han kan ikke huske andet, end at han hørte bestandig Musik og dandsede bestandig omkring med Ellefruen ved Haanden. Hvad han levede af, veed han ikke; men da han endelig en Dag igjen var ved Myrup, og Ellefruen slap ham, saa han kom hjem, da var det tre Uger siden han, den Dag han slog Græs paa Engen, var bleven borte fra sit Hjem, og i de tre Uger var han bleven saa mager, at han næppe var til at kjende igjen.

---

[64] 17. Hundehullet.

Udenfor gamle Ingers Faders Gaard i Rønnebæk er der en Hulning, som kaldes „Hundehullet.“ Der er det ikke sikkert. Mange Mennesker er der blevne forvildede, og Inger siger, at der hopper sommetider smaa Lys omkring, der forvilder Hovedet paa hvem som ser dem.

---

[65] 18. Byttinger.

Per Hendrik siger, at før et Barn bliver døbt, kan Troldene komme til at tage det bort og lægge en af deres egne Troldunger i Stedet; og han siger ogsaa, at naar den som bærer et Barn til Daaben ikke svarer rigtig og i rette Tid paa Spørgsmaalene ved Daaben, saa kan Troldtøjet ogsaa faa Magt til at tage Barnet og lægge en Troldunge i dets Sted, og det er en stor Ulykke at faa saadan et Troldbarn. Han fortæller om et Par Folk, der saadan havde faaet deres Barn forbyttet, at da Drengen voxte op, mærkede de jo nok, det var en Bytting, for han kunde hverken gaa eller staa, men maatte bæres eller ligge. Tale kunde han da slet ikke, og saa kunde han aldrig blive mæt, saa han var færdig ved at æde dem ud af Huset. Saa en Sommer i Høstens Tid havde de taget og stegt en hel Gris til Byttingen og sagt til ham, at det var Pølse, for den holdt han saa meget af. Denne Gris satte de paa Bordet til ham og gik saa alle Mand ud i Marken. Men Drengen, som tjente der i Gaarden, listede sig hjem og tittede ind ad Vinduet i Stuen, hvor Byttingen sad. Da hørte han ham sige: „Pølse har faaet Øjne, Pølse har faaet Øren, Pølse har faaet Tryne, men Pølse skal dog i mig“; og dermed aad han hele Grisen. Saa lod Byttingen sig glide ned af Bænken og løb ud i Laden, hvor Drengen saae ham hoppe fra den ene Bjælke til den anden, saa da kunde han godt nok bruge sine Ben. Da raabte Drengen til ham: „Nu skulde du da ogsaa ske en Ulykke, at vi saadan maa slæbe dig omkring, saa godt som du kan bruge dine Ben!“ Drengen løb saa ud i Marken og fortalte, hvad han havde set og hørt, og Manden gik da strax hjem for at give Byttingen et dygtigt Livfuld Hug; men Byttingen var borte og blev borte, for han vidste nok, hvad der vankede.

---

[66] 19.

En anden Gang var der saadan en Bytting, som gik paa Omgang, for han var paa Fattigvæsenet, og ingen vilde beholde

ham. Han kunde da heller ikke hverken tale eller gaa og kunde aldrig blive mæt. En Dag skulde han kjøres fra den By han var i og hen til en anden, og han blev da læsset i en Vogn, og en Karl kjørte for ham. Men som de saa kom over en Fjællebro, var der en anden Trold under Broen, som stak Hovedet ud og raabte: „Kyllekop! hvor skal du rulle?“ Da svarede Bytlingen i Vognen: „Til den hellige Betstad, at jeg kan bedre blive.“ Men Karlen som kjørte for ham, og som nu hørte, at han kunde tale, da han dog aldrig vilde svare, naar nogen talte til ham, han blev saa arrig, at han greb sin Pidsk og vilde prygle Byttingen; men Byttingen var hurtigere end Karlen, han lod sig glide bagud af Vognen og blev borte under Broen.

---

[67] 20.

Per Hendrik fortæller, at medens hans Moder var ung og tjente i Rønnebæk, var der saadan en Bytting, som hverken kunde tale eller gaa, og som var paa Sognet og blev ført fra den ene Gaard til den anden og fra den ene By til den anden. Engang han havde været paa Omgang i Rønnebæk, skulde han til Everup; men da ingen havde Heste at undvære til at kjøre ham med, saa foreslog en af Mændene, at to stærke Piger skulde bære ham i en Høkurv gjennem Kalbyris-Skov til Everup, og Per Hendriks Moder tillige med en anden Pige maatte da slæbe af med Byttingen. Men da de kom noget ind i Skoven, saa satte de Kurven paa Jorden, og Per Hendriks Moder foreslog da den anden Pige, at de skulde skære sig et Par Hasselkjæppe og prygle Byttingen dygtig igjennem, til han vilde gaa paa sine Ben, at de kunde slippe for at slæbe ham. De gik da hen i Skoven for at skære Kjæppene; men da de kom tilbage, var Byttingen hoppet af Kurven og forsvundet, og han blev aldrig mere set i Rønnebæk.

---

[68] 21. Rønnebæksholm.

Rønnebæksholm skulde fra først af have ligget oppe ved „Lottehøv“ ved Fredskoven, og der blev gravet Grave og begyndt at bygge; men hvad der blev bygget om Dagen, blev om Natten flyttet ned, hvor Gaarden nu ligger, paa hvad der dengang var en Holm i Søen. De mærkede da, at det kunde ikke nytte at blive ved med den Bygning, og saa læssede de da Tømmer og Mursten paa en Vogn og spændte to Oxer for og lod dem gaa, hvorhen de vilde. Da Oxerne saa trak Vognen ned i Søen og ud paa den samme Holm, saa forstod de jo, at der skulde Gaarden staa. Men der er endnu gamle Folk, der kan mindes at have set Spor af Gravene oppe ved Lottehøj.

---

[69] 22.

Gamle Inger siger, at Rønnebæksholm skal engang, før Verden forgaar, synke i Jorden, og det paa samme Tid som Kjøbenhavn synker; og gamle Lisbet siger, at Rønnebæksholm skal synke paa en Juleaften.

---

[70] 23. Rønnebæk-Kirke.

Rønnebæk-Kirke skulde ogsaa først have været bygget et andet Sted end hvor den nu staar, nemlig oppe paa „den gamle Bavn“, en Høj i Niels-Niels-Marken; men hvad der om Dagen bygtes op der, det blev om Natten flyttet ned til det Sted, hvor nu Kirken ligger, og derfor blev den bygget der.

---

[71] 24. Sverd og Rønne.

I Per Hendriks Barndom da laa der i den ene Ende af Kirkegaarden i Rønnebæk, lige overfor Lusbanke, en meget stor Sten, vel halvfjerde Alen lang, hvori der rundt om var en Fordybning omtrent tre Tommer bred. Den Sten var kastet derhen med en Slynge, og Fordybningen rundt om var Indtryk af

Slyngebaandet; og paa den Maade var den kommen til at ligge der, at i gamle Dage var der en Mand som hed Everd og en Kvinde som hed Rønne, der begyndte paa een og samme Tid at bygge hver sin Kirke, og de kappedes da om, hvem af dem der kunde blive først færdig. Rønne blev først færdig med sin, hvorover Everd blev saa vred, at han tog den store Sten i en Slynge og kastede den efter Rønnebæk-Kirke, som Rønne havde bygget; men han kastede ikke langt nok, saa Stenen faldt hvor den laa: mellem Kirken og Lusbanke. Den Kirke, Manden byggede, kaldte han Everdrup efter sit eget Navn.

---

[72] 25. Havby.

Udfor „Djævlekrogen" i Kalbyris-Skov har i gamle Dage ligget en By, kaldet Havby, hvor Folkene uddøde i den sorte Pests Tid, og Kalbyris-Skov skal da have været Agerland til denne By, som nok ikke har været en ganske almindelig Bondeby, eftersom der, hvor den har staaet, endnu ofte graves og pløjes røde Tagsten op af Jorden.

---

[73] 26. Varulv og Mare.

Ingers Mand, Lars Svensker, fortæller, at han har set en Varulv, en Aften han kom fra Næstved og skulde lige til at gaa ind i Rønnebæk-By. Han hørte først en underlig Pjaskén, som af et Dyr der gik i Vand, og paa een Gang løb et laadent Dyr forbi ham paa tre Ben med det fjerde bag ud som Hale. Det kunde omtrent være saa stort som en meget stor Hund. Han siger, at der er endnu Varulve i Rønnebæk. Inger og hendes Mand siger, at ingen bliver Varulv, uden deres Moder, endnu mens hun er Pige, gaar ud paa Marken og i Fandens Navn kryber igjennem „en Horseham", for at blive fri for at lide noget ved Barnefødsel. Gjør hun det, saa bliver hendes Drengebørn til Varulve og Pigebørnene til Marer. Og fri for at være Varulv eller Mare kan ingen blive, uden det bliver aabenbart, at de er det; men selv kan de ikke aabenbare

det, et andet Menneske maa sige til dem: Du er jo en Varulv eller en Mare. Saa er de fri. Mellem Skuldrene paa en Mand som er Varulv sidder en Dot Haar, og naar han en Gang om Maaneden ved Nattetide bliver til et Dyr, saa breder det Haar sig ud over hele Legemet, og han løber paa tre Ben med det fjerde bag ud som en Hale. I Rønnebæk-By bode en Mand lige overfor Ingers Forældres Gaard, og han var en Varulv: men en Dag, efter at han om Natten havde løbet om som et Dyr, sad han og pillede Trevler af sine Tænder, som Varulvene altid maa, naar de bliver Mennesker igjen, og hans Datter kom i det samme ind og saae det, og saa sagde hun: „Men, Fa'r, du er jo en Varulv!" Og fra det Øjeblik af blev han det aldrig mere. Naar Varulven løber omkring om Natten, saa er det for at finde en frugtsommelig Kone, som den kan overfalde, rive ihjæl og tage Barnet ud af, og kan den saa drukket af det ufødte Barns Hjærteblod, saa er den frelst og bliver aldrig mere Varulv. Inger siger, at naar en Mand, som er Varulv, i den Tid han ikke er et Dyr, veed ni frugtsommelige Koner, saa veed han kun een af disse, naar han bliver Dyr, og hende løber han saa efter for at rive hende ihjel.

Marerne de maa ved Nattetide fare gjennem Luften hen til den Mand, de elsker, og sætte sig paa hans Bryst og klemme ham, saa Vejret ofte er nær ved at gaa fra ham. Det hjælper ikke, om Døren er laaset: de kommer ind gjennem lukte Døre ad et Nøglehul; men sættes der noget i det Hul, de kommer ind ad, saa kan de ikke komme. Et andet Raad, som ogsaa er godt mod Mareridt, har Lars Svensker selv prøvet. Det var engang i hans unge Dage at han tjente paa den anden Side af Kjøbenhavn og laa i samme Værelse som Sønnen i Gaarden, der blev slemt plaget af Mareridt. Lars saae, hvordan han stønnede og pustede, men kunde ikke hjælpe ham. Endelig en Nat begyndte Maren ogsaa at ride Lars, og han led forskrækkelig deraf; men saa hørte han om Dagen, at man skulde vende sine Træsko saaledes om foran Sængen, at Hælene vendte ind til denne, for Maren maa træde i Træskoene, før hun kan komme

op i Sængen. Det gjorde saa baade han og den anden Karl, og fra den Tid af mærkede de aldrig mere noget til Maren.

---

[74] 27. Helhesten.

Under Vaabenhuset ved Rønnebæk-Kirke er nedsat en levende Hest; derfor, siger gamle Inger, staar der ogsaa fire Hestesko paa Indgangsdøren fra Vaabenhuset til Kirken. Denne Hest det er Helhesten, og da Pesten rasede i Rønnebæk, da kom Hesten op og løb langs Rønnebæks Gader og raabte: „Herud, Herud!" Men ved en af Gaardene stillede Manden sig i Porten og raabte: „Gaa min Gaard forbi!" Og denne Gaard blev den eneste i Rønnebæk, hvoraf intet Lig i Pestens Tid blev udbaaret. I mange af de andre Gaarde uddøde alle Mennesker, og Byen var som en Ørk, da Pesten holdt op at rase.

---

[75] 28. Margretes Hul.

Oppe ved Fredskoven, tæt ved Nestelsø-Mark, er der ude i Mosen et lille Vandhul, som kaldes Margretes Hul. Der er det ikke rigtig fat. Gamle Inger fortæller, at det er ikke længer siden end i Foraaret 1855, at en Mand, som ejer et lille grundmuret Sted oppe ved Fredskoven, kom kjørende paa Vejen fra Nestelsø til Rønnebæk, og som han kom hvor han kunde se op til sit eget Sted, saae baade han og Karlen en Kareet med fire sorte Heste for kjøre hen over hans Mark, ligesom om den kom fra hans eget Sted, og han sagde da til Karlen: „Hvem kan det dog være, som kjører med fire Heste hen over min unge Kløver?" Men som han sagde det og de begge saae Karcten, forsvandt den med eet i Margretes Hul. Da Manden kom hjem og spurgte, om der havde været Fremmede, vidste man der slet ikke noget derom og havde ingen Kareet set; men en Dreng, som gik paa Marken noget derfra, og som bode i Hus med gamle Inger, han havde ligesom Manden og Karlen set hele Kjøretøjet forsvinde i Margretes Hul. I det

samme Foraar saae flere Folk en sort Mand til Hest ride hen over Marken og ligesom Kareten forsvinde i Margretes Hul.

[76] 29. Munkene.

Gamle Jens Larsen i Rønnebæk mener, at Munkene det har været store stærke Folk, som har bygget alle Kirkerne her i Landet, og naar de har kunnet bygge med de store Kampesten, som Rønnebæk-Kirke er bygget af, kan man ogsaa nok tænke, at de maa have haft mange flere Kræfter end vi har. Han fortæller, at da de andre Munke var borte, saa var der blevet to tilbage, som blev fangne og indmurede paa Sparresholm, hvor de sultede ihjel. De havde forsøgt paa at grave sig ud under Grundstenene, men kunde ikke komme igjennem den tykke Mur, saa de maatte blive derinde, og saa aad de deres Sko og Kjødet af deres egne Arme.

[77] 30. Røvere i Stenskoven.

I Stenskoven ved Mogenstrup, lige ved Landevejen mellem Næstved og Præstø, var det i gamle Dage meget usikkert, for der havde en Røverbande sit Tilhold. De rejsende blev plyndrede, og de nærboende bestjaalne. I de Tider, da Røverne var slemme i denne Skov, bode der i Borupgaard, som ligger nær ved Skoven, to gamle Folk, som ingen Børn havde, men som var bekjendte for at have mange Penge. Hos disse gamle Folk var en ung Pige, som de havde bestemt skulde arve dem. En Nat, som de gamle Folk laa i deres bedste Søvn, brød to Røvere ind ad et Vindue, tændte „en Tyvehaand" og satte paa Bordet, for saalænge den brænder, bliver enhver som sover ved at sove, og enhver som vaager ved at vaage. Saadan en Tyvehaand det er en Haand eller ogsaa blot et Finger af en hængt Mand, som er skaaren af ham i Galgen. — De gamle Folk blev altsaa ved at sove; men den unge Pige var vaagen og blev da ogsaa ved at være det, skjøndt hun lod som hun sov. En af Røverne havde dog Mistanke til hende, at hun ikke sov,

og saa stak han hende med en Naal under Fødderne og kneb hende i Næsen; men hun laa ligefuldt ganske stille og lod som hun sov. Saa brød de alle Kister og Gjemmer op og tog baade Penge og andre Kostbarheder og samlede det altsammen paa Bordet, og derpaa lukkede de Porten op og gik ud at kalde ad deres Kammerater, der skulde hjælpe at bære bort. Men Pigen var da ikke sen til at løbe ud efter dem og lukke Porten i Laas igjen, og saa stængede hun for Vinduet og sad saa ganske stille og ventede paa, hvad der skulde ske. Kort efter kom Røverne tilbage, men kunde nu ingen Steder komme ind, hvorover de blev meget vrede og bandede og skjændte. Endnu brændte Tyvehaanden klart paa Bordet, og Pigen kunde ikke faa den slukket, ihvad hun saa gjorde; men saa hørte hun en af Røverne sige udenfor: „Ja, Tyvehaanden kan hun da ikke faa slukket, uden hun kommer nymalket Mælk paa den.“ Saa vidste hun, hvordan hun skulde bære sig ad og gik strax ned i Stalden, malkede en Ko, slukkede Tyvehaanden og vækkede saa de gamle Folk, som næppe kunde komme sig af Forundring over alt hvad der var sket. Da det saa blev Dag, maatte Røverne jo vende hjem med lange Næser.

Nogen Tid efter at dette var gaaet for sig, kom en ung smuk Karl og bød sig til at tjene i Gaarden, og da de gamle syntes godt om ham, tog de ham i deres Tjeneste. I otte Aar tjente han der i Gaarden, og alle syntes godt om ham, ogsaa den unge Pige, som skulde arve de gamle; hun kunde saa godt lide ham, at hun forlovede sig med ham. Da de otte Aar var gaaet, døde de to gamle, og de unge Folk holdt da Bryllup. Saa en Dag siger Manden til sin Kone, at han vilde kjøre til Næstved, og hun skulde da med. Det syntes hun godt om og lavede sig da til. De var ene to paa Vognen, men isteden for at kjøre til Næstved, kjørte han op i Stenskoven, hvor han omsider holdt ved et dybt Hul i Jorden. Der stod han af, tog sin Kone ned af Vognen og viste hende, at der nede i det Hul var „en Pigtønde“, og saa sagde han til hende: „Se der skal du ned, fordi du for noget over otte Aar siden narrede os saa skammelig den Nat, du lod som du sov, og da jeg med mine

Kamerater maatte staa som Narre udenfor Vinduet." Konen blev meget alvorlig ved denne Tale og bad kun om, at han vilde vende sig om fra hende, medens hun læste sit Fadervor. Det gjorde han ogsaa, men saa paa een Gang løb hun ind paa ham bagfra og styrtede ham ned i Pigtønden, hvor han faldt paa Hovedet. Han slog sig dog ikke ihjel, men stod paa Hovedet dernede og græd og bad for sig; men hun lod ham ligge og kjørte hjem til Borupgaarden igjen, glad ved, at hun slap saa godt fra den slemme Mand.

---

[78] 31. Røvere paa Præstebjærget.

Gamle Per Hendrik fortæller, at medens han var et ungt Menneske, har han været med at slaa Stød af store Bøgetræer oppe paa Bankerne fra Stenstrup-Vejen til Grevens-Vænges Vej, som kaldes Præstebjærget, og langs ned over Løjet-Bankerne ad Mogenstrup til, og han siger, at der baade paa Bankerne og i Løjet har været Skov i gamle Dage. Oppe i disse Banker har han mens han var Dreng set et dybt stensat Hul som en meget stor Brønd, hvor der var en Stentrappe ned i, og i dette Hul har i gamle Dage syv Røvere gjemt deres Tyvekoster. Disse syv Røvere var bosatte Mænd her fra Egnen; en af dem bode i Rønnebæk, en anden i Nestelsø, de andre rundt om i Byerne; men den værste af dem bode nede i Ellevænget ved Sibberup, han hed Lars Hugger og var en forvoven Karl, som førte de andre an til alle Slags slette Streger. Hver Nat var de ude paa Røveri, og kom der saa nogen efter dem, saa de ikke kunde faa slæbt deres Tyvekoster op i Hullet, saa sænkede de hvad de havde faaet ned i Tørvemoserne heromkring, saa mange Aar efter deres Død blev der fundet Vogne og andre Sager baade i Tørvemosen i Fredskoven og i de mange andre Moser her i Egnen. Endelig blev disse Røvere grebne, undtagen Lars Hugger, han var ikke saa næm at faa fat paa. Skytten paa Rønnebæksholm fik ham dog en Dag lokket med til Næstved. Han mødte ham paa Vejen, hvor han gik med sin Bøsse, og Skytten foreslog ham da, om de skulde bytte

Bøsser, og det gik Lars ind paa, naar han kunde faa et Par Daler i Bytte. Skytten lod ham da følge med sig til Næstved, op paa Vinhuset, hvor han kunde faa Pengene, og det gjorde Lars ogsaa. Men Skytten havde aftalt med Øvrigheden i Næstved, at naar han skjød ud ad Vinduet i Vinhuset, saa skulde der sendes Folk hen for at gribe Lars; og da de nu kom ind i Vinhuset, saa skulde Skytten da prøve Larses Bøsse og fyrede den da af ud ad Vinduet, og saa kom Øvrighedens Folk og tog Lars Hugger ved Vingebenet. Saa havde de dem da alle syv, og de blev hængte sammen nede i Ugledie ved Præstø. Da Præsten endnu paa Vejen til Galgen formanede Lars Hugger til at omvende sig, da snurrede han sig rundt paa sin Hæl og sagde: „Nu har jeg omvendt mig."

---

[79] 32. Svenskerne i Rønnebæk.

I den Tid Svenskerne oversvømmede Landet og raadte for det hele, saa nær som for Kjøbenhavn, var der ogsaa fuldt af dem i Rønnebæk; de laa i hver Gaard og i hvert Hus og pinte og plagede Bønderne paa enhver Maade. En Dag som en Kone i det yderste Hus i Rønnebæk ud ad Nestelsø-Vejen var i Barnsnød, kom to svenske Ryttere forbi, og saa sagde den ene, da de hørte Konen skrige og klage sig: „Lad os komme der ind og gjøre endnu mere Forstyrrelse end der allerede er; det kan blive lystigt." Men den anden formanede ham og sagde: „Hvor kan du dog være saa ugudelig at ville plage de stakkels Mennesker, som døjer nok endda!" Men det slemme Menneske vilde ikke give efter og løb hen imod Døren. Saa tog hans Kammerat sin Sabel og stak den igjennem ham, saa han blev liggende død paa Rønnebæk-Gade. (Den gamle Kone, som fortalte dette, føjede til: Se det har været et veltænkende Menneske!)

Jo længere Svenskerne blev her i Landet, jo utaaleligere blev det for Befolkningen her omkring, og tilsidst sammensvor en Del af Egnens Folk sig om at ødelægge dem. De aftalte, at dette skulde ske en bestemt Aften, og udførte det saaledes. I

Lofterne over de svenske Krigsfolks Sænge borede de Huller, kogte saa noget som kaldes Pandemad, og som er en Ret af Mel og Vand, bragte den kogende hed op paa Loftet og kastede den gjennem Hullerne ned i de sovende Svenskeres Øjne og derefter faldt de over dem og slog dem ihjel. Saadan blev der mange mange Svenskere skilte ved deres Liv baade i Rønnebæk og i de nærmeste Byer; men man veed ikke noget om, at der blev taget Hævn for denne Udaad.

---

[80] 33. Svenskeren narret.

I Vester-Egitsborg lever en Bondefamilie, som fra gammel Tid har været meget velhavende, og det fortæller man at den blev den Tid Svenskerne laa her i Egnen, for da bode der hos Væveren i Egitsborg, Jeppe Lisen, en svensk Offiser, som havde samlet saamange Kostbarheder sammen og tvunget Jeppe til at kjøre med dem til Vordingborg, hvor han havde sit Oplagssted. Men førend Jeppe var kommen en halv Mil fra Egitsborg, hørte han, at Svenskeren havde faaet Ordre til strax at bryde op og forlade Landet; og saa vendte Jeppe om og kjørte tilbage til Egitsborg. Den svenske Offiser var da draget afsted og kom aldrig mer igjen, saa Jeppe Lisen og hans Slægt fik godt af alle de Rigdomme, som Svenskeren havde samlet.

---

[81] **Den lille And.**

(Fra Østjylland.)

Der var engang en Mand, han havde en Søn, som var langt ude at tjene, og saa en eneste Datter. Det var en god og flittig Pige; hendes Moder var død, og hun stod for Husholdningen, saa ung som hun var, og hjalp sin Fader med alting. Det var kun Fattigdom med dem. Saa giftede Manden sig igjen, og det var med en Enke, som ogsaa havde en Datter.

Baade Stifmoderen og hendes Datter var da meget slemme mod Mandens Datter, og hun maatte gjøre alt hvad de ikke selv gad gjøre. Det var saa om Vinteren, Faderen og Datteren maatte hver Dag ud i Skoven og samle Brænde. Saa var det en Dag at Faderen glemte sine Vanter ude i Skoven, og da de var næsten hjemme, huskede han først paa det og sagde: „Aa, min lille Pige, jeg har glemt mine Vanter ude i Skoven ved den store Busk, hvor vi hvilte os; vil du ikke hente dem?" — „Jo saamænd vil jeg saa," sagde hun, og hun sprang afsted efter dem; men da hun nu kom derud, saa sad der tre smaa Fugle paa Vanterne. Hun tog de smaa Fugle i sit Skjød og klappede dem og sagde: „Aa I smaa Stakler, I fryser nok om de smaa Ben; men nu kan jeg ikke varme jer mere, for jeg maa hjem med Faders Vanter." Saa satte hun dem i det blødeste Mos hun kunde finde, og saa løb hun hjem.

Da hun var gaaet, sagde Fuglene til hverandre: „Det var rigtig en god Pige, hvad skal vi nu ønske hende?" Og saa sagde den ene: jeg vil ønske, at hun maa blive saa smuk, saa smuk, at ingen i den hele Verden kan være smukkere." Og saa sagde den anden: „Og jeg vil ønske, at hver Gang hun taler, maa der komme Ædelstene og Diamanter ud af hendes Mund." — „Og jeg vil ønske," sagde den tredje, „at hver Gang hun reder sit Haar, saa maa hun rede bare Guld og Sølv af sig."

Da hun nu kom hjem, saa var hun helt forandret; hun var bleven saa dejlig, saa ingen havde set noget der lignede det. Og det første hun lukkede sin Mund op, saa faldt der Ædelstene og Diamanter ud af den, og da hun redte sit Haar, saa regnede der Guld og Sølv ned omkring hende. Der blev jo en Glæde, for nu var de jo blevet til rige Folk, og de kjøbte sig en ny stor Gaard og fik alting lavet paa det bedste.

Stifmoderen var jo ogsaa glad nok ved denne Forandring; men hver Gang hun saae paa Stifdatteren og fra hende paa sin egen Datter, saa ærgrede hun sig dog over, at hendes egen skulde staa saa meget tilbage, og saa sagde hun da til Manden: „Du faar at gaa ud igjen og sanke Brænde i Skoven og glemme dine Vanter; men saa skal du tage min Datter med, for hun

er da lige saa nær til al den Herlighed som din Datter." Ja, Manden gjorde som hun sagde — det var han godt vant til — og da de havde sanket Brændet og skulde hjem, saa lod han sine Vanter ligge lige paa det samme Sted som sidst, og da de saa var komne næsten hjem, saa sagde han til Konens Datter: „Aa min lille Pige, jeg har glemt mine Vanter ude i Skoven ved den store Busk, hvor vi hvilte os; vil du ikke nok hente dem?" — „Det er dog en Fandens Glemmen-Vanter med jer," sagde hun; men hun gik dog ud efter dem, og da hun kom ud hvor de laa, saa sad der tre smaa Fugle paa dem. Hun smak til dem og sagde: „Væk med jer, I Tyvekram!" Og saa tog hun Vanterne og gik.

Da hun var gaaet, sagde Fuglene til hverandre: „Det var rigtig en slem Pige, hvad skal vi nu ønske hende?" Og saa sagde den ene: „Jeg vil ønske, at hun maa blive saa styg, saa styg, at ingen i den hele Verden kan være styggere." Og saa sagde den anden: „Og jeg vil ønske, at hver Gang hun taler, maa der hoppe Skruptudser og Firben op af hende." — „Og jeg vil ønske," sagde den tredje, „at hver Gang hun reder sit Haar, maa hun rede bare Lus af sig."

Da hun nu kom hjem, var der da foregaaet en hel Forandring med hende: ingen kunde holde ud at se paa hende, saa grim var hun bleven, og saasnart hun lukkede Munden op, saa kom der først et Firben og saa en Skruptudse, og saa et Firben og saa en Skruptudse hoppende ud af Munden paa hende, og saadan blev det ved, indtil hun tav stille igjen. Og da hun tog til at rede sit Haar, saa regnede der Lus af det, saa ingen turde komme hende nær. De maatte da lade hende have sit eget Kammer at være i, for de kunde ikke have hende inde hos sig.

Hvad Stifmoderen ikke havde været arrig og hadefuld før, det blev hun da nu, og hun gik bestandig og tænkte paa, hvordan hun dog skulde kunne gjøre sin smukke Stifdatter noget ondt; og det fik hun da ogsaa Lejlighed til, som vi nu skal fortælle.

Den smukke Piges Broder, der var ude i fremmede Lande, han var imens kommen i Tjeneste hos en Konge, hvor han var

rigtig vel anskreven og havde da en ypperlig Tjeneste. Da det nu var gaaet ham saa godt, saa vilde han da gjærne se til dem der hjemme, til sin Fader og sin Søster, og saa ogsaa lade dem vide, hvor godt det var gaaet ham. Han kom da hjem og var der en hel Maaned, og der var jo stor Glæde over ham, og han glædede sig ogsaa ret over at se den Velstand, de var komne i, og saa over sin Søster, som var bleven saa dejlig. Da han nu kommer til Kongens Gaard igjen, saa har Kongen imens faaet sig anskaffet saadan et dejligt Billede af en Prindsesse langt borte, at ingen da havde set Mage, og saa viser Kongen ogsaa den unge Svend dette Billede og spør, om han havde set noget saa dejligt. Ja, siger han, han havde rigtignok en Søster, som var meget smukkere. Da sagde Kongen, at hvis det var Sandhed, saa vilde han ingen anden have til Dronning end hende, for saa maatte hun være den allerdejligste i den hele Verden; men dersom det ikke var Sandhed, saa skulde den unge Svend kastes i Ormegaarden og lade sit Liv.

Der blev da udrustet et Skib og der fulgte en Skrivelse med fra Kongens egen Haand, om den unge Svends Søster ikke vilde følge med og besøge sin Broder og saa endda kanske blive Dronning. Stifmoderen blev da meget glad ved dette, og hun gjorde sig færdig med begge Døttrene: de fik lange tætte Slør paa, saa ingen kunde se, hverken hvem der var grim eller hvem der var smuk, og saa sejlede de da afsted. Men da de var komne et langt Stykke ud paa Havet, saa passede Stifmoderen sit Snit til at skyde sin smukke Stifdatter ud i Vandet, og med det samme skabte hun hende om til en And, der saa svømmede bag efter Skibet.

Da de nu kom til Kongens Slot, Moderen med sin Datter, saa blev der jo taget meget godt imod dem, og de fik anvist deres egne Værelser, hvor de skulde klæde sig om. Men da Kongen saa kom for at føre den dejlige Pige frem, saa, det første han saae det Skabilkenhoved, de havde hentet til ham, blev han jo saa vred, at han bad dem begge blive paa deres Værelser, indtil han lod dem kalde. Og strax gav han da Be-

faling til, at den unge Svend skulde kastes i Ormegaarden, som da ogsaa skete.

Den samme Aften var den lille And da kommen i Land, og den gik op til Kongens Slot og gjennem Rendestenen ind i Kongens Kjøkken. Der laa en lille Hund, som hed Talililla, som hørte den unge Svend til, og som nu laa her og sørgede over sin Herre. Til den sagde Anden: „Sover du, Talililla?“ — „Nej“, svarede Hunden. „Sover min Broder i Ormegaarden?“ — „Nej“, sagde Hunden. „Er Kongen hos den grimme?“ — „Nej“, sagde Hunden. Anden gik nu længer ind i Kjøkkenet. Kokken tog da noget Affald og kastede hen til den. Anden spiste det, og derpaa rystede og børstede den sig, og da faldt der saa meget Guld og Sølv af den, og saa sagde den: „Det skal Kokken have for al den gode Mad, han gav mig. Nu kommer jeg kuns to Aftener til, og bliver jeg da ikke reddet, maa jeg blive en And saa længe jeg lever.“ Og saa gik den ud samme Vej som den var kommen. Kokken blev jo meget glad over alt det Guld og Sølv, og han tænkte ved sig selv: „Ja, kommer den igjen, skal jeg nok give den nogen bedre Mad.“ Saa næste Aften kom Anden igjen ind ad Rendestenen og talte først med Hunden ligesom forrige Gang, gik saa ind og spiste Maden, som Kokken gav den, rystede Guld og Sølv af sig og sagde tilsidst: „Nu kommer jeg kuns een Aften til, og bliver jeg da ikke reddet, maa jeg blive en And saa længe jeg lever.“

Da Anden nu var gaaet, tænkte Kokken, han kom dog nok til at mælde dette her for Kongen, og det gjorde han saa, og Kongen sagde da, at naar Anden kom igjen, skulde han strax stoppe alle Huller, saa den ikke kunde komme ud, og saa skulde han kalde paa ham. Saa om Aftenen kom Anden da igjen ind ad Rendestenen i Kjøkkenet, hvor den lille Hund laa, og saa sagde den: „Sover du, Talililla?“ — „Nej“, sagde Hunden. „Sover min Broder i Ormegaarden?“ — „Nej“, sagde Hunden. „Er Kongen hos den grimme?“ — „Nej“, sagde Hunden. Saa gik den længer ind i Kjøkkenet hen til Kokken, men han var ikke sen til at løbe hen og stoppe Rendestenshullet og derpaa kaldte han paa Kongen, som var lige ved Siden ad; og da

Kongen kom, greb han fat paa Anden og stak den i Nakken med en Kniv, og i det samme var Anden borte, men der var saa mange Snoge og Slanger, saa det var grueligt. Da stak Kongen sin Kniv i den største af dem, og dermed var Blændværket forbi, og den dejlige Pige stod lyslevende for ham, og han maatte da sande, at noget saa dejligt havde han aldrig set. Hun fortalte ham da det hele, og glad blev Kongen, at han nu havde fundet sin rette Brud, og han fik strax Bud ud i Ormegaarden for at se efter den unge Svend, og da laa han der endnu, uden at nogen Orm havde rørt ham, og da han kom ind og saa sin smukke Søster, var han strax igjen frisk og glad.

Der blev da berammet et stort Gilde til den næste Dag, og Stifmoderen med hendes grimme Datter blev ogsaa budne med. De tænkte da strax, at nu vilde Kongen dog nok gifte sig med hende, fordi han havde jo saa godt som lovet det; og de var nok saa stolte paa det. Da nu alle de fremmede var komne, saa, inden de gik til Bords, sagde Kongen, at enhver skulde fortælle et Æventyr; og da de hver havde fortalt sit, saa fortalte Kongen et om en Kone, der vilde have dræbt to Mennesker paa een Gang og forspildt en tredjes Lykke: hvad Dom de syntes, saadan en skulde have. Ja, Hexen var jo strax færdig med sit Svar: at ingen Dom kunde være for haard for saakant et Skarn, hun var ikke bedre værd, end at fire Vildsmækker skulde rive hende ihjel. „Ja, den Dom skal I og jeres Datter have“, sagde Kongen, og saa gik han ind i Stuen ved Siden ad og hentede sin unge smukke Brud og viste hende frem som sin tilkommende Dronning. Stifmoderen og hendes grimme Datter fik da en ordenlig Forskrækkelse ved det Syn, og det blev ikke ved Forskrækkelsen, for Dommen, som Hexen selv havde fældet, den blev nu fuldbyrdet: hver af dem blev reven ihjel af fire Vildsmækker. Saa ottende Dagen efter holdt Kongen sit Bryllup med den dejlige Brud. Der gik Bud efter hendes gamle Fader, og baade han og Broderen kom til at bo hos Kongen og Dronningen, og de lever allesammen lykkelig den Dag i Dag.

---

[82] **Blinde Hans.**

(Fra Vestsjælland.)

Der var engang en Mand, som havde to Sønner, den ældste hed Peder, den anden hed Hans. Peder var klog og snild, men havde et ondt Sind; Hans var meget god, men ogsaa meget enfoldig. Da de var blevet voxne, sendte Faderen dem begge to ud i Verden at lære noget, og gav dem hver sine Rejsepenge med. Men da de havde gaaet nogle Dage sammen, saa havde Peder faaet narret Hans alle hans Rejsepenge fra, saa han havde aldrig en Skilling. Hans bad da Broderen om at hjælpe sig, men Peder svarede, at han fik ikke Hvid eller Skilling, med mindre han vilde lade Peder stikke et Øje ud paa ham. Og det maatte Hans saa finde sig i. Da de nu var kommet noget videre frem og Hans igjen var saa sulten, saa han var lige ved at daane, saa bad han da Peder om et Stykke Mad. Men det maatte han betale med, at Peder fik Lov at stikke hans andet Øje ud. — Da Peder nu havde stukket begge Broderens Øjne ud, saa løb han sin Vej og lod Hans skjøtte sig selv, som han bedst kunde. Hans gik da frem ad Vejen og kom til en Skov, og da han tænkte, det kunde være Aften, saa krøb han op i et Træ, at de vilde Dyr ikke skulde gjøre ham Fortræd. Da Hans havde siddet noget deroppe, kom der tre vilde Dyr og lagde sig under Træet; der var en Ræv og en Ulv og en Løve. De begyndte da at spørge hverandre om, hvem der havde noget nyt. Ræven sagde da, at Kongens Datter var syg, og at hun kunde ikke komme sig, uden hun fik den Ring igjen, hun havde lagt i Blokken den første Gang hun var i Kirke. Løven fortalte, at i en By der i Nærheden var der meget stor Vandmangel; men paa Byens Kirkegaard laa en stor Sten, og saa snart den blev taget bort, vilde der paa Stedet hvor den laa udspringe en Kilde. Ulven fortalte, at paa det Træ, hvorunder de laa, vilde der netop i denne Nat falde en Dugg, som kunde gjøre Blinde seende, naar de vædede Øjnene med Træets Blade.

Da det nu gryde ad Dag, løb Dyrene deres Vej, og det første Hans havde at gjøre var da at finde nogle Blade paa Træet og væde sine Øjne med dem, og strax kunde han da igjen se saa godt som nogensinde før. Derpaa gik han hen til den By, hvor der var Vandmangel og tog sig da paa at skaffe dem Vand. Han lod Stenen paa Kirkegaarden vælte bort fra sit Leje, og strax havde de den dejligste Kilde, og Bymændene vidste da ikke alt det gode, de vilde gjøre ham for denne Velgjerning. Hans fik da en hel Vogn fuld af Penge, og med den kjørte han saa til den Stad, hvor Kongen bode, som havde den syge Datter. Der var udlovet, at hvem der kunde helbrede Prindsessen skulde have hende til Ægte og det halve Kongerige i Medgift. Hans gik da op paa Slottet og mældte sig hos Kongen: at han vidste Raad for Prindsessen, og han sagde da hvad det var. Ringen var da i Kirkens Skatkammer, og den kom jo snart for en Dag, og saa snart den blev sat paa Prindsessens Finger, var hun frisk. Der blev da en stor Glæde, og hun holdt Bryllup med Hans, som nu fik det halve Kongerige at styre.

En Dag kjørte Hans ud i en smuk Kareet, og da mødte han sin Broder Peder. Hans kjendte ham strax igjen og lod Kareten holde; men Peder havde ondt ved at komme sig af sin Forskrækkelse over at se Broderen igjen med et Par sunde Øjne og i al den Pragt og Herlighed. Hans var endnu lige saa god ved ham som tilforn og fortalte ham, hvordan alt var tilgaaet: om Træet, han var krøbet op i, og om hvad Dyrene havde sagt. Nu mente Peder da, at han kunde ogsaa faa noget at vide, han kunde have godt af, og han kom ud i Skoven og krøb op i det samme Træ, som Hans havde siddet i. Da Natten kom, kom Dyrene ogsaa; men de var meget vrede, for de havde hørt, at der var en Blind som havde faaet sit Syn, at der var kommet Vand i Byen, og at Kongedatteren var bleven helbredet, og saa blev Løven og Ulven da enige om, at det maatte være Ræven, som havde røbet Hemmelighederne, og de dømte den strax til at hænges. Ræven bad for sig og forsikkrede om sin Uskyldighed; men det hjalp ikke: han blev hængt op i det samme

Træ, som Peder sad i; men da han nu maatte række Hals, saa fik han Øje paa Peder der oppe i Toppen, og han gjorde da Anskrig, og saa var alle Dyrene da strax enige om, at det maatte være Manden i Træet, som havde luret og hørt deres Hemmeligheder, og saa blev Ræven da taget ned igjen og alle Dyrene blev saa liggende under Træet, indtil Peder af Sulten blev dreven til at krybe ned for at prøve paa at undfly, og saa faldt de over ham og rev ham ihjel og aad op. Og det var ikke mer end Peder havde ærlig fortjent.

---

[83]

Det gode Sværd.

(Fra Vestjylland.)

En gammel Enkemand havde en eneste Søn, som var hjemme hos Faderen. Denne ernærede sig og Sønnen ved Krybskytteri. Men da han blev gammel, blev han svagere og svagere og beklagede sig for Sønnen, at han ikke kunde gjøre ham noget godt, og at han snart vilde dø fra ham. Sønnen trøstede ham, at han nok vilde komme sig igjen; men Faderen sagde nej, han vilde snart dø, og da havde han ikke noget at efterlade ham; det de havde, vilde nok gaa med til hans Begravelse. Men han havde dog noget, som kunde være ham til Gavn, og det var et Sværd, som rigtignok var slemt forrustet; men alt hvad han slog med det, det skulde han overvinde. Det varede ikke længe før Faderen døde, og Sønnen maatte sælge alt, hvad han efterlod, for at faa ham i Jorden, og kun det rustne Sværd beholdt han som sin Fædernearv. Nu maatte han jo tænke paa at faa sig en Tjeneste, og det var vanskeligt nok, for han havde ikke lært at gjøre nogen Slags Arbejde, saa han maatte nøjes med at tage en Drengetjeneste. Saa begav han sig ind til Byen og tog Tjeneste hos en Mand som Faarehyrde. Manden sendte ham ud med Faarene og gav ham Mad med og formanede ham, at han endelig maatte tage sig i Agt for tre Fenner (Eng-

lodder), som tilhørte tre Bjærgmænd. Disse bode i en Høj, som kaldtes Bjærgmandsbakken, og naar et af Faarene kom ind paa de Fenner, saa kom der en Bjærgmand og tog ikke alene Faarene, men Vogteren med. At han tog Vogteren med, sagde Manden for at sætte Skræk i Drengen, for det var dog nok ikke sandt. Han lovede at passe Faarene godt, og det gjorde han ogsaa, saa han beholdt alle sine Faar, og Manden var godt fornøjet med ham. Han kom nu i Tanker om sit Sværd, at det kunde maaske gavne ham mod Bjærgmanden, og han vilde nok prøve det paa ham.

Saa en Dag lod han sine Faar gaa ind paa den ene Fenne, og strax kom en Bjærgmand brølende ud imod ham, og spurgte ham, hvem der havde givet ham Lov til at lade sine Faar gaa i hans Fenne. „Det har jeg selv taget mig Lov til“, sagde Drengen, og da Bjærgmanden truede med at tage baade ham og Faarene, rendte Drengen ind paa ham og slog ham ihjel med Sværdet. Nu havde han den ene Fenne, og nogen Tid efter fik Faarene Lyst til at gaa ind paa den anden Fenne, og Drengen lod dem gaa. Saa kom den anden Bjærgmand rasende vred ud imod ham, og Drengen slog ogsaa ham ihjel. Ligesaadan gik det ogsaa med den tredje Fenne, og Drengen kom syngende hjem med sine Faar. Nu vilde han ogsaa se til Bjærgmandshøjen, og der fandt han tre Heste, en rød, en guul og en hvid, og tre Hunde, ligeledes en rød, en guul og en hvid. Og til hver Hest var der en Sadel, og der var en fuld Mundering til en Mand til hver Hest, ligeledes en rød, en guul og en hvid. Desuden var der fuldt op af Foder til Heste og Hunde og Guld og Sølv i svære Mængde. Drengen blev naturligvis meget glad over al den Herlighed, som han nu havde faaet, og han kom da syngende hjem. Hans Husbond talte med ham om, at han var meget godt fornøjet med ham, men han maatte lade være at synge. Det kunde Drengen ikke begribe, hvad det kunde skade. Manden vilde først ikke sige ham Grunden og sagde, at han kunde jo gjærne lade det være, fordi han bad ham derom; men endelig fik Drengen ham dog

til at sige Grunden, hvorfor han ikke maatte synge, men Manden bad ham, ikke at sige det igjen.

Der var nemlig stor Sorg der i Landet, fordi Kongen var bleven nødt til at love sine tre Døttre bort til tre Trolde, og de skulde snart afhentes, og Kongen havde lovet en Tredjedel af Riget til den, som kunde frelse en af dem, og den som han frelste skulde han have til Ægte. „Derfor maa du ikke synge her i Byen“, sagde Manden, „men ude paa Marken kan du gjærne.“ Dette her om de ulykkelige Prindsesser løb rundt i Hovedet paa Drengen, og han tænkte, om han ikke kunde redde dem. Nu kunde han jo lade sine Faar skjøtte sig selv, da han ikke mere behøvede at frygte for Bjærgmændene, og han gik ud i Byen at høre, hvad man der sagde om den forestaaende Ulykke. Saa fik han at vide, hvad Dag den ældste Prindsesse skulde føres ud til den Trold, som skulde have hende, og han trak da i sin røde Mundering, satte sig paa den røde Hest og tog den røde Hund med sig ud til det Sted, hvor Trolden vilde møde Prindsessen. Hun kom kjørende i en Kareet, og Kudsken krøb da op i et Træ af Frygt for Trolden. Saa kom den røde Rytter ridende, og paa samme Tid kom en Trold med tre Hoveder op af Havet. Rytteren foer hen og slog med det rustne Sværd alle tre Hoveder af og tog Tungerne ud, gjemte dem og red bort. Da steg Kudsken ned og truede Prindsessen paa Livet, dersom hun ikke vilde love at sige, at det var ham, der havde frelst hende. Det maatte hun da love, han tog Hovederne med sig, og de kjørte hjem. Der blev stor Glæde, og Kudsken skulde da ægte Prindsessen. Otte Dage derefter skulde den anden Prindsesse føres ud, og det gik ligesaadan. Kudsken skjulte sig i et Træ, og der kom en gul Rytter farende paa en gul Hest og med en gul Hund. Et Uhyre kom op af Havet med sex Hoveder. Rytteren slog Hovederne af det og tog Tungerne ud og red bort. Kudsken truede ogsaa denne Prindsesse til at sige, at det var ham, som havde frelst hende. Otte Dage efter skulde den yngste Prindsesse føres ud til sin Trold, og det gik næsten ligesaadan. Kudsken skjulte sig i et Træ, og der kom en hvid Rytter ridende paa en hvid Hest med en hvid Hund. Trolden

kom op af Havet og havde ni Hoveder; men Rytteren slog dem alle af og tog Tungerne ud. Da Prindsessen saae, at han havde reddet hende, tog hun sin Guldkjede af og vilde kaste den om Halsen paa ham, men den faldt paa hans Hoved. Han havde krøllet Haar, og da han mærkede noget paa sit Hoved, samlede han det sammen og filtrede det ind i sit Haar og satte sin Hue paa, saa det kunde ikke sees, og red saa bort. Kudsken gjorde ligesaadan som de forrige, og truede Prindsessen til at sige, at det var ham, der havde frelst hende.

Nu blev der stor Glæde paa Slottet, og de tre Prindsesser skulde da have Bryllup paa een Dag. Drengen var nu kjed af sin Tjeneste og sagde sin Husbond det. Han vilde nødig af med ham, da det aldrig havde gaaet saa godt med hans Faar, som siden han havde faaet den Dreng; men det kunde da ikke hjælpe, han vilde bort, og de gjorde deres Regnskab op, og Drengen rejste. Saa kom han til en anden By der i Nærheden, og der bode han paa Gjæstgivergaarden, og der hørte han fortælle om al den Herlighed, der skulde være med det tredobbelte Bryllup. Værten i Gjæstgivergaarden sagde til ham, at det kunde dog være rart at smage noget af det dejlige Hvedebrød, som de havde paa Slottet. „Ja", sagde Drengen, „det var da ikke umuligt, man kunde det; min Hund kan hente det", og han sendte da den røde Hund efter Hvedebrød. Den løb op paa Slottet, og den skrabede paa en Dør efter en anden, de lukkede op, og paa den Maade kom den ind i det Kammer, hvor Hvedebrødet laa, der tog den et Brød og løb med, og Kongen sagde, at de skulde lade den løbe, og den kom hjem dermed. Saa talte Værten om, det kunde ogsaa være rart at faa noget af den Steg, de havde oppe paa Slottet. Ja, Drengen sendte sin gule Hund efter Steg, og den løb op paa Slottet, den lugtede snart, hvor Kjøkkenet var, og snappede en hel Steg og løb med, og Kongen sagde, at de skulde lade den løbe. Da Værten nu saae Stegen, fik han Lyst til Vin, og Drengen sendte sin hvide Hund op paa Slottet efter Vin. Den fandt ogsaa rigtig Vinkjælderen og tog en Flaske Vin og løb m-

den igjennem Salen, hvor alle Prindsesserne og deres Brudgomme sad.

Da den yngste Prindsesse saae den hvide Hund, slog hun Hænderne sammen og sagde, at dens Herre var det, som havde frelst hende. Hendes Brudgom blev vred og sagde, at hun havde jo altid sagt, at det var ham: hvad skulde nu det betyde? Men hun blev ved at sige, at det var Hundens Herre, der havde frelst hende. Saa sendte Kongen Folk ud, som skulde følge efter Hunden, for at finde dens Herre og føre ham op paa Slottet. Hunden løb af alle Kræfter, saa det var alt det, at de kunde følge den, og de kom pustende og stønnende hen til Gjæstgivergaarden, og sagde til Drengen, at han skulde op til Kongen. Da han nu kom der, spurgte han, om Hunden havde gjort nogen Fortræd paa Slottet, det vilde gjøre ham ondt, det vidste han ikke noget af. „Ja“, sagde Kongen, „den har stjaalet en Flaske Vin, men det gjør ikke noget; men nu skal du ind i Salen.“ Drengen undskyldte sig, han havde ikke Opdragelse til at komme ind til saa fine Folk; men det kunde ikke hjælpe, Kongen vilde have ham derind. Han gik da ind i Salen, og strax da den yngste Prindsesse saae ham, sagde hun, at det var hendes Befrier, og da hendes Brudgom blev vred, og de andre ikke vilde tro hende, spurgte hun, om han ikke havde hendes Guldkjæde; da tog han den af sit Haar, og alle kjendte, at det var hendes. Men Brudgommen beraabte sig paa, at han havde de ni Hoveder. Saa tog Drengen Tungerne frem til de ni Hoveder, og Tungerne til de andre ni Hoveder med, og saa vidste de alle, at det var ham, der havde befriet alle de tre Prindsesser. De tre Bedragere blev da halshuggede, men den rette Befrier fik den yngste Prindsesse og en Tredjedel af Kongeriget strax og det hele efter Kongens Død.

---

[84] ## Guldæblet.

(Fra Østjylland.)

Der var engang en rig Mand, og han havde tre Døttre, den yngste Datter holdt han mest af, hun var ham saa meget kjær. Saa var der et Marked i den næste By, og Manden spurgte saa sine tre Døttre, hvad han skulde bringe dem i Markedsgave. Den ældste Datter forlangte, han skulde bringe hende en Guldrok, den anden forlangte et Guldhaspetræ, men den yngste Datter sagde, at der var ingen Ting, hun ønskede saa meget som et Guldæble, og Manden sagde, at han skulde gjøre sig al mulig Umage, og saa sandt det var at faa, skulde han skaffe hende det.

Saa drog han da afsted, og han var endelig saa lykkelig, at han kunde faa en Guldrok og et Guldhaspetræ til de to ældste Døttre, men al den Umage han gjorde sig, kunde han endda ikke faa et Guldæble, og det var han saa sorrigfuld over. Han kom da hjem og gav de to Døttre deres Ting og sagde til den yngste, at han ikke kunde faa Guldæblet, og at han var saa forsørget derover. „Det gjør ingen Ting, det skal du aldrig kjere dig om, Fader", sagde hun, „jeg skal nok faa mig et engang."

En lille Tid derefter kom der en Mand og bejlede til den yngste Datter, men Faderen vilde ikke af med hende og sagde, han vilde have den ældste først gift. Det kom de ogsaa tilrette om, saa hun drog afsted med ham. De andre fulgte dem til Porten, der holdt hans Vogn, og saa satte de sig op at kjøre. Da de var komne op, sagde han: „Lys æfor, mørk æbag, ingen se, hvor vi far' hen!" og saa kunde de andre ikke se, hvor de blev af. Saa kjørte de hen i en Skov, hun kunde nu ikke rigtig se, hvordan der saae ud, men hun syntes, de kom til et lille Hus. Der stod de af, og han førte hende ind i Huset og gav hende en god, magelig Stol at sidde paa, og saa spurgte han hende, om hun nogensinde havde siddet blødere. Nej, saa blødt syntes hun da aldrig hun havde siddet før. Saa gav han hende en sød Drik og spurgte, om hun nogensinde havde smagt

søbere. Nej, noget saa sødt havde hun da aldrig smagt før, sagde hun. Ja, saa vilde han ikke have hende længere, og saa kjørte han hjem med hende, og fik saa den anden Datter med sig og kjørte bort med hende, og kort at fortælle, gik det hende ligesom den ældste Søster: de kom til Huset, og han gav hende en blød Stol og en sød Drik, og spurgte, om hun nogensinde havde siddet blødere eller drukket sødere, og da hun sagde nej til begge Dele, saa vilde han jo heller ikke have hende, men kjørte hende hjem til Faderen igjen.

Nu skulde da den yngste Søster følge med ham; de kjørte sammen til Skoven, og hun syntes ogsaa, det var et lille Hus, de holdt for, og han bød hende gaae indenfor. Saa bad han hende sidde ned, og spurgte, om hun nogensinde havde siddet blødere. „Ja, paa min Moders Skjød der sad jeg blødere“, svarede hun. Saa gav han hende en sød Drik, og spurgte, om hun nogensinde havde smagt sødere. „Jo, min Moders Bryst har jeg smagt sødere“, sagde hun. Han blev da saa fornøjet over at høre det, for nu havde han jo fundet den rette, og hun skulde saa blive hos ham. — Den næste Morgen da hun vaagnede, saa saae hun, at alt var forgyldt, og hun mærkede da, at det ikke var et lille Hus, hun var i, men et kongeligt Slot, og det hun blev allermest glad over, det var et forgyldt Æbletræ, som stod i Haven med Guldæbler paa. Da Prindsen kom til, fortalte hun ham, hvordan hun havde ønsket sig et Guldæble, men ikke havde kunnet faa et. Saa blev Prindsen da saa glad, da han hørte det, og han gik strax ud og hentede tre Guldæbler til hende, saa nu fik hun tre for eet, og glad var jo hun.

Nu var hun der i nogen Tid, og saa engang, saa bad hun Prindsen, om han vilde kjøre hjem med hende, at besøge hendes Fader. Faderen gik hjemme og var saa sorrigfuld; han sørgede jo over, at den yngste Datter ikke kom igjen, som de to andre, og han blev da saa glad, da han saae hende komme kjørende. Da hun saae Faderen, saa sagde hun: „Du kunde ikke give mig eet Guldæble, og nu kan jeg give dig tre“, og saa viste hun ham Æblerne, og nu kunde han jo se, hun havde det

godt, og at det var en rigtig Prinds hun havde faaet. Saa gjorde han deres Bryllup, og det var jeg med til: det var baade stort og stærkt, det varede i mange Dage, og jeg fik ikke andet end en sur Sild og en Havrekage. Saa vilde de til at skyde, og saa tog de mig til Prop og skjød mig derfra og herop, og derfor kan jeg fortælle denne Historie.

---

[85] De gode og de onde Tider.

(Fra Kjøbenhavn.)

Sankt Peder bad engang Vorherre om Forlov til at besøge Jorden. Vorherre gav ham da Lov i otte Dage. Men der gik otte Dage og fjorten Dage og en hel Maaned, inden Sankt Peder kom tilbage til Himmerige. Vorherre tog dog venlig imod ham og spurgte blot, hvorfor han var bleven saa længe borte. „Ak Herre“, svarede Peder, „der var gode Tider paa Jorden. Høsten og alt var lykkedes godt, og overalt var der Fryd og Gammen baade mellem Store og Smaa.“ — „Var der nogen, der tænkte paa mig?“ spurgte saa Vorherre. „Jo“, svarede Peder, „en gammel Enke, hvis Hus og Gods var brændt: hun trøstede sig ved dig; men de andre lo kun ad hende.“

Nogen Tid efter bad Sankt Peder paany om Forlov til at rejse lidt ned til Jorden, og det fik han ogsaa Lov til. Men dengang kom han snart tilbage igjen, han blev ikke engang otte Dage borte. Da nu Vorherre spurgte ham, hvor det kom sig, at han denne Gang kom saa snart igjen, da svarede Peder: „Ak Herre, der er ikke godt at være nu, da alle er sørgmodige og fortvivlede, for der er baade Pest og Krig og Hungersnød.“ — „Er der nu ingen, der tænker paa mig?“ spurgte saa Vorherre. „Jo“, sagde Peder, „nu ligger de alle paa deres Knæ og beder dig om bedre Tider.“ — „Ja, der ser du“, sagde Vorherre, „de onde Tider maa følge med de gode, for at de ikke rent skal glemme mig.“

---

[86]

Mariskjold.

(Fra Færøerne.)

---

1. Det var Jomfru Maria,
var gaaen efter Vejen frem:
mødte hende Engelen Gabriel,
han hilsede hende ved Navn.
Nu være Jesus vort Skjold i hver en Vaande!

2. „Vel stander I, Jomfru Maria,
saa smal som en Liljevaand!
I skal føde det velsignede Barn,
lovet være den Helligaand!

3. Vel stande I, Jomfru Maria,
saa smal som en Liliekvist!
I skal føde det velsignede Barn,
lovet være du, Jesus Krist!“

4. Det var Jomfru Maria,
hun svarer et Ord dertil:
„Jeg er Herrens Tjenerinde,
mig ske, som Jesus vil!“

5. Julenat den søde
født var Herren saa ren:
da stod alt i Stille,
baade Sol og Maane sken.

6. Julenat den søde
født var Herren saa god:
da stod alt i Stille
baade Vejr og Vand og Flod.

7. Hver som denne Vise synger,
da naar han farer til Sjo,
uræd skal han den samme Dag
baade sejle og ro.

8. Hver som denne Vise synger,
da naar han lægger sig at sove,
han vorder ej i Søvne svegen,
det haver selver Jesus lovet.
Nu være Jesus vort Skjold i hver en Vaande!

---

[87] Fru Ingelil og hendes Døttre.

(Fra Vendsyssel).

1. Fru Ingelil haver de Døttre tre,
til Himmerig kommer alle de.

2. De maatte ej længer i Himmerig være,
for deres kjær Moder hun efter dem græd.

3. De ginge dennem ind foe Vorherre at staa:
„Maa vi ej gaa hjem en Nattes Maal?“

4. „Jo, I maa gaa hjem en Nattes Maal,
I skal være her igjen, førend Hanen gaal.“

5. De ginge dem saa sagtelig gjennem den By,
at alle de smaa Hunde de grimmer udi Sky.

6. De banke paa Døren alt med deres Skind:
„Stat op, vor kjær Moder, og lader os ind!“

7. Fru Ingelil stod op i hendes Silkesærk,
og lukked dennem ind for stor Hjærtens Værk.

8. Den ene skulde spinde, og den anden skulde tvinde,
den tredje skulde tælle de Timer saa lange.

9. „Nu galer Hanen den røde:
nu stander til Jorden de døde.

10. For nu galer Hanen den sorte:
nu lukker de Himmeriges Porte.

11. For nu galer Hanen den hvide:
nu lukker de Himmeriges Rige."

12. „O mine kjær' Døttre, bliv hjemme hos mig!
tre Riddere saa rige jeg eder vil give."

13. „I giver os aldrig tre Riddere saa rige:
der er langt bedre i Himmerige.

14. Der er langt bedre i Himmerig at bo,
end her paa Jorden i røde Guldsko.

15. Der er langt bedre i Himmerig at være,
end her paa Jorden Guldkroner at bære."

---

[88] Skriftemaalets Kraft.

(Fra Vendsyssel).

---

1. Den Foged stander op og taler til sin Dreng:
„Du hente mig Præsten! min Tid bli'r ikke lang."
O hjælp mig, Herre Jesus, saa saare som jeg trænger!
O hjælp mig nu, Gud-Fader, udi min sidste Ende!

2. Den Foged stander op og taler til sin Fru':
„Vær rede og færdig! min Tid bli'r ikke lang."

3. Og Præsten han kom ind og stedes for hans Sæng:
„Gjør Skriftemaal, gjør Skriftemaal! din Tid bli'r ikke lang."

4. Og Satan kom ind saa gloende som en Lue:
„Hvor er nu din Sjæl, du har lovet mig saa længe?"

5. Saa kom der to Ravne flyvende saa sort',
de førte den Sjæl til Helvedes Port.

6. Saa kom der to Duer flyvende saa bold',
de rev den Sjæl af Djævelens Vold.

7. Saa kom der to Engle flyvende saa hvide,
de førte den Sjæl til Himmeriges Rige.
O hjælp mig, Herre Jesus, saa saare som jeg trænger!
O hjælp mig nu, Gud-Fader, udi min sidste Ende!

Folkesagn fra forskjellige Egne.

1. Luftfarten.

(Fra Sønder- og Nørrejylland.)

[89] A (Aabenraa-Amt). En Mand, der bode paa den søndre Side af Kongeaaen, havde engang en stor Proses. I den Anledning rejste han til Kjøbenhavn; men med Prosessen gik det kun daarlig for ham: han tabte den og var nu saa godt som ødelagt. Da han nu skulde tænke paa at komme hjem igjen, saa kom der en lille Mand til ham og spurgte, om han vilde følges med ham hjem. Manden spurgte den lille, hvor han var fra, og denne svarede, at han havde bot i Mandens Gaard i mange Aar. Da Manden nu nok vilde følges med ham, saa kom den lille med en Hest, og den steg de begge op paa, og saa gik det i en lynende Fart gjennem Luften hjemad. Da de saadan havde redet en Tid lang, hørte Manden, det gav ligesom et Klink, og han spurgte da sin Rejsefælle, hvad det var. „Aa, det var et Kirkespir, Hesten kom til at slaa til med det ene Ben," sagde den lille.

Da de nu kom hjem hen ad Aften, og de havde faaet sig noget at leve af, saa gjorde den lille Manden det Forslag, at hvis han næste Morgen vilde ro alle Vætterne, som var i Sønderjylland, over paa den anden Side Kongeaaen, saa vilde de gjøre ham til en rig Mand. Det gjorde Manden saa, og

den lille holdt sit Ord. Den lille sagde, at Vætterne drog nordpaa, for de kunde ikke mere være der nede i Slesvig, fordi Troen blev for stærk.

---

[90] B (Hjerm-Herred, Ringkjøbing Amt). I Ottesunds Færgegaard ved Limfjorden skal have bot en Færgemand ved Navn Rejmer. Han var rejst til Kjøbenhavn for at faa Brev paa Færgefarten over Sundet. Det trak i Langdrag med at faa den Sag bragt i Rigtighed, saa han blev først færdig hos Raadsherrerne lige om Juleaften. Som han da gik op ad Gaden og ønskede ved sig selv, at han nu havde været vel hjemme til denne Helligaften, og var meget kjed af, at han ikke var det, saa mødte han en lille gammel Mand i en graa Frakke, som tiltalte ham ved Navn og sagde: „Havde du ikke nok Lyst at komme hjem endnu i Aften?“ Jo, det havde han jo rigtignok; men det var da umuligt. „Ja,“ sagde den lille Mand, „vil du vise mig en Tjeneste igjen, som jeg om kort Tid trænger til, og som du godt kan, og som jeg tilmed vil betale dig rigelig, saa skal du være hjemme endnu i Aften til Nadvertid uskadt i alle Dele.“ Ja, Rejmer vilde dog først vide, hvad han saa siden skulde tjene den fremmede i. „Ikke i andet,“ sagde han, „end at du og dine Færgefolk een Nat skal føre Fragter for mig fra den søndre til den nordre Side af Sundet, og det har du jo nu Bestalling og lovlig Tilladelse til.“ Ja, det skulde der ikke være noget i Vejen for, sagde Rejmer; men hvad Beforbring skulde de da have? „Vi sætter os begge op paa min Hest,“ sagde den lille Mand, „du sidder bag ved mig; Hesten er kun lille; men jeg forstaar at styre den.“ Udenfor en af Stadens Porte satte de sig nu begge op paa den lille Hest, og saa gik det som et Lyn gjennem Luften, uden at de mødte nogen Ting, førend to Timer efter at de begyndte Rejsen, da hørte Rejmer et Klink, som om to Stykker Jærn slog imod hinanden. „Hvad var det vel?“ spurgte han. „Aa ikke andet end at Dyrets ene Bagsko rørte ved Spiret af Viborg-Dom-

kirke," svarede den lille. Kort efter stod Rejmer af Hesten i sin egen Gaard, og hans Fører forsvandt i det samme.

Glad over at være kommen hjem igjen, glemte Rejmer i et Par Dage sit Løfte; men saa en Aften kom den lille Mand og mindede ham derom, og saa skyndte han sig da med at faa alt sit Færgetøj sat i Stand og ventede saa rolig paa, naar den forlangte Overfart skulde ske. Efter nogen Tids Forløb kom da hans Rejsefælle til ham en Aften i Mørkningen og bad ham nu komme med alle sine Folk. Færgerne gik og gik den hele Nat, og mange svære Kister og Kasser blev overførte, men Folk saae de ingen af, uden den ene. Da de var færdige, saa tog Bjærgmanden en Skjeppe, aabnede en af Kisterne og fyldte deraf Skjeppen med klingende Mønt, gav Rejmer den og sagde: „Tag det for din Ulejlighed og gode Vilje imod den, du ikke kjender; men tak mig ikke derfor! Du vilde nok gjærne vide, hvad du har ført over i Nat, og der kan du se," sagde han, og saa tog han Kalotten af sit eget Hoved og satte paa Rejmers. Da saae han hele Stranden mylrende fuld af smaa Dværge af begge Kjøn; der var vist mange Tusinder. Helt forfærdet rev Rejmer Kalotten af Hovedet og spurgte den gamle: „Men hvor vil I nu hen med alt dette?" — „Længer nord paa," svarede Bjærgmanden. „Hvorfor?" spurgte Rejmer igjen. „Fordi Kristendommen trænger videre og videre over Jorden sydfra," sagde den gamle, „men op til Ishavet kommer den vel ikke i min Tid, og der skal vi nu hen."

---

[91] C (Thyholm). I Flovlev-By, Hvidbjærg-Sogn ligger tæt vesten for Landevejen et Hus, som forhen var en Gaard, hvad endnu levende Folk kan mindes, og det var da den sydligste Gaard i Flovlev. — Juleaften i det Aar (1700) da den danske Hær laa for Vismar, kom der en Mand ind i den nævnte Gaard og spurgte Konen, om hun ikke kunde ønske at tale med sin Mand og have ham hjemme til Juleaftens Nadver. Manden var nemlig Soldat og laa ved Hæren oppe for Vismar. — Det havde Konen naturligvis megen Lyst til; men det indsaae

hun da nok var umuligt. Ja, sagde saa den fremmede, — Konen kjendte ham ikke; men det var ellers ingen anden end deres Nabo, „Varshøjmanden,“ som bode i den store Varshøj lidt sydvest for Gaarden, — han vilde dog se, om det ikke kunde lade sig gjøre. Han gik da bort, tog sin Hest og jog afsted gjennem Luften lige til Wismar og fik der fat paa Gaardmanden fra Flovlev, som han tog op til sig paa Hesten og førte med sig tilbage. Undervejs — det var jo helt mørkt, saa Manden kunde ikke se, hvor de foer — saa hørte han noget klingre, som om to Stykker Jærn stødte imod hinanden, og han spurgte derfor sin Fører, hvad det var, der saadan klingrede. „Det var Ribe-Domkirkes Spir, vi red lidt for nær,“ sagde Varshøjmanden. Det varede ikke længe, saa var de i Flovlev, og Gaardmanden blev sat af i sin egen Gaard, mens hans Fører forsvandt. Gaardmanden var nu i sit Hjem indtil nær' Dag om Julemorgen: saa var Varshøjmanden der igjen, tog ham op paa sin Hest og førte ham i en Fart gjennem Luften tilbage til Hæren ved Wismar. Det gik altsammen saa roligt til, at ikke en Hund gjøde derad.

Flere Aar gik hen; Gaardmanden var imidlertid kommen hjem fra Krigen og bode i Fred og Rolighed med sin Kone paa Gaarden. Han havde næsten glemt den underlige Rejse og den sære Rejsefælle, da kom der en Aften en fremmed Mand ind til ham og spurgte, om han ikke kjendte ham. Da Gaardmanden nægtede dette, sagde den fremmede, at han var Gaardmandens Nabo, Varshøjmanden, som han nok huskede havde ført ham hjem den Julenat, han laa ved Hæren for Wismar. Nu kunde Gaardmanden gjøre ham en Tjeneste til Gjengjæld, for han var nu kommen i Strid med Skalshøjmanden, som bode i Skalshøj nord for Odby, og i den Strid kunde Gaardmanden hjælpe ham. Han skulde møde ved Varshøj en bestemt Tid næste Nat og tage sin Sabel med, som han havde haft med hjem fra Krigen. Naar han kom til Højen, saa vilde han se to gloende Hjul komme løbende mod hinanden. I det ene Hjul var der kun elleve Eger, mens det andet havde alle sine tolv. Paa det Sted i Hjulet, hvor den ene Ege manglede,

skulde Gaardmanden passe at hugge med sin Sabel, og naar han havde gjort det, kunde han rolig gaa igjen. Gaardmanden lovede at møde og gjøre sit Bedste, og om Natten til den bestemte Tid indfandt han sig ogsaa ved Varshøj. Snart efter saae han to gloende Hjul komme farende og løbe mod hinanden, saa Ild og Gnister fløj vidt omkring. I det ene Hjul manglede ganske rigtig en Ege, og Gaardmanden passede da sit Snit og hug til Hjulet og ramte paa det betegnede Sted, hvorpaa han forføjede sig hjem. Næste Morgen, da han vaagnede, saae han en Skjeppe Penge staa paa sit Bord. Det var Varshøjmandens Tak for hans Ulejlighed; og siden hverken saae eller hørte han mere til den gode Nabo.

---

2. Kanalen.

(Fra Jyllands Vestkyst.)

[92] A (Thy). Vi har ikke altid ligget i saadan en Fortræd med Sand her paa Vestkysten. Det er alt kommet igjennem Kanalen (mellem England og Frankrig), og før den blev, var der ingen Sandflugt her til Lands. Men det har en Dronning af England voldt; for da hun var bleven vred paa den danske Konge, saa lod hun den Kanal grave, at alt Sandet fra det store Hav skulde vælte herind og ødelægge Danmark. Og det har vi vores Nød med endnu.

---

[93] B (Ribe-Amt). Det fortælles flere Steder i Ribe-Amt, at den engelske Dronning engang blev vred paa den danske Konge, — det var nok fordi han ikke vilde have hende til Kone, — og saa gravede hun en Kanal fra den spanske Sø ud i Vesterhavet, for at Danmark derved skulde forgaa. Hun naade jo ikke sin Hensigt; men siden den Tid har Havet dog været meget mere uroligt, og før den Tid var der ikke saadan Ebbe og Flod som nu.

---

[94] C (Sønderjylland.) En gammel Kone øster paa ved Aabenraa siger, at ude ved Højer skal der være saadan en Strøm eller Kanal ind i Landet, og den siger man at en engelsk Prindsesse har gravet, for at Vandet skulde løbe derind og oversvømme Landet. Hun stod, da Floden kom, paa en lille Ø, som ligger udenfor Kanalen, for derfra at se Danmark gaa under; men det blev fejl for hende, for da Floden kom, overflød den den lille Ø eller Holm, hvad det nu er, saa Prindsessen druknede.

---

[95] 3. Lindormen i Kløv-Bakke.

(Fra Thy.)

I Kløv-Bakke nordfor Thisted ligger en uhyre Lindorm. Der var engang en Doktor fra Thisted, der tog sig paa at grave den ud, naar man kun vilde bære sig ad, som han vilde, og der var da Folk nok, som bød sig til at hjælpe ham med det Stykke Arbejde: ellers kunde det jo engang komme til at gaa ud over dem selv, for engang vil den jo dog bryde ud, og da vil der ske store Ulykker. Doktoren havde en lille Flaske med en Slags blaa Draaber i, og det var det eneste, som kunde slaa Lindormen ihjel, men det skulde ogsaa nok gjøre det ud, naar bare det kunde træffe den paa det rigtige Sted, og det var lige i Nakken: tre Draaber var da nok, og hjalp de ikke, kunde mere heller ikke gjøre det. Nu viste Doktoren Folkene, hvor Lindormens Nakke laa, og hvor de skulde grave; og saa lavede han tre Baal Ild der ved Højen og sagde til dem: „Nu stiller jeg mig ved Aabningen med Flasken i Haanden, for, saa snart som Nakken kommer tilsyne, at kunne faa hældt Draaberne paa den. Saa snart Lindormen mærker Draaberne, vil han fare løs og ud af sin Hule, saa Jorden rystek ved det; men de tre Baal Ild skal han igjennem, det er han nødt til. Falder saa Halen, inden han kommer igjennem dem, saa er det godt, og saa er vi frelste; men falder den ikke, saa er det galt, saa har Draaberne ikke rammet ret, og saa maa I se til at frelse jer, om I kan; for saa gaar den ud i Verden, og intet kan

staa for den; saa sker der Ulykker saa store som I aldrig kan tænke jer, for saa vil Verden blive næsten lagt øde. Nu veed I det, for om det skulde ske." Men efter den Besked vilde det ikke ret gaa med deres Graven: de listede af en efter anden, og siden den Tid er der ingen der har vovet at binde an med Lindormen i Kløv.

---

4. Træet paa Tis-Eng*).

(Fra Thy.)

[96] A. Der skal være et Sted, de kalder „Tis' Eng", og der staar et Træ med tre Grene, og det er saa forfærdelig stort, at det ser ud, som det var „skyfæst". Der er spaat om, at det skal tre danske Konger binde deres Heste ved, naar Slaget er saa haardt, at der er ikkun tolvaars Drenge og Kvindfolk til at kriges. Nogle siger, at det er Kongerne af Danmark, Norge og Sverrig, der skal binde deres Heste ved det Træ.

---

[97] B. Paa „Tids Enge" skal der staa et Træ, som har været savet af mange Gange, men som altid er grot op igjen, og om det har Sybille spaat, at der skal det engang gaa gruelig til: der skal staa et haardt Slag. Danmark skal da være i Krig, og Fjenderne komme her ind i Landet sønderfra og lægge det rent øde. Den sidste Rest af den danske Hær skal saa samles paa Tids-Enge og Fjenden staa ligeoverfor den, og saa kommer den danske Konge ridende paa sin hvide Hest og staar af og binder den ved det Træ, og da begynder Slaget. Det skal gaa Danskerne imod, for de er saa faa, og de skal blive slaaede ihjel hver Mand. Men saa kommer Holger Danske („Olgjer Dahnsk") og samler alle tolvaars Drenge og tresindstyveaars Mænd, og med dem gaar han mod Fjenden, og da skal Dansken vinde Sejer. Men det er ogsaa det sidste Slag der skal staa,

*) Man kan jo herved tænke paa det Tise, der er Anner til Brendsted i Vendsyssel; men fra først af har man dog nok tænkt paa Gudens (Tirs) og ikke paa Stedets Navn.

for saa er det forbi med baade Venner og Fjender, og det er Dommedag, da al Verden bliver ødelagt.

Der er andre, som siger, at det Slag, hvor Holger Danske skal komme, det skal staa paa Kronens Mark norden for Thisted; og de siger ogsaa, at naar det Slag skal begynde paa Tis-Enge, saa skal Lindormen i Kløv-Bakke bryde ud og gjøre det af baade med Venner og Fjender, saa ikke een bliver tilbage; men det kan ogsaa være det samme, for da er det Dommedag.

---

[98] 5. Ellekonen paa Lindholm.

(Fra Thy.)

Lindholm hedder en lille Holm i Limfjorden mellem Thy og Mors; den hører til Boddum-Sogn i Thy. Paa denne Holm bode i forrige Tider en Ellekone, som havde to røde Kør. Disse Kør, mærkede Boddumboerne, gik om Natten paa deres Græsgange der paa Holmen. Skjøndt ingen kunde sige, at de to Kør gjorde nogen Skade, saa var Boddumboerne dog misundelige derover og kunde ikke lide, at de Kør gik der. De gik derfor samtlige hen til den Høj, hvor Ellekonen havde sin Bolig, og sagde hende, at de vilde ikke have hendes Kør gaaende i deres Græsgange. Hun bad dem, at de skulde lade hende være i Fred, og hvis de vilde det, saa skulde Boddum blive til en Kjøbstad og Brokjær til en Skov — det er nu et Kjær imellem Boddum og Dover; — men vilde de ikke lade hende i Fred, saa skulde Boddum aldrig blive fri for gale Folk og onde Tider. Endelig føjede hun til, at maatte hun ikke blive i hendes Jordkove*), saa vilde hun flytte over til Mors i hendes Stenstove (Stenstue). I det samme Ellekonen sagde dette, saae Boddumboerne sig tilfældigvis om, og da kom det dem for, som om hele Byen (Boddum) stod i lys Lue. Uden at give noget Svar skyndte de sig da hjem; men da de kom til Byen, var der ingen Ildebrand at opdage. De havde nu skiftet Mening angaaende Ellekonens Kør og besluttede derfor at gaa tilbage

*) En Kove kalde Thyboerne, hvad ellers kaldes en Kæmpehøj.

og lade hende vide, at hun kunde gjærne blive, hvor hun var. Men de kom for silde: hun var allerede afrejst, og de saae hende sejlende ude paa Fjorden i hendes Askketrug med begge de røde Kør. Ellekonens Sejlads fra Lindholm til Mors efterlod en blank Stribe i Fjorden, som endnu kan ses den Dag i Dag, og man vil sige, at hendes Spaadom om de gale Folk og onde Tider i Boddum den slaar til endnu til denne Dag.

---

[99] 6. Den begravne Havmand.

(Fra Vestjylland.)

Endskjøndt Husby, en Kirkeby i Ulvborg-Herred, imellem Nissum-Fjord og Stadil-Fjord, ligger en halv Mil fra Vesterhavet, var den dog engang nær bleven bortskyllet af en Stormflod; og dermed gik det saaledes til. Husbyerne fandt en Dag paa Strandbredden et menneskeligt Legeme, som de antog for Liget af en forulykket Sømand, endskjøndt de undrede sig over dets særegne Udseende, for det lignede mere en sovende end en død. De tog det dog og begrov det paa Husby-Kirkegaard. Men næppe var det sket, før der rejste sig en Vestenstorm, der drev Havet højt op over Klitterne, og det vedblev at stige, saa det snart nærmede sig Husby-Kirke og truede med at bortskylle baade den og Byen. De søgte da Raad hos en klog Mand, som sagde dem, at de vist havde taget fejl og begravet en Havmand paa Kirkegaarden: ham var det da, som Havet vilde og maatte have igjen; de skulde derfor opgrave Liget og se ad, om det laa med Tommelfingeren i Munden: gjorde det det, da var det en Havmand. Og ganske rigtig: da de grov Liget op, laa det med Tommelfingeren i Munden. Husbyerne skyndte sig da at lægge Havmanden ud udenfor Kirkegaardsdiget, som Bølgerne allerede skyllede op imod. Strax lagde Vinden sig, og Havet, som nu havde faaet hvad der tilhørte det, vendte tilbage til sine gamle Enemærker.

---

[100] 7. Stærke Esben.

(Fra Fyn.)

I Kirkeby-Sogn ved Svendborg var der engang en Mand, som hed Stærke Esben. Hans Moder bode i Slæbæk, og hun havde en Ko, som Esben maatte passe. Saa var det en Dag, han gik med sin Ko paa nogle Marker nede ved Stranden, at der kom en Havfru op af Vandet. Hun lod Esben patte sig. Han tog tolv Drag, og deraf blev han lige saa stærk som tolv andre Karle, og saa fik han da Navn af Stærke Esben. Hans Moder vidste ikke noget deraf at sige og kjendte ikke sin Søns Styrke, førend en Dag, hun sagde til ham, at han skulde tage deres Kalv fra Koen og flytte den over i et andet Hus. Kalven var saa snavset, at Esben gad ikke tage den; men Koen var ren, den tog Esben saa paa Nakken og satte over, hvor Kalven skulde været. Da fik hans Moder først at vide, hvor stærk han var.

Stærke Esben skal ellers skammelig have misbrugt sin Styrke. I de Tider var der ikke flere Kirker i Fyn end den ene i Kirkeby. Der kom da jævnlig Folk andre Steder fra for at ægtevies der. Saa var det engang, at Esben syntes saa godt om en Brud, der kom, at han tog hende fra hendes Brudgom, førte hende bort med sig og beholdt hende. Stærke Esben havde oversmurt hele sit Legeme med en Salve, saa at Jærn og Staal kunde ikke bide paa ham; men der var en lille Plet mellem hans Skuldre, som ikke var smurt, for den havde han ikke kunnet naa at smøre. Saa var det engang, han gik med den røvede Brud ude i en lille Kratskov ved Slæbæk, at han lod hende sætte sig ned og lagde sit Hoved i hendes Skjød: hun skulde lyske ham, sagde han; og saa faldt han i Søvn. Da tog Bruden en Kniv og jog ham ned imellem Skuldrene, og saa løb hun bort og skjulte sig under en Bro. Stærke Esben vaagnede ved Saaret, sprang op og løb efter hende; men i det stærke Løb han var i, lagde han ikke Mærke til, at hun smuttede ind under Broen. Han blev ved at løbe omtrent en Fjerdingvej endnu, i den Mening, at han skulde naa hende og tage Hævn

over hende; men da faldt han endelig om og døde af sit Saar. Den Bro, som Bruden sad under, er Broen mellem Kirkeby og Slæbæk, som endnu hedder Brudagerbro; og det Sted, hvor Stærke Esben døde, hedder Jærnskovs-Hyne, og ligger ved Landevejen mellem Svendborg og Odense, een Mil nord for Svendborg, hvor Vejen drejer af efter Helagergaard.

---

[101] 8. Yllebjærg og Lindebjærg.

(Fra Ringkjøbing-Amt.)

I Hodsager-Sogn, Ginding-Herred, en halv Mil nordvest for Hodsager-Kirke, ligger et Bjærg, som hedder Yllebjærg; det er vel en 1500 Alen langt fra Øst til Vest, men næppe halv saa bredt; Højden er omtrent 20 Alen. Paa den østre Ende af dette Bjærg ligger en lille Høj, der ser ud som en almindelig Kæmpehøj.

I dette Bjærg skal i gamle Dage have bot en Kæmpe, som man nu ikke veed at give andet Navn end Yllebjærgmanden. Henved tre Mil sydost for Yllebjærg, i Ikast-Sogn, Hammerum-Herred, ligger et lignende Bjærg, omtrent af samme Størrelse og Skikkelse, tæt ved Lindebjærg-Gaarde, som har Navn efter det. I det bode ogsaa en Kæmpe. Naar man staar oven paa det ene Bjærg, kan man se det andet, saa de to Bjærgmænd var da Gjenboer, og de var en lang Stund gode Venner og besøgte ofte hinanden. Men saa var det engang, at Yllebjærgmanden var til Gilde hos ham i Lindebjærg, det var nok Barselgilde, saa ud paa Natten fornærmede Yllebjærgmanden sin Vært, som da foer op og drev sin Gjæst ud af Bjærget. I den Skynding, hvori han kom afsted, glemte Yllebjærgmanden sin ene Vante, som han da skal have savnet haardt paa Hjemvejen, for det var en kold Vinternat. Dagen efter, da Lindebjærgmanden saae sig om i Krogene og fandt denne Vante, saa tog han og fyldte Tommelfingeren med Sand, Muld, Smaasten og Mosejord, gik saa op paa sit Bjærg og slyngede den ud med saadan Fart, at den faldt ned paa Yllebjærg og rystede Bjærget, saa de derinde blev ganske forskrækkede, og det varede noget

inden nogen turde vove sig ud at se, hvad det var, for Manden selv var ikke hjemme. Endelig gik de da op paa Bjærget og fandt Vanten; de rystede da Indholdet af Tommelfingerhullet ud deroppe og tog Vanten ind. Og deraf blev den Høj paa Yllebjærg, der endnu bestaar af de fire Lag. Hvor disse Bjærgfolk siden blev af, er der ingen der veed; men i mangfoldige Aar har man ikke mærket noget til dem.

---

[102] 9. Jetternes Flytning.

(Fra Vendsyssel.)

Tæt ved Tolne-Kirke, paa Østergaards Mark (ved Frederikshavn) ligger en uhyre stor Kæmpehøj, der kaldes „Bjærget“, og der bode i meget gamle Dage Jettefolk, der var skrækkelig store, og som raadede over alle de smaa Bjærgfolk, der bode i Højene rundt omkring. Da nu Folk vilde bygge Tolne-Kirke, havde de først betænkt at lægge den paa „Stenhøjen“, en Høj i Nærheden af Bjærget, med to Gravkamre og helt omgiven af omtrent 40 store Stene, hvoraf hver er en tre-fire Alen høj, liggende i en aflang Kreds; men det Naboskab vilde Jettefolket ikke finde sig i, hvorfor det hver Nat ødelagde, hvad der blev bygget om Dagen. Saa maatte man da flytte Kirken noget længere mod Syd, til det Sted, hvor den nu staar, og der kunde Troldene ikke komme til den, for en klog og hellig Mand havde indviet Pladsen, inden der begyndtes paa Bygningen. Kirken blev da færdig om Efteraaret, ved den Tid da man hentede Høstsild ude ved Sundby ved Limfjorden. En Mand fra Tolne havde da været i Sundby efter Sild, og paa Hjemvejen mødte han i Stagsted-Skov en Mand, der var over ti Alen høj, som kom kjørende med en Hjulbør, der var meget større end Bondens Vogn. Paa den Bør var der læsset en hel Del Pakgods, og oven paa det sad en gammel Jette, som var saa gammel, at der var lagt tre store Jærngjorde om hans Hoved, at det ikke skulde skilles ad. „Naa, vil du nu hjem, Per“, sagde Trolden. „Ja“, sagde Bonden, „men hvor kjender du mig fra?“ — „Vi har været Naboer i mange Aar“, svarede

Trolden, „for jeg har nu snart i 200 Aar bot i Tolne-Bjærg; men nu maa jeg flytte, for de har bygget denne her Kirke og faaet denne her Dingdang; den kan jeg ikke holde ud at høre paa. Jeg kjører nu afsted med min gamle Fader; min Kone og Børn kommer efter." Og nu saae Bonden først, at der var en stor Mængde, som alle havde Flyttegods med; men inden han vidste et Ord af at sige, var de alle forsvundne.

---

[103] 10. Bjærgfolkenes Bæger.

(Fra Vendsyssel.)

I Heden sydvest for Tolne ligger fire Høje, der kaldes „Storhøjene". Her bode i gammel Tid en Mængde Bjærgfolk. Det var ikke blot Hyrderne, der mange Gange saae dem med deres røde Luer gaa ud og ind af Højene, men ogsaa Folk fra Byen, som arbejdede i Heden og Marken, saae dem tit og hørte dem baade smede og tømre derinde. Engang var der Bryllup i Tolne-Præstegaard, og saa om Aftenen kunde man fra Bryllupsgaarden se, at der ogsaa var Dands og Lystighed hos Bjærgfolkene i Storhøjene. Der var da en ung Karl iblandt Gjæsterne der fik Lyst til at se nærmere paa den Stads, og han tog da Stodhesten (Hingsten) der fra Gaarden og red derop. Han vidste nok, at Stodhesten og den der sad paa ham kunde Troldene ikke forgjøre. Han kom da op til Højen og holdt og saae paa deres Dands. De bad ham staa af og dandse med, men han undskyldte sig, for det var ikke saadan Dands, som han kjendte til; og desuden vidste han nok, at hvis han sad af Hesten, og de fik ham ind i Højen, saa kom han kanske aldrig ud igjen. Saa kom der en Trold med et stort Sølv-Stob (Bæger) med Øl og Brændevin i og bød Karlen at drikke; men isteden for at drikke, kastede han Drikken over Axelen, hvorved der kom lidt paa Hestens Lænd, som da sved Haarene af, som det kunde været gloende Ild. I det samme vendte han Hesten og satte afsted med Bægeret i Haanden. Troldene løb efter ham, men han tog en Omvej, saa han kom over Byrbæk og endnu to andre rindende Vande, for saa maatte Troldene standse ved

det tredje Vandløb. Karlen kom da i god Behold tilbage til Bryllupsgaarden, hvor han skjænkede Bruden Sølvstobet i Brudegave. Det blev siden i Slægten, saa længe den bode i Præstegaarden; men det er da ogsaa mange Tider siden, kan jeg tro.

---

[104] 11. Bjærgfolket i Boelhøjene.

(Fra Vendsyssel.)

Lidt nordost for Tolne-Kirke ligger „Boelhøjene", der ligger saa højt (næsten 300 Fod over Havet), at man derfra kan tælle 23 Kirker: baade Børglumkloster med sin Kirke og Skagens Kirke, og i meget klart Vejr Byrum-Kirke paa Læsø. Bjærgfolkene, der ser bedre om Natten, end Menneskene ved den klareste Dag, holdt meget af disse Høje og af den vide Udsigt, og der blev holdt mange Bryllupper mellem dem deroppe. To af disse Høje ligger tæt ved hinanden, og der var da ved saadanne Lejligheder Kjøkken og Spisestue i den ene og Dandsesal i den anden. Mange Folk, der rejste ad Landevejen, der gik lidt vesten for disse Høje, og især Postkarlene, der stadig kom der forbi om Natten, de saae da tit, hvordan Bjærgtroldene morede sig derinde: Højene var da ligesom løftede op i Luften og stod hver paa fire store røde Pæle, saa man godt kunde se, hvordan de tumlede derunder. Men siden Krigen med Engelskmændene begyndte, blev der oprettet en fast Vagt paa Højene, og saa kunde Troldene ikke have Ro længer og maatte flytte. Hvor de blev af, veed man ikke, men nogle siger, de rejste til Amerika. I det første Aar denne Vagt var oprettet, det var Aar 1808, kunde de tre vagthavende Karle tit høre om Natten, hvorledes der nede i Højen blev travlet med Flytningen: der var en stærk men for dem uforstaaelig Brummen og Mumlen dernede, og de kunde tydelig høre Kister blive lukkede op og i. Det maa alt have været i Anledning af Afrejsen, for siden den Tid har man hverken hørt eller set noget til Troldpakket.

---

[105] 12. Bjærgkonens Brød.

(Fra Vendsyssel.)

I Volstrup i Hørmested-Sogn (Nabosogn til Tolne) har engang været en stor Gaard, som for et halvt Hundred Aar siden blev splittet ad. Længe før den Tid var der engang to Karle fra den Gaard, der pløjede paa de Agre, der gaar fra Gaarden til den store Høj der østen for. Da de kom til den østre Ende af Ageren, op ved Højen, kunde de lugte „Brødrøg“ fra Højen, og snart saae de, at der laa en Skodde, som var itu. Nu kunde de nok tænke, at Trolden ikke var hjemme, og Konen var kommen i Forlegenhed med at faa Brødet i Ovnen, da hendes Skodde var gaaet itu. Den ene Karl havde heldigvis et Par Søm i sin Tobaksdaase, hvormed han saa ved Hjælp af Plov-øxen gjorde Skodden i Stand. Den anden Karl, som stod og saae til, sagde da: „Ja, nu vil vi ogsaa have varmt Brød fra Bjærgkonen for vor Ulejlighed.“ — „Jeg forlanger ingen Ting“, sagde den anden. Da Karlene havde været hjemme og spist til Middag og igjen kom ud til Pløjningen, saa, da de kom ved den østre Ende af Ageren, stod der ved Højen en lille Brikke med to smaa Brød paa. Han der havde forlangt Brødet turde nu ikke spise af det, hvorimod den anden, som havde bødet Skodden, han fortærede sit Brød og befandt sig meget vel efter det. Den første puttede derimod sit Brød i Lommen, for at kunne vise Gaardens Piger Troldkonens Brød. Men da han kom hjem, blev han pludselig syg og døde: han maatte ikke have forsmaaet det Brød, han selv havde forlangt, og endnu mindre villet drive Spot med det. Brødet (en Sten af Form som et Brød) blev siden i mange Aar bevaret i Volstrup, indtil Gaarden ved Begyndelsen af dette Aarhundrede afbrændte.

---

[106] 13. Skalle.

(Fra Roskilde-Egn.)

I ældre Tider var der ikke saa mange, der vilde være Fæste-bønder som nu. Der var da en Gaard, der i kort Tid havde

haft mange Fæstere, som det var gaaet galt allesammen: nogle var snart døde, og andre var blevne saa forarmede, at de ikke kunde svare Herremanden det de skulde, og de var derfor smidt fra Gaarden. Dette var netop lige hændtes en Fæster, da Herremanden satte en Karl ind paa Gaarden, som Herremændene dengang kunde gjøre, enten en saa vilde være Bonde eller ej. Den Aften denne Karl nu flyttede ind i Gaarden, saa sagde han, idet han kom ind ad Porten: „Naa god Aften Skalle!" Det var da Gaarden, han mente, for den var saa skallet og saa ødelagt; men saa hørte han en Stemme oven over Porten, som svarede: „God Aften!" Karlen studsede jo ved dette; men han sagde strax: „Er her nogen, som jeg ikke kan se, saa beder jeg dem til Gjæst hos mig lille Juleaften."

Lille Juleaften, lige som Bonden og hans Folk var færdige med deres Staldtjeneste og var komne ind i Stuen, men havde ikke faaet tændt Lys endnu, saa traadte der en lille Mand ind til dem og sagde: „God Aften og en glædelig Jul allesammen!" — „Hvem er du?" spurgte Bonden. „Jeg er den, du bød til Gjæst til i Aften", svarede den lille Mand. „Saa vær saa god og sid op til Bordet", sagde saa Bonden, „og tag en Bid Mad." Den fremmede satte sig ved Bordet og spiste med. „Nu beder jeg dig til Gjæst hos mig Nyaars Aften", sagde Trolden, — for det var jo en Trold; — „Ja, Tak skal du have", sagde Bonden, „men hvor bor du?" — „Naar du bare gaar udenfor din Staldør, saa træffer du mig nok", sagde Trolden.

Nyaarsaften gik Bonden da udenfor sin Staldør, og strax kom Trolden og førte ham ned i Jorden til sin Bolig. Der saae smukt og godt ud, syntes Bonden. Trolden bad ham sætte sig op til Bordet, og det gjorde han, og de fik da Risengrød. Men bedst som de sad og spiste, saa snap Trolden Fadet af Bordet. Bonden blev jo lidt sær ved dette; men han tog Mod til sig og sagde: „Hvad skal det betyde?" — „Ser du ikke, det drypper ned paa Bordet?" sagde Skalle, saadan hed Trolden jo, — „derfor er det, ingen kan staa sig her i Gaarden; men vil du flytte Stalden hen i en anden Længe, saa skal du blive en rig Mand her."

Det gjorde saa Bonden, og nu kunde han godt komme ud af det, for nu var der Held baade ved Avling og Kretur, og han blev en holden Mand.

---

[107] 14. Troldens Øl.

(Fra Roskilde-Egn.)

I en Gaard ved Roskilde bode en Mand, som hed Peder Andersen, og i en Høj paa hans Mark bode nogle Troldfolk. Disse havde engang Bryllup, og saa noget ud paa Natten slap deres Øl op. Trolden gik derfor til Bonden, som nylig havde brygget, bankede paa hos ham og sagde: „Vil du ikke hjælpe mig med at laane os en Tønde Øl, Peder Andersen, saa skal du faa den igjen, naar vi faar brygget.“ — „Hvem er du, og hvor bor du?“ spurgte Bonden. „Jeg er Manden oppe i Højen“, sagde Trolden. „Ja, saa gaa ned i Kjælderen og tag en Tønde med dig“, sagde Bonden. Trolden fik Øllet og løb hjem med det.

Nogle Nætter efter kom Trolden igjen til Gaarden og bankede paa. Bonden vaagnede og spurgte: „Hvem er det, der banker?“ — „Det er mig“, sagde Trolden, „nu kommer jeg med Øllet, jeg laante; jeg har sat det ned i Kjælderen, og nu skal du have Tak for Laan, og hvis du lader være at se i Tønden, saa kan du tappe af den saa meget du vil, uden at den nogensinde bliver tom.“

Det gik godt en lang Tid: de tappede og tappede, og der var altid Øl nok, og der var ingen der saae i Tønden. Men saa fik de en ny Pige, og hun kunde aldrig begribe, hvordan det kunde være: at de bryggede aldrig, og havde alligevel altid Øl nok. Saa tog hun sig da for at se i Tønden, om den dog ikke snart var tom. Og hvor blev hun ikke forfærdet, da hun fik at se, at Tønden var fuld af Firben. Siden den Tid var der ikke mere Øl i Tønden.

---

[108] 15. Syv Skjepper Havresæde.

(Fra Bjerre-Herred.)

Der var ensteds saadant slemt Spøgeri paa Kirkegaarden, at ingen turde komme der om Natten. Da var der en fattig men modig Mand, der bød sig til, at han vilde ligge der en Nat, naar man vilde give ham „syv Skjepper Havresæde", det er saa megen Jord, som han kunde besaa med syv Skjepper Havre. Det gik Bymændene ind paa, og saa om Aftenen gik Manden op paa Kirkegaarden og lagde sig ind under Klokken, der hang i et eget Klokkehus udenfor Kirken. Saa ved Midnat kom der et Gjenfærd eller saadan noget hen til ham og sagde: „Ligger du der, du Syv-skjepper-havresæde! havde du ikke ligget under den hellige Dingdang, skulde jeg have plukket dig saa smaa som Kattehaar." Manden kom da uskadt derfra og fik sin Belønning.

---

[109] 16. Tyge og Bertel.

(Fra Roskilde-Egn.)

I en Landsby ved Roskilde bode engang to Mænd, som altid laa i Strid med hinanden. De kunde ingensteds komme sammen, uden at de skulde slaas. Engang de saadan sloges, udbrød den ene, som hed Tyge: „Mon vi ogsaa skal slaas saadan efter vor Død!" — „Ja, det kan du vel sagtens tro", sagde den anden, som hed Bertel. De indgik saa med hinanden, at de vilde mødes ved en stor Pil, som stod paa Gaden, hvor Mændene i Byen holdt Gadestævne. Tyge og Bertel døde da omsider omtrent paa en og samme Dag, og de mødtes da efter Aftale hver Nat ved den store Pil, og naar der traf til at komme nogen forbi imens, saa pryglede de dem af, sagde man, og det satte Skræk i Folkene der i Egnen, saa ingen vovede sig der forbi ved Nattetide.

Engang sad en Skrædder og syde hos nogle Folk til langt ud paa Natten; Klokken var eet, da han skulde gaa hjem. Det kneb for Skrædderen med at komme forbi den store Pil. „Jeg har min store Sax", tænkte han, „og med den skal jeg nok

værge mig imod Tyge og Bertel." Skrædderen gik da; men da han kom hen lige til den store Pil, saa stod jo ganske rigtig de to hvide Spøgelser der og sloges. Da blev Skrædderen bange, han listede sig hen til Pilen, som var hul, og krøb ind i den, uden at Tyge og Bertel mærkede det. Her stod han da og tittede ud ad en Revne og saae paa deres Slagsmaal. Endelig mærkede Tyge til Skrædderen i Pilen, og han gik da hen til Revnen og sagde: „Saae du, at Tyge kunde tage Bertel?" Da greb Skrædderen sin store Sax, stak den ene Haand i Øjet og tog med den anden om det ene Kjæfte, saa Saxen dannede et Kors. Nu kunde Tyge ikke gjøre Skrædderen noget, og siden den Nat saae man ikke mere til Tyge og Bertel ved den store Pil. Skrædderen havde jaget dem bort.

---

[110] 17. Blodpengene.

(Fra Haderslev=Amt.)

Til Anderupgaard i Stepping (Thyrstrup-Herred, Haderslev-Amt) hører der en Skov, som kaldes Trinholm, liggende mellem Anderup og Bjerndrup, og om den fortælles følgende. Inden Marken blev udskiftet, var Manden paa Anderupgaard og to Mænd i Anderup uenige om, hvem Skoven hørte til; men omsider fik dog den første Skoven, hvorover de to andre blev meget forbittrede. Nu var Manden fra Anderupgaard en Dag i Haderslev, og det blev Aften for ham, inden han blev rede til at tage hjem. Værten i Gammel-Haderslev, hvor Manden var taget ind, vilde derfor, at han skulde blive der Natten over, hvad han havde saameget mere Grund til, som han havde set et Par Karle, der saae ham helt fordægtige ud, og som han var bange for vilde Manden til Livs. Manden vilde imidlertid endelig hjem: hans Kone gik „uden Dage" (urren Daw ɔ: højfrugtsommelig), sagde han, og han skulde hjem, om saa Fanden skulde føre ham hjem. Vejen fra Haderslev til Anderupgaard gik dengang om efter Moltrup, og nær ved denne By var der en Sige (et sidt Sted), som maaske er der endnu. Da Manden kom ligeud for dette Sted, sprang der et Par Karle frem fra Diget,

den ene greb Hesten i Tøjlen, og den anden greb fat i Manden og kvirkede (kvalte) ham i hans lange hvide Halsklud, af den Slags med lange Flipper, som enhver, der vilde være noget, dengang brugte. Manden blev nu smidt ud i Sigen, og da de havde kobblet Hestens Forben sammen med Stigbøjlerne, saa den ikke kunde svømme, kom den bagefter. Lige ved samme Klokkeslet kom Hesten i Varsel farende hjem til Anderupgaard, og Karlen, som hørte det, gik ud for at tage imod sin Herre; men da han kom ud, var der ingen Ting at se. Saadant et Varsel kan jo kun høres, men ikke ses. Nogle Dage efter fortrød den Karl som havde dræbt Manden imidlertid sin Gjerning, og han bragte derfor Enken efter ham de Penge, han af de tvende Mænd i Anderup havde faaet for Mordet; men da Enken fik Pengene i Skjødet, blev de til Blod. Hun gik da til Præsten angaaende denne Sag, og han befalede, at Forklædet skulde nedgraves under et Træ i Skoven, hvor Pengene skulde staa til fjerde Led, saa kunde de igjen due. Hver Gang nu en Mand i Slægten døde, saa skulde Sønnen, tre Dage efter at Faderen var jordet, om Natten følge med Præsten ud i Skoven, hvor da den afdøde Fader mødte dem og pegede paa det Træ, hvorunder Forklædet med Pengene var nedlagt. Paa den Maade gik Underretningen om disse Penge fra Fader til Søn indtil fjerde Led, da de atter kunde due. Ingers Moder bode i Anderup, og der bode dengang to Fruentimmer, Helvig og Susanne, som havde hver sin Gaard der i Byen. Disse to Fruentimmer, sagde man, var af denne Slægt, og da de paa een Gang blev meget rige, uden at nogen kunde sige, hvorfra Rigdommen kom, saa trode man, at de var komne i Besiddelse af disse Penge.

---

[111] 18. Karl Blek.

(Fra Thy.)

I Vang-Sogn, tæt ved den søndre Side af Vestervandet-Sø, ligger Gaarden Nystrup. Det er endnu en kjøn Gaard, men skal dog kun være en ringe Levning af en overordenlig stor Gaard, der i ældre Tider laa tæt ved Havet. Dette ældste

Nystrup blev ødelagt af Sandflugt, og Gaarden er tre Gange flyttet længer og længer ind i Landet, medens dens fordums Agre og Enge dækkedes af Sandet. Nu ligger den en stiv halv Mil inde i Landet, endnu der forfulgt af det fine fygende Sand, hvis Ødelæggelses-Magt dog nu er standset ved Klitternes Beplantning. To af Gaardens tidligere Standpládse vil man endnu kunne kjende ude i Klitterne, og medens Gaarden laa paa en af disse, bode der paa den en stormægtig Herremand ved Navn Karl Blek. Han havde en stor Kjærlighed til Hunde, især til smaa Hunde, og red aldrig ud uden at være omgiven af en stor Flok af dem, saa man ogsaa i Mørke og Taage kunde kjende ham paa lang Afstand ved at høre Hundeflokkens Bjæffen. Dette har man husket, fordi det blev hans Ulykke. Han var nemlig engang kommen i Strid med en slem adelig Frue langt nede i Vendsyssel, og hun var saa arrig paa ham, at hun vilde have Livet af ham, hvad det end skulde koste. Hun snakkede da godt for sin Skytte og lovede ham svære Penge for at rejse hen og gjøre det af med Karl Blek; og til Tegn paa, at han virkelig havde slaaet ham ihjel, skulde han bringe hende de Guldknapper, han altid bar paa sit Bryst, før fik han ikke sin Løn. Fruen gav ham nu Anvisning paa, hvorledes han kunde passe Karl Blek op og kjende ham paa hans Hunde, og saa rejste Skytten da til Thy, og en Søndag, det var stærk Taage og Karl Blek var reden til Vang-Kirke, som altid fulgt af alle sine Hunde. lagde Skytten sig paa Lur nordvest for Vang. Karl Blek blev ved Kirken advaret af nogle, som havde fattet Mistanke om, hvad der var i Gjærde; men han ændsede ikke Advarselen. Da han saa kom til Stedet, hvor Skytten laa, og gav Agt paa Hundeglammet, „saa gav det et Puf, og saa var han forbi.“ Skytten sprættede saa Knapperne af, rejste hjem og fik sin Belønning.

Der gik mange Aar hen, og ingen vidste, hvordan Karl Blek var kommen af Dage. Saa var der en Del Herrer, der traf sammen ensteds udenlands, oppe i Norge eller hvor det var, og hver roste sig af sine Bedrifter, indtil en af dem sagde: „Det er altsammen ingen Ting, for jeg har slaaet en Kalv ihjel,

der har Guldbær under Hagen; det har I andre ikke." Da tog en af de andre Ordet og sagde: „Saa er det altsaa dig, der har skudt min Broder, Karl Blek." Og da tabte Skytten baade Næse og Mund og tilstod sin Gjerning, som han saa maatte lide sin Straf for.

For ikke mange Aar siden fortalte en gammel Fisker sine Kammerater, at da han som Dreng en Dag i taaget Vejr vogtede Faar paa det Sted, hvor Karl Blek faldt, hørte han pludselig et Skud lige ved sig, og Faarene tog Flugten til alle Sider, saa han havde nær aldrig faaet Styre paa dem igjen. „Hvad tror du, det var?" spurgte de andre. „Det var saamænd nok Skytten," sagde den gamle, „der paa ny maatte skyde Karl Blek, og Faarene blev jo bange for alle Hundene, der var med; for dem maa de nok have kunnet se."

---

19. Nattepløjning.
(Fra Fyn.)

[112] A. Det har undertiden hændt sig, at man ved Nattetider har hørt og set Folk pløje. Det er Mænd som i deres levende Live har bedraget deres Naboer ved at pløje noget af deres Jord ind til sin egen, og som saa efter Døden maa gaa og pløje, ligesom for at pløje det tilbage, som de har pløjet til sig i Livet; men det formaar de jo ikke, uden levende Folk vil hjælpe at gjøre ret, hvad de har gjort vrangt. Saadant Jordtyveri kunde især let lade sig udføre i ældre Tider, inden Jorderne blev udskiftede; nu til Dags sker det vel sjælden.

En Mand var en Aften i Færd med at pløje af sine Naboers Agre ind til sin egen. Han sagde da til sin Tjenestedreng, som kjørte Plov for ham: „Naar jeg er død, skal jeg pløje det tilbage igjen, som jeg nu pløjer i Aften. Vil du saa hjælpe mig?" Det sagde Drengen ja til. Der gik nu nogle Aar hen, saa døde Manden. Drengen var imens voxet til og tjente for Karl paa en anden Gaard. En Aften, han staar og tærsker, ser han sin afdøde forrige Husbond paa den anden Side Lobalken. Spøgelset lænede sig med Armene paa Balken, saae

lidt paa Karlen og sagde saa: „Vil du nu komme og hjælpe mig, som du har lovet?“ Karlen fulgte med. Da de var komne udenfor Gaarden, sagde Gjenfærdet: „Nu kan du skyde Gjenvej over Marken; men jeg maa følge Vejen. Da Karlen kom til Marken, hvor der skulde pløjes, var Manden der allerede med Heste og Plov. Karlen tog nu Tømmen, og i Førstningen gik det ganske langsomt, men efterhaanden hurtigere og hurtigere, og tilsidst maatte Karlen løbe for at vinde med, saa han var helt bange for, at han skulde tabe Vejret. Men heldigvis var de snart færdige, og som de kom til Enden af Ageren, forsvandt det hele pludselig for Karlens Øine, og saa gik han hjem, glad ved at være sluppet saa vel fra denne Tur.

---

[113] For nogle Aar siden levede i Viby paa Hindsholm en gammel Mand, der hed Lars Rasmussen, og som gik omkring som Fattiglem og fik sin Føde i Sognet. Denne Mand har fortalt, at da han i sin Ungdom opholdt sig i Drigstrup-Sogn, var det en Aften sildig, han vilde gaa fra Bregnør til Drigstrup. Da han gik ad Kirkestien og nærmede sig „Eliases Løkke,“ saae han en Plov med fire sorte Heste for pløje paa Løkken. Han tyktes sært om saadant Arbejde ved Nattetid og skyndte sig at komme forbi; men han mødte netop Ploven, som den gik tværs over Stien, og i samme Øjeblik blev Tømmen kastet til ham. Han følte paa sig, at han maatte tage Tømmen, og det gjorde han; men han var jo ikke videre glad ved denne Bestilling. Han kjørte nu Ploven en Omgang; men saa mindedes han, hvad han havde at gjøre. Da de kom til Enden af Ageren, raabte han: „Hørs*) nu, i Jesu Navn!“ og med det samme fløj Tømmen ham af Hænderne, og det hele forsvandt. Dette har Lars Rasmussen selv fortalt, og han var en gammel sandfærdig Mand, der ikke foer med Snak.

En anden skal ligeledes have maattet kjøre Plov en Nat paa Sognefogedens Løkke i Drigstrup. Han kjørte to Omgange,

*) Hørs! raaber Plovkjøreren til Hestene, naar der skal vendes.

før han slap, og han blev fri ved samme Udraab: „Hørs i Jesu Navn!"

---

[114] B. Især paa de Marker, der ligger i Nærheden af Byerne har ældre Folk ofte hørt og set det pløje ved Nattetider. Dette var, siger de gamle, især Tilfældet, før Jorderne blev udskiftede og nogen Tid efter; for saa døde jo omsider alle de, som havde gjort deres Naboer Uret enten ved at flytte Skjellene eller ved at pløje for meget ind paa deres Stykker, og da de saa havde spøget den Tid, der var bestemt for dem til at affone deres Brøde, saa faldt det jo efterhaanden bort, saa nu er det sjældent at faa saadant at se eller høre.

Det er ingen næm Sag at komme i Møde med saadanne Nattepløjere, og heller ikke er de gode at forvare sig for. Man hører dem jo nok for det meste langt borte, hvordan de raaber og driver paa Hestene, og man kan ogsaa stundom høre dem slaa paa Plovkilerne og høre Hjulene knirke; men saa snart de mærker, der er nogen, der vil gaa hen over det Sted, hvor de pløjer, saa sørger de godt for, ikke at blive opdagede, før de har en i deres Magt. Nogle siger, at disse Nattepløjere kan forgjøre Folk, der kommer i deres Nærhed, saa de hverken kan høre eller se. Og faar de saa endelig fat paa en, hører der Lykke til at komme fra dem igjen, før Hanen galer. Dette kan kun ske, naar Vedkommende sætter sine Træsko fra sig, før han kjører af Stedet, og saa passer at tage dem igjen, naar han kommer til dem tredje Gang. Husker han det ikke tredje, kan det ogsaa ske sjette Gang; men husker han det heller ikke da, eller er han uheldig og kommer ikke rask nok i Træskoene, saa maa han holde ud, til Hanen galer. Det fører dog ingen Ulykke med sig at kjøre Plov for dem, andet end det Slid at rende en Nat igjennem Ager op og Ager ned. Der er mange, som har maattet kjøre for dem, og som alle er komne vel fra det.

---

[115] Meget gamle Folk fortæller om en, der saaledes i lang Tid efter sin Død hver Nat maatte pløje paa Marken tæt udenfor Byen; og de der bode i Nærheden kunde tydelig kjende paa Røsten, at det var en Gaardmaad der af Byen, som de godt havde kjendt, og om hvem man havde sagt, at han medens han levede ikke tog det saa nøje med at pløje en Fure eller to ind paa Naboens, naar han pløjede før denne. Da han som sagt havde gaaet der og pløjet om Natten i lang Tid, kommer han en Nat hen til Vinduerne i den Gaard, han som levende bebode, og raaber til den ny Mand og besværger ham at bringe i Lave, hvad han ved Uretfærdighed havde forvansket med Hensyn til Skjellene mellem Jorderne. Manden i Gaarden lovede at opfylde hans Begjæring, naar den døde vilde sætte Mærke alle de Steder, hvor han havde taget noget med Uret. Om Morgenen efter kunde man da tydelig se, hvorledes den døde havde taget Halm af Gaardens Tag og lagt tydelige Mærker med den paa forskjellige Steder rundt om paa Markerne. Bonden tog nu strax og pløjede tilbage til Naboernes Lodder, hvad den døde havde saaledes mærket; og fra den Dag hørtes ikke mere til den Pløjen og Raaben om Natten, for nu havde den døde faaet Ro i sin Grav.

---

[116] 20. Skjelstenen.

(Fra Thy.)

Der var engang en Mand, som ikke tog det saa nøje med at flytte Markeskjellet mellem sig og sine Naboer for derved at vinde et Par Plovfurer; men det maatte han dyrt betale. Efter sin Død maatte han gaa igjen, og gjennem flere Menneskealdere hørte man ham hver Aften efter Solens Nedgang gaa og slæbe paa Skjelstenen og raabe: „Hwa ska æ sæt'en? hwa ska æ sæt'en?" (hvor skal jeg sætte den). Saa var det endelig en Sommeraften, en forvoven Dreng var bleven noget silde færdig med at flytte Kreturet, og han blev ærgerlig ved at høre Gjengangerens evindelige Spørgsmaal: „Hwa ska æ sæt'en?" og uden at tænke sig videre om, svarede han i sin Raadhed: „Aa sæt'en som do

tow'en, i Fain Nawn!" Da sagde Gjengangeren: „Di Uer sku ha væt saae so manne Der sien, saa haj æ hat Row." Og siden den Tid hørte man aldrig mere til Gjengangeren.

---

[117] 21. Tudsen paa Skatten.

(Fra Vendsyssel.)

Der var et Sted paa Gaarden Dals Mark i Dronninglund-Sogn i Vendsyssel, hvor der tit saas at brænde Lys om Natten. Saa var der en Bæls (Dreng) der tjente i Dal, der en Aften tog sig for at gaa efter Lyset. Det maa ske med ufravendte Øjne, for ellers bliver Lyset borte, og der maa derfor ingen Dale være imellem, saa man noget Øjeblik taber Lyset af Sigte. Alt det vidste Thomas godt, og han holt Øjnene paa Lyset, indtil han naade til det. Da han kom derhen, tog han sin Lommekniv og hug i Jorden, lige hvor det brændte, og dermed gik han hjem. Saa anden Dag tog han en Spade med sig og fandt atter Stedet, hvor Kniven stod. Der begyndte han at grave og stødte snart paa en flad Sten, og da han havde væltet den til Side, saae han en „uhyrdelig" stor Skruptudse, der sad paa en Gryde fuld af Penge. Thomas var ikke „raadløs," men trak sin Skindtrøje af og lagde paa Jorden, tog saa sine Lufvanter paa og med dem tog han saa Tudsen og satte den ganske læmpelig ned paa Trøjen, medens han fyldte sine Lommer og sine Strømper og sin bundne Uldhue med Sølvpengene. Gryden satte han i Hullet igjen og lagde tre af Pengene tilligemed sin Kniv og sit Fyrtøj ned i den, hvorpaa han meget varsomt tog Tudsen og satte hende paa hendes Plads igjen, og gav hende endogsaa sine Vanter med til at varme sig ved. Da han saa vilde sætte Stenen over igjen, hørte han Tudsen sige ganske tydelig: „Ja, Thomas, havde du ikke taget mig saa sødt og sat mig saa blødt, skulde du snart have dødt; men nu nænner jeg det ikke. Lykke med Pengene!" og de Penge var der ogsaa Lykke ved, for Thomas fik en rig Pige til Kone og levede og døde som en rig Mand, og det var hans Børn efter ham.

---

[118] 22. Firskillings-Skatten.

(Fra Vendsyssel.)

Paa Skjørbækshede-Mark ved Fredrikshavn brændte der ogsaa saaledes Lys. En Karl fra Stenderup, der en Aften gik fra Skjørbækshede til sit Hjem, saae Lyset, gik efter det og kom til det. Han vidste nu nok, at der skulde stikkes Jærn ned paa Stedet, men han havde hverken Kniv eller Fyrtøj hos sig. Han fandt dog paa Raad: han slog den ene af sine Træsko imod den anden, indtil de splintredes, og saa stak han Kramperne i Jorden. Derefter gik han hjem paa Hosesokkerne, og anden Dagen gik han ud at finde sin Skat. Han fandt den rigtig nok, men Vindingen var ikke stor, for der var kuns fire Skilling. Der kan nemlig brænde Lys paa en Firskilling, men heller ikke paa mindre.

---

[119] 23. Hexen gjør Vind.

(Fra Vendsyssel.)

Det var engang, som saa tit i Fortiden, at der var Krig imellem Danmark og Sverrig. En stor svensk Flaade laa da for Anker i Aalbæks Bugt og ventede paa at opsnappe nogle norske Skibe, der fra deres Hjemstavn agtede sig til danske Kjøbstæder med deres Vare. Fra Skagen kunde man allerede se Skibene ude i Nordsøen og beregnede da, at næste Dag vilde de være opsnappede af Svensken. De gode Skagboer beklagede jo Nordmændene, men kunde ikke komme dem til Hjælp. Nu var der dengang i Skagen en meget gammel Kone, der i mange Aar havde „ligget paa hendes Sæng,“ og som kunde mer end sit Fadervor. Da hun hørte Beklagelserne over Nordmændenes forestaaende Ulykke, forlangte hun, at man skulde bære hende ud, hvor hun kunde se de svenske Skibe. Efter megen Vægring føjede man hende endelig heri og bar hende ud paa en Klitbakke, hvorfra hun kunde overse begge Flaaderne. Da hun nu saae ud paa Svenskerne, udbrød hun: „Aa, ligger de der, de Stakler; det gjør mig dog næsten ondt, at jeg maa gjøre dem Uro.“

Derpaa tog hun sit Strømpebaand og slog tre Knuder paa det, idet hun mumlede nogle uforstaaelige Ord. „Nu kan I bære mig hjem," sagde saa Kjællingen. Paa Vejen hjem løste hun nu, idet hun atter mumlede noget ved sig selv, alle tre Knuder. Da den første blev løst, begyndte det at blæse op; ved den anden Knudes Løsning blev det til en hel Storm, og ved den tredjes blev det til en Orkan, som de ældste Sømænd ikke havde oplevet Mage til. Men vel at mærke, det var kun i Kattegattet, Stormen rasede; Nordsøen var næsten stille. Svenskerne blev da revne fra deres Ankere og maatte stræbe at komme ud i rum Sø; men mange af dem gik rent under, og kun enkelte af dem reddede sig over til Sverrig. Dagen efter sejlede de norske Skibe med god Lejlighed Kattegattet ind.

---

[120] 24. Øjenforblindelse.

(Fra Vendsyssel.)

I Aalbæk ved Frederikshavn bode for et halvt Hundred Aar siden en Kone, der var den største Pulverhex i Sognet, og det vilde dengang ikke sige saa lidt. Hun forhexede Naboernes „Høveder," baade smaa og store, fra Høns indtil Heste; og hun behøvede kun at røre ved et Kretur, saa svandt det strax hen og visnede som Dug for Solen. Værre var det, at hun ogsaa forhexede mange Mennesker, som hun paa en eller anden Maade kom i Strid med, saasom naar hun først havde taget „Hønselykke" (Held til at opdrætte Fjerkræ) eller „Brændevinslykke" (Held til i Smug at brænde Brændevin) fra dem, og de saa lod hende høre ilde derfor. Da hændtes det mange af hendes Uvenner, at de maatte ligge flere Aar paa deres Sæng og visne hen. Det er ikke til at opregne alle de Ulykker, hun gjorde — eller da fik Skyld for. Der var kun tre Mænd i Aalbæk, som turde sige hende rentud, hvem hun var, og som hun ingen Skade kunde gjøre, for de havde kastet gloende Ild paa hende og i det samme kaldt hende for den største Pulverhex. Derfor havde Hexen ingen Magt over deres Helbred; men for Resten kunde hun jo nok drille dem. Saadan var det en

Aften, at de tre Mænd havde skjældt hende ud inde i Kroen og jaget hende paa Døren, hun gik da sønder ud af Byen over Bækken, og hendes Forfølgere fulgte efter. Da de nu kom paa Broen over den store Bæk, var der Marild i Vandet, saa de magelig kunde se Bunden af Bækken, og det saa meget bedre, som det var en maanelys Septembernat. Mændene saae da, at der trak en Stimmel store Aal fra Havet op ad Bækken. Her var noget at tjene, mente de, hvorfor den ene sprang ned i Bækken og kastede Aalene med Hænderne op paa Bredden til den anden, der igjen kylede dem længer op i Land. De trode, at de havde vel flere Læs Aal paa det tørre, da deres Koner kom ud fra Byen for at se efter dem; og da de saae, hvad de havde for, raabte de: „Men har I gamle Mænd da ikke andet at bestille end at polte hinanden i Bladder!“ — Nu saae de selv, at det var kun Sand og Mudder af Bækken, de havde staaet og øst op og stænket hinanden over med. En anden Gang var der et Par unge raske Fyre, der ogsaa havde faaet Held til at kaste gloende Ild paa Hexen; de vilde da have fat paa hende og kaste hende i Vandet, om ikke for at drukne hende, saa dog for at give hende en alvorlig Revselse. De kom en Aften paa Spor efter hende og trode at have hende fangen; de var forsynede med et langt Reb, hvoraf hver holdt sin Ende. De fik hende da saa nær fangen, at hun blev dreven ind imod en Lade; men da blev hun med eet saa lang som den længste Læssestang og vippede saaledes over Husrygningen, uden at de rigtig saae, hvordan det gik til, for i det samme syntes de, at en Gaard paa vestre Side ad Landevejen stod i lys Lue. De løb da derhen; men da de kom der, stod Husene godt nok.

---

[121] 25. Hexens Kjærning.

(Fra Vendsyssel.)

I Ronerød ved Frederikshavn bode der en Hex, der især stjal „Smørlykke“ fra Folk. Hun havde en Seddel med nogle ulæselige Ord, som hun hver Gang hun kjærnede lagde under Kjærnen, idet hun sagde: „En Skefuld fra hver Kone i Sognet.“ Paa

den Maade havde hun altid en Mængde Smør at sælge. Men saa engang var hun syg og maatte da give sin Datter Anvisning om, hvorledes hun skulde bære sig ad med Kjærningen. Men hun var sprungen for tidlig af Lære, saa isteden for at sige som Moderen, naar hun havde lagt Seddelen under Kjærnen, sagde hun: „En Skefuld fra hver Ko i Sognet.“ Da blev der en saadan Mængde Smør, at det fyldte to Gulve i Laden. Men efter den Tid vilde ingen mere kjøbe Smør hos „Rødkonen.“

[122] 26. „Boden.“

(Fra Nordsjælland.)

I Fiskerlejet Skotterup mellem Snekkersten og Egebæksvang er der et Hus, som kaldes „Boden,“ og om det fortælles følgende Sagn.

I Skotterup var der i Kong Kristjan den fjerdes Tid en overmaade smuk Fiskerpige. Da Kongen engang var paa Jagt der i Egnen, mødte han hende ene i Skoven. Kongen gav sig da i Snak med hende og blev saa indtagen i hende, at han ikke vilde lade hende slippe, men anmodede hende om Kjærlighed. Dertil vilde hun ikke laane Øre; men som de nu stod og spøgte, og Kongen slet ikke vilde lade hende fare, lovede hun at føje ham i alt, naar han kun vilde føje hende i een Ting, og det gik han ind paa. Ja, hun vilde blot have Lov til at trække Støvlerne af Kongen. Hvor underligt det Forlangende end var, tillod Kongen det dog, og han satte sig ned paa en Sten, medens hun begyndte at trække Støvlerne af ham. Men da hun havde faaet de lange Rytterstøvler halvvejs af, løb hun sin Vej og lod Kongen sidde; og som han sad der med Støvlerne halvt aftrukne, kunde han jo ikke komme op og efter hende; men maatte smukt lade hende løbe.

Sagnet fortæller dog, at hun senere indlod sig i Forbindelse med Kongen, der saa skjænkede hende det omtalte Hus, eller rettere: et paa samme Sted hvor dette Hus ligger. Der levede hun indtil sin Død et meget afsondret, stille og gudfrygtigt Liv og gjorde Bod for sit Fejltrin, og derfor kaldte hun selv dette Hus for „Boden,“ som det hedder den Dag i Dag.

Folketro.

1. Sjælen paa Vandring.

[123] A (Bjerre-Herred, Vejle-Amt). Der var engang en Karl, som laa og sov, og saa løb der en Mus ud af hans Mund; og da var det ikke muligt at vække ham, ihvor meget man end ruskede i ham, førend Musen kom tilbage og løb ind ad Munden igjen; for det var hans Sjæl, der løb ud af ham som en Mus.

[124] B (Bjerre-Herred, Vejle-Amt). Det var engang, to Karle var ude at slaa, saa lagde de sig ned ved en Bæk og sov. Saa vaagnede den ene op og saae paa den anden, og i det samme saae han en Mus hoppe ud af hans Mund og løbe ned til Bækken. Lidt efter kom Musen tilbage, men da holdt han som var vaagen for den sovendes Mund, og saa løb Musen bort. Men da Karlen derpaa vilde vække sin Kammerat, da var han stendød.

[125] C (Andst-Herred, Ribe-Amt). En Mand laa en Dag ude paa Marken og sov. Som han laa der, kom der et Par andre til og saae da en hvid Mus løbe ud af Munden paa ham og søge hen til en lille Bæk. De vilde nu se at fange den og gjennede den derfor imod Bækken, saa den nær var kommen i Vandet. Det lykkedes den imidlertid at undvige og slippe tilbage til den sovende, og den smuttede da strax ind i Munden paa ham. Han vaagnede da og fortalte, at han havde været saa forskrækket i Søvne, da det var kommet ham for, som om han var lige ved at drukne og ingen Udvej saae til at redde sig.

]126] D (Thy). To Soldater fulgtes engang efter endt Felttog ad til deres Hjemstavn, og paa Vejen kom de til en Kro, hvor de overnattede. De lagde sig hver paa sin Bænk, og den ene faldt strax i Søvn, medens den anden slet ikke kunde sove. Han blev imidlertid liggende ganske rolig paa sin Bænk, og da han havde ligget der i nogen Tid, saae han en lille hvid Mus komme krybende ud af Munden paa den sovende og løbe ud af Stuen. Han stod op og fulgte sagte bagefter. Et Stykke derfra kom Musen til en Rendesten, som den ikke kunde komme over. Soldaten tog da sin Sabel og lagde den som en Bro over Rendestenen, Musen løb da over den, hvorpaa Soldaten igjen tog sin Sabel og fulgte efter Musen, indtil den omsider kom til en stor Myretue, som den løb ned i. Soldaten stod og ventede en Tidlang, og endelig kom Musen frem igjen og vendte tilbage ad samme Vej, som den var kommen. Da den atter kom til Rendestenen, lagde Soldaten igjen sin Sabel over, og Musen løb over den og ind i Stuen og ind ad den sovendes Mund. Næste Morgen, da denne vaagnede, spurgte hans Kammerat ham, hvordan han havde sovet om Natten. Godt, sagde han, men han havde haft en „sær forunderlig“ Drøm. Han havde nemlig drømt, at han var ude at rejse, og at han var kommen til en meget stor og rivende Strøm, som han ikke paa nogen Maade kunde komme over. Længe gik han ved Bredden for at udtænke et Middel til at slippe over, da han med eet stod ved en „sær besynderlig“ Bro, som han aldrig havde set Mage til. Han gik da over Broen og fortsatte sin Rejse, indtil han kom til et stort Bjærg, der strax aabnede sig for ham. Efter nogen Betænkning tog han Mod til sig og gik derind, og der saae han en uhyre Mængde Rigdomme, baade af Guld og Sølv og andre Kostbarheder. Efterat han ret havde beset alle disse Herligheder, gik han ud af Bjærget og vendte tilbage ad samme Vej og over den samme Bro, som han var kommen ad.

---

[127] E (Ringkjøbing-Egn). En Karl laa en Gang ude paa Marken og sov. Da saae de andre, som sad hos ham, — det var i Engsletten, de sad og spiste Mellemmad, — at der kom en hvid Mus løbende ud af Munden paa ham. den løb hen over en af Leerne og ned igjennem en lille Aabning i Jorden under en Sten. Lidt efter kom Musen tilbage og løb den sovende ind i Munden, hvorefter han vaagnede og fortalte en Drøm, han havde haft: han syntes, han var gaaet over en Jærnbro, der var saa skarp, at han nær havde skaaret sig paa den; derefter var han kommen gjennem en Løngang ned i Jorden, hvor han havde fundet saa meget Guld og Sølv, at han ikke kunde sige det. De andre fortalte ham da, hvad de havde set, og de hjalp saa hverandre at grave i Jorden, hvor de havde set Musen forsvinde under Stenen, og der fandt de ganske rigtig en stor Skat.

---

2. Ormekongen.

[128] A (Thy). Det hænder sig undertiden, naar man træffer paa et stort Knippe Hugorme, at der kan findes en stor hvid en imellem dem; det er deres Konge. Den kan man strax faa et halvt Hundred Daler for paa et Apothek; men i sig selv er den langt mere værd, thi den er god for mange Ting. Men den er ikke god at faa fat paa, for alle de andre Orme ligger snoede omkring den, og saa længe der er Spor af Liv i nogen af de andre, faar man nok Lov til at lade deres Konge være i Ro. Det er heller ikke ofte, at de lader sig se, for baade er der faa af dem, og sjælden kommer de frem af deres Huler.

Engang fik en Mand dog fat i saadan en Hugormekonge, og han vidste strax, hvad han skulde bruge den til; for den kan gjøre synsk. Han skar den da i Stykker for at lave Suppe paa den, og mens han selv var i Marken, satte han sin Pige til at røre i Gryden, men forbød hende paa det strængeste [illegible] smage paa Suppen, om den ogsaa blev færdig, inden h[illegible] han vilde have den for sin egen Mund. Pigen gjættede [illegible]

hvordan det hang sammen, og hun smagte alligevel paa Suppen, inden Manden kom. Da han saa kom hjem med Kvæget og trak det til Brønden for at vande det, saa siger Pigen til ham: „Bevar os vel, sikken farlig stor rød Kalv, den Ko gaar med!“ Da Manden hørte det, at Pigen kunde se ind i Koen, saa vidste han, at hun var bleven synsk, og at hun havde taget Kraften af Suppen, saa der var ikke noget for ham at hente; for det er kun den første, der spiser af Ormesuppen, som bliver synsk.

---

[129] B (Aabenraa-Amt). Man siger, at Snogene har en Konge, der bærer en Krone af Guld, og naar man breder et hvidt Klæde ud i Nærheden af, hvor Kongen er, saa kommer han og lægger sin Krone derpaa.

Engang kom en Mand kjørende med et Læs Baljer, og saae da en stor Hoben Snoge ligge ved Vejen, og imellem dem var Snogekongen med Krone paa Hovedet. Manden kastede da en Sten ned imellem Snogene, for at træffe Kongen og faa Kronen; men det bekom ham ilde, for nu foer alle Snogene efter ham, og han maatte for at frelse sig vælte en Balje ned af Vognen og krybe ind under den. Ogsaa der forfulgte Snogene ham; men til al Lykke havde han en Kniv hos sig, saa han kunde skære Hovederne af Snogene, lige som de stak dem ind under Baljen. Saaledes slap Manden med Skrækken og lod siden Krone være Krone.

---

3. Hjul over Port eller Dør.

[130] A (Præstø-Amt). En Bonde i Hammer ved Næstved havde for faa Aar siden et gammelt Hjul ophængt ved Porten til sin Gaard. Paa Spørgsmaalet om, hvorfor han vilde have saadan en underlig Prydelse paa sin kjønne Gaard, svarede Bonden, at det Hjul hang der for at gjenne Troldene fra Gaarden: for naar der kommer en af dem og vil ind, saa maa

han først løbe lige saa mange Gange uden om Gaarden, som Hjulet har løbet om Axelen, og derfor er et gammelt Hjul saa meget bedre end et nyt til den Brug.

---

[131] B (Holbeks-Amt). Over den Dør paa Huset, hvoraf der er baaret en Død ud, skal man hænge et gammelt Rokkehjul; for vil den døde gaa igjen, saa maa han først gaa lige saa mange Gange rundt om Huset, inden han kan komme derind, som Rokkehjulet har gaaet rundt.

Gamle Folkeskikke.

---

[132] 1. Helligtrekongers-Raab.

(Fra Fyn.)

I Landsbyen Kogsbølle paa Baroniet Holkenhavn ved Nyborg har det fra umindelig Tid været Skik hver Helligtrekongers-Aften, saasnart der var afrøgtet, og Folkene havde faaet deres Helligaftens-Nadver, at de da gik udenfor Gaardens Port og raabte: „Kaspar, Baltasar og Melkior, de hellige tre Konger! Hvo som hører, han svarer.“ Saasnart dette Udraab høres, kommer Folk strax ud fra de andre Gaarde og svarer da: „Vi svarer. Kaspar, Baltasar og Melkior, de hellige tre Konger! Hvo som hører, han svarer.“ Saa svares atter fra en tredje Gaard: „Vi svarer“ o. s. v., indtil Udraab og Svar er gaaet fra Gaard til Gaard hele Byen igjennem. Der siges, at denne Skik bevarer Byen mod Ildsvaade, og at da den for nogle Aar siden begyndte at ophøre, skete det strax efter, at flere Gaarde nedbrændte, hvorfor Skikken atter optoges.

---

[133] 2. Plovgang.

(Fra Als.)

Indtil Slutningen af forrige Aarhundrede afholdtes Nyaarsdags Aften et Gilde, hvortil de unge Karle og Piger samledes for at faa sig en Svingom. Der skulde jo Penge til, hvorfor Karlene „gik med Ploven", som styredes af „e Preest" (Præsten) og ledsagedes af „e Deen" (Degnen), medens de andre Karle trak Ploven, alle tilhobe spændte for den med Tov, der fæstedes til Skagler. Laget gjorde Holdt ved hvert Hus, der beboedes af velhavende Folk. En „Musikanter", der fulgte med, spillede da op, og „e Deen" med hele Laget sang:

1. I lukke op jer Stuedør,
lad Nyaar ind til jer gaa!
Velkommen Nyaar og velkommen her!
Vi ere velkomne i Herrens Aar og velkomne her.

2. Med Glæde og med Gammen,
med Helbred allesammen.
Velkommen Nyaar o. s. v.

3. Med Plommer og med Pærer,
som Sommeren frembærer.
Velkommen Nyaar o. s. v.

4. Med lange Rug paa Jolde*)
og favre Foler i Stolde.
Velkommen Nyaar o. s. v.

5. Med Fisk udi vor Fænge
og smukke Piger i Sænge.
Velkommen Nyaar o. s. v.

6. Saa Buggen den kan gange
med dejlige Børn og mange.
Velkommen Nyaar o. s. v.

*) Hjalden (e Jold) er Tærskepladsen i Loen.

7. Nu har den Vise Ende,
alt ondt Gud fra os vende!
Velkommen Nyaar og velkommen her!
Vi ere velkomne i Herrens Aar og velkomne her.

Lagets „Præst" holdt derefter følgende Tale:

„Giver Rum her i Huset! Husbond og Hustru maa ikke fortænke os i, at vi bruge den gamle Sæd og Sædvane, som de unge Karle pleje at bruge om Nyaarsaften. Saa vil jeg sige, som den gamle Bernhardus haver sagt: Hvo som giver en lille Del, giver Gud en fuld Del igjen. Vi ere alle Slags Haandværksmænd: Skræddere, Skomagere, Sudere, Perlestikkere, jeg er selv en Suder: jeg har en Syl i min Fik, og vil I ikke tro det, kan I faa den at se. Vi rejste alligevel fyrretyve Mil, før vi fik et Sting syt paa vares egne Sko. Vi rejste igjennem Rysland, Tysland, Roland, Poland, Rotland, Skotland, og efter disse fyrretyve Miles Rejse kom vi til en Mand:

han gik og saade over Pyt og Dige,
han fik ikke et Straa i et helt Kongerige.

Det var en slem Mand, det var Plumprian, han var dog saa from og god, at han viste os til det lille Land Fyn.

Vi kom til Kjærteminď,
der var godt Øl og favr' Kvind',
di holdt vos længe ind'.

De gav os Børster Flæsk og Brimpler*) Smør, Spesiesdaler, Halvtredjemarkstyk', Tyveskillingstyk', Tiskillingstyk' og Femskillingsstyk'**). Det gav de os, fordi vi var saadanne Karle. Men saa kom vi til en anden Mand:

Han gik og saade af en Kande paa en Ble,
han fik hundred Fold at gaa med til sin Le.
Han saade en Nævefuld
og høstede en Klævefuld.

*) En Brimpel er et lille Smørtræ til 16 Pund.
**) Alt efter Kurantregning, hvor 2½ Mark er 40 Skilling.

Han saade en Handfuld
og høsted' et Land fuldt.

Det var en smuk Mand: det var saadan en Mand som jeg er og havde saadant Skjæg som jeg har. Leder I efter ham, saa tag Kynd' paa mig, saa veed I, hvem I leder efter. Nu vil jeg ogsaa saa min Sæd: jydsk Sæd, tydsk Sæd, hollandsk Sæd og lollandsk Sæd, og før min Sæd skal forgoes, da skal før aall' e Viser o e Krager forgoes, der fløjer i e Skorsten."

Spillemanden spillede derpaa en Dands, og Karlene dandsede om i Stuen med Husets Piger eller med dem selv indbyrdes. Husbonden gav nu den, der havde holdt Talen, (der ligesom Sangene maatte fremsiges paa „fint" dansk med Indsmugling af enkelte Alsinger-Udtryk for en Afvexlings Skyld) en Pengegave, og derpaa sang „Degnen" og hele Skaren til Spillemandens Fiol disse Vers:

1. Nu vi allesammen vil
vores Tak yde
med lystig Sang og Frydespil.
Gid vi alle leve vel
og os tilsammen fryde!

2. Giv Sundhed, Helbred, Ro og Fred
— Vi vores Tak vil yde, —
ledsag' enhver udi sit Sted.
Gid vi alle o. s. v.

3. Nu vi ud af Døren gaar,
— Vi vores Tak vil yde, —
og ønske vil et godt Nytaar.
Gid vi alle leve vel
og os tilsammen fryde!

Lagets „Præst," der nu havde fuldendt sit Hverv, sluttede saaledes:

„Saa e I saa gui, Nyaarsdaw om Awtenen aa kom' te vos ve (Jes Minkus) i (Flæskdamsmaj). Hop, høj! aall' min' Heest'!"

[134] 3. Pindsebrud.

(Fra Sønderjylland.)

I Egnen mellem Ribe og Tønder er det endnu Skik, og var det endnu mere før, at alle Børn paa første eller anden Pindsedag om Eftermiddagen samledes og valgte et Par Brudefolk. „Pindsebruden“ blev smykket med en Mængde Baand og Blomster og hvad man kunde skrabe sammen. Brudeførersken var ogsaa saaledes pyntet, og derefter fulgte en med en Kurv til at samle Gaver i. Hele Flokken gik nu fra Hus til Hus, og hvert Sted blev der sunget og dandset. Gaverne, der indsamledes, bestod i Flæsk, Æg, Smør, Kage og Skillinger. Naar man havde faaet nok, samledes hele Skaren i „Bryllupsgaarden“ og fik sig en drøj Flæskepandekage, Kaffe, Kage og Mjød, og siden blev der dandset lystig til den lyse Morgen.

---

[135] 4. Bryllupsskik.

(Fra Sønderjylland.)

Bryluppet stod gjærne paa en Lørdag eller Søndag. Otte Dage før kom Bydemanden paa en udpyntet Hest at byde til Bryluppet. Naar han kom ind, saa sagde han: „Godaw, Gudsfrej! Er aald æ Folk her?“ Naar nu hele Gaardens Personale ikke var tilstede, saa gik han først ud i Laderne og hentede Folkene, og drev dem ind med Ridepidsken. Han tog nu Hatten i Haanden, hvori da gjærne Bydetexten laa, for at han, hvis hans Hukommelse slog ham fejl, da ved et Blik i Hatten atter kunde komme paa Gled. Naar han var færdig med Bydetalen, saa sagde han: „No maa I int forsmaa æ Boj!“ Og dermed var han saa færdig det Sted.

Om Morgenen paa Bryllupsdagen mødte nu Gjæsterne i Brudens Hjem, hvor de blev trakterede med Varmøl. Derpaa gik det til Kirken; forud kom Musikanterne paa første Vogn, dernæst Brudepigerne, saa Bruden, der hele Vejen aldrig maatte se tilbage; hos hende sad paa Bagsædet Brudeførerne. Dernæst kom Brudgommen med sine Brudgomsførere, og saa de øvrige

Bryllupsgjæster, strængt ordnede efter Familieskab og Rang. „Legsvendene“ var til Hest, to af den nærmeste Familie, den ene af Brudgommens og den anden af Brudens, red ved hver sin Side af Brudens Vogn. De øvrige „Riendsvend“ red forud, alt hvad de kunde. Naar de havde redet et Stykke, saa vendte de om, foer forbi Brudeskaren tilbage til Brudens Hjem, og saa afsted igjen, forbi Brudeskaren og hen til Kirken. Der vendte de paany og red Brudeskaren imøde, og saa foran den til Kirken. Brudeskaren kjørte imens hele Tiden i stærkt Trav, og aldrig maatte der holde en Vogn i en Brudeskare, hvis det kunde undgaaes. Alt dette gjældte jo imidlertid kun, naar Bruden var fra en anden By, ellers gik man jo til Kirken. Nu gik det i samme Orden til Kirken og fra den igjen, men saa gik det til Brudgommens Gaard, hvor den egenlige „Høtte“ (Højtid) skulde staa. I gamle Dage fik man Ærter og Flæsk til Brylluper, men det er senere blevet afløst af Kjødsuppe og Vinsuppe m. m. Naar Maaltidet var forbi, der gjærne varede til Aften, saa holdt Skafferen en Tale. Til store Bryllupper var der flere Skaffere, og en hel Del Bordpiger var der da altid. Nu begyndte Dandsen, og da maatte Bruden først „opdandses“, det vil sige: hun maatte først dandse med Skafferen, dernæst med Brudgommen, saa med Brudgomsførerne, og saa med Legsvendene. Naar Bruden havde dandset et Par Timer, saa skulde Brudgommen tage Kronen af hende, hvad han ofte havde megen Møje ved, da ingen maatte hjælpe ham. Næste Dag var de unge Folk i Kirke, og saa var der jo Bryllupsgilde igjen. Alt gik til med megen stræng Orden og mange smaa Vedtægter, der her ikke er tagne med.

---

5. Barselskik.

(Fra Sønderjylland.)

[136] A. Strax naar et Barn blev født til Verden, blev Nabokonerne indbudne til Barselhuset den næste Dag. Der gik det da muntert til, og Konerne drak sig en Rus. Derpaa gjorde de Besøg i Byen, og hvor de traf et Mandfolk, maatte han,

om han vilde beholde Klæder paa Kroppen, dandse med dem. Den Dag gjorde de al den Fortræd de kunde, og ingen af de nærmeste Gaarde blev forskaanet for en eller anden Ødelæggelse. Man har saaledes Fortællinger om, at Barselkonerne (saaledes kaldtes de) har kastet Vogne ned i Brønde og baaret et eller andet, saasom Korn eller Halm, langt udenfor Byen, ja, i Haverslund flyttede de endog engang et helt Læs Favntræ med Vogn og samt op paa Husmønningen. Hele Dagen blev tilbragt paa denne Maade, og Konerne var ret en Skræk for alle Naboerne; thi endogsaa gamle og adstadige Koner maatte være og var ogsaa paa denne Dag som ellevilde.

---

[137] B. I forrige Tider var Konerne, naar et Barn var født, ligesom rasende. Jo galere de kunde skabe sig, des bedre. Alle Nabokoner ad det Hus, hvor Barnet var født, løb omkring i Byen, rev Huerne af alle de Kvindfolk de mødte og ligeledes Hattene af Mandfolkene, som de da ødelagde eller fyldte med Skarn, og saa dandsede de som besatte med hvem de fik fat paa. Stod der en Vogn ude, saa blev den stykkevis adskilt og kastet omkring. Kom der en kjørende, blev Vognen standset, Hestene fraspændte og alle Slags gale Streger udøvede. I Tinglev-Sogn (Slux-Herred) kom saaledes en Mand kjørende, da Konerne løb gale, en hel Flok saadanne Kvinder standsede ham med Hujen og Skrigen og befalede ham at kjøre en Tur med dem. Det var forgjæves, at han satte sig til Modværge, alle myldrede de op paa Vognen, rev Pidsken fra ham og vilde selv kjøre. Dette fik han dog forhindret ved gode Ord, og kjørte saa lystig afsted med de ubudne Gjæster. I Nærheden var der et temmelig stort og vandrigt Kjær; det kjørte han midt ud i, gjorde saa i en Fart Hestene løse fra Vognen, sprang op paa en af dem og jog afsted. Nu kom Raden til Konerne at give gode Ord; men Manden red sin Vej, og hele det pæne Selskab maatte da vade i Land. Dette skete i Meddelerindens Moders Tid i sidste Halvdel af forrige Aarhundrede. I Dagebøl

ude i Marsken (Bøking-Herred) var det endnu i 1820 ikke meget anderledes end forhen i Tinglev. Meddelerinden har der selv været Vidne til lignende Optøjer.

---

6. Begravelsesskikke.
(Fra Sønderjylland.)

[138] A. Naar en Person var død, blev der strax en udsendt, at byde Nabokonerne til "Straalæg". Ved denne Lejlighed blev der kun opvartet med lidt Brændevin og et Stykke tørt Brød. Et Par Dage efter blev en Kone atter udsendt, at byde til „Keestlæg", „Henføllen" og „Ærrel" (Kistelæg, Ligfølge og Arveøl). Fra ethvert Sted, hvor Mændene indbødes til „Henføllen", bødes Konerne til „Keestlæg". Ved dette blev de trakterede saavidt vides med Æggeøl. Paa Begravelsesdagen blev de indbudne om Morgenen beværtede med Æggeøl, der blev drukket af Skaaler i det samme Værelse hvor Liget laa. Æggeøllet er nu blevet afløst af Kaffe og Puns, og nu drikkes der ikke i Ligstuen. De ankommende hilsede ved deres Indtrædelse Liget med de Ord: „En glæle Opstandels." Hvis Liget var af en gift Person, blev det baaret til Graven af otte „Mænd", hvis det var af en ugift, da af otte Ungkarle. De bar da Liget paa Skuldrene paa en Slags Baare med lange Ben. Naar Begravelsen var til Ende, gik de atter hver til sit, som kun var indbudne til „Henføllen", medens de, der var budne til „Ærrel", vendte tilbage til Sørgehuset, hvor de beværtedes med Ærter, Flæsk og Risengrød, ligesom ved Bryllupper.

Det første Aar efter Dødsfaldet maatte enhver af den Afdødes nærmeste kvindelige Slægtninge hver Gang hun var i Kirke sidde paa en Bænk paa Kirkegulvet indhyllet i et „Rænklæ" (Regnklæde), et stort sort uldent Klæde eller Dække. Dette Klæde er nu gaaet af Brug; dog er det ikke længe siden det saas paa Begravelsesdagen.

---

[139] B. Meddelerindens Moder har fortalt efter hendes Oldemoder, at i dennes Ungdom var det Skik i den nordøstlige Del af Sønderjylland at dandse omkring Ligkisten og synge eller fremsige noget, som kaldtes for „Ligvejt“. Om det var for at den døde kunde faa Ro eller for nogen anden Ting, vides ikke. — For faa Aar tilbage havde man endnu i Vedsted ved Haderslev den Skik ved Kistelæg at drikke „det salig Liges Skaal“, hvorved man klinkede dygtig med Glassene. Derefter tømtes Skaaler for hele Husets Personale, hver især, og alle Skaaler maatte drikkes til Bunds, saa der kunde ved den Lejlighed blive tømt vel en halv Snes Glas; men det var da kun af ung Vin. — I Borrig, Brede-Sogn, mellem Ribe og Lygumkloster, havde man for en 40 Aar siden den Skik ved Kistelæg, hvortil var indbuden en stor Forsamling af alle Konerne, Præstekonen med, at tre eller fire Piger gik omkring med en Skaal fuld af Sirup og Brændevin, hvoraf den omgaaende puttede enhver af de tilstedeværende en Skefuld i Munden, og ingen turde vægre sig ved saaledes at blive madet. Derefter fik enhver et skrækkelig tykt Stykke Grovbrød uden Smør, men med en næsten lige saa tyk Skive Ost. Dette gjemte enhver i sin Lomme. Derpaa fik hver en Skaal Varmøl, som langsomt søbedes i al Stilhed, og dermed var Kistelægs-Gildet sluttet. Dette kaldte man „at faa Skefuld“. En Mand, som trode, han ikke havde langt tilbage, sagde saaledes engang: „I vil vist snart faa Skefuld over mig.“

---

[140] 7. Kurven.

(Fra Sønderjylland.)

Naar nogen i Egnen mellem Ribe og Tønder har haft en Kjæreste, som er bleven utro og gifter sig med en anden, da har man den Skik, hemmelig, Natten før Brylluppet, at sætte en Tørvekurv omhængt med Pjalter op paa dens Hus, som er bleven forsmaaet; og for at kunne ses desbedre, sættes den gjærne til Vejrs paa en Stage. Den nedtages i Hast af den

paagjældende, som ofte tager denne Opmærksomhed meget ilde op. Stundom bringes den forskudte en pæn Kurv af Papir med to Figurer i, den ene rød, den anden sort. Den sorte forestiller da den, som har mistet sin Kjæreste, og den har da et Stykke Flor i den ene Haand og en Teglsten i den anden „til at tørre Øjnene med". Undertiden forsødes denne Gave ved et medfølgende Stykke Sølvtøj eller anden Foræring, og Modtageren maa da takke Giverne med et Gilde. Skjøndt denne Skik endnu er ved Magt, saa har den dog tabt sig noget i den senere Tid.

---

[141] 8. Skolegilde.

(Fra Sønderjylland.)

Forhen var det Skik i Egnen mellem Ribe og Tønder, at Børnene, naar de til Julen sagde Skolen Farvel, havde et lille Offer med til Læreren, og han trakterede dem da med Mjød, Mjødbrændevin (en Blanding af Mjød og Brændevin), Kage og Pebernødder. Det hørte da med til Fornøjelsen, at Børnene hentede den da brugelige Tamp, der under almindelig Jubel bragtes i højtideligt Optog ud til nærmeste Kjær eller Vandsted, hvor den blev „druknet". Derpaa spilledes Tærninger om Pebernødder og legtes adskillige Lege, og mangen Gang dandsedes der da baade paa Borde og Bænke i Skolestuen og dreves alskens Løjer.

---

[142] 9. Langdos.

(Fra Thy.)

Omtrent en halv Fjerdingvej nordvest for Thisted i Nærheden af Vintersmølle ligger der en Kæmpehøj eller „Kow'", som er vel 200 Skridt lang og kaldes for "Langdaas". Paa denne Kove eller Dos har der været tre mindre Høje, hvoraf endnu ses Spor. Her har fra umindelige Tider hver første Paaskedags Eftermiddag været Samlingspladsen for Thisteds Indvaanere baade unge og gamle, høje og lave. Enhver plejede da at offre en Knappenaal til „Langdosmanden" eller Kæmpen, som

der menes at ligge begraven, og dette Offer nedkastedes i en Fordybning i vestre Hjørne af Højen, der gjærne stod fuldt med Vand og Mudder. Derefter tilbragtes Tiden med Langbold, So og andre Lege. De gamle tog forhen ofte Del i disse, navnlig i den meget yndede Spillen So, hvilken Leg bestaar deri, at enhver faar en fast Plads ved en af de mange store Stene, der omgive Koven, og denne Sten kaldes da hans Gaard. Han har da en „Slude" (Kjæp) i Haanden, og en saadan rigtig Sokjæp skal helst være lidt krum i nederste Ende, men i Mangel af andet kan ogsaa en stærk lang Grønkaalsstok være brugelig. „Sodriveren" udtages ved Tælling, hvorved bruges forskjellige Vers, saasom dette:

Ælle mælle, du fortælle,
Skibet gaar uden Ror,
Ryg i Rænd, tag i Spænd,
en, to tri, nu er du fri.

Sodriveren har et besværligt Arbejde, da han maa løbe efter „Soen" (Bolden) saa længe indtil han kan „brænde" (ramme) en af Gaardejerne, eller hvis en af disse, efter at have drevet Soen langt bort, forfølger den, og Sodriveren da ved at løbe hurtig kan naa Gaarden førend dens Besidder, thi da bliver han Ejer, og Efternøleren bliver Sodriver i hans Sted. Naar en af de spillende en kort Tid vil forlade Legen, raaber han højt: „Der er Ild og rød Lue i min Stue", og lægger saa sin Slude paa Stenen; da maa ingen tage hans Gaard, mens han er borte.

Disse Lege finde endnu Sted, men langtfra i det Omfang som tidligere; derimod er Knappenaals-Offringen saavidt vides ganske ophørt. At Folkesamlingen paa Langdos nu er mindre besøgt end forhen, har sin naturlige Grund i, at saavel Koven som den tilstødende Mark er bleven opdyrket, saa Rummet, hvor man tør færdes, er blevet langt mere indskrænket end før.

---

[143] 10. Julestue.

(Fra Sydsjælland.)

Den ældste Mand i Rønnebæk-Sogn ved Næstved, den 91aarige Per Hendrik fortæller, at i hans Ungdom legede man om Julen blandt mange andre Lege ogsaa disse. Først den Leg at vie Folk. En Karl blev udklædt som Præst med en Hørhile om Halsen og stod ved Bordet, hvor han havde en anden Karl hos sig som Degn. Karle og Piger kom saa frem for dem Par om Par og blev viede sammen med en Tale af Præsten til hvert Par, der bestod af alt det mest usammenhængende Vrøvl, han kunde hitte paa. Hver Gang en Brudetale var til Ende, sagde Degnen „Ja men" istedenfor Amen; og naar saa alle Gildesfolkene var sammenviede, gik de op og offrede til Præsten og Degnen. Dette Offer bestod af Æbler og Nødder, og under Offringen sang Degnen:

„Fuglen fløj, kys Degnens Pøj(?) i Fjæset."

Naar denne Leg hermed var til Ende, fulgte saa Kongelegen. En Karl og en Pige blev udpyntede som Konge og Dronning med Kroner af Halm paa Hovedet og satte for Bordenden. Kongen lod saa ved en Karl alle Folk skrive i Skat, som enhver maatte betale i Nødder og Æbler; og naar de ordenlig betalte den, saa gav Kongen i en Tale Tilladelse til, at de, som Præsten havde sammenviet, maatte skilles ad; og dermed var Legen ude.

De havde ogsaa en Leg, som de kaldte Julebispen. En Karl blev udklædt med en hvid Skjorte paa og fik en Pind i Munden med et Lys paa hver Ende. Han blev sat paa en Stol midt paa Gulvet, med en Strippe Vand foran sig og en Karklud, som han havde skjult under Skjorten. Saa gik alle de andre rundt om ham og sang:

„Her vier vi os en Julebisp,
den gi'r vi Nødder og Ævle;
men den, vi havde ifjor,
den gav vi Døden og Djævle."

Under Sangen offrede enhver, en efter anden, Nødder og Æbler. Naar Julebispen ikke var tilfreds med sit Offer, tog han Kar-

kluden, dyppede den i Strippen og slog dem med i Ansigtet, som havde offret altfor knapt.

Der var ogsaa en Leg, som de kaldte at kjøre til Rye-mølle; men der er ingen rigtig Sammenhæng i, hvad Per Hendrik mindes af den. De tog, siger han, en Pige, og satte hende op paa Bordet; derefter sprang en Karl op til hende, tog hende om Livet og blev siddende hos hende. Men under Bordet sad to Drenge, hver med en Bøtte, hvori de rullede med store Stene, saa det lød, som om en Mølle var i Gang. Tilsidst kastede en Karl Vand over Bøtterne og Drengene. Anderledes kan Per Hendrik ikke mindes den Leg.

---

[144] 11. Høslet.

(Fra Sydsjælland.)

I Per Hendriks Ungdom, medens Rønnebæksholm dreves ved fuldt Hoveri, kom der altid ved Høhøsten en Karl, en Pige og en Dreng fra hver Gaard, som slog og rev Høet, og det varede for det meste i fjorten Dage. Hovfolkene var delte i tre Afdelinger, som bestod af Rønnebækkerne, Stenstrupperne (saaledes kaldtes under eet Folkene fra Stenstrup, Borup og Sipperup) og Myrupperne. Disse tre Afdelinger kappedes altid indbyrdes om, hvilken af dem der kunde blive først færdig med deres Arbejde, hvad enten de slog, rev eller kjørte ind. Naar da Rønnebækkerne blev de sidste ved Arbejdet, saa sang de to andre Afdelinger spottende efter dem:

„Rønnebæks Herrer,
Fladsaa-Mærer,
Nestelsø-Sødgrød,
Brandløv-Fiskebrød.
Næstved ligger i en Hule,
paa Rønnebæksholm har de aldrig en Smule.“

Naar Myrupperne var de sidste, sang de andre:

„Myrup-Horke*)
de gjorde som Storke,
de gjorde som Mus
og drak af Fandens Krus.“

Naar Stenstrupperne var de sidste, sang de andre ogsaa et Spotrim til dem; men deraf kunde Per Hendrik — som selv var en Stenstrupper og derfor aldrig var med at synge det — ikke mindes uden de to første Linier:

„Stenstrup-Drenge
de sloges saa længe“.

Hver Aften, medens Høhøsten stod paa, holdt Folkene Gilde i Hosemoseskov og dandsede det meste af Natten, og de betalte selv Gildet.

Naar Kornhøsten kom, mødte Mand og Kone med, foruden Karl, Pige og Dreng, og endda var der for det meste lejede Folk med til Hjælp. Saa havde de ikke Gilde hver Aften; men naar al Sæden var i Hus, gav Herremanden dem et Gilde med fuld Musik og Øl og Mad og Brændevin; og det var, siger Per Hendrik, et Høstgilde, som var værdt at være ved, og saa dandsedes der i Hosemose til den lyse Morgen.

---

[145] 12. Ringriden.

(Fra Sønderjylland.)

Ringriden er en Fornøjelse, som altid har været i Brug her, men som nu synes at ville tabe sig. „Æ Ringriend“ afholdes altid, i Lygum og nærmeste Omegn, paa en Fastelavns Fredag. Aftenen før Ringridningsdagen have Pigerne travlt med at udpynte Bidsel og Sadel med Baand og Sløjfer. Fredag-Morgen møde nu Byens Bønderkarle paa de udpyntede Heste, og hver forsynet med en „Pregstik“ til at tage Ringen med. Ringen er anbragt i et Reb, som hænger imellem to nedgravede Læssetræer, som kaldes Galgen („æ Galle“), saa højt oppe, at Rytteren kan

---

*) Hork, betyder i Nordsjælland en lille Dreng, en Purk, i Jylland er det et Skjældsord, brugt til Børn. (Molb. Dial. Lex.)

ride under det. Man har tre Ringe: en stor, som kaldes Tjenerringen, en mindre, som kaldes Kammerherreringen, og en lille, som kaldes Kongeringen. Hesten skal gaa i Gallop gjennem Galgen, og hvem der først faar Ringen tre Gange, han har faaet den tilsvarende Titel, enten det nu er Tjener, Kammerherre eller Konge. Hvem der slet ingen Ringe faar, bliver „Munk", og han bliver prydet med et Halmbaand om Livet. Naar Ringridningen er til Ende, saa ordnes Rytterne: Kongen rider forud med Tjeneren ved Siden, derefter kommer Kammerherren og de øvrige, men Munkene bagest, og nu rider man rundt og indbyder Byens Piger til Gilde om Aftenen. Først bliver en buden til Dronning, dernæst en til Kammerherrinde og endelig en til Tjenerinde. Tjeneren forretter Indbydelsen, og hvert Sted bliver hele Flokken skjænket. Om Aftenen ender nu denne Fest med et Gilde („Fastelavnslegs"), som varer hele Natten.

Sanglege.

---

[146] 1. Bejleren.

Flere Piger sidder paa Rad, og nu kommer en Dreng udenfor Døren og synger:

Der ringer to Klokker her udenfor vor By,
de ringer baade tidlig og silde,
den mindste den har den største Lyd,
nu ringer de alle til Gilde.

Han pikker nu paa Døren. Der spørges: „Hvem banker?" Han svarer: „En Ungersvend." Der spørges igjen: „Hvad vil han?" — „Han vil have sig en Kjæreste." — „Værsgo kom ind!" — Han kommer ind og vælger en af Pigerne. Derpaa gaar han atter udenfor, medens de andre Piger skjuler hans Udvalgte. Han maa da atter banke paa med det samme Vers, og naar han saa er lukket ind, finde den skjulte. Kan han ikke finde

hende, maa han gaa med uforrettet Sag, og Legen begynder forfra med en anden Bejler.

---

[147] 2. Viben.

(Kjøbenhavn.)

Den, der forestiller Viben, staar i Midten, medens de andre Børn dandser i en Kreds omkring ham og synger:

Viben sidder paa Kukkebjærg
og piller sine Fjere;
den der ned at drikke vil,
han skal sætte Klæder til.
Saa bukker Viben.

Ved disse sidste Ord skal „Viben" bukke; glemmer han det, giver han Pant. Kredsen dandser atter rundt og synger:

Viben sidder paa Kukkebjærg
og piller sine Fjere;
den der ned at drikke vil,
han skal sætte Klæder til.
Saa bukker vi alle.

Hvis nogen i Kredsen nu glemmer at bukke, maa han give Pant.

---

[148] 3. Det røde Guldbaand.

(Kjøbenhavn.)

De Legende tager hverandre ved Haand og danner en Kreds. En gaar midt i den med et Baand i Haanden. Kredsen gaar rundt og synger:

Skjøn {Jomfru hun / Ridder han} drager det røde Guldbaand,
Det binder hun (han) om sin Allerkjærestes Haand.
:,: Kom falla deriderالla. :,:

Den ene inde i Kredsen, der er „Jomfru" eller „Ridder", som man behager, gaar hen og binder Baandet om sin Udvalgtes Arm; denne synger da:

Av, av, skjøn {Jomfru / Ridder}, binder ikke for haardt!
jeg agter slet ikke at løbe bort.
:,: Kom falla derideralla. :,:

Kredsen dandser atter rundt under Sangen:

Nu løser skjøn {Jomfru / Ridder} det røde Guldbaand,
og kaster det langt ud i Skoven saa grøn.

Naar dette synges, løser Jomfruen (Ridderen) i Kredsen Baandet af igjen og kaster det udenfor; Sangen vedbliver imidlertid:

I Skoven var hun (han) en Dag eller tre,
indtil hun (han) blev sulten, saa lod hun (han) sig se.

Ved første Linie af dette Vers gaar hun (han) ud af Kredsen, men kommer ved anden Linie atter ind i den og hilses da med Sangen:

Der triller en Taare paa {Jomfruens / Ridderens} Kind,
fordi hun (han) har mistet Allerkjæresten sin.

Hun (han) synger nu til den Udvalgte:

Og vil du mig noget, saa har du mig her,
og vil du mig intet, saa kan du la' vær'.

Den Udvalgte træder da ind i Kredsen og dandser med Jomfruen (Ridderen) derinde, medens Kredsen dandser rundt udenom og synger:

Og se nu, hvor lystig de dandse, de to,
alt som de havde stjaalet baade Strømper og Sko.

Og Silkestrømper, baldyrede Sko,
Det fik {hun / han} skjøn {Jomfru / Ridder} for sin Ære og Tro.
:,: Kom falla derideralla. :,:

---

[149] 4. Gaas og Gase.

(Falster.)

Ved den første Samling i Bøndernes Julestue, som den holdtes paa Falster for et halvt Hundred Aar siden, fik hver Karl eller „Gase" tildelt sin Pige eller „Gaas", som beholdtes Vinteren igjennem; derved brugtes da denne Vexelsang:

Gasen: Hvor har du væt saa længe?
min Gaas hvide!

Gaasen: Jeg har væt ved Stranden,
min Svan' sæle!

Gasen: Hvad har du gjort ved Stranden?
min Gaas hvide!

Gaasen: Toet mig og mine Gæs,
min Svan' sæle!

Gasen: Hvi er de da saa sorte?
min Gaas hvide!

Gaasen: De er ej hvidere gjorte,
min Svan' sæle!

Gasen: Ravnen toer sig aldrig hvid,
min Gaas hvide!

Gaasen: Kragen gjør ej hellere,
min Svan' sæle!

Gasen: Traad til Lugen om du tør,
min Gaas hvide!

Gaasen: Saa vel jeg tør, saa vel jeg maa,
min Svan' sæle!

Derefter farer „Gaasen" ud (af Gaasestien) og „Gasen" løber efter og fanger hende.

[150] 5. Per Krybentaa.

(Thy.)

I et Selskab udvælges en Karl eller Pige, der forestiller Fader eller Moder til en giftefærdig Datter, der staar hos hende. Faderen (eller Moderen) fører Ordet i den følgende Samtale. Der bankes nu paa Døren.

Hvem banker?
Den rige Herr Avlsmand.
Hvad vil den rige Herr Avlsmand?
Han vil eders Datter have.
Hvad vil han min Datter give?
Hug og Skjend, mens hun er i Live.
Gaa din Vej, du faar hende ej!

Lidt efter bankes igjen, og nu hedder det:

Hvem banker?
Den fattig Per Krybentaa.
Hvad vil den fattig Per Krybentaa?
Han vil eders Datter have.
Hvad vil han min Datter give?
Flæsk og Rugbrød, mens hun er i Live.
Kom ind!

Saa kommer Per Krybentaa ind, bukker ydmygt og faar sig en Svingom med sin Fæstemø. Herr Avlsmand taler i en hovmodig pralende Tone. Per Krybentaa taler klynkende, er klædt i Pjalter og halter eller har en Pukkel paa Ryggen.

---

[151] 6. Plukke Roser.

(Aabenraa=Amt.)

Børnene stiller sig alle i en Rundkreds, med Undtagelse af et Barn, som staar i Midten. Kredsen dandser rundt og synger:

Plukke, plukke Roser,
Roser og Fioler.
Der sad en Rose i hans Hat,
havde vi den, det var saa godt.
Roser og Fioler.

Den som staar i Midten tager en af Kredsen ind til sig, medens der synges:

Roser skulle tages i Favn,
Roser og Fioler.
Plukke, plukke Roser o. s. v.

De to inde i Kredsen falder paa Knæ, medens Kredsen synger:

Roser skulle falde paa Knæ,
Roser og Fioler.
Plukke, plukke Roser o. s. v.

Derefter synges: Roser skulle klappe, dernæst: Roser skulle kysse, saa: Roser skulle opstande, og saa: Roser skulle dandse, og endelig: Roser skulle skilles ad. Efter enhver af disse Sanglinier følger først Omkvædet: Roser og Fioler, og derpaa hele Indledningsverset, og de to inde i Kredsen lader Handling følge Ordene.

---

[152] 7. Jeppes Kaal.

(Aabenraa-Amt.)

En Plet bestemmes til at være „Jeppes Have", og et af Børnene forestiller Jeppe. Denne gaar lidt til en Side, medens de andre Børn løbe ind i hans Have og synge:

Jeg plukker lidt i Jeppes Kaal,
for Jeppe er ikke hjemme,
han er i Lund;
han kommer om en Stund;
Klafit, Klafit! nu ser vi ham.

Nu løber alle Børnene ud, og Jeppe maa da se at gribe et af dem, som saa bliver „Jeppe" i hans Sted.

---

[153] 8. Vinde Røglegarn.

A. Børnene danner Kreds, tager hverandre ved Haand, gaar rundt og synger:

Vinde, vinde Røglegarn,
saa fint, saa fint som Rendegarn,

for (Karen) ville vi neje,
for (Karen) ville vi bukke,
for (Karen) ville vi vende os om.

Ved Ordene „neje", „bukke" og „vende os om", slipper Børnene hverandres Hænder, og udfører hver for sig den antydede Bevægelse, hvorefter de atter rask griber hverandres Hænder. Hvem der herved kommer ud af Kredsen, er udenfor Legen.

Saaledes leges i Kjøbenhavn. I Fyn synges Verset ikke, men siges ud og lyder der:

B. Spinde, spinde Nøglegarn,
saa fint, saa fint som Trendegarn,
for (Karen) vil vi neje,
for (Karen) vil vi bukke,
for (Karen) vil vi vende os om.

Alle nejer og alle bukker, men ved sidste Linie skal kun den nævnte vende sig om og blive saaledes gaaende; og saaledes bliver der ved, indtil alle er nævnte og har vendt sig om, saa alle gaar baglænds. Derefter fortsættes Legen saaledes, at de en efter anden atter kommer til at vende sig ret og det i samme Følge som første Gang. Naar Kredsen igjen er, som da Legen begyndte, er denne dermed ude.

---

[154] 9. Saa Havre.

(Kjøbenhavn.)

Børnene gaar i en Kreds rundt og synger:

Og ville I nu vide, og ville I forstaa,
hvorledes en Bondemand sin Havre monne saa.

Nu standser Kredsen og synger:

Han saade, han saade,
saa Græsset op det grode,
han klappede i Hænderne,
han vrikkede med Lænderne,
han stampede med Fødderne,
han drejede sig rundt.

Ved Ordene „han saade" slaas ud med Hænderne, og de følgende Ord ledsages af de betegnede Bevægelser.

---

[155] 10. Adams syv Sønner.

(Kjøbenhavn.)

Børnene gaar rundt i en Kreds om „Adam", som staar ene i Midten. Kredsen synger:

Adam havde syv Sønner,
syv Sønner havde Adam,
alle gjorde, hvad han bad,
alle vare lige glad'.

Saa synger „Adam":

Se alle paa mig,
gjør ligesom jeg:
som saa!

Her gjør „Adam" en eller anden synlig Bevægelse med Hoved, Hænder, Fødder eller hele Kroppen, og alle de andre skal da strax gjøre ligesaa. Verset gjentages saa tit man vil, hver Gang ledsaget af nye Fagter.

---

[156] 11. Dyret.

(Sjælland.)

Der er kommet et saa underligt Dyr
udi vor Herres Have,
og det har gaaet den ganske Nat
og gjort saa megen Skade.
Skytten gaar i Skoven og lurer derpaa,
han vil saa gjærne skyde den, men kan den ikke faa.

Du liden Staldbreng,
tag fat paa den,
han løber over Bakken
med Sækken paa Nakken,
han løber i Lunden

med Flæsket i Munden,
han løber som en Hare,
han ta'r sig vel Vare,
han løber som en Hind
og slipper vel ind.

Børnene sidder i en Kreds; en af dem staar i Midten og synger. Ved de Ord „Du liden Staldbreng" o. s. v. springer de siddende op og løber rundt omkring i Stuen i Takt med Sangen. Naar der synges „og slipper vel ind", søger enhver af dem i Hast til Sæde, og den, der da kommer til at mangle Plads, maa staa i Midten.

Sangremser.

[157] 1. Hønen paa Kreja.
(Fra Holbæks=Amt.)

1. Jeg har tjent saa rig en Mand,
jeg har aldrig tjent nogen rigere.
Gjæt, hvad han gav mig til Løn!
Han gav mig en Høne til Løn,
og gjæt, hvad Hønen skal hedde!
Skrukfanderikkereja
saa hedder min Høne paa Kreja.

2. Jeg har tjent saa rig en Mand,
jeg har aldrig tjent nogen rigere.
Gjæt, hvad han gav mig til Løn!
Han gav mig en And til Løn,
gjæt, hvad den And skal hedde!
Snaddre i Sand hedder min And,
Skrukfanderikkereja
hedder min Høne paa Kreja.

3. Jeg har tjent saa rig en Mand,
jeg har aldrig tjent nogen rigere.
Gjæt, hvad han gav mig til Løn!
Han gav mig en Gaas til Løn,
og gjæt, hvad den Gaas skal hedde!
Langhals hedder min Gaas,
Snaddre i Sand hedder min And,
Skrukkanderikkereja
hedder min Høne paa Kreja.

4. Jeg har tjent saa rig en Mand,
jeg har aldrig tjent nogen rigere.
Gjæt, hvad han gav mig til Løn!
Han gav mig et Faar til Løn,
og gjæt, hvad det Faar skal hedde!
Stamp i Jord hedder mit Faar,
Langhals hedder min Gaas,
Snaddre i Sand hedder min And
Skrukkanderikkereja
hedder min Høne paa Kreja.

5. Jeg har tjent saa rig en Mand,
Jeg har aldrig tjent nogen rigere.
Gjæt, hvad han gav mig til Løn!
Han gav mig en So til Løn,
og gjæt, hvad den So skal hedde!
Grynt for Dør hedder min So,
Stamp i Jord hedder mit Faar,
Langhals hedder min Gaas,
Snaddre i Sand hedder min And,
Skrukkanderikkereja
hedder min Høne paa Kreja.

6. Jeg har tjent saa rig en Mand,
jeg har aldrig tjent nogen rigere.
Gjæt, hvad han gav mig til Løn!

Han gav mig en Ko til Løn,
og gjæt, hvad den Ko skal hedde!
Mumlemo hedder min Ko,
Grynt for Dør hedder min So,
Stamp i Jord hedder mit Faar,
Langhals hedder min Gaas,
Snaddre i Sand hedder min And,
Skrukfanderikkereja
hedder min Høne paa Kreja.

7. Jeg har tjent saa rig en Mand,
jeg har aldrig tjent nogen rigere.
Gjæt, hvad han gav mig til Løn!
Han gav mig en Hest til Løn,
og gjæt, hvad den Hest skal hedde!
Stamp i Stald hedder min Hest,
Mumlemo hedder min Ko,
Grynt for Dør hedder min So,
Stamp i Jord hedder mit Faar,
Langhals hedder min Gaas,
Snaddre i Sand hedder min And,
Skrukfanderikkereja
hedder min Høne paa Kreja.

8. Jeg har tjent saa rig en Mand,
jeg har aldrig tjent nogen rigere.
Gjæt, hvad han gav mig til Løn!
Han gav mig en Kone til Løn,
og gjæt, hvad Konen skal hedde!
Sladdre i Task hedder min Kone,
Stamp i Stald hedder min Hest,
Mumlemo hedder min Ko,
Grynt for Dør hedder min So,
Stamp i Jord hedder mit Faar,
Langhals hedder min Gaas,

Snaddre i Sand hedder min And,
Skrukfanderikkereja
hedder min Høne paa Kreja.

9. Jeg har tjent saa rig en Mand,
jeg har aldrig tjent nogen rigere.
Gjæt, hvad han gav mig til Løn!
Han gav mig et Barn til Løn,
og gjæt, hvad det Barn skal hedde!
Plask i Ask hedder mit Barn,
Sladdre i Task hedder min Kone,
Stamp i Stald hedder min Hest,
Mumlemo hedder min Ko,
Grynt for Dør hedder min So,
Stamp i Jord hedder mit Faar,
Langhals hedder min Gaas,
Snaddre i Sand hedder min And,
Skrukfanderikkereja
hedder min Høne paa Kreja.

Denne Sangremse er kjendt over hele Danmark og i Norge og Sverig med. Optegnelser fra alle Dele af Jylland, fra Vendsyssel til Angel, fra Fyn, Sjælland og Møn, udvise en Del Afvigelser, blandt hvilke kan anmærkes den i Henseende til Navne. Hønen kaldes foruden Skrukfanderikkereja ogsaa Kluklibøne, Skrukkebøne, Skrukketebøne, Skrukkelibøne, Skrukkefallereja, Skruklidonnerfantereje, Fingelifangelifeje, Viskevaskeveje og Skjønne Akkeleje; Anden kaldes baade Snadderisand og Snadderivand, Skrabisand og Snæverivand, Ræpisand, Snadderidam og Plaskivand; Gaasen hedder Langhals, Skrævhals, Gabrigane, Kæknikæk, Gækgæk og Tjittjat; Faaret: Stampijord, Tripitrug, Trivtrav, Plukihø, Mælimæk, Brægomby, Fimmerhale, Bæbæ; Soen: Gryntfordør, Rylfordør, Gryntengraa, Skiddengris; Koen: Mumlemo, Momo, Graamule, Surmule, Krumhorn, Guldhorn. Krummelhorn, Knebelhorn, Brummelihorn, Stangebu, Malkistrip og Stripispand; Hesten: Stampistald, Piskistald, Vrinskistald, Skringelijærn, Springlet og Rapfod; Konen: Sladderitask, Tærskiby, Føjtiby, Løbiby; Barnet: Plaskiask, Ragiask, Skrabisand, Skrabiskarn, Piriskarn og Lullilul. Desuden faar Manden i andre Optegnelser ogsaa en Kok (Hane): Kokilok; en Stud: Brølihals; en Karl: Tærskilo eller Sovpaalo; en Pige: Skiddenfidse; en Dreng: Mugistald; et Føl: Grønhale, og en Vogn: Rummeligaard.

---

[158] 2. Det lille Bjærg.

(Fra Falster.)

1. Langt ude i Skoven laa et lille Bjærg,
aldrig saae jeg saa dejligt et Bjærg,
Bjærget ligger langt ud i Skoven.

2. Paa det lille Bjærg der stod et lille Træ,
aldrig saae jeg saa dejligt et Træ,
Træet paa Bjærget, Bjærget ligger langt ud i Skoven.

3. Paa det lille Træ, der sad en lille Gren,
aldrig saae jeg saa dejlig en Gren,
Grenen paa Træet, Træet paa Bjærget,
Bjærget ligger langt ud i Skoven.

4. Paa den lille Gren, der sad en lille Kvist,
aldrig saae jeg saa dejlig en Kvist,
Kvisten paa Grenen, Grenen paa Træet,
Træet paa Bjærget, Bjærget ligger langt ud i Skoven.

5. Paa den lille Kvist der sad et lille Blad,
aldrig saae jeg saa dejligt et Blad,
Bladet paa Kvisten, Kvisten paa Grenen,
Grenen paa Træet, Træet paa Bjærget,
Bjærget ligger langt ud i Skoven.

6. Paa det lille Blad der var en lille Rede,
aldrig saae jeg saa dejlig en Rede,
Reden paa Bladet, Bladet paa Kvisten,
Kvisten paa Grenen, Grenen paa Træet,
Træet paa Bjærget, Bjærget ligger langt ud i Skoven.

7. I den lille Rede var et lille Æg,
aldrig saae jeg saa dejligt et Æg,
Ægget i Reden, Reden paa Bladet,
Bladet paa Kvisten, Kvisten paa Grenen,

Grenen paa Træet, Træet paa Bjærget,
Bjærget ligger langt ud i Skoven.

8. Af det lille Æg der kom en lille Fugl,
aldrig saae jeg saa dejlig en Fugl,
Fuglen af Ægget, Ægget i Reden,
Reden paa Bladet, Bladet paa Kvisten,
Kvisten paa Grenen, Grenen paa Træet,
Træet paa Bjærget, Bjærget ligger langt ud i Skoven.

9. Paa den lille Fugl der sad en lille Fjer,
aldrig saae jeg saa dejlig en Fjer,
Fjeren paa Fuglen, Fuglen af Ægget,
Ægget i Reden, Reden paa Bladet,
Bladet paa Kvisten, Kvisten paa Grenen,
Grenen paa Træet, Træet paa Bjærget,
Bjærget ligger langt ud i Skoven.

10. Af den lille Fjer der blev en lille Pude,
aldrig saae jeg saa dejlig en Pude,
Puden af Fjeren, Fjeren paa Fuglen,
Fuglen af Ægget, Ægget i Reden,
Reden paa Bladet, Bladet paa Kvisten,
Kvisten paa Grenen, Grenen paa Træet,
Træet paa Bjærget, Bjærget ligger langt ud i Skoven.

11. Paa den lille Pude laa en lille Dreng,
aldrig saae jeg saa dejlig en Dreng,
Drengen paa Puden, Puden af Fjeren,
Fjeren paa Fuglen, Fuglen af Ægget,
Ægget i Reden, Reden paa Bladet,
Bladet paa Kvisten, Kvisten paa Grenen,
Grenen paa Træet, Træet paa Bjærget,
Bjærget ligger langt ud i Skoven.

---

[159] *Æ Præst å æ Den, dær vår te Agsion.**)

(Fra Haderslev-Amt.)

Jet Gåŋ vår dær en Buñ, han hai da så möjr en dæjele Kun, a både æ Præst å æ Den kuñ gåt li hiñ, å åller så snar vår æ Buñ ur å æ Mark, før hun hai jæn a dæm, å åmæl begge to, i æ Hus, å så kuñ hun enne Fræj ha får dæm, vor hun gek å ståj. Mæn hun kuñ åller li dæm a æ Stæj, å di kåm slæt enne Væj mæ hiñ, vovæl di begge tæñt, te di skul nåk nå Sag mæ hiñ, å blöw bestanne ve å kom dær. Så ælaw hun fårnåm, te hun enne Fræj kuñ få, så fåklawet hun dæm da te hiñ Mañ. Han blöw jo gråw vre, kañ æ tro, law han hør et, å tæñt ve sæ sjæl: de skal di få betal. Så sæjer han te sin Kun: »Væn di no kommer i dæn hær Ug, så sæj te dæm, te di kañ kom å Syñda-Ættermedda, — æ Præst te æ Klåk fir, å æ Den te æ Klåk fæm, — får da vær do jæn jæm. Så vel æ pot mæ et Stæj ve æ Hus, å så, væn di ær kommen iñ, så kommer æ å baŋker å æ Dör. Så skal do sæj: De ær min Mañ; ströw å pot dæ i de Skaf! — å dæn jæn kuñ do lok ner i æ grå Køst; så ka do lok dæm i Lås begge to.« Å kårt å fåtæl: de gek lissom di haj gør et a mæ væranner. Både æ Præst å æ Den blöw så glai, te di hoppet, law hun vil tæj emor dæm å æ Syñda. Æ Præst kåm føst, mæn han vår åller så snar kommen iñ i æ Kammer mæ æ Kun, så baŋket æ Mañ å æ Dör, å så sæjer æ Kun: »Å, va ska vi da nå gør, vi arm Bön, får nå ær min Mañ hær. Spreŋ iñ i de Skaf å pot dæ, te æ fær ham å æ Væj.« Å æ Præst vår it sen

*) Angaaende Skrivemaaden eller Lydbetegnelsen i dette Stykke og flere i det følgende, der ere meddelte i Folkesproget, henvises til Anmærkningerne bag i Bogen.

å kåm dærin, å æ Kun pot æ Løggel i æ Lom. Å nåk æ de: de gek æ Den lissådan, ant som han kåm i æ grå Kest. Så hai di dæm da begge to. Nå gjælt et om å få sæ regte höwn å dæm. Så å æ an Daw, så gør æ Bun bekæn i æ By, te han vil hol Agsion om Ættermedder å hans Skaf å æ grå Kest, å æ Fålk fra æ hel By kåm sammel, får dær vår nåk, dær vant sånt Par Støkker Töj. Å så træffer et sæ, te æ Rifåwer fær begge Del. Mæn law han så vår em teslåen, så vil han se, vordan de så ur innen i, å law han da lokker æ Skaf op, så sprener æ Præst ur å rænner jæm, ålt va han kun, å lissådan gek et mæ æ Den. Mæn di blöw te Skam får ål Fålk, får ænvær kæn dæm gåt. Mæn vær kåm di astæj mæ æ Rifåwer, får han vil ha, di skul hør ham te, får han haj rele köjt dæm å æ Agsion, å han vil nåk föj dæm, mæn så skul di bren ham ål djer Inkomster. De, ka æ tro, vil di it gå in å, å så kåm et te en Prosæs; — mæn væn dær vån a dæm, ska æ it sæj, får di prosæsser ænno dæn Daw idaw.

(**Præsten og Degnen, der var til Auktion.** Engang var der en Bonde, han havde da saa meget dejlig en Kone, og baade Præsten og Degnen kunde godt lide hende, og aldrig saa snart var Bonden ude paa Marken, før hun havde een af dem, og imellem dem begge to, i Huset, og saa kunde hun ingen Fred have for dem, hvor hun gik og stod. Men hun kunde aldrig lide dem af Stedet, og de kom slet ingen Vej med hende, hvorvel de begge tænkte, at de skulde nok naa Sag med hende, og blev bestandig ved at komme der. Saa da hun fornam, at hun ingen Fred kunde faa, saa forklagede hun dem da til sin Mand. Han blev jo grov vred, kan jeg tro, da han hørte det, og tænkte ved sig selv: det skal de faa betalt. Saa siger han til sin Kone: „Naar de nu kommer i denne her Uge, saa sig til dem, at de kan komme paa Søndag-Eftermiddag, — Præsten til Klokken fire, og Degnen til Klokken fem, — for da er du ene hjemme. Saa vil jeg putte mig et Sted ved Huset, og saa, naar de er komne ind, saa kommer jeg og banker paa Døren. Saa skal du sige: Det er min Mand; stræb (skynd dig) og put dig i det Skab! — og den ene kan du lukke ned i den graa Kiste; saa kan du lukke dem i Laas begge to." Og kort

at fortælle: det gik ligesom de havde gjort det af med hverandre. Baade Præsten og Degnen blev saa glade, at de hoppede, da hun vilde tage imod dem om Søndagen. Præsten kom først, men han var aldrig saa snart kommen ind i Kammeret med Konen, saa bankede Manden paa Døren, og saa siger Konen: „Aa, hvad skal vi da nu gjøre, vi arme Børn, for nu er min Mand her. Spring ind i det Skab og put dig, til jeg faar ham af Vejen.“ Og Præsten var ikke sen og kom derind, og Konen puttede Nøglen i Lommen. Og nok er det: det gik Degnen ligesaadan, andet end han kom i den graa Kiste. Saa havde de dem da begge to. Nu gjaldt det om at faa sig rigtig hævnet paa dem. Saa om anden Dagen, saa gjorde Bonden bekjendt i Byen, at han vilde holde Auktion om Eftermiddagen over sit Skab og den graa Kiste, og Folket fra hele Byen kom sammen, for der var nok, der trængte til saadant et Par. Stykker Tøj. Og saa træffer det sig, at Ridefogeden faar begge Dele. Men da de saa var ham tilslaaede, saa vilde han se, hvordan det saae ud inden i, og da han saa lukker Skabet op, saa springer Præsten ud og render hjem, alt hvad han kunde, og ligesaadan gik det med Degnen. Men de blev tilskamme for alle Folk, for enhver kjendte dem godt. Men værre kom de afsted med Ridefogeden, for han vilde have, de skulde høre ham til, for han havde redelig kjøbt dem paa Auktionen, og han vilde nok føde dem, men saa skulde de bringe ham alle deres Indkomster. Det, kan jeg tro, vilde de ikke gaa ind paa, og saa kom det til en Proses; — men hvem der vandt af dem, skal jeg ikke sige, for di prosesser endnu den Dag idag.)

---

[160] *Di toẉ Skjøṭter.**)

(Fra Ringkjøbing-Amt.)

Dær war engåŋ en Koŋ, han hå̲i en Kåk o en Skjøṭ, som hir Jæp. Så blöw æ Koŋs Kåk o Jæp ujæns, få dæ han kọm eṭ mæ Viľt; så så̲ Jæp: »A kuń gja̲n skyr en Las Viľt o æ Daẉ«; så gik æ Kåk iṇ́ o så̲ dæ te æ Koŋ. »Hår han sạ̊i er, så skal han o gyr er; læ ham kom iṇ́!« Så så̲ han te Jæp: »Hår

---

*) Om Lydbetegnelsen se Anmærkning bag i Bogen til [159].

do såi, do kuñ skyr en Las Vilt o æ Daw?« Han så næj, mæn æ Koŋ så: »Do hår såi er, o do skal o gyr er, hæjsen skal do tås te Faŋ; mæn kommer do mæ en Las, ska do fo di Fø o blyw fri får o vær Skjøt.« Jæp gå sæ te o skrol, så gik han. Så foñ han en gammel Piv, så blæst han i dæn, så kam dær Vilt fræ ål fi Værens Hjörner; så skjør han så læŋ, te han fæk en Las; så skul han hjæm atter en Un te o kyr hans Vilt hjæm o; så kam han fåbi nåwe Skjællebassier, dær sor i nåt Hæstsnaws. „Godaw,« så Jæp, »hwa besteller I?« — »Vi hogger o en Un, do skal ha o kyr di Vilt hjæm o.« — »Tak skal I ha, så behøwer a et o go læŋer atter en Un.« Så gik han en let, så kam han te tow Jerrerkåpper, dær sor o spoñ. »Godaw,« så Jæp, »hwa spiñner I te?« — »Vi spiñner o nåt Töj, do skal ha te Hæsttöj o kyr di Vilt hjæm mæ.« Så gik han en let, så kam han te tow Myg, dær kam skjænneñ. »Godaw,« så Jæp, »hur vel I skjæn o?« — »A'l skjæn hæn o kyr di Vilt hjæm.« — »Tak skal I ha, så behøwer a et o go læŋer.« Så kam han te æ Jerrerkåpper o fæk æ Hæsttöj, o så kam han te æ Skjællebassier o fæk æ Un, så laser han æ Vilt, o så kjor han hjæm i Koŋens Gor, te dæ skrallerer i æ Bårregor. Så kam æ Koŋ ur o si æ Vilt; så så han: »No ær do fri, nær do steer mæ en añnen Skjøt.« Så gik han ur får o ste en Skjøt. Dæn føst han kam te, han så, han tur et, får han war ræj, han ku et. Så så Jæp: »Jåw, dæ ka do gåt; kañ do et fo Vilt, ka do fåtæl ham nyt.« — »Hu skul a fo nyt, nær a gor i æ vil Mark?« — »Ka do et fo Sañ, så ka do brug Löwn, dæ hår a gjor så manne Gåŋ.« Så kam han dær. Dæn føst Daw han gik ur o Jawt, fæk han slæt et. Æ Koŋ kam te ham ar æ Awten o så: »Hår do fåt nåt Vilt?« Så så han næj. »Hår do hør nåt nyt?« Han så ja: »A hår hør, te æ Væsterhaw war bræñ aw, o di slot

er mæ Byghalm.« Dæn añnen Daw fæk han hæjer et Vil̃t, mæn da håj han nyt: dær war flöwen en stuer Fåwl øwer en Kjærk, o dæn gjor en Æk, o ål̃ dæm Fålk, dær war i æ Kjærk o en hal Mil nær ve en, di dråwner i dæn Æk. Så blöw æ Koŋ vre o gik op te dæn gammel Skjøt o så: »De ær en snaws Kål, a hår fåt: Vil̃t for han et aw, o Löwn hår han nåk aw.« — »Hwa hår han da såi?« — »Dæn føst Daw han kam hjæm, da så han, æ Væsterhaw war bræñ aw, o di håj slot er mæ Byghalm.« — »Dæ ka væ Sañ, dær ær kommen manne Las bode kogt o stæjt Fesk hær fåbi,« så Jæp. »Dæn añnen Daw så han, dær war flöwen en stuer Fåwl øwer en Kjærk, o dæn gjor en Æk, o ål̃ dæm Fålk, dær war i æ Kjærk o en hal Mil nær ve en, di dråwner i dæn Æk.« — »No kañ a fåsto dæ,« så Jæp, »få dær ær kommen Båj om ål̃ dæm Snæjker, dær vil̃ kom, di kuñ fo Arber o gyr Ligkister, o di sku væ spes te æ Æñ o drywes i æ Juer mæ en Ræñbok, får hæjsen ku dær et blyw Plas te dæm.« Så true æ Koŋ dæ. Så sin ku han gåt go: fæk han Vil̃t, så war er gue, o fæk han nyt, så true æ Koŋ er.

(**De to Skytter.** Der var engang en Konge, han havde en Kok og en Skytte, som hed Jeppe. Saa blev Kongens Kok og Jeppe uens, for det han kom ikke med Vildt; saa sagde Jeppe: „Jeg kunde gjærne skyde et Læs Vildt om Dagen“; saa gik Kokken ind og sagde det til Kongen. „Har han sagt det, saa skal han ogsaa gjøre det; lad ham komme ind!“ Saa sagde han til Jeppe: Har du sagt, du kunde skyde et Læs Vildt om Dagen?“ Han sagde nej, men Kongen sagde: „Du har sagt det, og du skal ogsaa gjøre det, ellers skal du tages til Fange, men kommer du med et Læs, skal du faa din Føde og blive fri for at være Skytte.“ Jeppe gav sig til at skraale, saa gik han. Saa fandt han en gammel Pibe, saa blæste han i den, saa kom der Vildt fra alle fire Verdens Hjørner; saa skjød han saa længe til han fik et Læs; saa skulde han hjem efter en Vogn til at kjøre sit Vildt hjem paa; saa kom han forbi nogle Skarnbasser, der sad i noget Hestesnavs. „Goddag,“ sagde Jeppe, „hvad bestiller I?“ — „Vi hugger paa en Vogn, du skal have

at kjøre dit Vildt hjem paa." — „Tak skal I have, saa behøver jeg ikke at gaa længer efter en Vogn." Saa gik han endnu lidt, saa kom han til to Edderkopper, der sad og spandt. „Goddag," sagde Jeppe, „hvad spinder I til?" — „Vi spinder paa noget Tøj, du skal have til Hestetøj at kjøre dit Vildt hjem med." Saa gik han endnu lidt, saa kom han til to Myg, der kom løbende løbsk. „Goddag," sagde Jeppe, „hvor vil I bisse hen?" — Vi vil bisse hen at kjøre dit Vildt hjem." — „Tak skal I have, saa behøver jeg ikke at gaa længer." Saa kom han til Edderkopperne og fik Hestetøjet, og saa kom han til Skarnbasserne og fik Vognen, saa læssede han Vildtet, og saa kjørte han hjem i Kongens Gaard, saa det skraldrede i Borggaarden. Saa kom Kongen ud at se Vildtet; saa sagde han: „Nu er du fri, naar du steder (fæster) mig en anden Skytte. Saa gik han ud for at stede en Skytte. Den første han kom til, han sagde, han turde ikke, for han var ræd, han kunde ikke. Saa sagde Jeppe: „Jo, det kan du godt; kan du ikke faa Vildt, saa kan du fortælle nyt." — „Hvor skulde jeg saa nyt, naar jeg gaar i den vilde Mark?" — „Kan du ikke faa Sanden (Sandhed), saa kan du bruge Løgn, det har jeg gjort saa mange Gange." Saa kom han der. Den første Dag han gik ud paa Jagt, fik han slet intet. Kongen kom til ham om Aftenen og sagde: „Har du faaet noget Vildt?" Saa sagde han nej. „Har du hørt noget nyt?" Han sagde ja: „Jeg har hørt, at Vesterhavet var brændt af, og de slukte det med Byghalm." Den anden Dag fik han heller intet Vildt, men da havde han nyt: der var fløjet en stor Fugl over en Kirke, og den gjorde et Æg, og alle de Folk, der var i Kirken og en halv Mil nær ved den, de druknede i det Æg. Saa blev Kongen vred og gik op til den gamle Skytte og sagde: „Det er en snavs Karl, jeg har faaet: Vildt faar han intet af, og Løgn har han nok af." — „Hvad har han da sagt?" — „Den første Dag han kom hjem, da sagde han, at Vesterhavet var brændt af, og de slukte det med Byghalm." — „Det kan være Sanden, der er kommet mange Læs baade kogt og stegt Fisk her forbi", sagde Jeppe. „Den anden Dag sagde han, der var fløjet en stor Fugl over en Kirke, og den gjorde et Æg, og alle de Folk, der var i Kirken og en halv Mil nær ved den, de druknede i det Æg." — „Nu kan jeg forstaa det," sagde Jeppe, „for der er kommet Bud om alle de Snedkere, der vilde komme, de kunde faa Arbejde at gjøre Ligkister, og de skulde være spidse i Enden og drives i Jorden med en Rambuk, for ellers kunde der ikke blive Plads til dem." Saa trode Kongen det. Saa siden kunde han godt gaa: fik han Vildt, saa var det godt, og fik han nyt, saa trode Kongen det.)

[161] *En Kløft, en lille hòwres Histårre*).*

(Fra det sydligste af Ribe-Amt.)

Dær wår en Præst nier ve Tyńner i gammel Daw, han wå gròw gjerre å ku aller öwn å gi hans Fålk nåwe. Så kam dær engåŋ i æ Slæt en Kal te ham å tòw Tjennest. Han skul vær dæn føst a æ Slætterer, å om æ Awtener ful han da mæ dæm ańner ùð o æ Æŋ. Så snar di wå kommen dæruð, så gu Kal te dæm: »De ær aller vær å slo Græjs, no 'l vi eð å drek, så læŋ vi har nåwe, å så 'l vi leg wos te o sòw bag ætter å ha et så hòwres som vi ka.« Di gør da som han så, å haj ål Slas Løstehieð, å væn di blòw kjòw a et, lo di dæm te å sòw uńner æ Vun. Om æ Månner, væn di blòw vagen, mień han igjæn, te no kuń et aller betal sæ å begyń mæ æ Arbeð, han vil tèj æ hiele Answar o sæ, — å så oð di, hwa dær wå tebag, å hai et hòwres sammel te hæn a Medastier. Så såt di dæm o æ Vun å kør hjæm; mæn ål tesammels wå di da rèj får, hwa Far vil sèj, væn di kam hjæm å aller haj bestelt en Smitten; mæn æ Kal så; di sku et vær rèj, han skul nåk sörre får de hiele. O æ Vèj kam di fåbi en Stèj, hwo dær lo gròw manne Skællebasser; æ Kal så, di sku hol stel, han språŋ a æ Vun å samlet æ Mælmaskårre hal ful a Skællebasser. Omsier kam di da hjæm, å æ Præst kam ræńneń uð imueð dæm, å no wår et atal, te æ Kal han skul snak få di ańner. »Naa hvordan gaar det? Har I faaet hele Engen slaaet?«**) *så æ Præst. »Ja væl ha vi de,« swar gu Kal, »a har da æjsen fońnen nåwe o æ Vèj, a gjæn vil bèj Far om«. —*

---

*) Om Lydbetegnelsen se Anmærkning bag i Bogen til [159].

**) Præsten taler ikke Dialekt; Skrivemaaden er derfor her den ellers i dette Skrift brugelige.

»Nå, har du det; hvad er det, min Sön?« — »*Ja, Fạr, a har fon̲nen en Swarm Bị*« — »Det var da godt, det er bestemt mine; der er idag flöjet en Sværm bort fra mig.« — »*Ja mæn, a vil̓ gjæn̲ bèj Fạr om å gi mæ dæṇ Swaṛm; Fạr hạ så man̲ne, a er en fåtle Kạl å hạr slæt en̲ne.*« — »Nej, det kan jeg paa ingen Maade, min Sön!« — »*Å jòẉ, Fạr ku gjæn̲ gi mæ no dæṇ jæn̲ Swaṛm.*« — »Nej, paa ingen Maade; hvor er de henne? jeg maa strax have deṃ.« — »*Ja,*« *swa̲r æ Kạl,* »*vel Fạr ha dæm, sǎ hạr a em i mi Mæl̲maskåṛre; mæn få de te Fạr eṭ ku la mæ hạ em, — a har sjæḷ foñnen em å ær ekkons en fåtte Kạl, — så 'l a øn̲sk, te ål̲ æ Bị må blyw te Skæl̲lebasser, ǎ ål̓ æ Græjs, vi har slòẉen i Nat, må re̲s sæ o æ Rụeð igjæn!*« *Æ Præst fæk æ Kåṛre ǎ lot en op: dæ wå jo eṭ ańt æń Skæl̲lebasser. No blòw han rèj fǎ si Græjs å skekket en Dræŋ hæn fǎr å sị, huð̲ðen et gek mæ æ Æŋ. Han ræń dæniẹr å sọ lǻńt hæn̲, te æ Viṇ blæst æ Græjs op, hwor di haj lọ om æ Nat, å så stræft han å ræń hjæṃ å roft læŋ fö̲r han haj nọi æ Præst, som kam imụeð ham:* »*Fạr, Fạr! æ Græjs æ rẹst snạr ålsaṃmel, o de res ino stærk i dæn jæn̲ Hjön̲!*«

En Kløgt, en lille morsom Historie. Der var en Præst nede ved Tønder i gamle Dage, han var grov gjerrig og kunde aldrig æune at give sine Folk noget. Saa kom der engang i Høsletten en Karl til ham og tog Tjeneste. Han skulde være den første af Slettefolkene, og om Aftenen fulgte han da med de andre ud paa Engen. Saasnart de var komne derud, sagde god Karl til dem: „Det er aldrig værdt at slaa Græs, nu vil vi æde og drikke, saa længe vi har noget, og saa vil vi lægge os til at sove bagefter og have det saa morsomt som vi kan.“ De gjorde da som han sagde, og havde alle Slags Lystighed, og da de blev kjede ad det, lagde de sig til at sove under Vognen. Om Morgenen, da de blev vaagne, mente han igjen, at nu kunde det aldrig betale sig at begynde med Arbejdet, han vilde tage det hele Ansvar paa sig, — og saa aad de, hvad der var tilbage, og havde det morsomt sammen til hen

ad Middagstider. Saa satte de sig paa Vognen og kjørte hjem; men allesammen var de da ræbde for, hvad Fa'r vilde sige, naar de kom hjem og aldrig havde bestilt en Smule; men Karlen sagde, de skulde ikke være ræbde, han skulde nok sørge for det hele. Paa Vejen kom de forbi et Sted, hvor der laa grov mange Skarnbasser; Karlen sagde, de skulde holde stille, han sprang af Vognen og samlede Mellemmadskurven halv fuld af Skarnbasser. Omsider kom de da hjem, og Præsten kom rendende ud imod dem, og nu var det aftalt, at Karlen han skulde snakke for de andre. „Naa, hvorban gaar det? Har I faaet hele Engen slaaet?" sagde Præsten. „Ja vel har vi det," svarede god Karl, „jeg har ellers fundet noget paa Vejen, jeg gjærne vilde bede Fa'r om." — „Naa har du det; hvad er det, min Søn?" — „Ja, Fa'r, jeg har fundet en Sværm Bier." — „Det var da godt, det er bestemt mine; der er idag fløjet en Sværm bort fra mig." — „Ja men jeg vilde gjærne bede Fa'r om at give mig den Sværm; Fa'r har saa mange, jeg er en fattig Karl og har slet ingen." — „Nej, det kan jeg paa ingen Maade, min Søn!" — „Aa jo, Fa'r kunde gjærne give mig nu den ene Sværm." — „Nej paa ingen Maade; hvor er de henne? jeg maa strax have dem." — „Ja," svarede Karlen, „vil Fa'r have dem, saa har jeg dem i min Mellemmadskurv; men for det at Fa'r ikke kunde la' mig ha' dem, — jeg har selv fundet dem og er ikkuns en fattig Karl, — saa vil jeg ønske, at alle Bierne maa blive til Skarnbasser, og alt Græsset, vi har slaaet i Nat, maa rejse sig paa Roden igjen!" Præsten fik Kurven og lukkede den op: der var jo ikke andet end Skarnbasser. Nu blev han ræd for sit Græs og skikkede en Dreng hen for at se, hvorban det gik med Engen. Han rendte derned og saae langt henne (borte), at Vinden blæste Græsser op, hvor de havde ligget om Natten, og saa stræbte han (skyndte han sig) og rendte hjem og raabte længe før han havde naat Præsten, som kom imod ham: „Fa'r, Fa'r! Græsset er rejst snart altsammen, og det rejser endnu stærkt i den ene Hjørne!")

Folkesagn fra Angel.*)

---

[162] 1. Kong Vålmar å hans Søster Kestin.

Han danse mæ hind, te den (h)vi Mjölk kam ur ar æ Bryst. Så spur han hind sin, om hun hælst vild do mæ Svær hælder

---

*) Om Lydbetegnelsen, se Anmærkningen bag i Bogen.

Pisk. Hun valt de sist, å no piske han hind, te Löwer å Long sprang isynder. Så skrieg hun:

Hold op, hold op, kjærre Broer min!
Kongen i Ængland æ Svåwer din.

Å så fåtrye de æ Kong, å han låwer ur, te (h)væn hun kund löw en hal Stûnd bet, så vild han gi hind tre Tynder Guld, å (h)væn hun kund löw i tre Daw, så vild han gi hind de halle Danmark; mæn hun dø. Å no kam æ Kong a Ængland å vild fri te hind, å law han fæk de å vê, hodden hun var dø, stak han Kong Vålmar i(h)jæl. Får den Hårbier æ Kong Vålmars Jawt.

---

[163] 2. Dronning Magret.

Dronning Magret hun ho en Sön, dæn skekke hun a Særrig te æ Kong, få te han kund lær å regier øwer Danmark; mæn æ Kong han lat ham halshog å sålt*) å skekke ham tebag te sin Muer i et Tyndken mæ dæn Beskien: hær ho hun sin Sön igjæn, no va han så klog, som han kund blyw. Dronning Magret hun suer, te de skuld blyw ham imæt**) igjæn. Hun kynne ham æ Krig an å fæk ham omsier fangen tåwn, å no brugt hun ham te sin Foskammel, å (h)væt Gång hun vild te Vuns, most han læg sæ nier i æ Skit, te hun kund sæt sin Förrer å ham.

I dæn Krig drof***) de sæ et Gång, te to Svönskere sto en Måren tille å Fårpåst; så so dæn jin: ****) „Mig synes, Kratten kryber.“ Da svår dæn anden: „Ja, kryber Kratten, så får vi Fanden til Davre.“ Di dansk di ho håggen dæm (h)vær en Gren aw i æ Skåw, som di bar å dær Hat, å di so sin ur ætter, som (h)væn dær kam en Skåw gångend, å di Svönsk di fæk å rætfære Fanden te Dåwr dæn Daw. Et ant Gång så ho di dansk fålist å most retirier, å få te

*) salte. **) tilmaalt, betalt. ***) traf.
****) Denne Samtale føres i dannet dansk Sprog med Efterligning af den svenske syngende Udtale.

no di svönsk it skuld få å vê, (h)vo di va blöwen aw, så lo di åld æ Hæst fåkier Sko; så miend di svönsk, te di va kommen dæfrå, (h)vo di no va hænræjst.

Tesist de Dronning Magret i Flænsbårre å et Skif. Sin Hæst ster uståpper å æ Tyhus i Rænsbårre.

---

[164] 3, Sibilles Spåddem.

Ætter Sibilles Spåddem så ska æ Tyrk et Gång kom ind i våt Land, å der ska vur sånt et Krig aw, som dær ålder ha væt fåraw. De ska kom så vit, te åld æ Kal ær i(h)jælslån, å te æ tyrkisk Kæjser ska vand hans Hæst ve de Sjörropper Døf*). Mæn så ska dær kom en gammel Mand mæ et lånt Skæg, som hæ såwer i manne hunder År i et Bjirre omkring ve Tynder**). Han ska slå æ Tyrk i et stuet Slaw mæ jænn' tålårs Dræng', å den tyrkisk Kæjser ska di slå i(h)jæl få Sjörrop Ålter. Å de æ ves, få (h)va Sibil hæ spåi, de hælder. Hun hær å spåi, te dær skuld kom en Vildgås øwer Flænsbårre flywend, å dæn skuld blyw hængend i æ Kås øwer æ Synder-Kirrek. Dær hæ regtenåk ingen Vildgås kommen; mæn få sösti År sit blöw dær dog en Vildand hængend. Så möjl hæ de nåk kund fæjl.

Ætter Sibilles Spåddem så ska der kom sån blå Dræng' op ve Långballeå å sin gå tvært øwer æ Land, å de om dæn Ti te æ Ærter ster å æ Mark, å så ska di ændda gå mæ en Byrring***) Ært under æ Arm, å dæm pol di ur å ger å ærre****); di ger tvært øwer æ Land a Fredreksstaj te. (H)vinner†) di æ kommen, så væ dæ tusind År Fræj aw.

---

*) Døf: Døbesten, Døbefont. **) Det er Holger Danske, der sidder i Bjærget ved Møgeltønder. (Thiele, Danmarks Folkesagn I, 19.) ***) Byrde, Dragt. ****) gaar og æder. †) (h)vinner: naar (egenlig: hvornær, islandsk: hvenær).

[165] **Andre Mænd og min Mand.**

(Fra Angel.)

---

1. Ander Mind hæ ny Hat,
min Mand hær ingen;
så flåi æ vår grå Kat,
å a æ Skind gyer æ min Mand en ny Hat.
No dandser min Mand,
ny Hat hæ han.

2. Ander Mind hæ ny Kraw,
min Mand hær ingen;
så tåw æ et (H)julnaw,
dæraw gyer æ min Mand en ny Kraw.
No dandser min Mand,
ny Kraw hæ han.

3. Ander Mind hæ ny Kjol,
min Mand hær ingen;
så tåw æ hans ny Döwels(?)
å sy 'en om te en ny Kjol.
No dandser min Mand,
ny Kjol hæ han.

4. Ander Mind hæ ny Hos,
min Mand hær ingen;
så tåw æ vå Grynpos,
å sy min Mand et Par ny Hos.
No dandser min Mand,
ny Hos hæ han.

5. Ander Mind hæ ny Sko,
min Mand hær ingen;
så tåw æ et Jywer a vå So

å sy min Mand et Par ny Sko.
No dandser min Mand,
ny Sko hæ han.

---

[166] **Brygningen.**

(Fra Angel.)

1. Pæ Lild han so te Pæ Kær,
Pæ Lild han so te Pæ Kær:
(H)va ska vi dæn (h)jær Vinter gyer?
Falladeri falladera falladerideridom.

2. Vi ho let Byg, ja ewer en Traw,
dæn task vi å i fjorten Daw.

3. Å syw Tynder Byg kund vi nåk få,
vi ho ingen Låwt å læg 'en å.

4. Å vi kund nåk få syw Tynder Målt,
vi ho ingen Kar å støf 'en i.

5. Vi støft 'en i vår Kjêld så stuer,
dæn blöw så hår, vi måt graw 'en ur.

6. Å syw Tynder Målt kund vi nåk få,
vi ho ingen Køl å tör 'en å.

7. Vi törrer 'en å vå Kakkelåwn,
wi ryer 'en om mæ ær Ildskåwl.

8. Å syw Tynder Målt kund vi nåk få,
vi ho ingen Møl å mål 'en å.

9. Vi måld 'en å vå Kaffemøl,
de blöw så fint som temse Mjöl.

10. Å syw Tynder Öl kund vi nåk få,
vi ho ingen Hommel å sæt dærå.

11. Dær kam teflyend to Hommelkåp,
di gyer våt Öl så skrækle gåt.

12. Å syw Tynder Öl kund vi nåk få,
vi ho ingen Gær å sæt dærå.

13. Pæ Kær gik nie te Skærrebæk,
å hint nåwe Gær i en Syv-Skjæp-Sæk.

14. Våt Öl begynt å brus,
löjt æ Tag a vår Hus.

15. Å vi fæk Öl å sæl
å vi fæk Pæng å tæl.

16. Vå Pæng dæm år å drak vi op,
vå Pæng dæm år å drak vi op,
få vi var et Par fåsvire Kråp.
Falladeri falladera falladerideridom.

Ordsprog og Mundheld.

[167] 1. Jeg er lige glad, enten jeg faar Hug eller Mad; — naar jeg maa tage, hvilket jeg vil.

[168] 2. Det gjør lige meget, hvad du kalder mig, naar du ikke kalder mig Mistemad; — og det gjør endda lige meget, naar jeg faar, hvad jeg skal have.

[169] 3. Du skal ikke vise mig dine Tænder: jeg er ingen Bendrejer.

[170] 4. Han tror, Alverden skræver over ham.

[171] 5. Han er ligesom Per Jørgens Omsjotting, der aad Fejemøget. (Om en Fraadser.)

[172] 6. Han gaar til hvilken Side hver anden Gang. (Om den vaklevorne.)

[173] 7. Han griner som en Høvlebænk. (Om en, der gaber højt, naar han ler.)

[174] 8. Han har en Ligtorn paa Ryggen. (Om den strutryggede.)

[175] 9. Han skærer Hakkelse med det ene Ben og hypper Kartofler med det andet. (Om skjævbenede og kalveknæede Mandfolk.)

[176] 10. Søb, Søren! det er godt Sodd. (Suppe.)

[177] 11. Knejs, Kirsten! der er Bejlere i Byen.

[178] 12. Den Kjærne, der triller af Gaard, er lige saa god som den, der spiller af Gaard. (Den Sæd, man giver Kreaturet, betaler sig ligesaa godt som den, der ages bort til Salg.)

[179] 13. Det ryger i ham, som Guds Ord i en Student.

[180] 14. Han ligner ham, som han var snydt ud af Næsen paa ham.

[181] 15. Det er for mine Øjne som en Slibesten. (Det er mig ubegribeligt.)

[182] 16. Det gaar lige op, sagde Manden, han laa paa Ryggen og brækkede sig.

[183] 17. Ja, han er Søskendebrød til Per Endeskive. (Spøgende Talemaade om tvivlsomt Slægtskab.)

[184] 18. De har ikke Fader sammen, og de har hver sin Moder. (Som forrige.)

[185] 19. Har du Lov (Laag), saa har vor Hund Æske, saa kan I lægge sammen og gaa til Hove og tæske. (Svar paa „det har jeg Lov til“.)

[186] 20. Skilling skal være Skillings Broder. (Den enes Penge er ikke bedre end den andens.)

[187] 21. Somme vil have Mælk og Grød, andre vil have Grød og Mælk; derfor bliver al Mad spist og alle Piger gifte.

[188] 22. Aa ja saa Mænd — og Kvinder med; Pigerne skal man lede efter: faa er de, og smaa er de, surt ser de, og sjelden ler de.

[189] 23. *De ær ål min, di kön, soi æ Rawn om sin Oŋer.*

[190] 24. *Dær vær enne Stas å se, før æ kommer, soi æ Tyw, han skul hæŋes. (vær:* vorder, bliver, det gamle verðr.)

[191] 25. *El ær en goi Iňnerst, mæn en bedrøwet Øwerst. (El:* Ild.)

[192] 26. *De ær iňt får æ Fesk, mæn får æ Duels.* (Om den, der gifter sig for Penges Skyld.)

[193] 27. *Væn Sommer å Viňter blæňes,*
så skal Værren snart æňes.

[194] 28. *Ukyň gir Uyň.* (Ukynde giver Uynde ɔ: Ubekjendtskab [el. slet Opførsel] gjør ilde lidt. — **ókynni**: slet Vane, Last, forekommer i Haavamaal.)

[195] 29. *Æn kaň aller så sært spå,*
de kaň liså uňnele gå.

[196] 30. *De kuň ænda haj blöwen vær, haj han å brækket Arm å Ben, soi æ Kun om hiň Maň, han haj brækket hans Hals.*

[197] 31. *No må æn da le sin Træsk i Støkker.* (Nu maa man da le sine Træsko i Stykker.)

[198] 32. *Idaw ær æ Vær ur å fri.* (Om smukt Vejr.)

[199] 33. *Gammel Hus kaň æn støt,*
å gammel Pålt kaň æn nøt.

[200] 34. *De ær aparti Gryn, soi æ Møller om æ Muslort.*

[201] 35. *Å blyw vre ær to Umagger: føst å blyw vre å sin blyw go igjæn.*

[202] 36. *Vihteň Maň kommer jessiň, mæn dø Maň aller.* (Ventende Mand kommer eengang, men død Mand aldrig.)

[203] 37. *Æ sier iñt, soi æ Mañ, law han haj soi ålt va han vest.* (*soi:* sagde, *soi:* sagt.)

[204] 38. *Löwri betal enne Påstpæŋ.*

[205] 39. *Nyt flyr om By som en Tråw Ask.*

[206] 40. *Tro Hañ å tæt Måñ ær olstæj vælkommen.* (Tro Haand og tæt Mund er allesteds velkommen.)

[207] 41. *Ståp no elet, soi æ Mañ, da haj han fåt dæn sist Dråv a æ Læjl.*

[208] 42. *Dæn Ti, dær æ gawen mæ goi, kommer aller uñ igjæn.*

[209] 43. *Væn dær vel søŋ, vañter iñt så læt Vis.*

[210] 44. *Möjer vel mer ha.* (Meget vil have mere.)

[211] 45. *Han kañ iñt mest en Lus, urren han skal ha en Låp får en.*

[212] 46. *Spåt gör let gåt.*

[213] 47. *Ti Feŋer ær vesser som en Båshag.*

[214] 48. *Jøstenviñ tæjer a bo Huj å Skiñ.*

[215] 49. *De ær så stort mæ dæm, som mæ Pær Her å sin Huñ.* (*Her:* Hyrde.)

[216] 50. *De gær som tre Daw før Jul, å da ståj et hel stel.* (Solhvervsdag, da „Solen vender".)

[217] 51. *De vær vær å vær, sài han æ Dræŋ, da skul han sæj* Ære-være.

[218] 52. *Æn kuñ sawt får æ Blæjst, væn æn kuñ æjsen, sài han æ Mañ, da vår han drokken.*

[219] 53. *Smör ær gåt i Kål, mæn Fet ær skit i varm Öl.*

[220] 54. *De går æ se, sài han æ Dræŋ, da bañnet hans Mor Fañen tæj sæ.* (Det gad jeg se, sagde Drengen, da bandede hans Moder Fanden ta' sig.)

[221] 55. *Kviñskiñ ær gåt te Tromskiñ: væn æn slær å et å æ Munda-Mån, så brommer et te æ Syñda-Awten.*

[222] 56. *Nå, hjælp mæ Guj, ær min Næjs læŋer æñ bægge min Arm! sài han æ Mañ, da*

ræn han æ Arm ægjömmel æ Lær å æ Næjs å en Spol. (Lær: en Lejre ɔ: en Stige, eller Sidestykket, der ved en Høstvogn træder istedenfor en Vognfjæl; et Trin paa Stigen eller en Tremme i Lejren kaldes *Spol:* en Spole.)

[223] 57. *Haj æ hai nåwr å slå mæ! sâi hun æ Pig, da lå hun i æ Rislas.* (Havde jeg haft o. s. v.)

[224] 58. »*Hai*« *ær manne Mañs Skai. (hai* er ikke enten Had eller det at have, men „havde", som man siger „havde det været" eller „havde det ikke været, saa" o. s. v.)

[225] 59. *De fær å en Æñ, såj han Fañen om Bæjdaw.* (Bededag.)

[226] 60. *Væn de ser gråt, så vær et gåt.* (Naar det ser graat [ud], saa vorder det godt.)

[227] 61. *Nåwr ær bær som it, sâi han Fañen, da år han Kjænmjælk mæ en (H)jøfårk.*

[228] 62. *Fañen å æ Trål di ær a jæn Kål. Satan å æ Döwl di ær a jæn Vröwl. (Kål:* Kuld. *Vröwl:* Rede.)

[229] 63. *Do har lisse möj Fårstañ å et, som æ Ko te æ Syñda.*

[230] 64. *Do ær klog å Gåsmålkeñ, væn do bare vest, vor æ Patter sår. (målkeñ:* Malkning. *sår:* sad.)

[231] 65. *Añnen vår et en Ul hær en Aggerhön. (añnen — hær:* enten — eller.)

[232] 66. *Tak skal do ha, å gåt skal do få, mæn do skal sjæl vær ur om et.*

[233] 67. *Han kæmt vos mæ jæn Kam.* (= „Han skar os over een Kam".)

[234] 68. *Æ ær kårt a æ Hukommels, lissom æ Snekers Møs, di löf i æ Limpåt, di glæmt å löf a en. (Møs:* Flertal af Mus.)

[235] 69. *Dær ær mer Daw i æ Jøsten.* (= „Imorgen er der atter en Dag".)

[236] 70. *Han spreŋer så læt som de Fåwl, di kålIer Ko.*

[237] 71. *Væn æn sæjer æ San, kan æn ennestæj lan.*

[238] 72. *Di Øwn, æn skal try i æ Hoj, di ser it gåt.*

[239] 73. *Do har it stannen æbag æ Dör, law æ Næjser ær blöwen skaft.* (ɔ: Du har faaet en bygtig stor Næse.)

[240] 74. *Han har spil Kårt mæ æ Stårk å vonnen æ Ben.* (Om den langbenede.)

[241] 75. *Lok din Mon, dint Hjart blywer kol.* (Siges til en, der staar og gaber.)

[242] 76. *Æ har dæn sam Tro som Båw-Krokun har, såi han æ Dræŋ, får han skylt hin fir Skælleng, å hun troi, hun fæk em aller, å de troj han å sjæl.*

[243] 77. *Guj ha Låw, æn ær urren ve et, såi æ Skolmæster, æ Dræŋ slåwest.* (Gud ske Lov, man er udenfor det, sagde Skolemesteren, da Drengene sloges.)

[244] 78. *Guj ha Låw, æn ær urren ve et, såi æ Man, da sår han met i et.* (*sår:* sad.)

[245] 79. *Kjærlehes Gåŋ ær åller får låŋ, om de så vår syw Mil i dø Mørk, å vært Stamp i ætter æ Knæben.*

[246] 80. *De gær, som væn di søŋer Svin hæn i Nårre.*

[247] 81. *No vel vi se, såi æ blin Man, han kun it.*

[248] 82. *De ær it gåt å klin, væn et it vel klöw.*

[249] 83. *Æk et Or, før Pær ær i æ Jor, såi æ Kun, da vår dær jæn som næppet hin i æ Skørt, law hun ful sin Man te Graws.*

[250] 84. *Ja såmin, såi æ Den, han skul sæj* Amen.

[251] 85. Sønden-Sol og Norden-Vind, siger Ræven, dem har Vorherre skabt; men Blyklunte og Jægers-lunte og røde spidsnæsede Hunde, dem har Fanden skabt.

[252] 86. Han har rigtig Himlen paa Hornene. (Om den, der er storartig af Medgang.)

[253] 87. Gid Vejret vilde vende sig, til jeg skulde hjem, sagde Kjællingen, hun gik ud i Modvind.

[254] 88. Han har saa mange Kyllingsorger, han bliver ikke hønegammel. (Om den, der tager sig Smaating for nær.)

[255] 89. Hans Fa'r kunde over hans Mo'r, og hans Mo'r kunde over ham, saa kunde han ingen anden over end Katten, saa skulde den da faa en Fandens Hyp, saa slog han den ihjel med Ildklemmen.

[256] 90. Fige-Arbejd er Skide-Arbejd, sagde Uglspil, han havde været henne i syv Aar efter Brændevin til sin Mo'r, og da han saa kom hjem, slog han Flasken i Stykker i Døren.

[257] 91. Faar man intet den Dag man tyller, faar man heller intet den Dag man hælder. (Tønden nemlig.)

[258] 92. To er et Par, tre er nogle, og fire er en Flok.

[259] 93. „Ingensteds" er i Hundens Rum.

[260] 94. „Skal" er til Hønsene.

[261] 95. „Vil" er ingen Lands-Ret.

[262] 96. „De andre" er Svinene.

[263] 97. Er du „selv"? Hunden er ikke engang selv, den har endda en Hale.

[264] 98. Han læser Hundebønner. (Siges om en, der bander.)

[265] 99. Hellere rent Brød i sin Pose end skiddent Guld i sin Pung.

[266] 100. Han slaar Lyng med det ene Ben og graver Tørv med det andet. (Jfr. Nr. 9.)

[267] 101. *) Dær æ lisse manne Skåwl som Skawt.

[268] 102. De ær ålt Skåwl som Skawt.

[269] 103. Krag helter nåk Mag.

---

*) Nr. 101—230 ere fra Angel, og da de staa her som levende Vidnesbyrd om det sydligste Tungemaal i dette Danmarks Grændseland, saa er der blandt dem medtaget en Del Ordsprog og Talemaader, som ere saa almindelig kjendte og brugte i det hele Land, at de ellers ikke vilde haft Krav paa Plads i denne lille Prøvesamling.

[270] 104. **De** va jin, so æ **Tråld**, så for han aw mæ en Skrærrer. (Skrædder.)

[271] 105. **De** va jit, so æ **Tråld**, så skie han et Gris.

[272] 106. **Hat** imor hat, so han æ **Tråld**, da skie han mor æ Lyssen. (hat: haardt; Lyssen: Lynildt.)

[273] 107. **Hat** imor hat, so han æ **Tråld**, da sæt han æ Rog mor en Tvornbosk. (æ Rog: Ryggen.)

[274] 108. **De** lær æ gå, so han æ **Mand**, da kund han it hôld et.

[275] 109. **Guj** ske Låw får hær, so æ **Mand**, da vest han it, (h)vor han va.

[276] 110. En ska æ̅ mæ æ **Mand**, mæn la ham behôld æ **Fa**. (æ̅: æde. **Fa**: Fad.)

[277] 111. **Æ** Ænd binder æ **Las**. (Enden binder Læsset: det sværeste er tilsidst.)

[278] 112. **Di** vis Höns ka å gyr i Naller.

[279] 113. **De** gik jawnt op, som te æ Skrærrer sit Bassel, dær å di æ Barn mæ.

[280] 114. **Nærve** skyrrer inne Hår, å vit frå inne Röw.

[281] 115. **De** fåstêr æ lisse möjl aw, som æ Ko a æ Synddaw. (Jfr. Nr. 63.)

[282] 116. **Han** sier å en Ting lissom en Ko å et nyt Læj.

[283] 117. **Jin** Far ka fåsörre ti Byern, men ti Byern inne Far. (Far: Fader; Byern: Børn.)

[284] 118. **Tæj** ham, de ær en Tysker! eller: Å ham, de ær en Tysker. (Siges til Hunde.)

[285] 119. **Han** æ så tysk som en Hålpå. (en Halepadde, en Haletudse.)

[286] 120. **Han** ær en Tysker ur a Jylland.

[287] 121. **De** stel Vand hæ dæn dyf Grund.

[288] 122. **Han** ger nênom å (h)jæm.

[289] 123. **Han** ger, (h)væn han hær æ Lyw fult, lissom di Markeropper. (Markerup er en By i Husby-Sogn.)

[290] 124. **De** våre syw lång å syw brê.

[291] 125. **Do** æst goi å skek ætter æ **Do** få jin dæ gjærn vel löw. (Du er god at skikke efter Døden for en der gjærne vil leve; siges til den langsomme.)

[292] 126. **Jin Kårre gör inne Sårre, å ti gör inne Las.**

[293] 127. **Båjen Steg stjynker.** (Buden Steg stinker: hvad man altfor ivrig byder tilfals, vil ingen have.)

[294] 128. **Små Byern, små Sårrer, stuer Byern, stuer Sårrer.**

[295] 129. **E let (H)jælp ær å et (H)jælp, so æ Myg, så pesse dæn i æ Haw.**

[296] 130. **De ær a æ Slaw, so han Kæj om æ (H)vælp, da var et Röwonger.**

[297] 131. **Hålt, Pær Tomsen, I hær omsmit!** (De kömmer hi frå en Mand i Onsagger, som (h)jet Pær Tomsen, han ög mæ et Las Måg, å sa får å et Ben Fuer; mellerti gik æ Vûn i synder, som han it mærke, å han taft di to bagger (H)jul; no kam dær en Mand te ham å so: Hålt, Pær Tomsen, I hær omsmit! mæn han vild it tro et å blöw ve å åg.)

[298] 132. **Han kan it jaw æ Kat a hans æjn Gre.**

[299] 133. **Di næst, di væst, so han æ Mand om æ Lus.**

[300] 134. **En kænder æ Hunstårk å æ Ætterknæffer.** (Man kjender Hunstorken paa dens Efterknebren. „Di Kvindfålk vel gjærn ha de sist Or".)

[301] 135. **Hanne Hund ær æ Har sin De.**

[302] 136. **De ster met i æ Væj, lissom Alby-Kirrek.** (Adelby=Kirke.)

[303] 137. **De ær it gåt å gaf mor æ Åwns Mund.**

[304] 138. **Æ Fet vel ålti vær åwen å.**

[305] 139. **Æ Vif vel fåbæj åld æ Mark å kan it fåbæj sin æjn Rê.** (fåbæj: forsvare, egl. forbede.)

[306] 140. **To hår Stien mæl it gåt.** (mæl: maler.)

[307] 141. **Drek å sans, å sans å drek, de æ to.**

[308] 142. **Dæn dæ ger ærend te æ Kirrek, ska gå grærend te æ Hemmeri.** (Den der gaar ædende til Kirke, skal gaa grædende til Himmerig.)

[309] 143. **Æ Röw birrer it tæt ve æ Kûl.** (Ræven bider ikke tæt ved sin Kule.)

[310] 144. **En trerre Daws Gæst stjynker.** (En tredje Dags Gjæst stinker.)

[311] 145. **De æ lisse vest som æ Ammen i æ Kirrek.**

[312] 146. **Fram å tebag æ li lånt.**

[313] 147. De må vår Höns vê. (vibe.)

[314] 148. Do fækst din Blår svæjen. (Det som du daarlig fra.)

[315] 149. Ætter dæn sye Klye feller dæn sur Svi.

[316] 150. (H)væn æ Hoi æ hiel, så ær æ Skorre fågjæt. (Naar Hovedet er helt igjen, saa er Skurven glemt.)

[317] 151. Do hetter it æ Kåk å æ Merring.

[318] 152. En blind Hön ka å find e Kvorn.

[319] 153. Do hæ hyr ring, mæn do vest it, (h)vor æ Klåkker hæ̅nd. (hæ̅nd: hængte ɔ: hang.)

[320] 154. Han sler ålti å dæn stuer Klåk. (sler: slaar.)

[321] 155. Stuer Uer å fet Flæsk glie læt gjæmmel æ Hals.

[322] 156. Han ser u, som væn han ho jin By awbrænd å vild ha fat å en ån.

[323] 157. Jin Svål gör inne Sommer.

[324] 158. Syw Byg gör inne Lus syg.

[325] 159. De ær it gåt å æ Kisbær mæ di stuer, få så fer en æ Stien i æ Y. (fer: faar.)

[326] 160. Di små Gryrrer hær å Yrrer.

[327] 161. De ær it ålt Fangelmer, (h)va æ Præst præker; dær ær å Epistler åmæld.

[328] 162. Han æ så ræ får et, som æ Tråld får æ Kås.

[329] 163. Han ær en Oggel imæld æ Krager.

[330] 164. Dæn jin Af fer dæn ån te å gaf.

[331] 165. (H)væn jin Ko bes, so bes di åld.

[332] 166. De ger inne Stæj galler te som i Væren — å sin å Braropmærken. (Væren: Verden; Mærken: Marked.)

[333] 167. Han ær ætter et, som æ Bi ætter æ Blommer.

[334] 168. Han ær ætter et, som æ Kat ætter æ Mes. (æ Mes: Musene.)

[335] 169. De ska skie, (h)væn et å var om æ Jul.

[336] 170. Do har Ræt, do skal hænges.

[337] 171. Dæn Hund, som kömmer fest i æ Sæk, ska fest dæru. (Siges, naar en, der er kommen sidst til en Forsamling, taler om at skulle hjem.)

[338] 172. **Han** hopper om, som en Skar å æ Vartræ. (Skar: en Skade; Vartræ: Tværtræ paa Rygningen af et Hus.)

[339] 173. **De** æ (h)vær Daw Feskdaw, mæn it (h)vær Daw Fangdaw.

[340] 174. **Dæn** dær klæjer sæ å fransøsk, ska frys å dansk.

[341] 175. **Vet** do vær fin, så most do li Pin. (= Man maa lide noget for Skjønhedens Skyld.)

[342] 176. **Bråk** it mer i, som do sjæl kat ær aw. (som: end. ær: æde.)

[343] 177. **Va** ek it vier u, som do kat se te Lands.

[344] 178. **Æ** ka it kom ve, so æ Tråld, da skuld han begræ hans Åldemor.

[345] 179. **Syøstvind** å Kvindsind å Fårangst, de gir Vand.

[346] 180. **Höw** æ Hoi, æ Præst kömmer! (Hæv Hovedet.)

[347] 181. **Dæn** Kål, te en spøtter i, skal en sjæl ær aw.

[348] 182. **De** ær ligvæk som æ Fuer i æ Hôs.

[349] 183. **Do** skat vænd æ Skelling tre Gång, før do gir en u.

[350] 184. **En** und Vån æ vær som en und Sôt.

[351] 185. **Råt** æ ræj bråt. (= Raadbent er snart braadbent?)

[352] 186. **Han** hær æ Byrring øwer æ Knæ. (Han har ingen Gjæld mere. Byrring: Byrde.)

[353] 187. **Mæ** Læmp fer en et Æg i en Hommelsæk.

[354] 188. **(H)**vær sin Lost, so han æ Mand, så år å drak han, law di ander sloes. (år: aad.)

[355] 189. **(H)**vor æ Måltsæk kömmer hæn, blywer æ Mjölsæk frå. (Øl jager Brødet af Huset.)

[356] 190. **Æ** Tråld skin ålti te den støst Hof.

[357] 191. **De** (h)jalp, so han æ Dræng, da fæk han Hog.

[358] 192. **(H)**væn de ren Lyk, så æ min Påt omvænd. (Naar det regner Lykke, saa er min Potte omvendt, — saa der kommer ikke noget i den.)

[359] 193. **Dæn** der såwer i æ Høst, ska honger i æ Vinter.

[360] 194. **En Hund løffer it i syw År gal.**

[361] 195. **Dær ær Omslaw nærer ve som i Kil.** (Der er Omslag nærmere ved end i Kiel.)

[362] 196. **En ska tů mæ di Hund, en æ ve.**

[363] 197. **Væn æ Kat di ryws, så gör di Kældinger.**

[364] 198. **De ær it manne Sild vær.**

[365] 199. **Dæ ska nåwer te de væst, so æ Dræng, så år han æ Kant aw æ Pandkag.**

[366] 200. **En ska it ha få manne Jærn i æ Ield å jit Gång.**

[367] 201. **En ska it ker sæ om æ Röwer, før di æ nåk.** (Man skal ikke kære sig om Roer, før de er møre; man skal ikke laste halvgjort Arbejde.)

[368] 202. **Han hæ så traffelt som æ Mus i æ Basselsæng.**

[369] 203. **De kömmer igjæn, so æ Mand, så ga han sin So Flæsk.**

[370] 204. **(H)væn æ Lyk vel ind, så (h)jælper dær inne Lærbåws får.** (Lærbåws: Læderburer.)

[371] 205. **Rent vel æ ha et, so æ Kun, så slo hun æ So får æ As mæ æ Maskie.** (Rent vil jeg ha' det, sagde Konen, saa slog hun Soen for Enden med Madsteen.)

[372] 206. **Han æ så sye, en ka læk æ Hunne a æ As.** (sye: sød. Hunne: Honning.)

[373] 207. **(H)vær Smæj sin Sæj.** (Hver Smed sin Sæd.)

[374] 208. **Han hæ sin Sager i en Ask å sit Smör i en Tærkand.**

[375] 209. **(H)vær Daw hæ sin Plaw.**

[376] 210. **Røt Hår å Ælbosk gror it å en goi Grund.** (Rødt Haar og Ellebusk gror ikke paa en god Grund.)

[377] 211. **Ålder ær æ Bloi så tynt, de ær aligvæl tykker som Vand.**

[378] 212. **Jo hårer Pin, jo snarer Ǣnd.**

[379] 213. **De æ lissom (h)væn en desker Vælding mæ en Pren.**

[380] 214. **Han ka it mest en Lus, før han hær en Låp i æ Stæj.** (Jfr. Nr. 45.)

[381] 215. **En ska it smi de skirren Vand u, før en hæ de ren i æ Stæj.**

[382] 216. **Synden-Kri å Synden-Donnek gör vos it læt nåwe; men Guj bevå vos frå Noren-Kri å Noren-Donnek.** (Sønden-Krig og Sønden-Torden gjør os ikke let noget; men Gud bevare os fra Norden-Krig og Norden-Torden.)

[383] 217. **De æ bær, te æ Byern grærrer øwer æ Fårælder, som æ Fårælder øwer æ Byern.**

[384] 218. **De ær ælst får æ Öjn, væn dær æ Ield i æ Skæg.** (Det er slemt for Øjnene, naar der er Ild i Skjægget.)

[385] 219. **En gammel Hat æ goi te en ny Kabus.**

[386] 220. **En ka lisså gåt såw sin Lyk op, som rænd en op.**

[387] 221. **De ær it gåt å få, (h)va dæ føst ær i æ Ulles Mund.** (i Ulvens Mund.)

[388] 222. **En standend Skrærrer, en serrend Kromand å en riend Smæj, di dåwer it nåwe.** (En staaende Skræder, en siddende Kromand og en ridende Smed, de duer ikke noget.)

[389] 223. **Åld vel øwer, (h)vor æ Går æ lawest.**

[390] 224. **En grön Jul de gir en (h)vi Påsk.**

[391] 225. **Mærts-Græs kömmer it i æ Hæs.**

[392] 226. **(H)væn æ Daw vær lång, så vær æ Vinter trång.** (vær: vorder, bliver.)

[393] 227. **Dæn dæ slekker i åld æ Bøtter, fer Splênd i æ Tong.**

[394] 228. **De ger ur å ind, lissom Åws-Pes i æ Sånd.**

[395] 229. **Di hænge sammel som æ Katskån.** (Katteskarn.)

[396] 230. **Æ rig Mands Hoive å æ fåtte Mands Drek, de spörs ålti vit.** (Rig Mands Hovedve og fattig Mands Drik, det spørges altid vidt.)

Dyrefabler.

[397] 1. Ræven og Hanen.

(Fra Vejle-Amt.)

Hanen stod en Dag nok saa stolt paa Møddingen, da Mikkel Ræv kom listende. Han stod lidt og saae paa Hanen, og saa sagde han: „Du er ikke saa dygtig, som din Fader var." — „Hvorfor ikke?" spurgte Hanen. „Nej, for han kunde lukke sine Øjne og endda blive ved at gale", sagde Ræven. „Det kan jeg ogsaa", sagde Hanen, og saa lukkede han sine Øjne og galede af fuld Hals. Men i det samme snappede Mikkel ham og løb ad Skoven til. Saa snart Hanen fik sit Vejr igjen, saa sagde den: „Nej men du er ikke saa dygtig, som din Fader var." — „Hvorfor ikke det?" spurgte Ræven. „Nej, for han kunde lægge sine Hænder sammen og bede en Bøn, førend han spiste", sagde Hanen. „Ja, det kan jeg med", sagde Ræven, og saa slap han Hanen og begyndte at lægge Forbenene sammen; men i det samme han lukkede Munden op for at bede, fløj Hanen op i et Træ, og saadan fra Træ til Træ, indtil han var hjemme, og Mikkel fik ingen Hanesteg dengang.

---

[398] 2. Hvad siger Hanen?

(Fra Vejle-Amt.)

Naar Hanen om Morgenen gaar ud af Hønsestien med Hønsene, saa siger han: „Jeg skal slaa hver Høg der kommer." Men naar saa Høgen kommer, farer han omkring og siger: „Enhver hytter sig selv, enhver hytter sig selv!"

---

[399] 3. Hvem løj?

(Fra Sorø-Amt.)

En Morgen stod jeg udenfor min Gaard og saae paa Vejret, for det var i Høstens Tid, og det trak farlig op fra Sønden.

Saa hørte jeg saadan en Bjælster og Allarm hende fra Vandingen, og da jeg skulde hen at se, hvad det var, saa var det saamænd tre Ræve, der stod og havde saadant et Torv. Jeg gik hen til dem og sagde: „Det er da farligt, saa Uvenner I er blevne saa tidlig paa Dagen." — „Ja, du kan dømme os imellem", sagde de, „og sige, hvem der er en Løgner." Nu maatte de jo sige deres Mening een ad Gangen. Den første sagde: „Jeg har gaaet og løbet mere i min Tid, end som jeg har kjørt og redet." Den anden sagde: „Jeg har ædt mere raat Sul i min Tid, end som stegt og kogt." Og den tredje sagde: „Jeg har drukket mere Vand i min Tid end som Vin og Mjød." I Førstningen syntes jeg, de havde Ret og sagde sandt allesammen; men der var dog een af dem der løj; kan du sige mig, hvem det var? — Ja, jeg maatte ogsaa grunde længe paa det; men saa sagde jeg til den tredje: „Det er dig, der er en Løgnhals. Du siger, at du har drukket mere Vand end som Vin og Mjød; men du har aldrig drukket hverken Vin eller Vand, for en Ræv drikker ikke, han labber."

---

[400] 4. Katten og Ræven.

(Fra Ribe-Amt.)

Da Mikkel Ræv en Dag var ude at spadsere, saa mødte han en Kat under et Træ, og saa syntes han, det kunde ikke være saa fejl at faa sig en Kattesteg; derfor gav han sig lidt i Snak med hende. „Hvor mange Raad veed du?" siger han. „Jeg veed eet", siger Katten. „Ja, hvad er det!" siger saa Ræven, „jeg veed hundrede og en Pose fuld." I det samme kom Skytten med sine Hunde; saa sprang Katten op i Træet, — det var jo hendes ene Raad, — mens Mikkel tog til Bens, alt hvad han kunde; men han havde endda ondt ved at bjærge sit Skind. Da raabte Katten ned fra Træet: „Løs nu for Posen, Mikkel, løs for Posen!"

---

[401] 5. Æ Markmus å æ Husmus.

(Fra Angel.)

En Husmus gik en Awten uspasérend å met en Markmus å gyr Vænskaf mæ 'en å fuld et Styk. Væj mæ. Dæm tåt så gåt om (h)værander, te di vur jæns a gywt dær Byern mæ enander, så te æ Markmus sin Sön skuld ha æ Husmus sin Dætter te Kun. Å de ny Slajt baj æ Husmus æ Markmus å sin Sön dæn næst Syndda te Gæst. Æ Markmus kam mæ sin Sön, di blöw gåt beverter, å de tekommend Par tåt å gåt å kund li (h)værander. Som di no ho æt å drokken, så so æ Husmus: „No vel vi ur å se met Gos ætter, så kat do få å se, te æ nåk ka styr min Dætter gåt u.“ Di gik så sin ur i æ Lo; dær lå en stuer Hof Hakkels mæ Hawer i, å op å æ Låwt dær lå en stuer Hof Kvorn. „Æ de ålt dit?“ spur æ Markmus. „Ja vest æ de ålt mit“, svår æ Husmus, „tæj do kon, gist do; mæn vår dæ får æ Kat, dær lur dær hæn, te do it våwer dæ få vit!“ Æ Markmus blöw ræ å so: „La vos hælder gå!“ Så gik di nier i æ Kjålder; dær sto Smör, dær lo Ost å manne goi Sager. „Tæj kon ve“, so æ Husmus, „mæn ǣ kons it a de Sokker dær anter æjs a nåwe set, får dær æ Gift i.“ — „Næj, la vos hælder gå; vi kund vur narre“, so æ Markmus. Så gik di sin ind i æ Buj; dær hǣnd manne Slaws Pels å Flæsk å Kje å æjs möjl gåt. „De ær ålt mit“, so æ Husmus“, „bare æ kon tæjer mæ i Vår få dæn Fǣld, vofrå dæn dæjle Låwt kömmer; kömmer æ dæri, så ær æ löwere.“ Æ Markmus ho åt*) ha Lost te å se, (h)va de va, dæ låwt så næt; no fåfǣr den sæ å vild pardú gå. „Do hæ manne goi Sager“, so æ Markmus, „mæn æ tusker it: ær æ å arm, så ær æ dog fri, å fri få möjl Får; de skat do få å se, væn do besøger mæ mæ din Famille næst Synddaw.“ Synddaw kam da æ Husmus mæ sin Famille u te æ Markmus: dær var it så manne Sager, mæn bat**) en Handfuld Kvorn te æ Vinter i et Hål under æ Sætværk***). Dæn

*) åt: alt, allerede. **) bat: bart, blot, kun. ***) et levende Hegn.

Læjlihier tåt æ Husmus it så gåt om, å sin Dætter ænno minder, å dæ blöw dæfår inne Kåst*) aw.

---

[402] 6. Æ Snog, æ Pa**) å æ Stårk.

(Fra Angel.)

Snog: Hyer do, Hoppes i Græs! hæ do it sie Pæjter edaw?

Pa: Pæjter, næj, (h)vafår en Pæjter?

Snog: Pæjter mæ di lång re Hos å.

Stårk: (H)va sier do långblæse Smæk?

Snog: „Jeg siger intet, lille Peter, jeg siger intet.“ ***)

Dær æ manne, som æ hyreste nåk, (h)væn di it æ ve, (h)væn di snakker om; mæn kömmer di dæte, så kryffer di få dæm som æ Snog.

---

[403] Æ Æake-Röwind.****)

(Fra Aabenraa-Amt.)

---

1. Dær vår en Röw å en Röwind,
æ Kat hun vår dær Tjennestkvind.
— Om en skjön Awten.

2. De hænd sæ, da dæn Röw vår de,
Röwinden gråd sin Öjen re.
— Om en skjön Awten.

---

*) Bryllup. **) Padde, Frø.
***) Dette Svar gives med det dannede Sprogs Udtale.
****) Om Lydbetegnelsen se Anmærkningen bag i Bogen.

3. Stras kåm den Ul da levend i Går,
æ Kat hun såd å kæmt sin Hår.
— Om en skjön Awten.

4. „Å hør, do Kat bo fawr å fin,
ær Ænkefru æj Frænken din?“
— Om en skjön Awten.

5. Dæn Kat hun löv ebag æ Bor,
å soi: „Nå ær hær Bæjl i Går!“
— Om en skjön Awten.

6. „Å (h)va mon de får Bæjler vær,
får de han kommer så silddaws hær?“
— Om en skjön Awten.

7. „Hans Kjywel dæn ær muskegrå,
hans Öjn di ær bo (h)vid å blä.“
— Om en skjön Awten.

8. Dæn Ul han glattet ståwt sit Skind,
å tren mæ Bok får Ænken ind.
— Om en skjön Awten.

9. „Å hør, do Ænk bo fawr å fin!
å ve do int vær Kjærrest min?“
— Om en skjön Awten.

10. Röwinden å hans Pæls ham ser;
„Næj, alder gywter æ mæ mer!“
— Om en skjön Awten.

11. Da kåm dæn Kat mæ kæmet Hår:
„Nå ær dær anden Bæjl i Går.“
— Om en skjön Awten.

12. „Å (h)va mon de får Bæjler vær,
får de han kommer så silddaws hær?“
— Om en skjön Awten.

13. „Hans Kjywel ær bo gul å re,
han ligner Håsbond, dær ær de.“
— Om en skjön Awten.

14. „Den Bæjl han ær a Mekkels Flåk,
æ har set Ænk ålt længe nåk.“
— Om en skjön Awten.

Smaarim.

(Fra Sønderjylland.)

[404] *I Værren gær et unnele tel*
å vær uliggele skywt:
som får jæn, å som får tåw,
å som vær aller gywt.

[405] *Æ Kal ær i djer Tal,*
som æn grivver et Fåwl i æ Hal,
å æ Kvin ær i djær Tro,
som æn trin å en Stenbro.

[406] *Pær han flöj op ar æ Vær*
å stål en Pøls fra Vorhær,
mæn innen Vorhær han kåm mæ æ Knyw,
så haj Pær æ Pøls i æ Lyw.

[407] *Æ Præst å æ Den di flåi et Får,*
æ Ronnevær ståj å skænt,
så blöw æ Præst gal i hans Kråp;
va mon dæn Ronnevær tænt?

Anmærkninger.

[1] Graadonner, Æventyr fra Sønderjylland, er fortalt af Inger Høgelund i Risjarup ved Aabenraa og optegnet af Herr Nis Callesen paa Lerskov. — Samme Æventyr fortælles i Norge om „Haakon Borkenskjæg", ogsaa kaldet „Peder Skindstak", Grisebusta" eller „Grisethor". (Asbjørnsen og Moe: Norske Folkeæventyr, 2den Udgave, Nr. 45), i Tydskland om „König Drosselbart" eller „Bröselbart" (Grimm, Nr. 52), og det ligger til Grund for Basiles italienske Fortælling „La soperbia castecata" (Pentamerone, IV, 10). Ogsaa hos andre Folk findes lignende Æventyr; men Udgiveren kjender ingen renere Form af det end denne danske.

[2] Rakkerens Brud, Vise fra Sønder- og Nørrejylland. Fem Optegnelser, der ligge hverandre saa nær, at de maa antages alle at grunde sig paa et (iøvrigt ubekjendt) Flyveblad, ere her benyttede. Den ene Optegnelse er fra Als, den anden fra Aabenraa-Amt (ved Herr Nis Callesen), den tredje fra Mors (ved Skolelærer M. Nyboe i Øster-Assels), den fjerde og femte fra Thy (ved Lærer A. C. Poulsen i Dalby og Konsul J. L. Griishauge i Thisted). De nørrejydske Optegnelser kalde Rakkeren for en Tater eller en Tænder (Thy); en sjette mere afvigende Optegnelse fra Sjælland kalder ham „Fjante", ligesom Visen i Norge synges om „Fanteguten" (Landstads Norske Folkeviser, Nr. 91).

[3] Prindsessen med de tolv Par Guldsko, Æventyr fra Bornholm, er optegnet af Frøken Elise Lindberg, som hendes Moder har hørt det fortælle af en meget gammel Kone, der havde hjemme paa Bornholm og havde tjent Optegnerindens Oldemoder. — En eller anden Form af dette Æventyr — maaske den tydske hos Grimm, Nr. 133: „Die zertanzten Schuhe" — har været benyttet af H. C. Andersen i hans Æventyr om „Rejsekammeraten."

[4] Slangen og den lille Pige, Æventyr fra Bornholm, optegnet af Frøken Elise Lindberg efter samme Kilde som det forrige. Jfr. „Kong Lindorm" i Gamle Minder, I, Nr. 216, og „Slangen" i Gamle Minder, II, Nr. 314, samt den følgende Vise.

[5] Lindormebruden, Vise fra Sjælland, optegnet i Ljunge ved Sorø af Lic. theol. Pastor J. F. Fenger i Høje-Tostrup. Jfr. Danmarks gamle Folkeviser, Nr. 65.

[6] Præstekonen, Æventyr fra Thy, optegnet af Herr H. Anton Bering 1857.

[7] Den Ondes Snarer, Æventyr fra Sydsjælland, optegnet i Næstved-Egn af Frøken Franziska Carlsen paa Rønnebæksholm.

[8] Svinet, Æventyr fra Østjylland, optegnet af Frøken Nanna Reedtz paa Visgaard. Jfr. „Bjærgmandshøjen" i Gamle Minder, II, Nr. 312.

[9—20] En gammel Fynbokones Fortællinger, næsten ordret gjengivne (1857) af Stud. theol. Nikolaj Christensen. Fortællerinden var Enken Magdalena Elisabeth Vadskjær, fød Skjelderup, barnefød i Odense 1781, bosat i Aaby i Vendsyssel.

[21] De tre gode Raad, Æventyr fra Sønderjylland, optegnet i Medelby ved Flensborg af Sognepræst H. F. Feilberg i Valsbøl. — Det er egenlig to indbyrdes uafhængige Æventyr, som her ere løselig sammenknyttede derved, at samme Mand gjøres til Hovedperson i dem begge. Det sidste af dem er en anden Form af det om „Ave er god, naar den kommer itide", i Gamle Minder, I, Nr. 101.

[22] Hans og Maren, Æventyr fra Fyn, optegnet i Rys-linge af Lærer Lars Frederiksen i Baaring. En afvigende Optegnelse af samme Æventyr fra Falster er „Den kloge Pige", i Gamle Minder, II, Nr. 446. Den her indflettede Fortælling om den døve Mand gjenfindes i Gamle Minder, I, Nr. 113 og 114.

[23] Pilleripave, Æventyr fra Østjylland, er fortalt af en gammel Kone i Rim ved Horsens, optegnet af Frøken Nanna Reedtz paa Bisgaard.

[24] Herr Dalebo Jønsen, Vise fra Jylland, er sungen af en Bondekarl i Ravnholt, Gjesten-Sogn mellem Ribe og Kolding, nord for Kongeaaen, og optegnet 1848 af Stud. theol. Th. Flensburg. De indklamrede Vers 7, 31 og 33 ere tilsatte af Udgiveren, der ogsaa i V. 35 har sat „Tøjte" for „Hore". Den hosføjede gamle Text er dannet af to Optegnelser, der begge findes i Svanings Haandskrift fra sidste Halvdel af 16de Aarhundrede. Den ene af dem lader Daniel slaa Kongens Mænd ihjel og føre ham deres Lig. En gammel svensk Opskrift (Arwidsson, Nr. 18) kalder Kæmpen „Dahlbo", en ny svensk (Dybecks Runa, III, S. 36) kalder ham „Dalabo" eller „Dalabonde", og i Norge lyder Sangen om „Dalebu" eller „Dalebuggin Jonson" (Landstad, Nr. 24 og 25).

[25] Søster og Broder, Vise fra Sønderjylland, er sungen af en gammel Kone, Karen Holders, i Vester-Vedsted ved Ribe og optegnet af Herr Jannik Davidsen sammesteds. Den vedføjede gamle Opskrift staar i Karen Brahes Foliohaandskrift; en anden gammel Opskrift findes i A. S. Vedels Hundredvisebog, 3dje Part, Nr. 8. Jfr. ogsaa Syvs Nr. 33. Den synges endnu baade i Sverig og Norge.

[26] Kjælling og Hovmand, Vise fra Vendsyssel, optegnet af Stud. theol. Nik. Christensen.

[27—36] Den vilde Jagt, Sagn fra Jylland, Fyn og Sjælland. Det 1ste af disse, det om Un (udtalt med langt u og standsende Tonelag som Ordet et Dun), der da ligefrem er samme Navn som Odin, er fortalt af Mariane

Jensdatter fra Kjettrup i Vesterhanherred, 67 Aar gammel 1857, da Sagnet optegnedes af Stud. theol. Nik. Christensen. (Jfr. Sagnet om „Jons-Jæger“ hos Thiele, II, S. 123.) Sagnene 2—5 fra Fyn, ere optegnede af Lærer A. C. Poulsen. Sagnene 6—8 ere optegnede af Frøken Fr. Carlsen. Sagnet 9 er fortalt af en Bondedreng fra Førsløv ved Ringsted og optegnet af Herr Nik. Christensen. Sagnet 10 er optegnet af Frøken Caroline Brockdorff i Hirschholm.

[37] Hjorteprindsen, Æventyr fra Østjylland, er optegnet paa Palsgaard ved Horsens af Frøken Anna Braase.

[38] Skruptudsen, Æventyr fra Ribe-Amt, er optegnet af Gaardmand og Folkethingsmand N. J. Termansen i Gammelby, Læborg-Sogn, Malt-Herred.

[39] Hans Mestertyv, Æventyr fra Sønderjylland, er fortalt af Inger Høgelund i Risjarup ved Aabenraa og optegnet af Herr Nis Callesen.

[40] Det er, som man tager det til, Æventyr fra Stevns, er optegnet af Pastor G. N. Bugge i Astrup ved Aarhus.

[41] Drengen og Munken, Æventyr fra Vendsyssel, er saaledes fortalt af Husmand Lars Astrup i Hvedsted og optegnet af Herr Nik. Christensen. — Dette vidtbekjendte Æventyr haves trykt paa danske Rim fra 17de Aarhundrede (jfr. Nyerups Alm. Morskabslæsn., S. 239 ff.). Nærværende Fortællings Form vækker imidlertid Formodning om, at den stammer ikke fra de trykte Rim, men fra en Folkevise, som nu ikke kjendes. Det bestandig tilbagevendende Udraab „Eja, hvor Drengen han sprang“ o. s. v. synes da at have været Visens Omkvæd.

[42] Katten, Æventyr fra Stevns, er optegnet af Pastor G. N. Bugge. En anden Form af dette er „Ulven“ i Gamle Minder, II, Nr. 322. Det svarer til det bekjendte tydske Æventyr om „den lille Rødhætte.“

[43] Potten, Æventyr fra Fyn, er optegnet i Ryslinge-Sogn af Herr Lars Frederiksen.

[44] Herr Hjælm, Vise fra Sydsjælland, er optegnet i Næstved-Egnen af Frøken Fr. Carlsen. (Udgiveren har foretaget nogle smaa Rettelser i Optegnelsen: han har i Vers 3, Linie 1, sat fri for „fin", i V. 15, L. 1, stak for „drog" og Brand for „Pal" og i L. 2: fran for „fra".) Denne Opskrift afviger meget fra den gamle om Herr Helmer Blaa hos Peder Syv, Nr. 84, der slutter med et glædeligt Bryllup; men Sagen er nok den, at den gamle Opskrift fattes den rette Slutning, som dog har holdt sig i Folkemunde her saavel som i Sverig, hvor „Herr Hjelmer" ogsaa dræbes af den skaanede Broder, men hævnes af sin Jomfru (Geijer og Afzelius, II, S. 178 og 228. Arwidsson, Nr. 21).

[45] Skipper og Jomfru. Til denne Text er benyttet to Optegnelser: den ene fra Slagelse, ved Pastor C. J. Brandt i Rønnebæk, den anden med uvist Hjemsted, ved Frøken Caroline Brockdorff. Den er ikke før trykt paa dansk, men vel baade paa svensk (Geijer og Afzelius, Nr. 18 og 52; Arwidsson, Nr. 26 og 41) og norsk (Landstad, Nr. 77).

[46] Fangens Klage, Vise fra Stevns. Samme Vise synges endnu baade i Norge og Sverig (Arwidsson, Nr. 123; Dybecks Runa f. 1842, II, S. 61). Den vedføjede gammeldanske Text af denne Vise er udarbejdet efter fem Haandskrifter fra 16de og 17de Aarhundrede.

[47] Den Forladte, Vise fra Vendsyssel, er optegnet af Herr Nik. Christensen, som den blev sungen af en tolvaars Bondepige i Virsted. Udgiveren har tilladt sig disse Rettelser i Optegnelsen: V. 2, Lin. 1: hænger aldrig for „det hænger alt"; i V. 2, L. 2 indsat „jo"; i V. 3, L. 2: Begjære for „Begjæring"; i V. 4, L. 4: vende for "vinde"; i V. 5, L. 4: Ville for „Vilje"; i V. 6, L. 2: Unger for „Vinger"; V. 8, L. 4 for „som Gud blæser Stormen den stærke". — Dens V. 9—10 gjenfindes i den foregaaende gamle Vises V. 13—14; V. 6 med Melodi fra Vordingborg staar i Berggreens „Danske Folkesange", 2den Udg., Nr. 149, og dens V. 2 med Melodi

fra Slagelse-Egn sammesteds, Nr. 108. Dette samme Vers gjenfindes i svenske Folkeviser og i det dejlige gammeldanske Elskovsdigt: „Lad fare min Sjæl din høje Attraa", som er trykt i Levninger af Middelalderens Digtekonst, I, Nr. 9 og i Nyerup og Rasmussens Danske Viser, II, Nr. 3, samt indflettet i Ingemanns „Prinds Otto af Danmark".

[48—80] Folkesagn fra Egnen af Rønnebæksholm ved Næstved, optegnede af Frøken Franziska Carlsen. — Denne Samling kan, ligesom flere lignende i de foregaaende Dele af Gamle Minder, (saasom den fra Silkeborg og den fra Vendsyssel i første, den fra Falster og den fra Ryslinge i anden Del) tjene til at vise, hvor rige Bidrag til Danmarks Folkesagn enhver lille Plet er istand til at yde, naar der kun findes omhyggelige og ufortrødne Samlere. Med Hensyn til de enkelte Sagn skal her kun anmærkes: ved Sagn 1 (Troldenes Brudefærd), at det er det samme og fortalt om samme Høj som det i Gamle Minder, I, Nr. 86; og ved Sagn 3 (Trolden og Bjørnen), at det egenlig ikke er noget rigtigt Stedsagn, men et ældgammelt vandrende Sagn, som her er blevet stedfæstet. Som saadant findes det ogsaa fra Fyn (Schaldemoses Fynske Sagn, S. 146), fra Vendsyssel (et utrykt Sagn ved Herr Nik. Christensen), fra flere Steder i Norge (Fayes Norske Folkesagn, 2den Udg., S. 30; Asbjørnsens Huldreeventyr og Folkesagn, II, S. 83), fra Sydslesvig og fra Holsten (Müllenhoff, S. 257), fra Brandenborg (A. Kuhns Märkische Sagen), og fra Sachsen (Grässes Litteratur-Geschichte, II, 3, S. 86 og 492; Ziehnerts Sächsische Volkssagen, II, 17) og uden Tvivl endnu flere Steder, som Udg. i Øjeblikket ikke mindes. Som tydsk rimet Æventyr fra 13de Aarhundrede: „Schretel und Wasserbär" i v. d. Hagen's Gesammtabenteuer, Nr. LXV; Mones Untersuchungen zur Geschichte der teutschen Heldensage, S. 281; Haupts Zeitschrift für deutsches Alterthum, VI, S. 174; jfr. Grimms Deutsche Mythologie, 2den Udg., S. 447); som norsk Prosa-Æventyr i „Kjætten paa Dovre" (Asbjørnsen og Moe, 2den Udg., Nr. 56).

[81] Den lille And, Æventyr fra Østjylland, optegnet i Horsens-Egn af Baronesse Elise Juell-Wind.

[82] Blinde-Hans, Æventyr fra Vestsjælland, optegnet af Herr Hans Christensen fra Høve i Vester-Flakkebjærg-Herred.

[83] Det gode Sværd, Æventyr fra Vestjylland, optegnet af Frøken Hanne Fenger paa Nørre-Vosborg i Ringkjøbing-Amt.

[84] Guldæblet, Æventyr fra Østjylland, fortalt af en gammel Kone i Tamdrup-Sogn ved Horsens, optegnet af Frøken Nanna Reedtz. Dette er egentlig et Brudstykke (første Afsnit) af det ældgamle og vidtbekjendte Æventyr (Amor og Psyche), der ogsaa hos os findes i mangfoldige Skikkelser. Dette Brudstykke er imidlertid saa smukt afrundet til en poetisk Helhed, at det fortjener særlig Opmærksomhed som Bevis paa den poetiske Sands og Takt, der endnu lever i Folket. Jfr. Gamle Minder, I, Nr. 107: „Den lille hvide Hund“, og II, Nr. 8: „Hvidebjørn Kongens Søn.“

[85] De gode og de onde Tider, Legende-Æventyr fra Kjøbenhavn, optegnet af Kandidat P. Stolpe.

[86] Mariskjold, gammel Signevise fra Færøerne, er optegnet af Pastor V. U. Hammershaimb. Den synges nu paa Færøerne saaledes, at de fire første Vers ere rent danske, men de fire sidste synges paa Færøisk, der dog her ligger Dansken saa nær, at en ordret Omskrivning har kunnet forvandle dem til ren Dansk, undtagen det ene Rimord i V. 7: Sjo for Sø. — Isteden for „Jesus“ har man sikkert før sunget „Maria“, thi det er — paa Slutningen nær — uden Tvivl samme Vise, som Peder Plade (Palladius) vilde fortrænge af Folkets Mund og Minde ved sin Psalme:

„Hjælp os, Herre Jesu Christ,
Gud Faders Søn,
Vor eneste Frelsermand forvist,
og altid hør vor Bøn.
Saa vorde jo Jesus vor Skjold i hverinde Baade!“

Om denne Psalme hedder det nemlig i Hans Thomissens Psalmebog af 1569: „Derfore er denne mærkelige og trøstelige Christi Brudepsalme paa Rim udsæt, at ærlige Kvindsfolk, Fruer og Jomfruer, Dannekvinder og gode Møer kunde bruge den til Gavns og til Guds Ære, at sjunge Brude til Sæng med, lige under de samme Noder som den ugudelige (ↄ: papistiske) Brudevise ved Navn Mariskjold blev sædvanligen sjunget med, og hør hen til Helgens Paakald, og er derfor aflagt, at Gud skal ikke mere deraf fortørnes.“ — Den har nu paa Færøerne faaet en anden Bestemmelse og kaldes der „Mariu-vísa“ eller „Barna-vísan.“

[87] Fru Ingelil og hendes Døttre, Legende-Vise fra Vendsyssel, optegnet af Herr Nik. Christensen 1857, som den blev sungen af Ingeborg Jensdatter i Jetsmark, da 64 Aar gammel; V. 7 er tilføjet efter som det blev sunget af Enken Kirstin Torp i Panderup, da 60 Aar gammel. Den danner et Modstykke til den bekjendte gamle Vise om „Moderen under Mulde“ i Danmarks gamle Folkeviser, Nr. 89.

[88] Skriftemaalets Kraft, Legende-Vise fra Vendsyssel, sungen af Ingeborg Jensdatter i Jetsmark, optegnet af Herr Nik. Christensen.

[89—122] Folkesagn fra forskjellige Egne. Sagn 1 A, 2 C og 17 ere optegnede af Herr Nis Callesen paa Lerskov; de to sidste fortalte af Inger Høgelund i Nisjarup; Sagn 1 B og 8 ved Skolelærer H. i Vorbjærg i Ringkjøbing-Amt, 1839; Sagn 1 C og 5 ved Herr H. A. Bering; det sidste fortalt af Gaardmand B. Bundgaard i Søndborg paa Thyholm; Sagn 2 A, 3, 4 B og 18 ved Lærer P. Uhrbrand i Lyngby ved Grenaa; Sagn 2 B ved Skolelærer Jens Madsen i Ellund, Hannered-Sogn ved Flensborg; Sagn 4 A ved Skolelærer Joh. Nielsen i Raudrup, Vestervig-Sogn; Sagn 6 er mundtlig meddelt af Landmaaler Fleischer; Sagn 7 ved Lærer Lars Frederiksen i Vaaring; Sagn 9—12 og 21—25 ved „L. S. ved Frederikshavn“; Sagn 13, 14 og 16 ved Herr

Hans Nielsen af Sønderstrup, Eskildstrup-Sogn, Merløse-Herred, Holbæks-Amt; Sagn 15 ved Frøken Anna Braase; Sagn 19 A ved Lærer A. C. Poulsen i Dalby paa Hindsholm; Sagn 19 B ved Herr Rasmus Hansen fra Svendborg-Egnen; Sagn 20 ved Skolelærer C. Jensen i Stenild ved Hobro; Sagn 26 ved Kandidat P. Stolpe i Kjøbenhavn. Ved Sagnene om „Luftfarten" (1) mindes vi om Saxos Fortælling om Odin, der førte Hadding paa sin Ganger gjennem Luften. I Sagnene om „Træet paa Tis-Eng" (4) kunne vi næppe vægre os ved at se Minder om Verdenstræet Yggdrasil, Ragnaroks-Kampen og Midgaardsormen. I Sagnet om „Stærke Esben" (7) gjenfinde vi baade Svend Felding og Sigurd Faafnersbane.

[123—131] Folketro. 1. Sjælen paa Vandring. A og B ved Frøken Anna Braase; C og E ved Skolelærer Jens Madsen i Ellund ved Flensborg; D ved Kandidat Oluf Obel paa Gunnerupgaard ved Løgstør. (Jfr. „Dagbladet" for 1854, Nr. 227, Sp. 3; Nr. 237, Sp. 3 og Nr. 292, Sp. 4.) — Denne Tro er ældgammel. I Snorre Sturlesøns Ynglingesaga hedder det (Kap. 6) om Odin, at „han skiftede Ham, og da laa Kroppen som død eller sovende, men han var da Fugl eller Dyr, Fisk eller Orm, og foer i et Øjeblik til fjærne Lande." Det her under D og E meddelte Sagn fortælles allerede i 9de Aarhundrede om en fransk Konge Guntram, der engang han var paa Jagt lagde sig mødig til at sove i Skoven ved en lille Bæk. En Ridder, som sad hos, saae da en Slange (eller en Væsel) løbe ud af hans Mund og ned til Bækken, som den vilde over, men kunde ikke komme, før Ridderen lagde sit Sværd over, saa løb den over Bækken ind i et Bjærg og samme Vej tilbage over Sværdet og ind i Kongens Mund. Da vaagnede Kongen og sagde, at han havde drømt, at han gik over en Jærnbro og ind i et Bjærg, hvor han saae en Mængde Guld og andre Kostbarheder, og vendte saa tilbage over samme Bro. Da sagde Ridderen,

hvad han havde set, og de gik da begge til Bjærget og grove der, hvor Ridderen havde set Dyret løbe ind, og de fandt da der den Skat, Kongen havde drømt om. (Paulus Diaconus, III, 34. Aimoinus, III, 3. Grimms Deutsche Sagen, II, 90. Fornsvenskt Legendarium, 709—10.) Knyttet til forskjellige Personer forekommer samme Sagn oftere i Middelalderens Krøniker og Digte, og det er da snart en Slange, snart en hvid Væsel og snart en rød Mus, der gaar ud af den sovendes Mund. (Grimms Deutsche Sagen, Nr. 247—49 og 455. Deutsche Mythologie, 2den Udg., S. 789 og 1036. N. M. Petersens Nordisk Mythologi, S. 228 ff. Vincentius Bellovacensis Spec. Nat. II, 108. Ellis' Early Metrical Romances, London 1848, S. 223. J. W. Wolfs Norddeutsche Sagen, Nr. 250. Meiers Schwäbische Sagen, Nr. 201—02. Liebrechts Udgave af Gervasius of Tilbury's Otia Imperialia, Hannover 1856, S. 114.) Noget anderledes lyder samme Fortælling nu i England. I Notes and Queries, III, 206 hedder det nemlig: „Jeg mindes for en fyrretyve Aar siden at have hørt et Tjenestetyende fra Lincoln fortælle en Historie om to Vandringsmænd, der lagde sig til Hvile ved Vejkanten, og den ene af dem faldt da i Søvn. Den anden saae en Bi sætte sig paa en Mur tæt ved og gaa ind i et lille Hul. Han stak da Enden af sin Stok i Hullet, saa Bien var fangen. Da han vilde fortsætte Rejsen, vilde han vække sin Kammerat; men det var ham umuligt, før Bien, da han tog sin Stok, fløj ud af Hullet og ind ad den sovendes Øre. Da kunde han vække Kammeraten, og han bemærkede da, at han havde sovet meget fast, og spurgte ham hvad han drømt. Aa, sagde han, jeg drømte at du spærrede mig inde i en mørk Hule, og jeg kunde ikke vaagne, før du slap mig ud. — Den, som fortalte denne Historie, trode fuldt og fast, at Mandens Sjæl havde været i Bien."

2. Ormekongen. A ved Lærer P. Uhrbrand i Lyngby ved Grenaa; B ved Herr Nis Callesen paa Lerskov ved Aabenraa. Jfr. Thieles Danmarks Folkesagn, II, 31—32;

III, 641. Gamle danske Minder, II, Nr. 109 og 110. — Med det første af de meddelte Sagn kan jævnføres Saxos Fortælling om Erik og Roller (Grundtvigs Oversættelse, 2den Udgave, S. 166—67), samt Oldsagnet om Sigurd, der ved at spise Faafners Hjærte lærer at tyde Fuglekvidder. Jfr. ogsaa Lexicon Mythologicum, S. 335; Afzelius' Sagohäfder, II, 196; Bäckströms Svenska Folkböcker, III, S. 51. Grimms Deutsche Mythologie, S. 650; Kindermärchen, Nr. 105. Rochholz' Schweizer-Sagen, II, S. 7. Brand's Observations on the Popular Antiquities of Great Britain, revised by Henry Ellis, London 1849, I, S. 322. Notes and Queries, II, S. 130 o. s. v.

3. Hjul over Port eller Dør. A mundtlig ved Skolelærer Outzen i Hammer ved Næstved, der selv havde den berettede Samtale med Bonden; B ved Komtesse Charlotte Knuth, der hørte dette af en Bondepige ved Bonderup i Merløse-Herred. — Samme Skik findes i Tyskland: „Ein Rad über den Thorweg zu setzen, bringt Glück", siger Jakob Grimm i sin Deutsche Mythologie, 2den Udg., S. 1091; men han veed ikke, hvilken Tro der knytter sig dertil og gjætter i Blinde paa, at det kunde have Forbindelse med den gamle sydlandske Forestilling om Lykkens Hjul. J. W. Wolf tror i Hjulets Anvendelse i flere overtroiske Skikke (Beiträge zur deutschen Mythologie) at finde Levninger af Thors Dyrkelse, fordi Thor var Vogngud, eller af Frøs, fordi han var Solgud, og Hjulet er Solens Billede. Den her anførte danske Brug af Hjulet kunde da snarest have Hensyn til Thor, da det er et Middel mod Trolde, ligesom Rønnetræet, der ogsaa var Thor helliget, bruges paa lignende Maade.

[132—145] Gamle Folkeskikke. Nr. 1 meddelt af Smed Niels Hansen i Dalby ved Kjerteminde; 2 ved Kandidat og Dannebrogsmand F. Dyrlund; 3, 5 B, 6 B, 7 og 8 ved Fru Anna Christiane Ludvigsen, født Lauterup i Nør-Bolm, Døstrup-Sogn (den slesvigske Digterinde „Anna"); 4, 5 A, 6 A og 12 ved Herr Nis Callesen paa Lerskov;

9 ved Konsul J. L. Griishauge i Thisted; 10 og 11 ved Frøken Franziska Carlsen paa Rønnebæksholm. — Kun med Hensyn til nogle af de her anførte Skikke kan her gives Plads til nogle Antydninger. 2. Plovgang. Om denne Skik i England og andensteds er vidtløftig handlet i Brand's Popular Antiquities, Ellis' Udg. 1849, I, S. 505 ff. Den første af de benyttede Sange findes i en noget forskjellig Form særskilt trykt paa dansk som Flyveblad 1693 og oftere, optagen i Nyerup og Rasmussens Udvalg af danske Viser fra 16de til 18de Aarh., I, S. 275. Den begynder:

Velkommen Nytaar, velkommen vær!
O velkommen, Herrens Aar, velkommen her!
Med Korn og med Kjærne,
thi takke vi Gud saa gjærne.

I et Haandskrift fra 16de Aarh. finde vi en kristelig Nyaarsvise (Adventspsalme), meddelt i dansk Kirketidende f. 1849, Nr. 9, der begynder:

Vær velkommen, Herrens Aar, og velkommen here!
vær velkommen, Nyaar, og velkommen here!
Julenat lod vor Herre sig føde,
han frelste al Verden af Nøde.
Velkommen, Nyaar, og velkommen here!

Den verdslige Form af Sangen har ogsaa været brugt i Sverig. I en Disputation af Lagerbring (de festo calendarum Januarii) staar Begyndelsen:

Wälkommen, Nykong, wälkommen Herre!
Med Korn och Kärna o. s. v.

6. Begravelsesskikke. Om den her omtalte „Ligvejt" m. m. er samlet en Del i Werlauffs fortræffelige Antegnelser til Holbergs Lystspil, 2den Udg., S. 347 ff.

10. Julestue. En tidligere Meddelelse herom fra samme Kilde findes i Gamle Minder, II, Nr. 433. Mere herom i Werlauffs Antegnelser til Holberg, S. 185 ff.

[146—156] Sanglege. Nr. 1 er meddelt af Student H. G. A. Stampe; Nr. 4 af Kandidat F. Dyrlund; Nr. 5

af Lærer A. C. Poulsen i Dalby; Nr. 6 og 7 af Herr Nis Callesen paa Lerskov; Nr. 8 B af Lærer Lars Frederiksen i Vaaring; Nr. 11 af Skolelærer Anton Nielsen i Munkebjærgby ved Sorø; Nr. 2, 3, 8 A, 9 og 10 ere optegnede efter som de leges i en Asylskole i Kjøbenhavn, meddelte af Pastor P. O. Boisen.

[157—158] Sangremser. Nr. 1 er meddelt af Cand. theol. C. F. Læssøe; Nr. 2 ved Frøken Cathrine Kietz. Dennes V. 1—2 med Melodi findes i Berggreens „Danske Folkesange", 2den Udg., Nr. 171.

[159] **Æ Præst å æ Den dær vår te Agsion**, Æventyr fra Nørre-Ravnstrup-Herred, Haderslev-Amt, optegnet i Egnens Folkesprog af Skolelærer E. Hansen i Gestrup. (Jfr. „Præsten i Tønden", Gamle Minder, II, 320.) Det er her aftrykt i det væsenlige med den Lydbetegnelse, som er fulgt i K. J. Lyngbys „Bidrag til en sønderjydsk Sproglære" (Kbhn. 1858), altsaa skrevet lige efter Lyden.*) Man maa da herved allerførst huske paa, at vi i Skriftsproget ofte betegne andre Lyd end vi udtale: at f. Ex. Selvlyden i Dreng er æ og ikke e, i Vind e og ikke i, i Trold å og ikke o, i Hul o og ikke u, i Synd ø og ikke y, samt at der er Forskjel paa de to Selvlyd ö og ø: det er ö, der lyder i Høne, Høns; men det er ø, vi have i døbe, døbt. Her gjøres ogsaa Skjel paa v og w; det sidste have vi alle i Ord som Rav, Ravn, Tavle. Af særegne Tegn bruges her kun eet, nemlig ŋ, hvormed betegnes Skriftsprogets ng i Eng og n alene foran k som i Enke. I et af de følgende Stykker [161] forekommer ogsaa ð som Betegnelse for det aandende d i Ord som Fad, Fade, Fadder. Krøllerne over de to Bogstaver l og n (l̃ ñ) betegne, at de faa en egen Lyd, som det dannede Talesprog ikke har,

*) Herr Lyngby har vist Udgiveren den Velvilje at gjennemgaa alle i denne Samling meddelte Dialektstykker og i disse at gjennemføre saa nøjagtig en Lydbetegnelse, som dels Optegnelsernes Art, dels hans større eller mindre Fortrolighed med det givne Landskabsmaal vilde tilstede.

og som med almindelig Skrift ikke vil kunne betegnes nøjere end ved jlj og jnj. Paa nogle Steder i et af de meddelte Dialektstykker findes endnu anvendt Tegnene *è ò* og *ò* for Mellemlyd mellem æ-e, ö-ø og å-o. De Streger og Prikker, der staa under en Del Bogstaver, betegne Stavelsens Tonelag (Toneholdt), og det saaledes, at 1) en Streg under Selvlyden betegner skridende Tonelag, som i *Kun* (Kone) der udtales som et Lune; 2) en Prik under Selvlyden betegner standsende Tonelag, som i *Den* (Degn), der udtales som en Sten; 3) en Streg under Medlyden betegner rullende Tonelag, som i *jæm* (hjemme) udtalt som dette Ord lyder i det dannede Sprog alene med Udeladelse af Halvlyden („e") i Enden; 4) en Prik under Medlyden betegner det stødende Tonelag, som i *Man* (Mand), udtalt som samme Ord i det dannede Sprog kun med den ved Krøllen antydede særegne Udtale af n. Det femte danske Tonelag, det løbende, betegnes ved at lades ubetegnet; det er det, vi have i Mad, Slag, Præst, Mark o. s. v. Afvigelser fra Lydbetegnelsen i den sønderjydske Sproglære (den strænge Lydskrift), som lette Læsningen, uden at tilstede Tvivl om Udtalen, ere disse: de der brugte Tegn for blødt k og g (*ḱ ǵ*) ere opløste til *kj* og *gj*, og Halvlyden (det dunkle e), som der betegnes ved en Apostrof ('), er her, som ellers i Skriftsproget, betegnet ved *e*, som i ***kommer***, hvilket har haft til Følge, at Medlydsfordobling er anvendt foran „*e*" som Halvlyden i Tostavelsesord med et af de tre sidstnævnte (korte) Tonelag, undtagen ved *j w* og *ŋ*.

[160] **Di tow Skjøtter**, Æventyr fra Ulvborg-Herred, Ringkjøbing-Amt, ved Frøken Hanne Fenger paa Nørrevosborg. Lydbetegnelsen her som i det foregaaende Stykke.

[161] **En Kløft, en lille howres Histårre**, Skjæmtesagn fra Sønderjylland, optegnet i Vester-Vedsted, en Mil syd for Ribe, af Pastor H. F. Feilberg i Valsbøl ved Flensborg. Lydbetegnelsen som i de to foregaaende Stykker.

[162—164] Folkesagn fra Angel, optegnede, det første i Grumtoft-, de to andre i Husby-Sogn, af Provst Aleph

S. Hansen i Grumtoft. Det første af disse Sagn, det om Kong Valdemar, der pisker sin Søster Kirsten tildøde, er egenlig et fordunklet Minde om den gamle Vise, som Meddeleren ofte har hørt i sin Barndom, men hvoraf han nu kun mindedes Indholdet og et enkelt Vers. Som Minde om denne Vise (Danm. gl. Folkeviser Nr. 126), netop med denne særegne Sagnform og netop bevaret paa dette Sted, er det lille Sagn af væsenlig Betydning, som et hidtil savnet Mellemled i den Række af Former, hvori Visen og det deri indeholdte Sagn foreligger. Det danner Slutstenen i Beviset for, at denne gamle danske historiske Vise fra 12te Aarhundrede er gjennem Slesvig vandret ind i Holsten og derfra hele Tydskland igjennem, saa den endog gjenfindes som Folkevise hos et slavisk Folk. I det andet Sagn om Dronning Margrete, hendes Søn (Oluf) og den svenske Konge (Albrekt) have vi en ganske ejendommelig folkelig historisk Digtning. De deri indflettede Sagntræk med den vandrende Skov og de omvendte Hestesko ere gamle nordiske Minder. De under Nr. 3 opførte Sagn om Sybilles Spaadom svare tildels til de foran meddelte om „Træet paa Tis-Eng" [96—97]. — Lydbetegnelsen i disse Sagn er deri forskjellig fra den, der er anvendt i de foran meddelte Dialektstykker, at kun Selvlydene ere beholdte fra Lydskriften, medens Tonelagene lades ubetegnede. For at lette Læsningen er derfor Selvlydenes Længde paa nogle Steder, hvor der ellers kunde opstaa Tvivl, betegnet ved en Hage (^) eller Streg (¯) over Bogstavet. Med Hensyn til Medlydene er at mærke, at Lydskriftens *ŋ* her erstattes ved Skriftsprogets ng eller (foran k) n alene, at Lydene *ĺ* og *ń*, der ogsaa bruges i Angel, her betegnes ved ld og nd eller (foran t) ved l og n alene. Endnu kan bemærkes, at g som Udlyd og Indlyd (inde i et Ord og i Enden af det) staar for Lydskriftens *k*, der betegner samme Lyd som ch i Tydsk, *χ* i Græsk.

[165] Andre Mænd og min Mand, Skjæmtevise fra Angel, ved Provst A. S. Hansen. (Lydbetegnelsen som i Sagnene fra Angel næst foran. For **Ander Mind** ɔ: Andre

Mænd har Optegnelsen overalt Anne Man.) Af denne Vise har Udgiveren andre Optegnelser fra Als, Mors, Ringkjøbing-Amt og Vendsyssel, og den synges ogsaa baade i Sverig og i Norge (Lindemans Norske Fjeldmelodier, I, 26). Et gammelt jydsk Haandskrift fra Midten af 16de Aarhundrede har allerede en Opskrift af den, der begynder:

Alle Mænd have Hat, min Mand haver ingen;
saa tog jeg en flaaen Kat, gjorde jeg min Mand en Hat.
Nu rider min Mand, faver Hat haver han.

[166] Brygningen, Skjæmtevise fra Angel, ved Provst A. S. Hansen. (Lydbetegnelsen som i forrige.) Visen synges ogsaa i Nørrejylland (Malt-Herred, Ribe-Amt), og den er beslægtet med en Remse om en Ølbrygning, der er udbredt over det hele Land. Udg. har tilladt sig at bringe Rimet tilbage i V. 3, 6, 8, 10 og 12 ved at forandre Ordstillingen „Å vi kund nåk få syw Tynder Byg" o. s. v. Ogsaa i V. 5 har en lille Ændring bragt Rimet frem, medens Optegnelsen har „vår stur Kjêld," der da skal rime paa „graw 'en u."

[167—396] Ordsprog og Mundheld. Nr. 1—22 fra Sorø-Amt, ved Skolelærer Anton Nielsen i Munkebjærgby; Nr. 23—49 fra Egnen mellem Ribe og Tønder, ved Fru Anna Chr. Ludvigsen; Nr. 50—76 fra Nørre-Ravnstrup-Herred, Haderslev-Amt, ved Herr Jørgen Fausbøl paa Mandbjærg i Branderup-Sogn; Nr. 77—81 fra samme Herred, ved Gaardmand Bunde Refslund den ældre i Bovluud, Agerskov-Sogn; Nr. 82—84 fra samme Herred, ved Gaardmand Bunde Refslund den yngre sammesteds; Nr. 85—99 fra Andst-Herred, Ribe-Amt, ved Skolelærer Jens Madsen i Ellund; Nr. 100 fra Nørre-Horns-Herred, Ringkjøbing-Amt, mundtlig; Nr. 101—230 fra Angel, især fra Husby-Sogn, ved Provst A. S. Hansen. Lydbetegnelsen i de nordslesvigske Mundheld (Nr. 23—84) er den samme som i Dialektstykkerne [159—161]; i de angelske (Nr. 101—230) derimod den samme som i [162—166].

[397—402] Dyrefabler. Nr. 1 og 2 fra Vejle-Amt, ved Lærer H. Th. Madsen fra Brande-Sogn ved Vejle; Nr. 3 fra Sorø-Amt, ved Skolelærer Anton Nielsen; Nr. 4 fra Andst-Herred, Ribe-Amt, ved Skolelærer Jens Madsen i Ellund; Nr. 5 og 6 fra Angel, ved Provst A. S. Hansen. Lydbetegnelsen i de to sidste som i [162—166].

[403] Æ Ænke-Röwind, Fabelvise fra Aabenraa-Amt, optegnet af Fru Anna Chr. Ludvigsen. Visen er ikke bleven til i Dialekten, som den kun halvt om halvt tilhører. Lydbetegnelsen er den samme som er fulgt i de forhen meddelte angelske Sager [162—166] o. s. v. med den yderligere Tilnærmelse til Skriftsproget, at d som Efterlyd ogsaa skrives, hvor Dialekten ellers har et r, svarende til det dannede Talesprogs aandende d (ð).

[404—407] Smaarim fra Sønderjylland. Det første er fra Egnen mellem Ribe og Tønder, ved Fru Anna Ludvigsen; de tre andre fra Nørre-Ravnstrup-Herred, Haderslev-Amt, ved Herr Jørgen Fausbøl paa Mandbjærg. — Lydbetegnelsen her som i [159].

Spørgsmaal.

1.

Skulde nogen kjende et Æventyr, hvori forekommer et Vers, der lyder saa:

Maanen skinner blank,
den døde rider rank,
og Kjæresten min sørger ikke.

Saaledes kjendes dette Vers i Vendsyssel; i Sydsjælland lyder det saa:

Maanen skrider,
død Mand rider,
min lille Pige, bliver du ikke bange?

Dette Vers hører til et Æventyr om en ridende Dødning, som fører sin Kjæreste med sig paa Hesten; men der haves endnu ingen dansk Optegnelse deraf.

2.

Skulde nogen kunne skaffe mere af den Vise, hvori disse Vers:

Og hvem plukker Græs alt af min Grav,
og gjør mig nu denne Kvide?
maa jeg nu ikke ligge
i sorten Muld og hvile?
— Tal dine Ord vel!

Og hvem plukker Græs nu af min Grav,
og gjør mig nu denne Uro?
maa jeg nu ikke ligge
i sorten Muld og sove?
— Tal dine Ord vel!

Disse Vers ere den døde Moders Ord til Sønnen, der gaar til hendes Grav for at hente Raad, da han skal ud paa en farlig Reise. De høre til en Vise, der er en af de ældste og mærkeligste, der nogensinde har lydt fra danske Læber, nemlig den om „Unge Svennendal", hvoraf en sjællandsk Opskrift er trykt i „Gamle Minder", anden Samling, Side 58—63. Disse to Vers ere fra Jylland, sungne af en Pige fra Skjolde-Sogn ved Horsens, der igjen havde dem fra sin Moder, som havde hjemme i Vinding-Sogn, Thyrsted-Vrads Herred.

3.

Skulde der dog ikke endnu være et Exemplar i Behold af det Flyveblad (særskilt trykt Gadevise paa 8 Blade) med Visen:

Herr Tønne rider af Alsø,
han fører sit Glavind i Røst:

enten det er til Land eller Vand,
han er en Helled trøst.
Raader I vel de Runer!
Nyerup kjendte et saadant Aar 1812.

4.

Kjender ingen et Æventyr, hvorom Udgiveren kun veed, at det fortælles i Sjælland og handler om to fattige Fiskere og om en Ønskebog, og hvori — hvilket er det mærkeligste — Solen og Vinden optræde som handlende Personer?

5.

Er der ingen, der har fundet det Æventyr om „Den fattige Mand og hans Hjælpere" (Gamle Minder, I, Nr. 2) i Folkemunde, enten ganske saaledes eller noget anderledes? Udgiveren har endnu kun denne ene Optegnelse af det, og ønskede gjærne at erfare noget mere om det, eftersom det hører til de ældste og mærkeligste Minder, der kan findes i Folkets Mund, da vi deri gjenfinde et ældgammelt hedensk Sagn om Odin, Høner og Loke, der vel ikke findes bevaret enten i nogen af Eddaerne eller i noget andet nordisk Oldskrift, men er fundet levende i Viseform paa Færøerne („Lokka táttur" i Lyngbyes Færøiske Kvæder, S. 500; Hammershaimbs, I, S. 140). Drengen, hvem hans Fader har tabt i Spil til Jetten Skrymer, gjemmes der først af Odin i et Bygkorn ude paa en Ager, derefter af Høner i et Dun paa en vild Svanes Hals, og endelig af Loke i et Rogn i en Flynders Liv. Drengen frelses, og Jetten kommer af Dage.

6.

I Vendsyssel fortælles et Æventyr med denne Begyndelse. En Konge af Engelland faar en Søn, der er saa forslugen, at hans Moder ikke kan amme ham. Han faar da tolv Ammer;

men heller ikke de kunne læske ham. Saa faar han tolv Følhopper, som han patter ihjel. Derfor faar han Øgenavn af „Pattekarlen“. Han gaar nu ud i Verden, træffer først en Stenbryder, som i mange Hundred Aar har staaet og brækket Kæmpestene itu med Hænderne, saa en anden Karl, der i mange Hundred Aar har æltet Kobber og Bly sammen med Fødderne, og endelig en tredje, der lige saa længe har æltet Jærn og Staal med Fødderne. Alle sige de, at de vide ingen stærkere end sig, uden „Pattekarlen, Kongens Søn af Engelland“, og da han saa giver sig tilkjende og byder dem at træde i sin Tjeneste, saa maa de jo det, da de her have fundet deres Overmand. Med disse tre Følgesvende befrier Kongesønnen tre Prindsesser, der sidde i et Bjærg i Troldevold; men denne sidste Del af Æventyret er meget mangelfuld. Den mærkelige Begyndelse gjør det meget ønskeligt at faa hele dette Æventyr fat i en bedre Skikkelse, og dertil kunde maaske denne Efterlysning hjælpe.

Indhold.

Folkeæventyr.

Folkeviser.

Folkesagn, Folketro og Folkeskik.

Fabler og Skjæmtesagn.

Sanglege, Rim og Remser.

DATE DUE

